GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Witt.
Sv.

DIKT OCH VERKLIGHET

AF

HELENA NYBLOM

FÖRSTA OCH ANDRA SAMLINGEN.

Pris 3 kr. 50 öre.

DIKT OCH VERKLIGHET

AF

HELENA NYBLOM

FÖRSTA OCH ANDRA SAMLINGEN

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM, 1890
KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

FÖRSTA SAMLINGEN

Ett möte.

Tåget brusade fram öfver de sommargröna markerna. Gräset stod ännu högt på ängarna, hvari stora färgfläckar af gula, blå och hvita blommor lyste fram. Åar och sjöar skeno i solen och afspeglade sommarskyarna, som stodo orörliga på den blå himmeln. Hjordar af kreatur lågo med sina röda och spräckliga kroppar i det saftiga gräset, och en och annan liten vallflicka stannade med sin käpp i handen, skuggade för ögonen och såg efter det rasslande tåget, som ett ögonblick störtade förbi och så försvann. Det utstötte ett varnande skri, och så bar det af in i skogarna, i de stilla drömmande skogar, där de långa grenarna hängde långt ned öfver linien, och där icke en lefvande varelse kunde upptäckas mellan de solbelysta stammarna eller i det dunkla gröna därunder. Larmande, skakande for det vidare ut på den öppna slätten igen.

I en blandad kupé i första klass satt en dam ensam. Hon kunde vara en tjugufem år, var lång och fyllig med svart hår och blå ögon.

Hon var klädd i en ljusgrå sommarklädning, en stor, mörk halmhatt och utan öfverplagg. Hon hade kastat sig tillbaka i soffan som i ett slags trött tillfredsställelse. De breda skuldrorna voro stödda mot ryggstödet, och hon höll armarna långt ifrån hvarandra, hvarigenom den smidiga figuren och det smala lifvet sågo ännu böjligare ut.

I den högra handen höll hon en stor, svart solfjäder uppslagen. I knäet hade hon en bukett rosor af alla färger, löst sammanbundna. Hon höll hufvudet en smula tillbakakastadt liksom för att bättre kunna se upp under den bredskyggiga hatten. Så satt hon orörlig och såg ut öfver landskapet, som ständigt växlade. Hennes ögon hade ett stilla, sorgmodigt uttryck, men munnen log smått, som om hon njöt af alla de ljusa sommarbilder, som oupphörligt rullade förbi henne.

Hon tänkte icke, hon drömde icke ens. Hon satt blott och var lycklig en stund öfver att glömma sig själf för att se på de gröna ängarna, som glänste i solen, gungande i mjuka böljor upp och ner, och på de genomskinliga skyarna på den varma himmeln. När tåget stannade vid någon station, var det som om det störde henne. Hon satte sig då rakare i ryggen, och hennes ansikte fick ett allvarligt, nästan strängt uttryck. Hon såg då uppmärksamt på allt, som försiggick vid en sådan liten station, på de personer, som funnos på perrongen, på trädgårdsanläggningen vid stationshuset, på barnansiktena uppe i fönstren eller på de paket och korgar, som man bar ut och lastade på tåget. Men så snart klockan ringde och tåget åter satte sig i rörelse, sjönk hon tillbaka i samma hvilande ställning som förut, det uppmärksamma i hennes ansikte försvann, och det återfick samma stilla, halfvakna uttryck som nyss.

Efter ett par timmars färd, stannade tåget vid en större station. Dörren slogs upp i den motsatta sidan af vagnen. Det var mycket folk på perrongen, eftersom två tåg möttes och stannade här. Man sprang fram och tillbaka. En del gick in på restauranten för att äta frukost, andra, som hade mycket saker eller många barn med sig, skyndade sig att komma till ro i en bra kupé. En och annan kastade en flyktig blick in i hennes vagn,

men hon tycktes dock få bli ensam. Signalen ljöd redan till afresa, konduktören slog till dörren med en smäll, men medan han ännu hade handen på låset, öppnade han dörren igen och lät i hast en herre komma in.

I samma ögonblick gick tåget. — Hon hade knappt kastat en flyktig blick på honom, förrän hon kände igen honom, och hennes första instinkt var att rusa upp och fly. Men det var icke en sekunds tid därtill. Nej, hon måste stanna och så vidt som möjligt göra sig osynlig. Medan han var sysselsatt med att ordna sin pläd, sin hattask och nattsäck i nätet ofvanför den hörnplats, han hade valt i den motsatta sidan af vagnen, kröp hon in i sitt hörn, tryckte sig så tätt in i det som möjligt och kastade en schal, som hon hade liggande bredvid sig, öfver axlarna. Brättet på den stora hatten drog hon ned öfver örat på den sida, där han satt, och slog upp solfjädern. Sammankrupen på detta sätt, satte hon sig med hufvudet vändt mot fönstret, som om hon sof eller önskade göra det, men mellan springorna på solfjädern gaf hon noga akt på hans minsta rörelse.

Ja, det var *han*, orsaken till allt, hvad hon lidit. Det var han, som var skulden till, att hon från ett ungt, lifsgladt barn hade blifvit en trött, utsörjd kvinna, som ej mer kunde tro vare sig på lyckan eller framtiden. Hon hade känt igen honom från första ögonblicket, blott på det sätt, hvarpå han satte sin fot på trappsteget, bestämdt men lätt, och så upp i ett språng. Och rösten sedan! Han hade sagt ett par ord till konduktören:

»Jaså, här är plats. Tack!» Denna röst liknade ingen annan på jorden, djup och mjuk på en gång. Blotta klangen af den var som en smekning. Hon afundades konduktören med ett styng i hjärtat. Det var till *honom* denna stämma hade talat. Nu var det fem år, sedan den hade talat till henne . . . . .

Hon såg på hans rygg, medan han sträckte sig för att lägga upp sina reseffekter. Ja, det var den välbekanta, smärta ryggen, denna bruna nacke, kring hvilken hon så många gånger hade lagt sina hvita händer. Nu vände han sig och såg bort åt det hörn, där hon satt. Hon ryste till, men han fäste ingen uppmärksamhet vid henne och satte sig till rätta i sitt hörn. Han tog af sig sin resmössa och kastade den så där litet otåligt och hastigt ifrån sig, som han alltid brukade kasta ifrån sig, hvad som generade honom. Hon kände nog till det! Och nu strök han med handen öfver pannan och håret. Hur väl hon kände denna hand! Denna litet magra, nervösa hand, som aldrig blef mycket solbränd men hade samma bleka olivfärgade hud som ansiktet. Hon kände hvarje finger på den och såg på hvart och ett af dem. Fanns det någon ring på denna hand? Nej, ingen ring! Den strök öfver pannan och ett par gånger upp i det mörka, tjocka håret. Hvad hon afundades den! Hon älskade detta hår, som ingen sax eller borste någonsin riktigt kunde få bukt med, som inte kunde bli en half tum långt, förrän det började krusa sig vid tinningen, detta mörka, vackra, ostyriga hår, som alltid ville ned öfver pannan för att liksom dölja, hvad den tänkte på. Hon satt sammankrupen i sitt hörn med tillbakahållen andedräkt. Det var, som om hon knappt kunde motstå begäret att springa upp och säga: »Tag bort handen, det är *min* hand, som skall stryka ditt hår och ligga på din panna!»

Han hade börjat läsa i en tidning, som han höll på knäet och satt med nedslagna ögon. Ja, det var samma ansikte men äldre och manligare. Hans mustascher hade blifvit tjockare och snodde sig i en mera bestämd bukt uppåt. Och munnen! Hvad hade det kommit för något nytt och främmande vid munnen? Den hade fått ett hårdt, nästan föraktfullt uttryck. »Ack, om han blott ville le»,

tänkte hon, men han log icke. Han hade underläppen en smula framskjuten och ett försmädligt uttryck i mungiporna. Nu drog han litet på munnen. Hur hånfullt! Hon hade ibland sett honom le på det viset och hade då blifvit rädd för honom.

De långa ögonhåren lågo som en frans och slogo på kinden. Hur ofta hade hon icke kysst bort tårarna från dem, när de hade gråtit! Månne dessa ögon ännu kunde gråta? Hon skulle vilja se dem. Hvarför kunde de icke en enda gång lyfta sig från tidningen!

Då ljöd med ens en oväntad signal, ett af dessa tecken, som äro obegripliga för passagerarne men alltid väcker deras uppmärksamhet. Det var två, tre korta skri af pipan, och omärkligt saktade tåget sin gång. Han såg upp. Han såg åt det hållet, där hon satt. Jo, det var hans ögon, djupt liggande med stora ögonlock under de energiska, runda ögonbrynen, men det var icke *hennes* ögon, icke de ögon, hon hade älskat och tillbedt. De sågo framför sig med ett hårdt, iskallt uttryck, liksom med en förnärmad fråga, om hvad som egentligen tillät sig att störa hans ro. Ännu en gång ljödo dessa korta signaler. Han rörde läpparna som med en undertryckt ed och rynkade ögonbrynen. Medan han satt på det viset med upprätt hufvud och lyssnade, såg hon honom helt och hållet. Ja, det var samma ansikte, och dock — dock ett helt annat ansikte än förr. Det var som om hvarje spår af vekhet hade försvunnit därifrån. All den melankoli och drömmande undran, som det förr så ofta hade uttryckt, hade nu lämnat rum för en skärpa i blicken, som hastigt skulle kunna förvandlas till vrede.

Den bestämda hakan hade blifvit så markerad, att ingen skulle kunna tvifla på att en oöfvervinnelig envishet gaf dess linier denna hårdhet. Och i synnerhet munnen! Denna mun, som hade sagt henne de ömmaste

och kärleksfullaste ord, som någon hade sagt henne här i lifvet, denna mun, som hon så ofta hade kysst i självförglömmande lycksalighet. Hon blef rädd för den. Den hade ett uttryck af ett så öfverlägset och kallt förakt, att hon icke skulle kunna tänka sig, att den kunde uttala ett mildt ord, och dessutom en min af mättnad, af en likgiltig vämjelse öfver allt, som om den skulle ha smakat på allting och nu blott ville spotta ut det. Hvad han upplefvat, och hvad han gjort under hela denna tid, visste hon icke. Men hon läste honom själf och hans historia lika tydligt i hans ansikte, som om den stått skrifven där med bokstäfver: »Egoist! Store egoist!»

Ju längre han läste i tidningen, desto mer antog hans ansikte ett slappt, obehagligt uttryck. Var det kanske innehållet af hvad han läste, alla dessa dagliga lumpenheter, som tidningarna äro en papperskorg för, som retade honom?

Nu kastade han bort den, eller rättare han lät den slappt glida ned vid sina fötter på golfvet, hvart den händelsevis kunde falla. Han tog fram sitt cigarettfodral och kastade en flyktig blick på dörren. Det var väl icke förbjudet att röka? En ännu flyktigare blick på henne i hörnet. Hon sof troligtvis. Han tände sin cigarrett, fällde ned fönstret till hälften och började röka med korslagda armar.

Han blåste ut röken i långa, smala hvirflar och följde den uppmärksamt med ögonen ända från nässpetsen, tills den försvann i luften. Hon mindes nog från fordom, hur han älskade sin cigarrett. Han påstod alltid då för tiden, att han brukade tala med den, att han kunde förtro den sina hjärtesorger och att han såg underliga syner i de blå rökhvirflarna, när han satt ensam och betraktade dem. Hvad månne han nu tänkte på? Det tycktes vara hvarken lyckliga eller innehållsrika tankar,

som sysselsatte honom. Hans ansikte fick alltmer ett slött och intetsägande uttryck, endast munnen antog hvar gång den spetsade sig för att utsända en ny rökhvirfvel, en föraktfull, öfverlägsen min, som om den ville säga: »Jag blåser åt hela världen!»

Var det möjligt, var denne trötte, kalle, hårde man samme yngling, som hon hade älskat? Denne sjudande älskare och fantasirike drömmare, som hade tagit henne med storm och helt och hållet öfversvämmat henne med sin kärlek? Hon satt och såg och såg bakom den svarta solfjädern och lät minnena om den tid, som varit, draga sig förbi.

Hon var ännu icke aderton år, då han första gången hade kommit på besök till hennes fars gård tillsammans med ett par andra af hennes brors kamrater. Man väntade dem först på aftonen, då det skulle dansas, och fruntimren voro sysselsatta med att pryda huset med blommor och ordna om förfriskningar för aftonen.

Det var sommar och varmt i luften. Dörrar och fönster stodo öppna, och på verandan lågo fullt med afskurna grenar och blommor, som ett par unga fruar, hvilka voro på besök hos familjen, höllo på att ordna i en mängd olika vaser och glas. I danssalen voro andra sysselsatta med att hänga gröna kransar öfver dörrarna. Alla hade brådtom. Man sprang ut och in, talade i munnen på hvarandra, ropade och skrattade.

Hon själf var den tiden den gladaste af dem alla. Hon hade kanske haft en och annan bekymrad stund, när vädret var dåligt eller då hon erfarit en eller annan missräkning i sina önskningar. Men ännu hade hon aldrig upplefvat en sorglig dag. Modern hade dött, då hon var

så liten, att hon icke mindes det. Hon var faderns och broderns gunstling, och de tänkte icke på annat än att kunna göra henne lycklig.

Hon växte upp frisk och vacker utan att sakna något, utan att bekymra sig för något. Hvarje dag var för henne en ny fest, som väntade. Hennes glädje öfvergick lätt till munterhet och skämt, och hon kunde ofta icke låta bli att skratta åt rakt ingenting. Hon hade fullt upp af vänner och väninnor, som hon alla höll af, utan att egentligen tyngas af någon ansträngande vänskapskänsla. Allting var för henne lätt och gladt, och hon fladdrade denna sommardag ut och in från det ena till det andra, utan att företaga sig någonting. Från salen blef hon utjagad, för att hon störde dem genom att oupphörligt valsa golfvet rundt. På verandan ville de icke ha henne, emedan hon blandade grenar och blommor om hvarandra utan att göra någon nytta. En af de unga fruarna gaf henne då en korg och sade: »Där, Jenny, gå ned i trädgården och plocka den full med bär till i afton!»

Hon tog korgen, hoppade ned för verandatrappan, dansade bort mellan rosenhäckarna och öppnade grinden till kökskrädgården. Där stod en hel allé med körsbärsträd, öfversållade med mogna bär. Hon visste så väl, hvar de bästa funnos. Hon fick en stege framflyttad till ett af de största träden längst ned i gången, steg upp däri och försvann i kronan.

Där inne var det som i en stor, grön löfsal. Alla de starka grenarna höjde sig rundt om henne, fulla af röda och svartröda, glödande bär. Hon satt som i en stor grön korg och behöfde blott vända en gren på afvigan för att komma åt de täta klungorna af mogna körsbär, som hängde långs hela kvisten.

Då hon hade funnit en bra plats, satte hon korgen framför sig mellan två grenar och började plocka. Men

det dröjde icke länge, förrän hon tog miste på väg, och bären gingo in i hennes mun i stället för att falla i korgen.

För hvar gång hon räckte ut handen efter några nya, tänkte hon: »De här skall jag inte äta», men så voro de så ovanligt stora eller mogna eller hade någon annan frestande egenskap, som gjorde, att hon alls icke kunde motstå dem, och den stora korgen hängde ännu tom och dinglade på en gren.

Dessutom var det så mycket annat, som upptog henne där uppe i trädet. Fåglarna kommo med ett rasslande ljud flygande in mellan löfvet, sågo sig försiktigt omkring med hufvudet på sned, vågade sig närmare, blefvo allt modigare och började hacka på bären, för hvarje munsbit lyssnande om någon var i närheten. Då satt hon alldeles stilla ett ögonblick, och så klappade hon i händerna, så att de i vild skrämsel skyndade bort med frukosten i vrångstrupen. Solen silade sig in mellan alla de gröna bladen, och här var så stilla, så otillgängligt. Det var som en liten värld för sig, och hon hade alls icke lust att gå därifrån.

Plötsligen hörde hon steg på sandgången. Ja, nu kommo de nog för att hämta bären. Hon böjde försiktigt två grenar åt sidan och såg ner. Där nere stod en ung herre med halmhatt, mörkt hår och ljusa sommarkläder och såg upp på henne med ett par stora skälmska ögon.

»Är det fröken Jenny?» frågade han.

»Ja, som ni ser», svarade hon.

»Ni skulle genast komma ner», sade han där nere.

»Hvem har sagt det?», frågade hon.

»Det sade de där uppe. Er bror är här och vi allasamman. Vi kommo med förmiddagsbåten. — Nå, vill ni nu komma ner?» Han tog sig för att ruska i stegen.

Hon förstod strax, hvem han var. Brodern, som formligen var kär i honom, hade gifvit henne alltför

många detaljerade beskrifningar öfver honom, för att hon skulle taga miste.

Hon visste, hvilket bortskämdt barn han var, van att få sin vilja fram i allting, både borta och hemma. »Nej, jag kommer inte ner», sade hon med en litet bestämd ton. »Jag skall plocka körsbär.»

»Då tar jag stegen», sade han och började flytta bort den.

»Nej, det gör ni inte», sade hon där uppe.

»Gör jag inte?» Han började gå bort med den.

»Nej, men fy skam!» utbrast hon i en klagande ton. »Då vore det bra mycket bättre, att ni komme hit upp och hjälpte mig plocka.»

»Skall jag det?» frågade han dröjande och stannade med stegen i hand. »Finns det några?»

»Om det finns? Ja, kom hit upp, ska' ni få se!»

Han satte stegen till trädet och kom sakta klättrande upp till henne. Hon böjde grenarna från hvarandra och släppte in honom. — Nu sutto båda två inne i den gröna löfsalen. Hon gaf honom handen, som var röd af körsbär, och så gjorde hon plats för honom.

De sutto helt nära hvarandra, och grenarna slöto sig som ett tak öfver dem. Det var varmt som i ett drifhus, och solen kastade ett helt regn af guldfläckar på hans ljusa sommarrock och hennes ljusa klädning, på hans mörka hår och hennes röda kinder. Det var en ständigt dallrande lek af solfläckar kring dem.

»Åh, så mycket körsbär», var det första han sade, och hans ögon, som nästan hade samma färg som de mörkaste af dem, sågo förtjusta upp i trädet.

»Här ska' ni få!» sade hon och räckte honom dem, hon hade i handen.

»Jag skulle väl säga mitt namn», sade han, medan han åt och spottade ut kärnorna.

»Det behöfver ni inte», sade hon och skrattade. »Jag visste förut, hur ni såg ut, och för resten kunde ingen annan ha burit sig så oartigt åt!»

»Så, hvad har jag nu gjort?» sade han och låtsade se mycket olycklig ut.

»Komma och säga, att jag genast ska' komma ner», sade hon i en förnärmad ton. »Och så ge sig till att ta stegen från mig!»

»Förstod ni då inte, att det bara var för att skrämma er?» frågade han med sina allra mest skälmska ögon.

»Men det var just det, som var det stygga», svarade hon och såg fortfarande förnärmad ut.

»Åh, gräla nu inte mer», bad han och lade sin hand på hennes liksom för att mildra henne. »Nu ha vi det ju så utmärkt! Låt oss nu inte fördärfva de här lyckliga ögonblicken med att gräla, det behöfs ju inte alls.» Och de grälade inte längre.

Han hjälpte henne att plocka, och de togo bären ur hvarandras händer. Han stödde henne, när hon kröp upp på högre grenar eller sträckte sig för att nå de bär, som hängde längst ut på kvistarna, och som alltid sågo ut att vara de bästa. Han plockade i sin hatt, i hennes knä. De brydde sig icke om, hvar de lade bären, blott de fingo tag i dem, och nu hade de blifvit så ifriga i sina bemödanden, att ingenting kunde hindra dem. Det hade kommit en riktig jaktifver öfver dem. Så måste de hvila sig och satte sig vid sidan af hvarandra för att läska sig med en handfull bär, och under tiden pratade och skrattade de så högljudt, att trädgårdsmästaren, som gick förbi, stod stilla och tänkte: »Hur många kan det finnas inne i det där körsbärsträdet?»

Men efter hand blef det tystare. Värmen tilltog där uppe. Solen kastade allt flera guldfläckar öfver dem. Hon såg dem lysa i ett par svarta ögon och

på ett par röda läppar, som ständigt voro henne helt nära.

»Nu är det ingen mer i trädet», tänkte trädgårdsmästaren och flyttade sakta bort stegen.

Om de där uppe hörde honom, så gåfvo de i alla fall icke ett ljud ifrån sig. Tysta som ett par bofinkar, som höra människosteg, sutto de där uppe, tills han gått förbi. — När de slutligen måste gå ned, hoppade han först ned och bredde ut armarna för att ta emot henne.

»Var inte rädd», sade han, »hoppa ner bara! Jag skall ta emot er, var säker på det!»

Det var ett ganska högt språng, och hon stod och vägde litet med fötterna, innan hon vågade sig i väg. Men så — med ett litet utrop rakt ner i hans armar. Hon låg ett ögonblick upp emot hans bröst, som för att få ett stöd efter denna lilla förskräckelse. Så togo de korgarna och gingo upp.

»Hvar har ni varit så länge? Kors, så ni ser ut!» voro de utrop, som mötte dem.

»Man skulle kunna tro, att ni varit i slagsmål», sade brodern.

»Det ha vi också», svarade hon och slog sig för bröstet på sin ljusa klädning, där det var alldeles fullt af röda fläckar. »Ser du inte mitt hjärteblod?» Och hon började skratta.

På aftonen, då dansen skulle börja, kom hon färdigklädd och gick rundt omkring blomsterparterren på gården. Han kom just också ut i högtidsdräkt och gick henne till mötes. De stodo vid en af de stora blomstergrupperna på planen, och hon bröt af en röd nejlika och satte i hans knapphål. Strax efter kom en annan af broderns vänner fram emot henne och gjorde min af att också han önskade något i sitt tomma knapphål. Hon tog ännu en röd nejlika och gaf åt den unge herrn.

Då dansen började, såg hon, att han, som hade fått hennes första blomma, icke bar den längre. Då han förde ut henne till den andra valsen, som de skulle dansa med hvarandra, snuddade hennes blick vid hans frackuppslag, men hon sade ingenting.

»Ni frågar, hvar jag har gjort af er blomma?» sade han, »jag har kastat bort den! Hvad tror ni, jag bryr mig om den, när ni strax efter ger maken åt en annan? Jag kan inte så där dela med andra.»

Han såg så allvarsam, ja ond ut, då han sade det, att hon kände, att hon blef alldeles kall. Det gjorde ett så starkt intryck på henne, att hon aldrig sedan gaf en blomma åt någon herre, icke ens sedan *han* öfvergifvit henne. Hur hon hade förefallit sig själf i detta ögonblick som en liten tanklös och flyktig toka! Och han, hur allvarlig och djup var han icke!

När hon hade börjat att älska honom, visste hon icke. Troligen från det första ögenblick, då hon räckte honom handen och drog honom upp till sig i trädet. Men sedan vann han henne så helt och hållet, att det icke fanns en känsla i hennes hjärta, icke en tanke i hennes hufvud, som icke tillhörde honom.

Han ville ha det på det viset. Han ville icke dela med någon, och själf visade han henne en sådan lidelsefull, nästan öfverjordisk beundran, att hon blef yr i hufvudet. Hvem skulle ha kunnat motstå en sådan värme?

En dag hade de gått en längre tur ensamma i skogen. Han var tyst, inåtvänd och hade ett lidande uttryck, som om han bar på något, som han ej kunde få ord för. Det hade regnat ett par dagar förut, och när de skulle gå öfver en liten äng, kommo de till ett fuktigt ställe, där hennes fot en smula sökande tviflade om hvar den skulle sätta sig. Då kastade han sig plötsligt ned för hennes fötter och sade:

»Trampa på mig, gå öfver mig!»

Hon skrattade och bad honom stiga upp, men han bad henne ifrigt, nästan trugande:

»Hvarför kan du inte trampa på mig? Jag skall ligga så stilla, som om jag vore död! Jag vill känna, att du trampar på mig!»

Och med bäfvande hjärta, så lätt, så lätt, som om hon ville flyga, hade hon gått öfver honom, men därefter började hon genast gråta.

Han låg på knä framför henne, tog bägge hennes händer och öfverhöljde dem med kyssar.

»Gråt inte, söta, älskade», bad han. »Jag är inte värdig, att du trampar på mig. Jag älskar dig så gränslöst, ser du, jag vet inte, hur jag skall uttrycka det. Jag lider af det. Det bränner här inne i mitt bröst, så det gör ondt.»

Hans ansikte hade ett nästan förvirradt utseende. Det uttryckte en sådan våldsam lidelse, att hon blef rädd.

Men hon blef van därvid, liksom man kan vänja sig att dricka champagne i hvardagslag. Det var en het, berusande luft, som hon sväfvade i, högt öfver den atmosfär, hvari de andra lefde. Med hvilken beklagande medömkan hon såg ned på sina väninnor, som måste nöja sig med sina fästmäns och mäns tarfliga hvardagskärlek!

Hon var lika säker på sin lyckas evighet, som hon var på dess styrka. Något sådant skulle ju *omöjligt* kunna förgå.

Nästa sommar kom han igen. Det var samma elektriserande, glödande sällhet. Hon gick som i ett rus från morgon till afton, och natten var alltför lång, blott en plåga, som skilde henne från det enda, hon ville se. Hon kom ut hvarje morgon emot honom, som om hon hade vingar.

Men så kom en dag, då han liksom blef trött af denna ansträngande kärlek och började att se på henne med kallare, kritiska ögon.

En morgon satt han och mönstrade hennes frisyr och gjorde därefter den anmärkningen, att den icke klädde henne. Hon borde söka att likna ett annat fruntimmer, som efter hans mening satte sitt hår så vackert. Samma fruntimmer hade också en mycket vackrare färg på sitt hår.

Det var ju blott en obetydlig anmärkning, och hon kunde själf icke förklara, hvarför den på en gång förundrade och förskräckte henne. När man under en längre tid har blifvit ställd på ett altare och varit tillbedd, då är det alltid en öfverraskning, när den troende första gången räcker ut handen för att närmare undersöka afgudabilden.

Började han en gång se hennes fel, tänkte hon, hvar skulle han då upphöra?

Han började jämföra henne med andra, finna hennes ofullkomligheter och tända sina ljus för andra helgonbilder, om hvilkas hufvud han för ögonblicket såg en inbillad gloria.

Hon måste denna sommar upplefva att se honom mycket starkt och uppenbart — han kunde aldrig lägga band på sig — göra sin kur för en ung fru, som var på besök i hennes hem och som onekligen var ovanligt vacker.

Det var på en bal om hösten, då vädret ännu var så mildt, att man kunde spatsera ute sent om aftonen, som han visade sig så helt och hållet upptagen af denna dam, att han för hennes skull alldeles glömde Jenny. Han såg henne knappt. Med ett smäktande, brännande uttryck följde hans ögon hvarje rörelse hos den unga skönheten, hvilken, medveten om sin makt och sin triumf, sväfvade fram i dansen.

Hon försökte uthärda det. Hon försökte att le och vara en älskvärd värdinna, men det ville icke lyckas. Det öfversteg hennes unga krafter. Alla svartsjukans giftiga kval beto henne i hjärtat som en fysisk smärta. Hon kunde icke uthärda att se på det. Dansmusiken gjorde ett skrämmande intryck på henne och pressade upp tårar i hennes ögon. Hon gick allt närmare dörren, ut i det nattliga mörkret i trädgården och försvann.

Det var redan tämligen långt lidet på natten, och det skulle ha varit alldeles mörkt, om icke ett starkt månsken delvis hade upplyst allting.

Blommorna hade en svag färg. I björklunden, dit hon sprang in, kastade månen långa, hvita vägar. De nedhängande björkgrenarna dallrade i månskenet. Löfvet, som började bli gult, hängde som tårar ned från kvistarna. Det var dödstyst omkring henne. Hon gick så fort hon kunde, längre och längre ned mot sjön.

Där på en klippa alldeles ofvanför vattnet var ett litet lusthus, där hon så ofta hade suttit med honom .... Det var byggdt af bräder med ett spetsigt tak och kallades för »templet». Hon sjönk ned på bänken där inne och brast i gråt.

Hon grät länge och häftigt, men så blef hon tyst. Hon lyfte på hufvudet och såg ut öfver den kalla, mörka sjön och de sofvande stränderna däromkring. Hösten hade redan gifvit naturen en viss isande styfhet, och nu i natten lågo de svarta skuggorna så döda och blytunga, medan de delar af sjön, som månen belyste, hade en kall, hvit metallglans. Det var som om man kände, att den sömn, hvari naturen hvilade, snart skulle öfvergå till döden.

Det var så stilla, att hon kunde höra dansmusiken långt bort ifrån komma stötvis genom luften.

»Nu dansar han där uppe med *henne*», tänkte hon, och hon lyssnade, som om hon härifrån skulle kunna höra, hvad han sade henne.

Men hvad var det? Det kom någon på gången. Det var hastiga steg. Hon kände dem.

Hon böjde hufvudet ned öfver armarna, som för att gömma sig både för sig själf och för honom, men han gick alldeles inpå henne och tog henne hårdt i armen.

»Jenny, hvad är det här för konster?»

Hon svarade icke utan böjde sig åter igen ner.

»Du gör mig tokig», utbröt han häftigt. »Jag har letat efter dig i hela trädgården. Hur kan det falla dig in att springa ut så där tunnklädd i nattkylan?»

»Hvad bryr du dig om, hvar *jag* är», snyftade hon. »Du har inte sett på mig i afton. Du har hvarken haft ett ord eller en blick för mig, du —»

»Nej, men hvad är det för barnsligheter!» sade han förtretad, men det var dock något obestämdt i tonen, som om han icke vore alldeles omedveten om att hon hade rätt.

Med ens släppte hon händerna, som hon höll för ögonen och såg fast och bestämdt på honom. Hennes stämma blef fullkomligt lugn, och hon sade högt och långsamt liksom för att riktigt få honom att förstå det:

»Jag skall säga dig att, om du är trött på mig, så vill jag mycket hellre dö!» Han såg på henne, och hans ögon fylldes med tårar. Det var något i allvaret och sanningen hos henne, som ögonblickligen hade gripit honom. Han tyckte om, att hon så starkt kunde känna en smärta. Han slog häftigt armarna om henne och drog henne till sig.

»Vill du dö?» hviskade han. »Ja, då vill också jag dö. Kom låt oss kasta oss i sjön tillsammans och försvinna — nu, medan vi älska hvarandra. Allt, som kommer efter, när kärleken är förbi, är inte värdt att lefva för!»

Hon kände hans hjärta slå starkt mot sitt eget. Hon kände hans andedräkt öfver håret och hörde hans röst

och ville alls icke dö. I ett ögonblick var allt, han låtit henne lida, glömdt och förlåtet. Hon var ju åter i hans famn. Hon log, där hon låg mot hans bröst. Dansmusiken hördes igen på afstånd.

»Kom», hviskade hon. »Nu spela de vår vals. Låt oss gå upp och dansa.»

Och hand i hand sprungo de upp genom parken, där de daggiga grenarna slogo dem i nacken, bort öfver de månljusa sandgångarna och in i danssalen. Så snart de kommit innanför dörren, började de dansa, och de fortsatte därmed så länge musiken räckte, då hon sjönk ned på en stol utan att kunna tala.

När hon nu satt här i kupéen och tänkte på denna afton, undrade hon, om det ändå icke hade varit bäst för dem båda två, om de den gången hade kastat sig i böljorna och slutat sitt lif.

Då och då blossade ännu hans kärlek upp — helst som häftighet, så att han kunde ställa till en scen. Han behöfde starka saker, något som ruskade upp honom, spände hans nerver och satte hans blod i hastigare omlopp. Men mellan dessa häftiga utbrott blef han mer och mer slapp. Också hon började se på honom med mera främmande, kritiska ögon. Hade också *han* fel? — Ack, han hade så många!

Första gången hon i hög grad kände sig stött öfver något hos honom, var under en ridtur, som de gjorde tillsammans.

Han hade lånat ridstöflar och ridspö af en annan ung herre, emedan han själf inga hade med sig. Medan de redo framåt vägen, hade han mycket brådt med att alltjämt slå blomhufvudena af tistlarna vid landsvägen. Det syntes intressera honom i hög grad, ty han hade på länge icke sagt ett ord till henne, så upptagen var han af denna halshuggning. Det yrde kring honom af taggiga stjälkar

och blad, och med ens stannade han. Det var en gammal seglifvad tistel, som alls icke hade lust att mista hufvudet. Då han därför slog dubbelt så hårdt på den, bröt han af ridspöet.

»Hvad gör du?» ropade hon.

»Åh, det är detsamma», svarade han muntert och kastade det söndriga spöet ifrån sig. »Det var ju inte mitt eget!»

Det är underligt, huru ett enda litet yttrande kan kasta ett egendomligt ljus öfver en människas, en god väns karakter. Från detta ögonblick såg Jenny först egoismen hos honom. Hans likgiltighet för andras väl och ve var genomgående. I småsaker kunde han icke intressera sig för andra, då det icke var något, han afskydde så mycket som det, som störde hans bekvämlighet, — och i stora saker! ja, ve den, som då stod hans lidelser, hans äregirighet i vägen. Han kunde visserligen i hög grad känna smärta, det vill säga sin egen smärta. Andras märkte han aldrig. I det hela taget ville han ha allt för sig själf. Han kunde icke så där dela med någon.

Så länge denna fordran hos honom endast gick ut på att få hennes odelade kärlek, gjorde det henne blott lycklig. Att han, som var så eftersträfvad af alla, hade valt henne, var henne en nästan ofattlig tanke. Hon bar den på en gång ödmjukt och stolt. Och hon gaf honom också hela sitt väsen så odeladt, så hängifvet, att han snart fann, att här var intet mer att få. Hon hade kapitulerat på nåd och onåd, och för framtiden kunde andra eröfringar vara af mera intresse. Men oaktadt hon såg alla hans fel, älskade hon honom. Hon var icke af dem, som kunna byta om kärlek lika lätt, som man byter om hatt, men hon anade, att han icke länge skulle tillåta henne att älska honom.

Han reste bort. Till en början skref han allt emellanåt och så — ingenting. På alla de bref hon i sin ångest sände honom — icke ett ord till svar. Han lät henne blott falla, som man låter en halfvissen blomma falla, eller som han just nu hade låtit tidningen glida ned på golfvet. Det fanns icke flera nyheter att läsa i den.

Hon hade först sörjt sig nästan till döds och sedan grubblat öfver honom, så att hennes panna hade blifvit mörk och hennes mun sträng. Här satt han nu igen plötsligt midt emot henne, och hon såg, hvad han var, och hvad han blifvit. Egoismen och äregirigheten hade genomträngt hela hans väsen, och hvarken hon eller någon annan skulle mera kunna klappa på hans hjärta med någon förhoppning att bli hörd. Den porten var för alltid låst.

Han hade slutat sin cigarrett och kastade stumpen ut genom fönstret. Nu satte han sig till rätta i sitt hörn för att sofva. Det dröjde länge, innan han kunde få det bekvämt nog. Än låg hans hufvud för lågt, än för högt. Han försökte än att sträcka ut benen och än att lägga dem på sätet midt emot. Ändtligen kom han till ro, men solen sken på honom, och med en grimas och ett häftigt ryck drog han för den gröna gardinen. Hufvudet föll tillbaka. Hans mun blef slappare. Kinderna sågo rynkiga och gamla ut. Plötsligt sjönk kroppen liksom ihop, och han föll i sömn.

Allt eftersom han sof, förändrade ansiktet sig. Hans hufvud hade fått en god hvilplats. Öfver hans drag bredde sig ett stilla lugn. Ögonbrynen, som han nästan alltid hade rynkade, medan han var vaken, voro icke längre sammandragna, de skildes och intogo sina naturliga, vackert tecknade bågar. De långa ögonhåren lågo så mjukt ned öfver kinderna, och nu log han i sömnen. Det var samma leende, hon hade sett i deras lyckliga dagar,

vänligt, skälmskt, oemotståndligt. Tåget stannade just nu vid den station, där hon skulle stiga af. Dörren öppnades vid den sida, där han satt. Hon måste förbi honom. Han sof fortfarande utan att röra sig, med samma milda uttryck öfver ögon och mun.

Hon reste sig ljudlöst. Hon betraktade honom med andlös tystnad, länge, som om hon nu såg hans ansikte för sista gången. Och så böjde hon sig sakta ned för att kyssa honom på pannan, men han gjorde en rörelse i sömnen, och rosenbuketten darrade i hennes hand, så att ett regn af lösa rosenblad sakta föll ned öfver hans bröst som blommor på en död.

Ett ögonblick därefter hade hon försvunnit på perrongen.

Konstnärer emellan.

Vid ett värdshus ett godt stycke utanför Stockholm voro några små bord dukade ute på verandan och i salen där innanför.

Det var midt i middagshettan.

De höga björkarna, som stodo i grupper på planen framför huset, dolde utsikten öfver sjön. Man såg den blott genom löfvet gnistra med en mängd små staccato silfverglimtar, som om den skrattade och lekte bakom de nedhängande grenarna.

Flugorna surrade under markisen, som var spänd öfver verandan, och kyparen, som stod där ute med händerna på ryggen och tittade efter möjligen ankommande middagsgäster, slog den ena gången efter den andra med servetten efter dem.

Det var en lång, ung man, klädd i svart frack och urringad väst. Det långa, pomaderade håret föll ned öfver pannan i en tofs, som han med ett ledigt kast af hufvudet slog åt sidan, liksom vissa fiolspelare eller pianovirtuoser bruka.

Han var blek i ansiktet med små, bruna ögon och en till största delen tandlös mun. Både fracken och västen voro fulla af en hel mängd små flottfläckar, som visade sig onödigt tydliga i solen. Han gled öfver dem med sin långa, smala hand, som om han flyktigt ville gnida bort dem, men de voro ingrodda minnen om många, långa dagars springande med fat och tallrikar, och det

gjorde icke det minsta intryck på dem, att han strök öfver dem. Han återtog oafbrutet dessa tre rörelser: slog bort hårtofsen från pannan med en stolt knyck på hufvudet, gaf flugorna en smäll med servetten och strök med handen öfver västen och frackuppslagen.

Tre bord voro dukade ute på verandan och ungefär dubbelt så många i salen innanför, som var dunkel af markisens och trädens skugga.

Vid det ena af borden på verandan, där tre kuvert voro framsatta, satt en ung man ensam.

Han var lång och bredaxlad, hade knotiga armar och ben och mycket stora händer och fötter. De sista voro instuckna i ett par ännu större, snedgångna kängor. En väldig rothatt, som hängde långt ned öfver nacken och pannan som en upp och nedvänd kastrull, dolde till hälften hans ansikte. Det var ett solbrändt ansikte med ett par utstående, godmodiga ögon, en näsa af högst obestämd form och ett tämligen oroligt tunt, ljust skägg.

Han satt i en mycket besynnerlig och besvärlig ställning, i det han hade kastat det högra benet öfver det vänstra och sedan lutat den vänstra armbågen mot det högra knäet. Den vänstra handen höll han upp emot ansiktet och klämde de långa fingrarna så hårdt omkring kinden och underläppen, att halfva ansiktet fick en alldeles förvriden form.

I högra handen höll han en gaffel, hvarmed han långsamt tecknade på duken. Han satt med sin stora rygg starkt böjd och ögonen fästade på bordet. Endast då och då såg han upp och kastade en förtretad blick ned emot sjön, som om han förgäfves väntade på någon, — så slog han åter ned ögonen och började rita på duken igen.

Det tycktes icke inträda någon förändring i situationen, och till sist vände sig kyparen till den unge

mannen, i det han med en rask gest slingrade servetten öfver armen och sade:

»Herrn har ju beställt?»

»Ja», svarade den andre buttert utan att taga handen från munnen.

»Det var?» tillät sig kyparen att yttra.

»Jag har sagt det till fröken», svarade den unge mannen i gnatig ton, »dillkött och svagdricka, — men jag väntar på de andra.»

Kyparen gjorde en liten bugning, gick två steg baklänges, kastade håret ur pannan och ställde sig åter att börja vifta bort flugorna.

På en gång visade sig en annan ung herre på trappan.

Han kom så plötsligt, som om han dykt upp ur jorden, — kanske hade han kommit bakifrån huset. I ett par språng var han uppe på verandan. Han var också tämligen lång men med en spenslig figur, hade alldeles kortklippt hår och en liten pikant uppnäsa, hvars riktning två ljusa, högt uppvridna mustascher tycktes följa. Hans ögon voro litet snedt insatta i hufvudet, *à la chinoise*, och hade ett klokt, skälmaktigt, litet utmanande uttryck. Han var klädd i ljusa, moderna sommarkläder och handskar, hade en mycket högt uppstående krage och en ljus halsduk med en kråsnål, som föreställde en liten dödskalle med två rubiner till ögon, på sned instucken däri. På hufvudet hade han en hvit halmhatt med smalt, hårdt brätte.

»God middag!» sade han muntert till den andre, som knappast såg upp, då han kom. »Ah! — här sitter man ju riktigt skönt! — En så'n värme!»

Han satte sig på stolen i skuggan, tog af handskarna och gned sina hvita händer, som pryddes af flera ringar. Därpå grep han matsedeln och började eftertänksamt

studera den, medan han oupphörligt vred sina mustascher högre upp, först den ena och så den andra.

»Här finns inte just mycket att välja på», sade han slutligen. »Har du beställt, Per?»

»Ja», svarade den andre med fingrarna öfver munnen.

»Nå! Låt mig se!» sade den elegante unge herrn. »Hör, kypare!»

Kyparen gjorde ett pas de basque fram emot honom.

»Hur är kycklingen?» frågade han och såg under hattbrättet upp på kyparen med ett låtsadt tragiskt uttryck.

»Utmärkt god!» svarade uppassaren med servetten på ryggen.

»Som vanliga sparfvar, antar jag», sade den unge mannen, som fortfarande studerade matsedeln.

Kyparen fnissade och visade sin tandlösa mun.

»Jag försäkrar herrn, den är verkligen mycket god.»

»Har ni god engelsk pickels?» frågade herrn.

»Jag skall höra efter», svarade kyparen.

»Och engelsk senap? — Inte den här dåliga, torra senapen. — Fy!» Han luktade på den. »Tag bort den.»

Kyparen grep senapsburken med en behändig rörelse som om han tänkte göra en taskspelarkonst med den och ville just gå, då den unge herrn ropade:

»Har ni grönsallad?»

»Utmärkt god», var svaret.

»Låt mig då få en portion och en ny flaska salladolja, — inte den här gamla härskna. Fy!» Han luktade på den. »Tag bort den.»

Uppassaren gjorde en piruett och lyfte bort den flottiga oljeflaskan.

»Ja, vänta litet», sade herrn, då han åter ville gå. »Låt mig se! Ge mig nu först», — han talade långsamt, som om han skulle diktera ett viktigt bref. »Ge mig nu

först smörgåsbord, och se till, att det finns god kaviar och sardeller, — ni har ju sardeller?»

»Sardiner? Joo!» svarade kyparen.

Den unge herrn gjorde en otålig grimas.

»Ja, kaviar och rädisor, då, och en god ost! — Vill ni observera: en *god!* Så vill jag för min del ha renadt brännvin. — Ja, vänta litet!» Kyparen ville åter rusa bort.

»Först tar jag en portion graflax med kryddpeppar och olja, — så kyckling med sallad och pickels, sedan, — ja, låt oss nu först få smörgåsbordet!»

Kyparen stod andäktigt lyssnande med servetten på ryggen. Nu for han i väg, som om han hade minst ett dussin herrar att servera.

Den unge mannen sjönk tillbaka i sin stol som efter en öfverståndеn ansträngning.

»Kommer inte Gunnar?» frågade han därpå den andre och såg ned emot sjön.

»Hur ska' jag kunna veta det!» svarade han med stora hatten förargad. »Jag har nu suttit en half timme och väntat på er bägge två.»

I detsamma blef en ung herre synlig bakom träden nere vid sjön. Han var klädd i ljusa linnekläder, som sutto löst, hade hvita skor och en badhandduk kastad öfver axeln.

Litet innan han kom fram till trappan tog han af sig hatten.

»Jag ber om ursäkt, om jag kommer för sent!» ropade han. »Men jag blef så sent färdig och kunde sedan inte motstå att hoppa i sjön. Vattnet var alldeles utmärkt.»

Han var nu uppe hos de andra och satte sig på den tredje platsen, medan han tog af sig hatten och strök med handen öfver det våta håret. Han hade ett prononceradt svenskt utseende: ljust, tjockt hår och ett litet

ljust skägg. Han hade en liten, något kort näsa, en fin och käck mun och ett par mycket ljusblå ögon med ett öppet och gladt uttryck.

»Nå, hur är det med dig, Per?» Han slog den långe unge mannen med rothatten öfver hans breda rygg. »Du ser just inte ut att vara i ditt söndagshumör i dag!»

»Jag är hungrig!» svarade den andre gnatigt och sneglade bort mot dörren.

»Har du då inte beställt?» frågade Gunnar.

»Jag väntade ju på er andra», svarade Per förargad.

»Och du, Maurits, har du beställt?

Han fick svaret genom att dörren gick upp och kyparen kom ut, bärande en bricka på sin vänstra hands utspärrade fingrar och med den högra klämmande kring halsarna på åtskilliga buteljer.

Med mycket skramlande och buller dukade han smörgåsbordet, ordnade en mängd små assietter, fyllda med alla möjliga saker, och satte ölbuteljer med glas bredvid.

»Hör nu!» ropade Gunnar till honom, »ge mig en stor biffstek, stor och god, — och så smultron, — så många som möjligt, och så ska' jag ha en butelj rödvin! Ordentligt vin, hör ni!»

Kyparen skrapade bakåt, bockade sig och ordnade, drog därpå upp ölbuteljerna med några energiska tag och försvann.

Ett ögonblick därefter voro alla tre herrarne sysselsatta i tyst arbete vid smörgåsbordet.

Gunnar, arkitekten, som kom direkt från badet, åt med god aptit af allt, som såg inbjudande ut. Maurits, författaren, stod länge och mönstrade assietterna med kritiska ögon, innan han högg ned med gaffeln, och ofta skakade han genast af igen hvad han hade stuckit i, när han icke tyckte, att det såg tillräckligt läckert ut. Målaren, Per, hade bredt sig en ofantlig hård smörgås, så

stor som en jättepalett och lagt den full af stekt fläsk och korf.

Han hade stuckit tummen in i hålet på brödkakan, som om det vore en riktig palett, och stod nu stödd mot dörrposten och gnagde rundt omkring den, med ögonen fästade på fläskbitarna, som närmade sig och försvunno i hans öppna mun. Då den värsta hungern var stillad, slog man sig ned vid bordet. Målaren fick sin väldiga portion dillkött och en hel butelj svagdricka. Han drack af princip och smak aldrig vin. De andra två angrepo sina beställda rätter och bjödo hvarandra vin. Arkitekten hade rödvinsbuteljen, författaren portvinet.

Maten tycktes vara öfver förväntan god, och vinet icke så dåligt, som man hade fruktat, och snart började samtalet komma i gång.

»Nå!» började arkitekten och vände sig till målaren, »hur går det med din tafla?»

»Strunt!» var det korta, afgörande svaret, medan målaren sörplade i sig dillsåsen.

»Har du målat i dag?»

»Nej, inte i dag.»

»Inte i det här sköna vädret!» sade arkitekten.

»Kunde inte, — Larsson var full», svarade målaren.

»Var han full nu igen? Han är visst alltid full», sade författaren, som höll på att blanda kryddorna till graflaxen.

»För det mesta», svarade målaren lugnt.

»Hvarför tar du inte en annan modell?» frågade arkitekten.

»För att han har en så bra rygg. Jag tycker om hans rygg», svarade målaren.

»Ja, vet du hvad», sade författaren, »den där sortens ryggar tror jag inte det är brist på. Om den åtminstone vore naken, så kunde den kanske visa en eller annan

speciell förtjänst, men en bred bondrygg i en blå blus! Vet du hvad? Hvilken rygg som helst, som finge en så'n där oformlig blus på, skulle se likadan ut.»

»Det förstår du inte», svarade målaren lugnt.

»Hvad är det egentligen din tafla föreställer?» frågade arkitekten och hällde i ett nytt glas vin. »Jag har ju inte ens sett den ännu.»

Målaren svarade icke, men författaren sade raskt:

»Den föreställer egentligen ingenting.»

»Det tycker jag om!» sade arkitekten och höjde glaset. »Taflor skola inte föreställa någonting, inte långa historier, hvartill man behöfver kataloger och vaktmästare för att förklara, hvad de betyda.»

»Ja, till Pers tafla behöfver du ingen vaktmästare», sade författaren och skrattade. »Han målar en bit af en landsväg, hvarpå man ser ryggen af en karl, som står och glor på ett rödt plank.»

»Nå, är det vackert?» frågade arkitekten.

»Vackert!» sade målaren föraktfullt. — »Det skall inte alls vara vackert; det skall vara sant och fult!»

»Säger du det?» sade arkitekten. »Och jag är af den åsikten, att allt som är sant också är vackert.»

»Så'nt jolt», sade målaren.

»Ja, det var då verkligen en djärf paradox», utbrast författaren.

»Jo, jag vet mycket väl hvad jag menar», sade arkitekten, »bara jag kunde förklara det riktigt. Jag menar, att om en konstnär riktigt bra skall kunna uttrycka något, måste han också känna något sant därför. Skall det röra andra, måste det först ha rört honom själf, annars är det inte den äkta, smittande värmen däri.»

»Nå, men hvad har det att göra med att allt som är sant också är skönt?» frågade författaren.

»Jo, vänta litet!» sade arkitekten, som lagt ifrån sig gaffeln och knifven. »Skall någonting i naturen röra en människa, så måste det alltid vara genom något slags skönhet, lyckans skönhet, färgernas eller liniernas skönhet, sorgens patetiska eller fattigdomens rörande skönhet.»

»Ja, kör för fattigdomens skönhet!» sade målaren.

»Ja, fattigdomens *skönhet*», accentuerade arkitekten, »men fattigdomen är långt ifrån alltid skön. Den kan vara i hög grad motbjudande, frånstötande och osympatisk, den, lika väl som rikedomen. Det beror på i hvilken skepnad den uppträder.»

»Ja, jag förstår», sade målaren, »du vill ha det sött. — 'Den fattiga flickan med förgätmigejerna'», citerade han, »eller 'Den fattiga gamla gumman, läsande sin bibel'.»

»Du kanske kommer ihåg», sade arkitekten allvarligt, »att jag nyligen sade, att allt som är sant också är vackert. Men ingenting är väl så lögnaktigt som sentimentalitet. Det är den hycklade känslan hos folk, som ingen sann känsla har.»

»Man kan aldrig få det enkelt nog», sade målaren, som följde sin egen tankegång. »Jag kan gå och leta och leta efter ett motiv för att få det enkelt nog.»

»Går man så där och letar och letar efter ett motiv?» sade arkitekten med en skälmaktig blick. »Jag trodde, att motiven stodo i kö för att få tillträde.»

»Och jag tycker, att jag hört dig säga», sade författaren, »att man inte alls skall välja. Man kan måla *allting*.»

»Det kan man också», sade målaren, »men man skall vara rädd för allt, som ser uppställdt ut. Annars blir det lätt sådana taflor, som de målade här hemma förr, då de alltid skulle komponera och arrangera och föredraga hvad som är pittoreskt och» ....

»Och nu väljer och uppsöker ni, hvad som är så intetsägande och omåleriskt som möjligt», sade författaren, som med sina hvita tänder ifrigt gnagde på ett kycklingben.

»Det är därför, att vi äro så fasligt rädda för allt som är affekteradt», sade målaren och tog en klunk af sitt svagdricka.

»Och af idel naturlighet bli ni så affekterade på ett annat sätt», sade författaren. »Du vill väl till exempel inte inbilla mig, att du är intresserad af det röda planket du målar!»

»Jo, ta' mig fan, är jag inte det!» sade målaren.

»Jag tviflar nu i alla fall», svarade författaren med kycklingbenet mellan tänderna och ögonbrynen uppdragna. Han liknade en katt, som har fångat en fågel.

»Har du sett det i någon särskild belysning, upp emot någon tilltalande luft eller något sådant, så kunde jag kanske förklara det och förlåta dig, — men ett så'nt där alldeles slätstruket stycke rödt plank i gråväders-belysning — eller brist på ljus — nej, vet du hvad, det kan hvarken intressera dig eller någon annan människa på jorden.»

»Jag vill visa dem, att allting kan målas», sade målaren bestämdt.

»Ja, det förstås», sade arkitekten, som en stund hade ätit under tystnad. »Men jag säger som bonden, som fick den frågan på husförhöret, om det går an att slå ihjäl sin nästa: ja, nog går det an, men inte är det bra.»

»Och hvad skulle du kunna invända mot det?» frågade målaren. »Har jag inte lof att måla hvad jag vill?»

»Naturligtvis har du lof till det», sade arkitekten, »men som jag sade nyss: skall det röra andra, måste det först ha rört dig själf, och jag tror, att detta ängsliga sökande efter enkla motiv inte kommer af någon kärlek

till dem, utan af en beräknande reflexion, som vill samla bevis, för att därmed säga annorlunda tänkande människor obehagligheter.»

»Ja, Herre Gud, dessa enkla motiv!» sade författaren och torkade sig om munnen.

»Jag har stor respekt för enkelheten», sade arkitekten och lyfte sitt fyllda glas. »Enkelheten är det största, det noblaste af allt, men!» — han höjde pekfingret varnande — »man glömmer att det också är det svåraste!»

»Det var då en paradox!» sade författaren.

»Nej, inte alls», sade arkitekten. »Enkelheten är just sakens väsentliga och betydelsefulla sida, och nästan allt, som lefver, har sin väsentliga och betydelsefulla sida, det vill i konsten säga, sin poetiska sida, men det är endast de stora konstnärerna, som se den.»

Då de andra inga invändningar gjorde, fortfor han:

»Det har ju också i vår tid funnits en och annan stor konstnär, som både i litteraturen och i konsten har upptäckt eller återupptäckt det enklas poesi. Det finns ju ett och annat geni, som till och med i det ögonskenligen mest obetydliga kan se något personligt och gripande, liksom knäcka nöten och taga ut kärnan, men sådana genier äro få och utvalda. Det är de, som ha den verkliga, sanna kärleken till lifvet och människorna. Ni kan beundra dem, men ni kan inte göra efter dem, och ändå vill ni allesammans göra efter dem. Ni vill också vara djupsinniga och storartade och påpeka för oss andra saker, som ni inte själfva se. Jag skall säga er, att det är den största konst, att med de minsta möjliga materiella medel kunna ge det största möjliga andliga intryck, — det kan bara en verklig konstnär göra. Men ty värr äro de flesta af er några torra prosaister!»

»Jag förstår inte hvad du säger», sade målaren i gnatig ton.

»Jag säger, att ni affektera en enkelhet, som ni inte ha», sade arkitekten obarmhärtigt. »För en tid sedan var det modernt att fotografera. Både i litteraturen och konsten skulle det fotograferas, alla onödiga, öfverflödiga detaljer skulle vara med, ju flera dess bättre. Nu ha ni börjat inse, att det ändå fattas något i sådana framställningar af lifvet. Ni ha blifvit frapperade af enkelheten hos några af de stora, de, som förstå att välja det afgörande och uttrycka det med få drag, och nu vilja ni allesammans vara enkla och naiva. Men affekterad enkelhet är lika lögnaktig som all annan tillgjordhet. Hvarför kunna ni inte vara er själfva utan skola alltid följas åt som en fårflock, som än går till höger och än till vänster om landsvägen för att gnaga sin föda?»

»Ja, Gud ske lof», sade författaren, som nu hade slutat sin kyckling och omsorgsfullt torkade sina händer på servetten, »detta koketteri med enkelheten kommer snart att gå samma väg som det slags realism, som för kort tid sedan lade an på att göra verkan genom att vara brutal och posera med det frånstötande. Allting går fort nu, och liksom vi ändra fason på våra byxor hvarje år, så ändra människorna snart konst- och lifsåskådningen hvarje eller åtminstone hvart femte år.... Mänskligheten börjar bli gammal och blaserad, och det behöfs starka saker för att fängsla dess uppmärksamhet. Min åsikt är den, att det just gäller att finna pikanta ämnen för att väcka dess intresse. Det gäller att finna något nytt, som folk inte har hört många gånger förr, att begagna nya ord, som slå deras öra som oväntade klangtoner och måla med sådana färger, att de spärra upp ögonen och tycka, att de aldrig ha sett den färgen förr, liksom ett landskap får mycket starkare färger, när man ser det med hufvudet mellan benen.»

»Och hvad vill du lära människorna med det?» frågade arkitekten.

»Lära dem? Jag vill ingenting lära dem», svarade författaren och vred muntert sina mustascher. »Jag vill roa dem och få dem att stanna och applådera mig.»

»Och det roar dig själf?»

»Ja, det gör det visst!» sade författaren. »Det är som att experimentera med att blanda en ny sorts sås. Man försöker med ättika, olja, senap, litet salt — kanske litet mera salt — en aning af socker, litet selleri, — möjligtvis en tomat — och så vidare. Man gör olika grimaser för hvar gång man smakar på en ny tillsats. Om jag skulle stryka en reseda under näsan på någon, skulle han i de flesta fall inte alls lägga märke till det. Men tar jag en stark och egendomlig parfym, som jag kanske till och med tänder eld på, så att den slår upp som en blå låga under hans näsa, skall han utan tvifvel spärra upp näsborrarna och säga: 'Hvad var det'?

»Men de där pikanta ämnena äro så begränsade», sade arkitekten.

»Åh, jag tror ändå, att jag skall finna nog för *min* lifstid», svarade författaren. »Tänk på alla de oupptäckta länderna, de ständigt nya uppfinningarna på vetenskapens område, nya sätt att färdas på, att tala på afstånd — öfver hufvud att existera på. Man skall bara passa på att vara den förste, som tar patent på ett ämne, liksom på hvarje annan uppfinning. Var du lugn för att jag skall hålla dem vakna!»

»Ja, lycka till med upptäckterna», sade arkitekten. »Men det dröjer nu i alla fall inte länge, förrän alla länder äro upptäckta och genomforskade. Det finns bara ett land, som man aldrig riktigt kommer under fund med, — och det är det här!»

Han slog sig med handen på hjärtat.

»Det är det eviga, outtömliga ämnet!»

»Nåja, det intresserar mig nu mindre», sade författaren och smuttade på sitt vin. »Det är inte så mycket dramat som dekorationen, som tilltalar mig. Att kunna finna en riktigt underlig belysning, skildra nya och obekanta trakter på ett nytt och slående sätt, frappera genom —»

»Jag tycker mest om hvad jag känner», sade målaren, som slefvade i sig en filbunke.

»Men underligt nog», sade författaren ironiskt, »måste man, för att känna något, alltid börja med en första gång.»

»Ja, då tycker jag i alla fall bäst om det, där jag inte minns första gången», sade målaren.

»Hvar och en har sin smak», svarade författaren. »Jag tycker, att det i synnerhet är det öfverraskande och oväntade, som ruskar upp en. Hvad gör det, att det förgår om en kort tid för att ge plats för något ännu nyare? Det är just flyktigheten därvid, som jag tycker om.»

»Och jag tycker mest om det monumentala», sade arkitekten och satte hårdt ned sitt glas. »Detta som var och är och alltid förblir. Så länge mänskligheten existerar, måste den ha hus att bo i, och därför är det förståndigaste af allting att vara arkitekt.»

»Nå, hur går det med villan?» frågade författaren. »Blir den färdig i sommar?»

»Jag hoppas det», svarade arkitekten. »Åtminstone allt, som beror på byggnaden. Sedan kommer turen till målarne och bildhuggarne.»

»Det blir väl något extra fint?» sade författaren. »Han, som låter dig bygga den, behöfver inte se på hvad den kommer att kosta.»

»Ja, han har tillräckligt med pengar», svarade arkitekten. »Men han har dessutom hvad som är bättre, han har ett godt förstånd. Han vet, hvad han vill ha, men han blandar sig inte i allting. Det är en lust och glädje att arbeta för honom.»

»Tänk er», fortfor han, »han kommer till mig och säger: 'Jag vill ha mig ett hus, ett sommarställe, dit man kan flytta ut vid de första vårtecknen och stanna tills bladen falla, alltså inte ett korthus, där man fryser. Platsen har jag valt. Den ligger i skydd af skogen och med utsikt öfver sjön. Där finnas präktiga träd, och när man hugger förståndigt, så att det bästa får bättre plats, kan det bli en idealpark'.»

'Nå, men huset? frågar jag.'

'Det skall vara gladt', svarar han. 'När jag kommer från mitt arbete, vill jag ha ett ljust intryck af mitt hem. En stor matsal, luftig och ljus, med plats för många gäster. En sängkammare med skugga, där man kan sofva godt, ett arbetsrum, där jag inte blir störd och hvarifrån jag har en bra utsikt. Till min hustru en salong och ett kabinett, som hon får inrätta helt och hållet efter sin egen smak. Ni kan tala med henne om det. Därifrån nedgång till växthuset och trädgården. Till hvar och en af mina döttrar ett rum, som de kunna bli förtjusta i, tre gästrum och ett rymligt och bekvämt köksdepartement. Där har ni i korthet mina önskningar, och för resten ger jag er fantasi fria tyglar.' Se, det kallar jag en beställning! Jag har också arbetat riktigt *con amore*, och jag tror, att det hela skall komma att bli något vackert, — ett ställe, där mänskor få lust att lefva. — Nu gäller det bara att finna målare.»

»Kan du använda mig?» frågade målaren.

»Jag skulle önska, att jag kunde det», svarade arkitekten. »Men vi ha ingen användning för röda plank.»

»Nå, hvad skall det vara för något då?» frågade målaren igen.

»Helst inga taflor alls», svarade arkitekten. »Jag afskyr förgyllda ramar och att se en väggyta öfverdragen och genomkorsad af en hel mängd olika större och mindre rektanglar. Det är någonting förskräckligt med alla dessa småtaflor, som egentligen skola ha hvar sin särskilda belysning, som inbördes störa och fördärfva verkan af hvarandra och som man kan lyfta ned och gå bort med när som helst.»

»Hvad vill du ha då?» frågade författaren.

»Naturligtvis taflan målad på väggen», svarade arkitekten och slog med sin flata hand på väggen vid sin sida. »Det skall utgöra en del af byggnaden, smälta ihop med arkitekturen och bli kronan på verket. Man skall inte kunna ta bort det utan att skada det helas organism, liksom man inte kan flå huden af en lefvande människa. Det skall vara skapadt för sin plats och göra verkan på sin plats, liksom en riktig människa skall ses i sitt hem, i den omgifning, hvari hon lefver.»

»Hvem skall du få att måla något sådant?» frågade författaren.

Arkitekten ryckte på axlarna.

»Ja, jag går och letar efter honom med ljus och lykta», sade han. »Målarne tycka naturligtvis, att det är under deras värdighet att 'dekorera', att underordna sig det hela.»

»Och ni, arkitekter, anse naturligtvis er konst för att vara det viktigaste af allt», sade målaren förargad. »Ni äro herremännen, och vi andra äro bönderna, som skola tjäna er.»

»Vi äro de *nödvändigaste*», sade arkitekten och smålog, »och det nödvändigaste är ju på ett vis alltid det viktigaste. Innan man har byggt ett hus, kan man ju

inte tala om att pryda det. Men meningen vore väl, att vi skulle arbeta tillsammans för att skapa ett helt, — sådana hem, där människor kunna känna sig i harmoni med sig själfva, trots all disharmoni i världen utomkring.»

»Och vi få aldrig måla små taflor mer?» utbrast målaren med förtretad min.

»Ja, hvar skola vi hänga dem?» utbrast arkitekten och slog sig på knäna. »När väggen redan är född med dekorationer, hvar skall man då hänga dem?»

»Nå, och törs man fråga, hvad dina väggtaflor skola föreställa?» frågade målaren och sneglade misstänksamt på honom.

»Ni kan ta hela naturen till hjälp», svarade arkitekten, »träden, blommorna, luften och ljuset, djur och människor, — men bara inga handlingar. Dem öfverlämna vi till författarne.»

»Skulle man således aldrig ha lof att berätta någonting med penseln?» frågade målaren. Hans röst började bli genomträngande och ond.

»Man kan ju inte förbjuda er det», sade arkitekten, »men det blir alltid så ofullkomligt. Det kan ju hända, att det är ensidigt af mig, men jag tycker, att det är något så onaturligt att se ett gifvet ögonblick fixeradt af en handling, som är i rörelse. Hvad mig själf angår, är jag så förfärligt trött på alla dessa taflor, där en Olle i det oändliga står och friar till en Karin, utan att någonsin få vare sig ja eller nej, eller där en gammal gumma sitter och skalar potatis till världens ände, eller en mor vaggar ett barn, som aldrig somnar. I en händelse längtar man efter utveckling. Den kan bara författarne berätta oss.»

Författaren blinkade med ögonen, nickade med hufvudet och vred belåten sina mustascher.

»Med andra ord, det är bara tatuering af huden, som du önskar till dina byggnader», sade målaren och brast ut i ett högt skratt.

»Jag vill ha allt, som verkar direkt», svarade arkitekten lugnt. »Jag vill inte ha en handling. Jag vill ha färger och linier och ett *uttryck*. Jag vill nu inte ens tala om dessa ohyggliga, stora illustrationstaflor, som framställa en eller annan batalj eller ett fredsslut, som man inte alls skulle kunna förstå utan skriftlig upplysning, eller kanske små miniatyrteckningar under med numrerade hufvud af de respektive storheterna, som man sedan skall leta upp som på en karta! Men i det hela taget, — ju mindre handling dess bättre. Jag vill ha lugn, ett innehållsrikt lugn, som aldrig tröttar.»

»Men låter en förbli i ett dåsigt välbehag», inföll målaren.

»Är du af den åsikten, att bara yttre handlingar uttrycka någonting och sätta ens fantasi och känsla i rörelse?» sade arkitekten. »Min erfarenhet är den, att blotta uttrycket i en figur eller ett ansikte verkar starkast af allt och på de mest olika sätt. Jag försäkrar dig, att jag har sett målade figurer, som uttryckte en sådan upphöjd godhet, en sådan storhet i smärtan, att mina knän darrat därvid. Och jag har sett andra, just så där målade på en vägg», han slog åter på väggen, »målade med sådan charme och färg och en sådan rikedom i rörelserna, att man gladde sig att lefva, när man såg på dem.»

»Nå, porträtt då?» frågade målaren.

»Ja, det tror jag!» svarade arkitekten. »Jag minns så många porträtt, både vackra och riktigt uppfriskande fula fysionomier, att jag tänker på dem som på en hel mängd frånvarande vänner. Först och främst skulle jag råda folk att omge sig med porträtt af dem de

hålla af. De höra ju till huset och skola pryda väggarna. Men jag vill inte ha porträtterna i rörelse. Tänk dig en minister, som till dagarnas slut står och pekar med ett finger på en traktat, eller husets son, som just skall stiga upp på en pony men aldrig kommer upp. Skulle det inte reta eller tråka ut en? — Man skulle snart upphöra att se på det. Nej, ser du, det slags enkelhet, som jag älskar, är denna, där linier och färger verka stort och helt, så att det blir lugn i ett rum. Det finns annars så mycken oro i världen. — Och så ett uttryck, som först fängslar en genom dess tydlighet och sedan håller en kvar genom dess djup, så att man kunde stå och se därpå i evighet, amen!»

»Idealist!» sade målaren mellan tänderna. »Hvar blef nu det fattigas skönhet af, som du ändå först var så nådig att vilja tillåta?»

»Den 'tillåter' och älskar jag fortfarande», sade arkitekten. »Men enligt min mening är det inte trasorna, som göra fattigdomen tilltalande, utan det uttryck, hvarmed de bäras, det må nu vara smärta eller resignation.»

»Men hvar vill du finna motiv?» sade målaren igen. Han hade slutat sin middag och höll på att tända en liten pipa, som han höll mellan tänderna.

»Öfverallt!» svarade arkitekten. »Det finns, Gud ske lof, nog till alla, både till dem, som tycka om ljuset och färgerna, och till dem, som älska mörkret och stillheten. Naturen är både kraftig och förtjusande, både vänlig och hotande, både jublande och melankolisk. Ni kan välja hvad ni vill. Du känner ordspråket: 'Alla genrer äro bra utom den tråkiga', men jag tror inte, att det är naturligt, när någon säger mig, att han mest intresserar sig för det tråkiga.»

»Nej, det är just min åsikt», sade författaren. »Effekt måste det göra, och finner man, att omgifningarna se för grådaskiga ut, så kan man ta blåa eller röda eller saffransgula glasögon på sig — tjo! då blir det genast något annat och nytt.»

»Men det är inte alls hvad jag menar», sade arkitekten. »Att bara söka det frappanta tycker jag är lika underligt som att uppsöka det tråkiga. Om jag till exempel skulle vilja ha ett porträtt af en god vän, kunde kanske målaren genom artificiellt ljus få honom röd i ena halfvan af ansiktet och gul i den andra halfvan och hans näsa att bli violett — och kanske måla det utmärkt — men det vore i alla fall inte alls, hvad jag önskade eller ville ha. Jag ville ha min vän, som han var. Men, Herre Gud i himmeln, när skall mänskligheten börja bli naturlig!» Han sträckte båda armarna i luften och skakade dem alldeles förtviflad. »Den *skall* alltid gå till öfverdrifter, antingen mot det triviala eller det extravaganta.»

Målaren låg öfver bordet med hakan stödd på armarna och sög på sin lilla pipa, som icke riktigt ville taga eld.

Författaren satt tillbakalutad i stolen, som han balanserade på två ben. Han hade dragit hatten ned öfver ögonen och tändt en fin cigarrett.

Arkitekten satt och drog eld på den ena tändstickan efter den andra. Han såg ut, som om han satt och följde sin egen tankegång, och hade ett bekymradt uttryck, som folk få, när de länge ha talat med andra, som icke förstå dem. Han tycktes aldrig få sin cigarr tänd.

Kyparen kom med räkningen.

Målaren tog den, lade den framför sig på bordet, studerade den noga och gjorde invändningar och an-

märkningar vid hvarje detalj, i det han lät sitt stora pekfinger hvila vid namnen på de olika sakerna och kastade en misstänksam och förebrående blick på kyparen, som om han ställde honom inför rätta.

Ändtligen betalade han dröjande, efter att ha räknat pengarna ett par gånger och beskyllt kyparen att ha gifvit för litet tillbaka och ändtligen fått klart för sig, att det ännu fattades fem öre. Han gaf inga dricks-pengar.

Författaren for därpå flyktigt med ögonen öfver räkningen, medan han satt och vaggade på stolen och kastade pengarna på bordet, så att ett par af slantarna trillade på golfvet. Kyparen skyndade att buga sig och samla upp dem och bugade sig därpå ännu en gång för de dricks-pengar, som voro tillagda.

Då arkitekten hade betalat och kyparen försvunnit, såg målaren på honom med stora ögon.

»Hvad menar du med att ge så'na dricks-pengar?» frågade han.

»Åh», svarade arkitekten, som nu hade fått eld på cigarren, »jag tycker, att när man själf har det trefligt, är det en tillökning i ens välbefinnande att se ett gladt ansikte till. — Den stackars karlen! Han har inte för roligt.»

Det blef en paus, då enhvar af de tre tycktes i stillhet njuta af sin tobak och eftermiddagssolskenet.

Plötsligt rörde författaren sakta vid arkitektens arm.

»Se där!» sade han och såg ned emot sjön. »Är det en figur, som du kunde använda till dina dekorativa taflor?»

Arkitekten såg i samma riktning som den andre.

Där nere bakom de nedhängande björkgrenarna stod en ung flicka i hvit klädning med en ljus halmhatt på hufvudet, och skuggade öfver ögonen med en grön lönn-

gren, som hon höll i handen. Eftermiddagssolskenet uppfyllde hela luften bakom henne, så att hon såg ut, som om hon vore målad på guldgrund. Hon stod alldeles stilla och såg upp mot verandan.

»Tycker du om det?» frågade författaren.

Arkitekten svarade endast genom att stiga upp.

Målaren vände icke ens på hufvudet.

»Skall du redan gå?» sade författaren och sköt sin hatt från ögonen. »Vi hade tänkt, att vi skulle kunna behålla dig i kväll.»

»Hvad för slag! Skall du gå?» yttrade målaren och gjorde en liten rörelse uppåt med hufvudet.

»Ja, förlåt mig, mina vänner», sade arkitekten, som hade tagit sin hatt, kastat bort cigarren och satt ifrån sig stolen. »Men jag har funnit ett motiv, som i hög grad intresserar mig, och just nu tror jag, att det är i den rätta belysningen för mig.»

Han svängde sin hatt litet för hvar och en af dem och var i ett par språng nere vid sjön.

Den hvita klädningen rörde sig, grenen sjönk, och ett ögonblick därefter voro de båda försvunna i solskenet.

Toner.

Det har i vår tid blifvit modernt att tala illa om poesien, ja, det finns till och med sådana, som mena, att den inom kort kommer att självdö som andra öfverflödspersoner. Man betraktar den som ett slags änkedrottning, som sitter med för högt apanage. Staten har icke längre råd till dylika utgifter för lyxpersoner, man kunde använda pengarna bättre till underhåll af många nyttiga och nödvändiga inrättningar.

Ja, så är det!

Emellertid är det icke många, som egentligen tydligt göra sig reda för hvad de mena med denna poesi, till hvilken de ha fattat ett sådant agg.

Några förstå med poesi endast verser, allt som rimmar. Andra känna till och med poesien endast som *dåliga* verser, hvaraf världen är så full, och så tro de sig hata poesien därför, att de icke kunna tåla dåliga verser, de hederliga människorna!

Så finnas också sådana, som till poesi räkna allt, som icke hör till det dagliga brödet, och som vilja hafva allt det afskaffadt, som icke kan räknas till detta dagliga bröd.

Dessa sista måste man svara, att om de också gjorde till sitt lifs uppgift att utrota poesien, så skulle de icke komma ett tuppfjät framåt. Hvarken de eller deras efterkommande skola någonsin kunna uträtta något mot poesien i *lifvet*. Den allra tarfligaste potatisåker,

det allra magraste kålland har sina poetiska ögonblick, när himmeln vill, när solen, ljuset, dimmorna, luftens nyanser försköna dem. Och det kan nu icke hjälpa att kalla detta slags poesi en lögn, ty det är en lika stor verklighet som potatisåkern själf. Poesien kommer att lefva, så länge lifvet lefver.

Men så är det verserna — ja! Gud skall veta, att de ha blifvit missbrukade och alltjämt missbrukas på ett himmelsskriande sätt! De så kallade poeterna tro ofta, att man i vers har lof att misshandla språket, att upphäfva den logiska tankegången, att man där fritt kan säga klingande fadaiser och att verskonsten är en lycklig mask, bakom hvilken man kan gömma sitt eget dumma ansikte.

Jag kan icke förneka, att min tro är, att det allra mesta, som människor vilja säga, säga de bäst på prosa.

Vi hvarken tänka eller tala på vers, och hvilken oändlig poesi, som kan ligga i en prosastil, det visa de största och bästa författare.

Allt hvad man *kan* säga på prosa, bör man säga rent ut. Men så finns det något annat, jag skulle nästan ha lust att kalla det det, som man *icke* vill säga, — det uttrycker sig bäst i rytmer. Den egentliga viskonsten, folkvisan och alla de dikter, som den har födt, äro så nära besläktade med musiken, att de nästan icke kunna skiljas åt i sin uppgift och i sina verkningar.

Alla dessa personer, som förneka det himmelska inflytandet, som kalla idealerna lögn och poesien osanning, till dem vill jag blott säga: »Mina herrar! Ni äro icke musikaliska!»

Det är synd om er, ty att vara omusikalisk är mycket värre än att vara färgblind. Jag skulle kunna fortfara att hålla lika mycket af en älskad varelse, om jag såge

honom med grön mun och röda ögon, — en förmån, som de färgblinda lära ha gent emot sina värderade släktingar, — men att icke kunna uppfatta tonfallet i en röst, icke veta, om den betyder ömhet eller köld, kraft eller hårdhet, att icke kunna följa med hela den tonstege af växlande uttryck, som finnas i ett själfullt ansikte, — ja, då hellre dö! —

Att vara omusikalisk är lika onormalt, som att vara färgblind, och om äfven de färgblinda aldrig så mycket påstå, att rödt är grönt och tvärt om, så ha de i alla fall orätt. Vi skulle aldrig tycka om målningar, som framställde björkhagarna högröda eller rosorna gröna, men den stora allmänheten finner sig ganska tåligt i att lyssna till författare, som icke ha öra och som därför höra galet.

All den torrhet, all den orättvisa, som omusikaliska d. v. s. döfva författare göra sig skyldiga till, det observeras mycket mindre.

Det finns till och med en hel mängd människor, som förneka musiken. »Musik, bah! Barnsliga påhitt! Pianoklink eller ett larm af surrande instrument! Också det är blott ett tidsfördrif, som skall afskaffas ur en sund och praktisk värld.»

Ja, man säger ju, att det finns personer, som kunna lefva, sedan de fått både armar och ben afskjutna, — kanske också näsan och öronen, — men det önskvärda är väl, att en lefvande människa har så många som möjligt af sina lemmar i behåll och att de organ, som naturen en gång gifvit oss, *alla* måtte utvecklas och icke försummas som öfverflödiga.

Om man blott kunde få alla musikhatare att förstå, hur mycket godt musiken har gjort mänskligheten!

Kanske har aldrig någon människa lefvat, som så omfattande har uttryckt alla mänskliga känslor och själs-

tillstånd som Beethoven. Alla skaldernas volymer äro fattiga och otillräckliga, jämförda därmed.

Ingen from skald har någonsin gripit ett så djupt tag, som Cherubini har gjort i sitt Requiem. Däri samlas hela mänskligheten i skräck och ångest för det onda, i bön och hopp om frälsning. Det är som en uppenbarelse från en högre tillvaro än vår egen.

Ingen lyriker har förmått att uttrycka en stämning i toner, att återgifva naturens skiftande ljus och färgverkan i stridande disharmonier och harmonier till den grad som Schumann har gjort, och endast få personligheter ha i det praktiska lifvet gifvit ett sådant exempel på hvad kraft och jämvikt, allvar och arbete kan uträtta, som Bach i sin outtömliga, närande musik.

Men alla dessa äro stora, mäktiga konstnärer, och för att kunna uppfatta allt slags konst behöfs både förmåga att förstå den och kultur för att utveckla en sådan förmåga, och då det nu också finns en stor massa människor, som äfven i kulturen se en öfverflödsartikel, så skulle detta ämne gifva anledning till en oändlig diskussion.

Emellertid kan ingen neka, att både musik och poesi hafva sin första, ursprungliga rot i det direkta, omedelbara uttrycket hos själfva folket.

När polskan spelas på klarinetten, när tarantellan knäppes på mandolinen, när hvarje soldat i hären sjunger krigssången, eller hvarje människa i menigheten stämmer upp de gamla hymnerna, då visar musiken tydligast, mest öfvertygande, att den är ett uttryck för normala människors naturliga känslor. Den springer fram som en källa ur jorden, hvars ursprung ligger djupt nere. Den kväller fram som tårar ur deras ögon, som skratt från deras mun, som bloddroppar af deras eget hjärteblod.

* * *

Hvarje fågel sjunger efter sin näbb, och hvar nation har sin egen rytm. Det är icke blott nordens och söderns nationer, som sjunga olika, också bland de sydliga folken gifver sig nationalkarakteren tydligt till känna i tonerna. Sålunda kan ingen förväxla det mjuka italienska melodifallet med det synkoperade spanska taktslaget. De italienska visorna ha som oftast något kvinnligt i sig, — det är de toskanska bergens mjuka, böljande linier, som gå igen. De spanska visorna äro mycket stramare, mera accentuerade, de ha mera hållning, med kappan öfver axeln och stolta steg.

När en sådan sydländsk visa har förirrat sig upp till norden — eller en nordisk ned till södern — så kan den uppväcka erinringar och ljufva minnen, men man känner genast, att den är på resa, den kommer som en flyttfågel, som har tagit miste på årstiden, den är icke hemma där.

För att en visa skall klinga riktigt, skall den sjungas i sin egen omgifning, där den är född. Där hör man, att den har vuxit upp ur jorden, att den har insugit luften och blifvit till ett med lifvet omkring.

Också kan egentligen endast hvarje nation sjunga sina egna visor — sjunga dem *riktigt*, af hjärtat. En och annan konstnär kan göra efter det, men det blir icke detsamma och är blott ett undantag.

En visa, sjungen på det ställe, där den är född, det är ställets poesi, samlad i en handfull.

* * *

Vi kommo sent en afton till Siena. Man visade oss till ett hotell, som var inrättadt i ett gammalt palats. Det låg vid en trång och mörk gata, som nästan alla Sienas gator äro. På båda sidor reste sig husen, eller

rättare palatsen, högt uppe i luften, så att blott en smal strimma af himmeln var synlig, en genomskinlig, klar hösthimmel, där fullmånen stod skinande hvit och rund. Det var dödstyst på gatan.

Skuggorna från torn och karnapper föllo kolsvarta i månskenet. I en liten springbrunn lekte en liten hvit vattenstråle, fort och plaskande, som om den hade alldeles särskildt muntert i ensamheten; ibland vred den sig, som en svan vrider sin hals, och så for den plötsligt högt upp som en blå blixt i månstrålarna. På långt afstånd hörde man då och då steg, som åter dogo bort utan att komma närmare. Ett fönster klirrade någonstädes, ett par röster hviskade, — och så blef allting åter lika stilla. Och dock gjorde denna tystnad och detta hvita månsken med sina svarta skuggor icke detta vemodiga, ängsliga intryck, som ett månsken i ensamheten här uppe hos oss.

Det var något så ljust, stort och lätt i denna natt. Månen stod icke långt borta, som en sömnig planet på himmeln, den strålade med en genomträngande, stadig glans, som om den hängde till upplysning i ett feslott. Himmeln var nästan svart omkring den, och stjärnorna stodo stilla och bränande, som om de hade närmat sig jorden för att se in i Italien. Inga löfträd skälfde, ingen skog susade. De präktiga palatsen med sina starka, kraftiga linier aftecknade sig med lugn och skönhet i månljuset. Det var, som om allt i denna luft och detta ljus klingade i dur. Själfva springvattnet plaskade så tydligt i dur med sin glada, rasslande stråle.

Det var, som om allt andades ut efter en varm dag, det var, som om dessa omgifningar skulle locka fram ett nytt lif. Dagen hade varit hetta och arbete, damm och oro, natten var nu hvila och skönhet; här kunde ens själs innersta tankar komma fram och sitta och stråla i månskenet.

Jag hade stått länge i fönstret och sett ut, till sist stängde jag det och gick i säng. Men just som jag skulle somna in, tyckte jag, att jag långt, långt borta hörde en klang, — eller var det blott månstrålarna, som spelade på väggen? Nej! Nu steg den igen, den kom närmare, närmare.

Det var två instrument, som spelade. Mandolinen hade melodien, som den föredrog med detta hoppande ljud, hvarmed de fina metallsträngarna klinga, när de sättas i rörelse af plektern. Gitarren ackompanjerade med stora ackord, som raska och fulltoniga rycktes från strängarna af en öfvad hand. Båda de spelande sjöngo till musiken, den ene i falsett, så att det lät som en ung flickröst, den andre sjöng understämman.

De gingo raskt. Man märkte det på klangen, som hastigt steg från ett nästan ohörbart piano till klingande fyllighet under mitt fönster. Så aftog den igen, ljöd endast afbrutet då och då, — och försvann i fjärran.

Jag minns icke den melodi, som drog förbi mig, så att jag kan inte sjunga den, och dock har jag hela uttrycket af den, klangen, rytmen så tydligt för mig, att jag aldrig skall glömma den.

Den gick också i dur, liksom ljuset och luften omkring den, och den uttryckte en underbart jublande, fläckfri lycka. Den lät, som om kärleken själf var ute och vandrade och gick sjungande, med vingar på hälarna fram öfver månstrålarna för att stanna vid en dörr eller kanske för att icke stanna utan blott sväfva vidare i känslan af sin egen lycka.

Det var intet tomt hvardagsnöje, det var ingen vild, passionerad glädje. Det var lyckan just så, som jag tänker mig den, klar, rik, fulltonig och dock stilla som stjärnorna där ute på natthimmeln, — en sådan lycka, som man tycker aldrig skulle kunna störas.

I dessa mjuka, gungande, hastiga rytmer hörde jag hela Italien!

Så ser landet ut, så är naturen och folket.

Det är de långsträckta, skönt formade linierna i Albanerbergen och Toscanas höjder, som ligga i opalfärgade, milda nyanser, med de silfvergråa olivskogarna strömmande ned utefter skuldrorna. Det är Medelhafvets böljor, som slå genomskinliga som luft mot de släta stenarna vid Sorrentos kust, det är de tydliga, enkla linierna af pinierna och cypresserna, som afteckna sig mot den rena himmeln.

Detta är just rytmen, den enkla, harmoniska, rent klingande, med solsken — eller månsken öfver.

Det var, som om denna visa sade: »Nu är det natt! Gud ske lof, dagen är öfver. Om dagen måste man arbeta, det är man tvungen till, om man vill ha bröd och vin, men att arbeta är icke att lefva! Att lefva är att älska, att kasta mandolinen öfver axeln och gå ut i månskenet, när hettan är förbi, när det plaskar från springbrunnarna, när ingen människa vet, hvarifrån man kommer eller hvart man går. *Det* är att lefva! — De gamla säga nog, att ungdomen snart är förbi, att efter glädjen kommer sorgen, att strängarna på mandolinen springa i tu, och att man då måste sitta ensam och öfvergifven, medan andra unga män gå bort och spela för andra flickor. Nå ja, den tiden kommer kanske en gång, men det är en orsak till att icke låta ens lyckliga dagar och nätter gå likgiltiga förbi. Nu är *jag* ung, nu är det jag, som älskar och sjunger. — Andiam', la notte è bella .... låt oss icke spilla tiden.»

Och finns det några människor, som äro skapade till att vara lyckliga, så är det väl de. De, för hvilka solen bringar grödan till mognad två gånger om året på »de lyckliga fälten», de, som äga hafvet, bergen, vinet!

De, som ha hela sin historia skrifven i odödliga minnesmärken i hvarje stad, som reser sig med palats och kyrkor. Dessa människor, som ha anlag för allting, till och med mera *anlag* för att vara goda än andra människor! — Och dock har jag aldrig någonstädes sett ansikten med ett så tragiskt uttryck som där. De se icke ledsna, bedröfvade eller slöa ut, när de äro olyckliga. De se tragiska ut, de få ett uttryck af förfärlig förtviflan, något så gränslöst hjälplöst, att det gör en ängslig.

Det är visst därför, att de mera än andra ha ett behof af lyckan. De veta, huru de skola använda den. De behöfva så litet. En tallrik bönor och en orange för att blifva mätta, ett leende och ett godt ord för att blifva glada.

Men äga de lyckan, så älska de den.

Jag har sett en liten fattig pojke köpa ett glas vin och en rätt mat. Han åt först maten, lyfte sedan vinglaset högt upp emot solskenet, såg länge på det och tömde det sedan i långa drag. Man skall icke dricka vin på samma sätt, som man slefvar i sig mjölkvälling, och det veta italienarne. De se lyckan in i ögonen. De älska den och smeka den, och de sjunga ut den i toner, sådana som dem, som drogo förbi mig i månskenet den där aftonen i Siena. — Hur var det de ljödo?

* * *

Medan snön yr utanför och de nakna träden kämpa med stormen, klinga många olika toner förbi mig, som frammana bilder för minnet.

Jag hör genom björkhagen vallflickans jodlingar, när hon kallar på kossorna uppe vid den lilla sjön i Dalarna: »Blomstra! Sköna! Böna! Beda! Salgås! Äppelgås! Gädda! Malin!» — och så ett par långa, utdragna toner. Det

knakar i grenarna, medan de brokiga, svarta och hvita kreaturen rusa fram mellan buskarna och de fina björkträden.

Den unga, klara stämman kallar igen: »Statslin! Schacklin! Krusa! Kransa! Hej då! Holla! kom, kom! Stranda! Kåstylla! Danmark!»

Den lilla sjön ligger glimmande blank i sommarmorgonen.

Inne emot hagen ligger vattnet så mörkt och slätt, att björkskogen alldeles tydligt står på hufvudet i den, och alla kreaturen springa också där nere i speglingen i en lång rad längs strandkanten. Längre ut på djupet gnistra små silfverstänk, och bort emot myren blånar det.

Här är så öde, så ensamt.

Den fina, blå röken, som hvirflar upp från husen vid Utanmyren, är tecken på att här bo människor, men dock är man så långt borta från världens oroliga tummel.

Bergen ligga i långa, fasta linier med den hårda, risiga granskogen fläckvis här och där. Klöfverängen breder sig violettröd och doftande, hafren står grågrön med hvita stänk af prästkragar.

Inne i björkhagen är det skönt lä. Mossan är tät, lingonriset ljust och skinande, höga ormbunkar växa i klungor omkring den lilla bäcken, som slingrar sig ned emot sjön. Då och då prasslar det i buskarna, när någon orrkull rör sig där inne. Mellan de friska, unga björkarna ligga stora risknippor af nedhuggna, vissna träd. Alla alarna äro nedhuggna och skola brännas för att göda jorden. En och annan liten sädesärla kommer flygande, sätter sig på en kvist och vippar med stjärten, ser så en bekant nere vid stranden och skyndar sig dit ned för att med kamraten hoppa fram och tillbaka och fånga flugor i solskenet.

Högt öfver berget hänger gladan med utspända vingar mot den blåa sommarluften. Inga skyar synas på himmeln, det är en frisk, klar, litet kylig morgon. Öfver de aflägsna bergen står blott en lång rad af hvita, täta sommarmoln lågt nere. Där borta vid horisonten ha bergen en kylig, blåviolett färg, som då och då blir dunkel, som om bergen fölle i allvarliga tankar, och som så plötsligt ljusnar igen. Hela landskapet har få, klara och skilda färger. Ingen solrök eller dimma öfver fjärran förenar dem. De ligga skinande och tydliga. Sjön i *ett* blått, himmeln i ett annat, en ton ljusare. Björkskogen ljusgrön, granskogen brungrön, men allt har en strålande renhet och friskhet. Det är en natur, som man snart uppfattar och snart kan. Den bringar en inga behagliga eller obehagliga öfverraskningar. Det är som att se in i ett ärligt, öppet ansikte, som man hastigt förstår och hvars uttryck icke sviker en. Den förtrollar en icke, men den gör en frisk och glad — och dock vemodig.

Såsom den är, så är just vallflickans sång. — Hon sitter där på stenen i hagen och viftar med en lång gren efter korna. Det är en liten tös på en fjorton, femton år med ett rundt, ljust ansikte, med två små klara ögon och det ljusa håret uppstruket under den röda Leksands-mössan. Händerna äro välformade och mörkbruna, fötterna instuckna i ett par väldigt tjocksulade skor. Skjortlif, en yllekjol och ett randigt förkläde är hvad hon för öfrigt har på sig. Hennes ansikte uttrycker icke någon särskild sorg eller glädje. Det ser lugnt och nöjdt ut med de runda kinderna, den släta pannan och de klara ögonen utan ögonbryn.

Men nu vilja korna ut på vägen och tjuren med, och hon reser sig och sätter i väg, så att kvistarna ryka om benen på henne och ropar och sjunger: »Snälla!

Fröjda! Albert! Lord — är du tokig, holla! Kruse, vill du komma? Lisa! Bruna! Fröken min!»

När hon en stund sprungit fram och tillbaka och ändtligen fått in dem säkert i hagen, där hon vill ha dem, sätter hon sig igen och sjunger.

Hon har en hög, silfverklar, kall stämma, som ljuder genomträngande långt, långt bort. Hon hittar själf på de underliga recitativen och de korta melodierna, medan hon sitter och vaktar korna. Melodien håller sig ständigt högt, högt uppe, går en lång stund i en enformig dur, men slår plötsligt med några oväntade svängningar in i moll, med långa, utdragna toner. Så afbrytes den af jodlingar och rop, och kornas namn rabblas upp med två toner på hvart namn, som slår öfver i ett underligt halsljud, och så kommer en lugn, långsam melodi igen.

Det är icke heller många färger i denna sång. Där finns den ljusa, tunna från björkskogen, den klara, blåa från himmeln och sjön, och så en och annan skugga liksom skuggorna öfver bergen.

Det är ensamhetens egen sång.

Den fäster sig vid ingenting och längtar icke heller starkt eller smärtsamt efter något annat än hvad den har.

Skulle man tolka dessa toner i ord, skulle de låta ungefär så här: »Inte är jag ledsen, inte. Hvarför skulle jag vara ledsen? Här är så varmt och rart, och solen skiner på ryggen. Jag har fått sill och potatis till frukost, det var godt, riktigt godt, — fastän Kajsa tog de bästa bitarna, så att jag fick mest ben. (Här är det nog som moll-tonerna komma.) Men jag är lika glad ändå. Här kan jag sitta i fred och dingla med benen. Nej, se på Kårtylla! Hon är då rent vriden i dag, som skall öfver diket och in i hafren och Salgås och Äppelgås efter. Kårtylla! — Salgås! Äppelgås! Holla! .... Så, nu kan man sätta sig igen. Så där ja, nu ref jag ett hål i

mitt förkläde. Den som hade råd att skaffa sig ett nytt förkläde, ett grant, fint med tofsar! Den som en gång finge resa in till marknaden och se stadsfolk, när de gå i bodarna och handla! — Men det är långt dit bort. Det är där långt borta bakom bergen, dit kommer jag nog aldrig. Hå hå, ja ja! — Där sitter en fågel och tittar på mig! Hvad säger du lilla — pip-pip? Jag kan också säga pip-pip, och jag kan slå drillar och säga kluck i halsen, — nu skall du få höra! — — — Här i skogen är det ändå bäst. Här finns ingen, som bannar eller retar en, — här finns bara jag och kossorna och kossorna och jag. Och här är varmt och godt, och här kan jag sitta på en sten och dingla med benen. — Holla, Sköna! Böna! Beda! Salgås!»

Det är ensamhetens och fattigdomens och förnöjsamhetens visa, som omedvetet jublar vid naturens stora inflytande.

När dessa stilla sjöar, björkdoftande hagar och långa, öde vidder komma för mitt minne, börjar det först med vallvisan. Det är, som om den lockade tankarna dit upp. Med dessa toner har man hela naturen och folket för sig; ett folk, som lefver och tänker i ensamheten, som är härdadt genom försakelser af alla slag, som icke uttalar sig mycket och icke heller har så fängslande eller sympatiska ansikten, men ett duktigt, pålitligt, självständigt folk, som mer än en gång visat, att det, när det gällde, var färdigt att gå i spetsen för att försvara det land och den bygd, som det tillhör.

De likna den natur, hvari de lefva, — icke många färger, men de, som finnas där, lysa klart och rent, som heder och trofasthet göra det i världen.

Det ljuder andra toner för mig från Dalarna. Det är deras marsch. Klarinetten går i spetsen och spelar sina på en gång så käcka och vemodiga toner:

»Mandom, mod och morske män» — — —
Man hör, att det kommer en hel skara efter.

* *
*

Ganska nära folkvisorna — eller folkets visor — kunna stå kompositioner af en eller annan bestämd författare, hvars namn man kan nämna, kompositioner, som så alldeles ha träffat den rätta tonen, som så tydligt hafva fått utsagdt, hvad alla ville säga, att de också snart upptagas af alla.

En sådan melodi, som oftast är en sång, är alltid mycket enkel och osammansatt, hvilket ju ligger i sakens natur, då en visa, som hvar man skall lära sig sjunga, måste vara lätt att lära sig.

Det kan till och med ofta hända, att det är en ganska tarflig melodi, men den har alltid på ett eller annat sätt träffat den rätta tonen, då den länge kan tillfredsställa så många.

De flesta skola visst säga, att »Den tappre Landsoldat» är en mycket vanlig, tämligen banal melodi, och dock är det mig icke möjligt att uppfatta den så, då den i Danmarks försvarskrig mot Tyskland var den visa, som alla soldaterna sjöngo, den visa, hvarmed de uppmuntrade hvarandra i nöden och hvarmed de firade sina triumfer.

Jag var blott en helt liten flicka, då 48 års krig var slut, det krig, som slutade med att Danmark behöll Slesvig, att hären vände hem som segrare och blef mottagen med de största festligheter i Köpenhamn.

Det är nu så länge sedan, att det mesta, som då skedde, står för mig som en dröm; men just de dagar, då trupperna kommo hem, ha inristat sig så tydligt i mitt minne, kanske icke i alla enskildheter men som ett stort, mäktigt intryck.

Jag och min lille bror fingo tillåtelse att gå med våra föräldrar till några bekanta, som bodde på Östergade, där soldaterna skulle passera förbi.

Vi begåfvo oss dit tidigt på förmiddagen. Alla hus i staden voro prydda på allt upptänkligt sätt, med en otalig mängd stora och små dannebrogsflaggor, som med det hvita korset på den röda bottnen framträda så tydligt öfverallt, där de hissas. Guirlander af grönt voro spända tvärs öfver gatorna, på de finare husen hängde täcken och draperier ned från altaner och fönster. Inskrifter af alla slag svajade från fanstängerna eller voro fästade öfver dörrar och portar, transparanger med ljus och blommor voro arrangerade till aftonen. Stora sköldar och taflor med mosaikinläggning af blommor och grönt prydde väggar och dörrar, statyer af segergudinnan och byster af kungen voro uppsatta i nischer. Det såg ut, som om hvarje hus i staden hade täflat om att frambringa det vackraste, mest festliga.

Människomassan, som böljade genom gatorna, stannade oupphörligt för att beundra och jämföra.

Småpojkar sprungo omkring med packor af tryckta sånger till salu eller med famnen full af blommor, kransar och palmgrenar, som den gifvande hade ämnat åt någon bestämd officer eller soldat.

Himmeln var blå, och solen strålade på de många tusen röda flaggorna, på den oöfverskådliga massan af brokiga blommor, svajande draperier och fladdrande band.

Då vi kommo upp i den våning, dit vi voro inbjudna, voro rummen fulla af människor, fönstren stodo uppslagna, och så många, som kunde få plats, hade trängt sig tillsammans i öppningen. Men det kom alltjämt flera gäster, ty en plats vid ett sådant fönster den dagen var eftersökt af många, och vi packade oss ständigt allt tätare tillsammans. På golfvet stodo stora korgar fulla

af buketter och kransar, massor af små dannebrogsflaggor och högar af visor, författade och tryckta till ära för segertåget.

Vi barn blefvo inklämda mellan de vuxna, med knäet fullt af buketter för att vara tillreds att kasta ned, när soldaterna kommo.

Jag minns icke nu, huru länge vi väntade eller hvilken tid intåget började. Jag minns blott, att vi alla tyckte, att vi väntade orimligt länge. Det blef en större människosamling på gatan och alla sade: »Se! nu komma de!»

Man hörde rop eller musik på afstånd, och alla sträckte fram hufvudena för att se, om något syntes till, — men det tillfälliga stojet dog bort, och allt blef åter stum väntan.

Ändtligen, — ändtligen ljöd det långt borta. Först var det blott ett otydligt, förvirradt larm, ett doft, genomträngande, ihållande ljud, som uppfyllde hela luften.

Det var hurraropen. Icke dessa korta, energiska hurrarop, så som svenskar och norrmän ropa, utan de långsträckta danska, som dragas ut i det oändliga på sista stafvelsen, och därför öfvergå i hvarandra och aldrig sluta. Det lät, som om hela luften fylldes af ett mångtusenstämmigt, ihållande, oupphörligt hurrarop.

Så kom det afbrutna, smattrande ljudet af trumpeter och dånande trumhvirflar, som åter öfverröstades af hurraropen, hvilka alltjämt ljödo närmare.

Solen sken starkt, dammet reste sig plötsligt långt borta på gatan som en gyllene sky, det gnistrade af mässingsinstrument, af blixtrande bajonetter. — De komma! De komma! Det är hären, det är soldaterna!

I spetsen för de olika regementena och kompanierna redo de högre officerarne, efter dem följde soldaterna. I hvilken ordning de kommo, kan jag icke upplysa om.

Jag vet blott, att det var oöfverskådliga led af infanterister, skaror af kavallerister, och jag minns det tunga, dånande ljudet af artilleriet, då det körde fram.

Som man vet, hade våra generaler Rye, Schleppegrell och Lässö fallit i kriget och med dem mångfaldiga andra af våra bästa officerare, men dock kommer jag ihåg, huru mina föräldrar bakom oss pekade på än den ene och än den andre af de förbiridande officerarne och sade: »Det var han, som utmärkte sig vid Isted!» . . »Där är han, som stred vid Flensborg!» . . »Där kommer det tappra regementet, som kämpade vid Veile.»

I jämnt skridt redo anförarne framför soldaterna, och menige man följde efter i marsch. De voro alla mörkt solbrända, smutsiga och dammiga af den långa marschen. Deras ränslar, uniformer, mössor, allt var betäckt med så tjockt damm, som om det snöat på dem.

Under bördan af den tunga packningen sipprade svetten fram under deras mösskärmar och droppade ned på deras näsor och kinder.

Där gingo de, de hederliga, fula Jensarne, de flesta af medelhöjd, bredaxlade, med lingult hår, blå ögon och uppnäsor, och nästan alla med ett uttryck af ansträngd trötthet, allvar, nästan stränghet i ansiktena. Jag minns, att jag undrade på att de icke sågo gladare ut.

Vi barn sågo ju blott segern, flaggorna och blommorna, hörde musiken och hurraropen. Vi tänkte icke på de förfärliga år, som dessa män genomlefvat, på alla försakelser och lidanden i snön om vintern och i hettan om sommaren, på alla dem, som kanske hade tillbragt månader på sjukhuset, vi tänkte icke på de timmar, då de lågo hjälplösa på marken för att vänta på ambulansen. Vi sågo icke allt det blod, som *de* hade sett flyta eller som de själfva hade utgjutit, vi förstodo icke den väldiga börda, de hade burit, då de stredo, en

liten här, mot sina mäktiga öfvermän, den fara, de hade trotsat, den dyrköpta seger, de vunnit. Vi anade icke, hvad det ville säga att, liksom de, ha lefvat med döden till följeslagare dag och natt, så länge till dess det slutligen icke blef något upprörande eller oväntadt att se sin bäste vän sårad utan att kunna hjälpa honom eller död utan att kunna följa honom. Vi hörde icke dånet af de ändlösa gevärssalfvorna och åskan af de mördande kanonerna, som alla dessa trofasta krigare hade haft till daglig musik under så många månader.

Hade vi riktigt förstått allt detta, så hade vi knappt förundrat oss, att soldaterna icke kunde se så hänryckta ut som vi, som endast sutto och ropade hurra. Vi barn hörde blott musiken och sågo blomsterregnet, och hären passerade fortfarande genom staden under ett aldrig upphörande blomsterregn. Hela luften var uppfylld af flygande buketter, flaggor och kransar. Soldaterna hade kransar på hufvudet, om halsen, öfver skuldrorna. Somliga hade fått en tre, fyra kransar om halsen, ända upp till hakan, så att de knappt kunde andas. Man kastade utan mål i luften. Hvem det än föll på, var det ju en af dem, som räddat fäderneslandet. I alla bösspipor voro blommor och grenar instuckna, i bantleren och uniformerna stucko små röda flaggor fram. Officerarnes hästar voro öfversållade med blommor, som ryttaren hade anbragt öfverallt för att kunna behålla dem. Där någon af de kommenderande eller af menige man visste sig ha någon släkting eller vän, som de kände, hälsade de upp, officerarne genom att höja sabeln, soldaterna genom att vifta med mössorna. Då blef det ett plötsligt, förtroligt hurrarop mellan dem där nere och dem där uppe i ett fönster, — och så vidare framåt!

Många af de lätt sårade gingo med i leden. Ett förband om en arm eller en panna hindrade icke dem,

som voro utskrifna från lasarettet, att följa kamraterna, och ett sådant hederstecken drog alltid ett dubbelt antal kransar till sig, en sårad krigare begrofs nästan af blomsterregnet.

Ständigt, oupphörligt ljödo hurraropen, och så — »Den tappre Landsoldat».

Soldaterna sjöngo den, medan de dammiga och trötta gingo de sista stegen för att sedan hvila. Alla människor i fönstren, i portarna, på gator och torg sjöngo den. Hvartenda litet barn kunde sjunga: »Den tappre Landsoldat», ja, jag är säker på att till och med de svartklädda människor, som visste, att de icke hade vare sig någon son eller man att vänta på, kunde sjunga med: »Og hvis jeg ikke falder, kommer jeg nok hjem igjen!»

Musiken spelade den, och knappt hade tonerna från en musikkår gått förbi, förrän redan tonerna från den nästa ljödo på tvären in i melodien:

»Om Dannebrog jeg ved,
det faldt fra Himlen ned,
ja, det faldt fra Himlen ned!»

Och alla människor, stora och små stämde in:

»Og det har Tydsken haanet og trampet under Fod,
nej dertill er vor Fane for gammel og for god,
og derfor vil jeg slaas
som tapper Landsoldat!
Hurra! Hurra! Hurra!»

Och så fortforo hurraropen, ständigt upprepade af nya trupper, som ryckte fram. Vi ropade utan att draga andan, jag vet icke huru många timmar. Vi hade endast att gripa i blomsterkorgarna och kasta ned allt hvad vi fingo tag i, och det var en fröjd, när det utkastade icke bara föll på gatan utan träffade något soldat i hufvudet eller fastnade på hans ränsel eller bajonett. Månget

brunt och svettigt ansikte höjde sig då, och ett bredt leende från ett af våra Jensars hederliga ansikten tackade oss.

Nere på gatan trängdes man omkring de frammarscherande. Naturligtvis fingo soldaterna icke stanna, men man följde efter dem i traf, en och annan lyckades kasta in ett ord. Man kunde fråga efter den och den. Hvarför var *han* icke med? Hur hade det gått med *honom?* När skulle man träffas? o. s. v. o. s. v.

Där kommer den lille trumpetaren, som fick dannebrogen för det han räddade situationen genom att gifva tyskarne falska signaler: på honom måste barnen kasta rosor. De räcka oss en hel knippa att kasta ut. Där är en god vän, en målare, som gick med bland de frivilliga. Vi ropa och klappa i händerna för att han skall titta upp, men larmet är öfverväldigande, hela luften är ett enda hurra, ett enda jubelskri, ständigt blandade med tonerna af »Den tappre Landsoldat».

Den klang högt öfver alla de lysande, festliga flaggorna, mellan blommorna, som svajade sitt välkommen, och öfver alla de sönderskjutna, trasiga fanorna, som buros af krigarne i ledet. Den sjöngs af barnens munnar, af de sårade och ordensprydda soldaterna, den smattrade från trumpeterna och sköljde fram som en ström öfver hela den oöfverskådliga människomassan.

Man hörde den genom det dofva mullrandet af kanonvagnarna och trampet från hästhofvarna. I den enkla visan inneslöts allt hvad de alla ville säga, både de hemvändande segrarne och det jublande folket, som tog emot dem.

Det är ingen vacker eller tilltalande melodi, icke rik på harmonier och toner, men den uttrycker hvad den danske soldaten tänker om sitt land, och den inspirerar honom till att handla. Det är en enkel melodi, enkel

som den danske bonden och soldaten, utan bravur eller aplomb. Den uttrycker, att det är en så helt enkel, naturlig sak att göra sin plikt, att det icke är värdt att tala om det en gång. Kommer man därifrån med lifvet, så är det bra, dör man, — ja, så dör man.

Det gäller fäderneslandet, det gäller att jaga bort tyskarne, och därför följs man åt, i en jämn, lugn marsch, och i stället för att säga amen, säger man hurra. Tre hurra, som liksom sätta punkt för allt vidare prat om saken!

Det naturliga för en krigs- och segersång skulle vara, att de tre jubelropen på slutet stego i ett crescendo, så att det sista hurra't blef det starkaste, men det är alldeles karakteristiskt danskt, att de tvärt om sjunka. Det gör, att det icke blir det minsta patetiska i hela saken, — den är så innerligt enkel och rättfram.

Jag kommer ihåg från kriget 63 en svensk officer, som låg sårad i Köpenhamn och bland sina troféer från slagen hade en genomskjuten kappa.

Då den sårade blef frisk, var hans kappa borta. Den danske soldaten, som var hans uppassare, hade skickat den till skräddaren »för att laga alla de fula hålen». Det var *hans* uppfattning af saken.

Samma uppfattning uttalar »Den tappre Landsoldat». Den går med samma lugna steg, som om man skulle ut och meja råg i stället för att skjuta tyskar. Det är dagens plikt som kallar, och man går utan prut.

När man tänker på det sista olyckliga kriget mot Tyskland, då för hvar dag nya trupper måste gå öfver och ställa upp sig bakom Dybböls skansar, för att blott stå stilla utan att kunna handla och endast låta sig skjutas ned, då förstår man lynnet hos »den tappre Landsoldat». Det är präktigt och stort att gå fram med hopp om seger, men det är kanske större och

mera rörande att gå motståndslöst till den säkra undergången.

Efter 1848 års krig klingade ännu Landsoldaten från de segrandes munnar, men äfven som segersång lät den icke yr eller segerdrucken. Den hade också då sin lugna och sansade klang.

»Nu ha vi varit ute och slagits, och nu ha vi vunnit, och nu ha vi kommit hem. — Hurra!» — Det var allt ihop.

Men har man hört den på tid och ställe, så förstår man den, förstår dess egna poesi och vet, att just *den* visan passar för de danska soldaterna.

Så har hvar nation, hvart landskap, ja, hvar människa sitt eget uttryck i poesien — eller melodien — hvad man nu vill kalla det. Jag skulle kunna framdraga oändliga exempel från olika tider, ställen och människor. Hela ens lifs minne är ju en upplagsplats för sådana melodier, men jag ville blott med dessa flyktiga bilder häntyda på hvad jag menar.

Det är det koncentrerade, rika uttrycket af en hel mängd ting, som man kanske med långa omsvep kan säga på prosa men som först i rytmer säges tydligt och klart.

Så har det alltid varit, så är det, och så skall det alltid blifva till världens ände. Hvem kan hjälpa, att det finns omusikaliska människor, som icke kunna höra det?

Under dansen.

»Säg, att du inte menar det! — Inte sant, du menar det inte?»

Han såg spändt på henne med sina stora, gråa ögon. Det var ett par farliga ögon, gråblåa, med svarta ögonhår, ett par ögon, som kunde uttrycka så mycken smärta och bönfalla så ömt.

Hon sänkte sina ögon för denna blick, men hon sade ingenting och rörde sig icke.

Han lade handen på hennes arm och tryckte den hårdt, men det föreföll honom, som om han vidrört en liflös sak, ty icke den minsta rörelse, hvarken af tillmöteskommande eller ovilja, besvarade hans häftiga tryckning. Den hvita armen låg där på den gula sidenklädningen så stilla och känslolös, som om den varit huggen i marmor.

»Du menar det inte», sade han igen. »Det är inte du själf, som tydligt och klart har sagt mig här, att det är förbi med din kärlek.»

Hon lyfte på ögonlocken och såg lugnt på honom.

»Du vet mycket väl», svarade hon, »att jag aldrig skulle säga det, om jag inte menade det. Du ser, jag är inte häftig eller upprörd.»

»Nej, det skall Gud veta», utbrast han. »Du är kall som snö, och det är efter moget öfvervägande, som du här säger, att det är slut oss emellan?»

»Ja», svarade hon tydligt och sänkte på nytt sina ögon.

Han skylde ansiktet med bägge händerna och satt ett ögonblick orörlig.

De voro ensamma i ett litet kabinett innanför en stor salong. Där ute satt bara en gammal herre och sof öfver ett album. Alla de andra voro i de inre rummen och spelade kort eller ute i danssalen för att se de unga dansa. Portièren till kabinettet var nedfälld, men ljudet från danssalen trängde tydligt dit in. Stötvis kom den stigande klangen från en Straussvals och ljudet af de glidande dansstegen öfver golfvet.

I det lilla kabinettet brann en lampa i taket, kastade ett dämpadt ljus öfver de mörka möblerna och lät endast en röd fläck i den turkiska mattan glöda, som om det hade varit en blodfläck. Allt där inne var så stilla och ljudlöst, det doftade af hyacinter och lackvioler, allt var så mjukt, så färgvarmt och ombonadt.

Ute var det en hård vinternatt. Det blåste en strykande nordan, som med vreda kast slog snön i långa stripor mot fönstret, så att den klistrade sig fast. Lyktornas sken darrade i mörkret, och slädarna jagade förbi i ilande fart; kuskarne sutto med kappkragen högt uppslagen i nacken och mössan dragen ned långt öfver ansiktet, medan hästarna flögo öfver snön för att komma hem.

Det lät, som om alla stormar från skärgården hade samlats för att göra anfall på Stockholm. De svarta vågorna i Norrström jagade fram med rasande fart, och himmel och jord voro sammanrörda till ett. Inne i det doftande kabinettet tycktes allt vara så väl ombonadt, att ej ett enda häftigt vindkast skulle kunna nå dit in.

Den unga damen, som satt i den låga soffan alldeles rak och orörlig, var husets dotter. Hon befann sig icke

längre i sin allra första ungdom utan var redan öfver sina tjugufem år. Hon hade icke ungdomens första friska färg utan den mera bleka och lugna hy, som kommer först då, när rodnaden på kinderna icke längre infinner sig så ofta. Hennes hår var mycket ljust, litet och mjukt, och högt uppe i nacken låg det vridet i en lös knut utan prydnad. Ögonhår och ögonbryn voro också ganska ljusa, men ögonen mörka och pupillerna så stora, att de fyllde det mesta af ögonstenarna och gjorde, att dessa ibland nästan sågo svarta ut.

Både blicken och den tämligen stora munnen hade det lugnaste uttryck, ett uttryck, som kommer först efter mycken strid; men öfver pannan hvilade ännu bekymrade, gåtfulla skyar, och munnen hade ett smärtsamt drag, hvilket såg ut, som om det alltid fanns där och gaf de fina läpparna en sträng prägel.

Hon var klädd i en gul sidenklädning af något mörkare färg än hennes hår, och hals och armar hade en skinande hvithet, denna pärlemohvithet, som endast följer med det ljusaste hår.

Den unge mannen vid hennes sida satt ännu framåtlutad, med händerna tryckta mot ansiktet och det tjocka håret nedfallande öfver pannan. Utan att se upp, sade han hastigt och hviskande:

»Hvarmed har jag förtjänat detta? Säg mig, hvad har jag förbrutit för att förtjäna detta!»

»Jag tror dig inte mer», svarade hon stilla.

»Och hvarför tror du mig inte? Förmodligen emedan de allasamman så länge och så många gånger ha talat om för dig, att du är alltför god åt mig, att du är rik och jag fattig, att du kunde få hvem du vill och att jag nu i sju, åtta år gått här och smäktat för dig utan att uträtta någonting, utan att ännu ha så mycket, att jag kan gifta mig på det.»

»Allt det där har jag ju vetat länge», svarade hon.

»Men på längden ledsnar du på att veta det?»

»Du säger ju själf, att om jag ville ha en rik eller förnäm man, så kunde jag få det. Hvarför har jag då inte tagit någon?»

»Emedan du inte ville göra mig olycklig. Du har inte velat glömma, att du så många gånger med ögon och mun sagt mig, att du älskar mig och ingen annan än mig.»

»Ja, emedan jag inte *kunnat* glömma det, och emedan . . . . . ja, emedan det skulle ha varit mig omöjligt.»

»Men nu är det dig möjligt! Nu märker du, att åren börja gå, och du vill inte bli en gammal flicka på öfverblifna kartan.»

»Ja, jag har verkligen ledsnat på att vänta», svarade hon och såg honom rakt i ansiktet. »Jag har ledsnat vid det tomma, innehållslösa lif jag lefver, och jag ville som andra kvinnor kunna börja arbeta för mitt eget hem, kunna bli hustru och mor, innan jag blir för gammal.»

»Och du vet, att det är en ängslig tillvaro att lefva, som jag gör, på min penna, att inte tala om allt det allarm, som skulle uppstå i din familj, ifall du toge mig.»

»Ja, jag vet det», sade hon igen, »men jag är trött på att vänta, och om jag nu älskade dig, så skulle jag räcka dig handen och säga: nu gå vi nedför kökstrappan, ut i snön; jag har ingenting annat med mig än den här balklädningen, men jag har mina händer och mitt hufvud, och jag har en stark vilja, och jag älskar dig, och jag går, hvart du går, och skall vara din i nöd och lust.»

»Och hvarför säger du det inte?»

»Jag har ju sagt dig det: jag tror inte längre på dig.»

»Hvem har talat illa om mig?» for han häftigt upp. »Hur kunna så många års vänskap och kärlek så plötsligt försvinna?»

»Det är alldeles inte plötsligt», sade hon och skakade på hufvudet. »Det har gått så småningom, litet i sänder, och nu är det ingenting kvar. — Ser du», utbröt hon häftigt, »jag har försvarat dig, försvarat dig mot dem allasamman, och jag har fått dem alla att tiga. I min närvaro säger ingen numera ett ondt ord om dig; det onda, som nu säges om dig, det sitter här inne, och det är mycket värre.»

»Men, i Herrans namn, hvad har jag då gjort?» utbröt han. »Jag tycker, att jag nu är sådan, som jag alltid har varit, litet äldre kanhända, litet mindre varm — men för öfrigt? Hvari har jag förändrat mig, så att du kan ha haft anledning att stöta mig ifrån dig?»

»Nej, du har visst inte förändrat dig; du har nog alltid varit sådan, som du nu är. Jag har bara inte förstått dig riktigt förut, och det är ju min egen skull. Nu, då jag förstår dig, håller jag inte af dig.»

Han ville afbryta henne igen, men hon kastade sig plötsligt tillbaka i soffan och sade häftigt:

»Ja, jag vill förklara allt för dig, så godt jag kan, och du måste höra på mig. Jag har tegat så länge; det är bättre, att jag en gång försöker tala.»

»Hur det blåser!» sade han. »Jag tror rutorna gå sönder.»

»Åh nej, de hålla nog», svarade hon utan att se dit bort.

Hon hade blifvit alldeles blek, och hennes läppar darrade.

»Nå, hvad är det nu jag har gjort?» frågade han.

»Kommer du ihåg, när vi träffades första gången — den aftonen, då jag var bjuden hos Anna Lindberg?»

började hon. »Pappa ville inte riktigt ge mig lof att gå dit. Han kände inte familjen, och han har ju alltid varit rädd för att jag skulle komma tillsammans med folk af en lägre klass än vi själfva. Emellertid fick jag lof att gå, och jag var riktigt nyfiken att komma in i ett sådant gammaldags, borgerligt hus. Fadern hade varit handelsman; modern, som nu var änka, lefde tillsammans med sina två söner och sin enda dotter det lyckligaste familjelif.»

»Ja, jag vet nog, att jag i början trodde, att du var förälskad i en af sönerna», afbröt han.

»Jag hade inte sett dem förrän den aftonen, men jag visste, att den äldste hade uppträdt i tidningarna som teaterkritiker, och det imponerade oerhördt på mig. Den andre var en musikalisk talang, och hela familjen ägnade sig åt alla slags andliga intressen, som jag var främmande för. De hade talat om dig, innan du kom. — 'Känner du inte Erik Sjött? Har du verkligen aldrig läst något af honom?' frågade de mig alla, helt förvånade öfver min okunnighet. De visste knappt, huru litet man i allmänhet läste i vårt hus och huru främmande jag var för allt, som tilldrog sig i den litterära världen. — De visade mig din fotografi, innan du kom, och de hade alla berättat något om dig, huru vacker du var, huru liflig och varm, huru orädd för folks åsikter, huru litet du brydde dig om popularitet och huru sann och entusiastisk du gick din egen väg mot det mål, du föresatt dig.»

»Och förmodligen blef du likväl lurad från första ögonblicket? Du älskade den fantasibild, du gjort af mig och alldeles inte mig själf.»

Hon satt och såg litet på honom, och det kom en underlig glans i hennes ögon.

»Nej, du var vackrare än allt, hvad jag hade tänkt mig», sade hon med en suck. »Det var icke blott dina

ögon och ditt leende och ditt vackra hår, icke din hållning och ditt älskvärda väsen, som strax förtrollade mig, — nej, det var någonting så ungt hos dig. Alla de herrar, jag förr hade sett, föreföllo mig så blaserade; de voro alla färdiga med lifvet vid tjugufem år. Jag var van att höra dem alla säga ungefär detsamma på samma enformiga, tråkiga sätt, — och så kommer du brusande med alla dina nya tankar, med alla de kraftyttringar, som i början föreföllo mig så paradoxa och som jag trodde du sade, för att man skulle skratta åt dig, och så talade du så häftigt och log så uppriktigt. Du var en intagande människa!»

Han drog på munnen, som om han njöt af att höra sig själf så fördelaktigt beskrifven af denna fina mun, ehuru han mycket väl visste, att alltsammans icke mera gällde honom själf utan en person, hvilken icke längre fanns till för henne, som uttalade det. Musiken kom böljande från danssalen i en brusande trefjärdedels takt, och stormen ruskade i fönsterbågarna.

»Ja, jag såg, att du tyckte om mig då», sade han.

»Och du gjorde dig, kanhända, särskildt besvär för att göra ett öfverväldigande intryck på mig?»

»Kanhända», svarade han. »Jag vet inte. Men om så förhöll sig, så var det inte så underligt. Hela Stockholm kände ju den vackra Mary Vide. Jag hade sett dig på gatan och på teatern, men det var första gången jag såg dig på nära håll, och du var vacker. Jag hade aldrig sett så hvita händer och sådana förundrade, stora, lysande ögon.»

»Ja, jag var förundrad», svarade hon, »och ju oftare vi träffades, desto mera förundrad gjorde du mig. Du kritiserade så skarpt allt, som jag var van att beundra; hela den förnäma världens apparat var så komisk i dina ögon .... Jag minns, att då jag var liten, stod det en

gammal vas i matsalen, som min bror inte kunde tåla. Han hade sett den i så många år och sade, att han var så gräsligt utledsen vid det gamla skräpet. Han tog sig då för att dag efter dag gå och skuffa helt sakta på den, och plötsligt en dag, då vi stego upp från frukostbordet, föll vasen ned i golfvet med en skräll. Så gick du också och skuffade och skuffade på alla mina gamla föreställningar, tills de på en gång lågo i tusen stycken och aldrig mera kunna sinkas ihop.»

»Och nu hyser du agg till mig, emedan jag öppnade dina ögon för all den humbug, hvari du lefde?»

»Jag skall alltid tacka dig för hvad du har gjort för mig», svarade hon. »Jag lefde som i en sluten borggård med murar rundt omkring och inbillade mig, att där inne fanns hela världen, och så kom du och bröt ett hål i muren, och solen sken dit in, och jag såg långt ut öfver oändliga trakter med berg och floder och åkerfält, fulla med folk, som sådde och skördade, och stora städer och mörka skogar. Det var ju därför jag älskade dig! Du gaf mig handen och förde mig ut i frihetens gränslösa land.»

»Och när du nu vill stanna där, hvarför vill du inte behålla min hand?» frågade han. »Hvarför skola vi icke följas åt?»

»Emedan du är en förare, som icke är att lita på», svarade hon. »Du kan uttrycka dig både vackert och bra i ord och tala om för oss andra, hurudana vi äro, — men hurudan är du själf? Hvad bryr du dig om den frihet, som du så högt berömmer, du, som inte har det ringaste tålamod med en människa, om hon har en annan mening än du? *Du* vill ha frihet att tänka och göra, hvad du vill, men andra få inte ha någon frihet att lefva efter sin öfvertygelse. Du är den störste andlige despot, som jag ännu träffat på.»

»Om jag är ofördragsam mot somliga», svarade han, »så är det emedan jag tar de undertrycktas parti. Jag har alltför länge sett, huru makten och härligheten och allt godt har varit på den ena sidan i samhället men arbetet, nöden och sorgen på den andra, för att jag skulle kunna stå ut att tiga därmed eller upphöra att rycka i fält däremot.»

»Hvad du gör rätt i det!» svarade hon. »Huru borde icke alla, som ha ett mänskligt hjärta förena sig om att behandla alla sina medmänniskor som bröder, och huru fega och dåliga äro icke de alla, *vi* alla, som icke alltid taga de fattigas och nödställdas parti, försvara deras sak och räcka dem handen till hjälp!»

»Och det är ju, hvad jag har gjort.»

»Ja, talat för dem, skrifvit de mest vältaliga utgjutelser om dem, — men i lifvet? Jag har aldrig sett dig vara vänlig, icke ens höflig mot en af dem, som arbeta för oss andra. Du gör narr af bönderna, när du besöker oss på landet, du bryr dig inte om en enda af dem, som här i Stockholm tjäna oss eller dig själf, ja, jag har sett dig skämmas öfver en fattig kamrat, emedan han slagit sig på ett handtverk, och du tyckte inte om, att han ville gå gatan utför vid sidan af dig och mig.»

»Men du inser väl», afbröt han, »att det är två högst olika saker. En sak är, att jag på det varmaste kan önska en förbättring och förändring i de förtryckta klassernas lif; men som det nu *är*, så är det alltför många förutsättningar, som skilja oss åt, för att jag skulle lefva som kamrat med dem. I sitt nuvarande tillstånd äro de mig obehagliga.»

»Och därför vill du vänta, till dess andra ha civiliserat dem, klädt om dem och luftat deras smutsiga bostäder, innan du gör din visit?»

»Du passionerade kvinna!» sade han blott.

»Ja, jag fattar inte lifvet som du», sade hon. »Jag kan inte sitta och vänta och tänka: 'Så skulle det vara, det borde ske, och det kommer att ske, om tjugu, om hundra år!' Jag måste stiga upp strax och gå ut och vara vänlig mot min kammarjungfru.»

»Det har du af din far», sade han. »Han har ju också detta behagliga väsen mot sina underordnade.»

»Behagliga väsen!» återtog hon föraktligt. »Han respekterar sina medmänniskor och gör det i en långt högre grad än du, trots alla dina humana principer.»

»Och jag upprepar, att detta behagliga väsen, som du och din far ha, tillhör vissa aristokratiska familjer, som i åratal blifvit dresserade därtill. När man själf har fullt upp med mat och dryck, fina kläder och vackra rum, så är det inte svårt att vara höflig mot dem, som ingenting ha.»

»Och det är, kanhända, emedan du ingenting har af allt detta, som du sätter så öfverdrifvet stort värde på det», frågade hon, och ögonen blefvo alldeles svarta. »Jag vet nog, huru du förlöjligar alla, som äro födda till någon lycka, huru du njuter af att beskrifva uselheten och fattigdomen och uppvigla folk mot alla, som ha rang eller inkomster, men du lefver likväl helst själf hos sådana familjer. Du vill äta och dricka godt och sofva mjukt, och jag har aldrig sett dig uppoffra en timmes nöje för att därmed tjäna en fattig kamrat. Det är ett utomordentligt bekvämt sätt att vara reformator.»

»Du talar som du har förstånd till», svarade han. »Förstår du inte, att en arbetare är sin lön värd? Och skall jag ha krafter att koncentrera mitt arbete genom de medel, som särskildt äro *mina*, så kan jag icke gå och svälta eller tillbringa tiden med att prata med skräddare och skomakare.»

»Det har jag inte bedt dig om», sade hon; »men jag vet bara, att det inte blott har lefvat en och annan utan hela skaror af män, som kunnat försaka och lida för den sak, de trott på, människor, hvilka lefvat som de lärt, ja kort sagdt, *sanna* människor, utan fåfänga.»

»Jaså, du tycker, att jag är så anfäktad af fåfänga?» frågade han med halft ironisk ton.

»Du är mycket fåfäng», svarade hon. »Det är inte det, att du kan se, att du är vacker, eller känna, huru begåfvad du är. Det kallar jag inte ens fåfänga, det är glädje öfver något verkligt. Nej, men du darrar för publikens hyllning eller vrede! Du kanske svarar mig, att du har gjort opposition; men du vet lika väl som jag, att det är oppositionen, som nu är den tongifvande, och att du kan vänta dig alla applåderna, så snart du skonar ditt partis lidelser.»

»Mitt parti?» svarade han. »Mitt parti är uttrycket för hvad jag själf vill.»

»Alltid?»

»Nästan alltid! Där finns ju nästan jämt en hop idioter, som missförstå ens tankar och öfverdrifva ens ord; men i hufvudsak vill jag alltid detsamma som mitt parti.»

»Ja, du törs aldrig ha någon annan vilja mera, det vet jag nog», svarade hon. »Du har frammanat krafter, för hvilka du nu själf kryper. Har du numera mod att säga ifrån en enda sanning, om hvilken du själf är öfvertygad men som skulle skorra i öronen på den stora publiken?»

»Mod skulle inte fattas mig», svarade han, »men jag har inte lust att göra det. Jag skulle anse det för en dumhet att tala om hvad jag själf tänker på, om det inte är detsamma, som samtiden tänker på. Det är för sin samtid man skall tala och arbeta, och endast så vidt

som man öfverensstämmer med samtiden, har man anledning och rätt att yttra sig.»

»Då du började», inföll hon, »var du dock tämligen ensam.»

»Ja, ensam om att tala högt, men jag sade bara ifrån, hvad de andra hviskade i vrårna, och det behöfdes bara, att en sade det, för att alla skulle upprepa det. Du har rätt i att oppositionen *är* nu det tongifvande partiet, och skulle jag då svika mitt eget parti?»

»Nej, men uppfostra det! Du har ju inte mod att tillrättavisa ett enda af alla de omogna, fördomsfulla, osjälfständiga yttranden af ovetande pojkar, som upprepa och vränga dina ord och åberopa ditt namn, och du har inte mod att ge en människa rätt, om hon står utanför ert läger, bara därför att hon inte bär uniformen.»

»Det behöfs sammanhållning, framför allt sammanhållning», svarade han. »*En* man uträttar ingenting, *tusen* kunna måhända uträtta *något*, och då skall man inte väcka ond blod med att kritisera sina krigskamrater.»

Hon suckade djupt, och stormen utanför drog också ett tungt andedrag och öfverstänkte hela rutan med snö.

»Ja», sade hon, »det måtte ligga något besynnerligt i allt det, som försiggår i det offentliga lifvet, något, som vi fruntimmer alls inte förstå oss på. Jag skulle för min del inte kunna så där dela mitt samvete med tusen andra.»

»Nej, du har rätt», sade han, »det är något, som ni kvinnor sällan förstå. Ni äro för trånghufvade, för småaktiga. Ni ha ett sådant löjligt ömtåligt samvete. Ni glömma ständigt, att sanningen aldrig är absolut här i världen. Sanningen är relativ, och hvem törs vara så absolut säker på att äga den bästa delen af den? Man måste ge litet efter, och vill man uträtta något tillsam-

mans med andra, så får man inte ta det så noga, om en liten del af ens eget privata samvete stryker med på kuppen.»

Hon började skratta ett sådant ohyggligt skratt, att han kände sig obehaglig till mods.

»Finner du det så dumt?» frågade han.

»Nej, du talar verkligen så klokt, som om du vore kammarherre hos hans majestät i själfva undervärlden; det är riktigt hofspråk! Vid ett hof, vet du nog, säger man inte en hel mängd saker, som kunde stöta de höga herrskapen, ehuru det måhända kunde göra dem riktigt godt att höra; och har man gifvit sig i den stora publikens våld, — och den är en helt annan herre, den, att vara grym och despotisk — då måste man också tiga och samtycka, där man egentligen skulle gripa till knifven.»

»Som jag sagt dig», utbröt han; »vill man uppnå någonting, så får man inte ha ett så där öfverdrifvet sensibelt samvete i afseende på detaljerna.»

»Nej, du har rätt», sade hon; »vill man uppnå någonting, så kan man det nästan alltid, ifall man är klok. — Hvem har gifvit dig den där?» afbröt hon och vidrörde med fingerspetsen en liten miniatyrstjärna, som han bar i knapphålet. »Är det också den stora allmänheten, folket, de undertryckta och föraktade, som du tjänar så troget?»

Han blef röd i ansiktet och började dra i den ena mustaschen.

»Du vet mycket väl, hvarför jag fick den. När man blir använd i vissa offentliga värf, så är detta ju dricks-penningen, som följer efter. Jag sätter för öfrigt inte det ringaste värde på den.»

»Och likväl bär du den så troget vid alla möjliga och omöjliga tillfällen?»

»Är det mera dumt af mig än af alla de galonerade herrarne där inne, som gå och brösta sig med sina pladaskor?»

»Det måtte det väl vara», svarade hon; »för dem har det en betydelse, för dig borde det inte ha någon, — och om icke för något annat, så borde du för *deras* skull, till hvilka du talat så mycket om samhällets humbug, icke ge anledning till en sådan förargelse. Huru skola de kunna tro ett ord af hvad du säger?»

»Skulle jag lefva efter dina principer», utbröt han häftigt, »så skulle jag gå klädd i kamelhår och gnaga på rötter och lefva bland vilddjuren på marken.»

»Det skulle vara konsekvent, och jag skulle inte hålla af dig mindre för det», sade hon helt allvarligt.

»Tillåt mig fråga», sade han, »gör du alltid till punkt och pricka, hvad du anser vara rätt? Händer det dig aldrig, att du har en öfvertygelse och handlar litet på sidan om den?»

»Det gör jag förmodligen alltid», svarade hon, »emedan vi alla äro ena stora syndare och lögnare, men jag är åtminstone så ärlig, att jag föraktar mig själf, när jag märker det.»

»Ja, ni kvinnor ha det nu också så bekvämt», svarade han. »Er värld är inom fyra väggar, och den är snart öfverskådad. Vi män, som ständigt äro inne i så spridda och kombinerade förhållanden, kunna inte gå så snörrätt till väga. En liten eftergift här, ett litet medgifvande där kan ofta på det hela mera gagna än skada, när man bara i bottnen är en hederlig karl.»

»En hederlig karl!» återtog hon långsamt.

»Nå, det vill du väl åtminstone inte neka att jag är?» frågade han med ironisk röst.

»Du sade ju själf nyss, att sanningen är relativ», svarade hon.

»Du kan verkligen göra en människa rent galen», sade han och sprang upp. »Jag är rädd för att hela min tro på kvinnans stora anlag börjar vackla. Du vet själf, hvilken ifrig förkämpe jag varit för kvinnofrågan, men jag vet verkligen inte, om jag har rätt att tro så mycket godt om dem, när jag ser, att en sådan som du, så begåfvad och så god, kan vara så bornerad.»

»Nej, vi ha vår moral för oss själfva, som du vet», svarade hon.

»Ja, och en moral, som jag aldrig kunnat nog beundra och nog ifrigt anbefalla männen till efterföljd.»

»Och så har du själf en älskarinna», sade hon.

Han blef stående på golfvet, där han gått upp och ned, med händerna i fickorna. Han vardt på en gång hvit i ansiktet och gick fram emot henne med långa steg. Hon sänkte ögonen och satt och såg orörlig på sin solfjäder; men då han kommit henne helt nära, slog han till hennes haka så att den lyfte sig. Hans tänder voro sammanbitna, och ögonen lyste i det bleka ansiktet.

»Jaså, det var *det*», framstötte han sakta, och så började han igen gå upp och ned.

Hon satt en stund alldeles orörlig.

»Nej du», sade hon till sist, »det var *inte* det! Jag har vetat det länge. Jag har vetat det i tre år och tre månader, och jag tillstår, att när jag först fick veta det, hade det så när gjort mig galen. Jag är ju inte bättre än alla andra kvinnor, och det finns en grad af otrohet, som vi alltid ha svårt att bära. Jag ville först aldrig se dig mera, jag ville aldrig gifta mig. Jag ville inte ha något slags vänskapligt umgänge med någon man. Jag visste förut alldeles ingenting om till hvilken grad en man kan föra ett dubbelt lif.»

»Och du har aldrig talat till mig därom», inföll han. Han hade kastat sig ned på den andra sidan af soffan,

och han satt tillbakalutad med armarna öfver hufvudet och bröstet höjande sig i häftiga andetag.

»Nej», sade hon, »jag ville antingen öfverge dig eller helt och hållet förlåta dig, och jag lärde mig att göra det sista.»

Han sade ingenting, och hon fortfor:

»Omständigheterna hjälpte mig. De dagar, då jag utkämpade den första hårda striden med mig själf, hade du rest bort, och strax därpå reste vi själfva in från landet till Stockholm. Du var ännu borta ett par veckor, och under loppet af denna tid besökte jag henne.»

»Du . . . . du har talat med henne!»

»Ja, jag har talat med henne, och det finns alltid och öfverallt saker, som tala till ursäkt för människors synder. Jag tvang mig själf att förstå och upptaga hennes ursäkter, och när jag såg dig igen, höll jag af dig . . . .»

»Som förut?» inföll han.

»Ja . . . nej — ja, jag vet inte. Jo, kanhända som förut, men med en blandning af medlidande, som jag förr inte hade känt.»

»Och sedan?»

»Sedan lefde jag med dig och för dig, kanhända med ömmare och mera ängsliga känslor än någonsin, men — jag var nu en gång din, och man ger och tar inte sitt hjärta, som man ger en annan present.»

»Och så?»

»Jo, så kom det något, som alldeles öfverväldigade mig. Det var ditt teaterstycke, som gjorde så mycken lycka och hvari du så varmt bevisar det orätta i att samhällets dom så hårdt träffar en felande kvinna och låter mannen gå fri.»

»Men jag menar det», utbröt han, »jag svär, att jag menar det. Får då aldrig en man, som själf syndat, tala

om det orätta *såsom* orätt? Just vi, som själfva genomgått pröfningarna, ha väl rätt och förmåga att varna andra.»

»Ja», svarade hon, »om man ångrar sig. Men du hade då inte brutit ditt förhållande till den kvinnan.»

Han slog ned ögonen och sade:

»Nej, jag vet det, och det pinade mig mer, än jag kan säga. Tro mig, indignationen öfver männens lättsinne var lika starkt riktad mot mig själf som mot de andra.»

»Hvad betyder en indignation, som inte har några följder med sig?» svarade hon. »Den, som så hårdt svänger gisslet öfver andra, får inte fortfara att själf i hemlighet lefva ett dubbelt lif.»

»Men du måste komma ihåg», sade han, »att det inte är fråga om mig själf. Det är *en människa*, som skall uppoffras för mig.»

»Däri äro vi inte ense», sade hon. »Du skall inte uppoffra henne. Du skall gifta dig med henne och uppfostra ditt barn själf.»

»Och det säger *du?*» sade han.

»Ja, jag säger det nu, emedan jag inte älskar dig längre», svarade hon. »Då du ännu var mig det käraste af allt på jorden, sade jag mig detsamma många gånger, men jag erkänner, att jag då var alltför själfvisk att kunna medge och vilja det rätta. Jag visste redan då, att antingen hon eller jag måste uppoffras, och jag frågade mig själf under långa, tårfulla, sömnlösa nätter, den ena gången efter den andra: 'Hvem af oss skall det bli?' Jag tyckte inte jag *kunde* släppa dig. Jag ville öfvertala mig själf att tro, att det inte bara var jag utan också du, som skulle gå under, om vi skildes åt, och *då* hade jag måhända rätt. Den största kärlek har rätt till mycket, och *jag* älskade dig då allra mest, tror jag. Nu är det inte rätt längre, ty jag har ingenting att ge dig. Om

du kunde se in i mitt hjärta, skulle du rysa vid att se, huru tomt där är. Endast därför kan jag säga nu, hvad jag inte kunde säga då: Gå och gör din plikt!»

»Och du tror, att jag någonsin skulle gifta mig med den kvinnan? Skulle en ungdomsförseelse straffas så hårdt, att man därvid ödelade hela sitt eget lif och hennes med? Nej, om du än öfverger mig för alltid, så skall du ändå aldrig förmå mig att begå en sådan synd som att gifta mig utan kärlek.»

»Du må i sanning anse det som en dödssynd», svarade hon, »när du föredrar att ha på ditt samvete att se en människa gå under, hvars lif du själf har förstört, och se det barn, du skaffat till världen, gå skam och sorg till mötes.»

»Det behöfver du inte bekymra dig för», svarade han häftigt. »Du kan vara öfvertygad om att jag själf förstår arrangera mina affärer på bästa sätt för alla parterna, och meningen med dina goda råd är likväl endast den, att du vill vara af med mig.»

»Det kunde jag väl bli utan att be dig gifta dig», svarade hon och reste sig långsamt. »Men du har rätt: jag vill vara alldeles fri från dig. Jag vill aldrig se dig mera, och jag skulle helst vilja glömma allt, som ligger emellan den första gången, vi sågo hvarandra, och denna kväll. Jag skulle vilja önska, att jag kunde minnas dig sådan, som du stod för mig den tiden, när du själf och dina ord voro ett för mig.»

»Är det verkligen möjligt», sade han med sin mjuka, skälfvande röst, »är det verkligen möjligt, att så mycken kärlek, som du har hyst för mig, kan helt och hållet släckas ut? Kan du nännas att så där kasta mig ifrån dig?»

Hon stod med händerna för ansiktet och svarade ej.

»Åh, du har aldrig älskat mig — det är meningen», sade han på nytt.

Hon lät händerna sjunka, och det såg ut, som om hon ville ge ett häftigt svar, men hon teg och såg endast länge på honom. Hon var alldeles blek, det darrade kring munnen på henne, och ögonen voro röda.

»Jo», sade hon till sist, »jag har älskat dig af hela mitt hjärta på det sätt, som jag tror att man blott kan älska en gång i lifvet. Måhända har jag orätt i den tron, måhända skall jag en gång komma till visshet om att det inte finns någon kärlek, som duger, så vida man inte samtidigt kan ha fullkomlig tillit till hvarandra. Nu vet jag bara, att när jag säger farväl till dig, så säger jag farväl till min ungdom och till allt, som jag lefvat för från den stund jag vaknade upp att bli människa.»

Hon gick ett par steg mot ingången men blef där stående och vände sig mot honom.

»Vill du ge mig handen till farväl?» frågade hon.

»Nej!» svarade han kort.

»Vi kunna ej skiljas som . . . . .»

»Som *vänner*», afbröt han ironiskt. »Nej vet du, efter hvad du sagt mig, bör du kunna förstå, att vi inte kunna vara vänner längre.»

»Du har kanhända rätt», svarade hon mildt. »Men då vill jag bara säga dig, att hvar gång jag hör om dig, att du gjort något rätt och godt — inte bara sagt eller skrifvit det —, så vill jag tänka på dig med glädje. Jag skall vara så tacksam därför.»

Han svarade icke. Han hade satt sig i soffan och kastat det ena benet öfver det andra. Han såg stirrande framför sig och misshandlade den ena af sina mustascher genom att oupphörligt vrida den åt orätt håll.

Hon blef stående vid portièren och såg på honom. Det var, som om hon igen ville säga något, men hennes

läppar rörde sig endast ljudlöst, och hon nickade flera gånger sakta med hufvudet. Så lyfte hon på portièren och gick.

Gardinerna föllo tungt ned bakom henne, och knappt hade hon gått ett par steg, förrän de unga, som hade dansat, kommo henne till mötes i den stora salongen — många muntra, samspråkande par.

Man tilltalade henne från alla sidor.

Hvarför hade hon icke dansat? Hon såg icke riktigt kry ut. Men nu måste hon då nödvändigt dansa nästa vals . . . . . och så vidare.

Hon svarade alla vänligt, såsom det anstod husets dotter. Ingen visste, att täckelset hade gått ned öfver hennes ungdoms kärlekskomedi.

Sommarnatt.

Hela den långa sommardagen har allt i naturen varit i rörelse. Allting har viftat, fladdrat, sjungit.

Till och med i den största stillheten har man dock, när man lyssnade, kunnat höra som en dämpad orgelton, som låg och darrade i luften, en ton, som skapats af millioner osynliga insekter, af bladens knappt hörbara susning, af luftens sakta rörelser i gräset.

Allting har lefvat med en intensitet och styrka, som om hvarje särskildt ting i naturen väl visste, huru kort sommaren är och huru dyrbar hvar enda af dess minuter.

Ända till solnedgången fortfar samma pulserande lif, och solen sjunker ned i flammor och rosor, kastande otaliga gnistor öfver vattnet och fyllande hela luften med guld.

Det är som när en orkester riktigt bryter ut i *ff* vid afslutningen af en stor symfoni.

Ännu darrar den sista solranden öfver horisonten, — nu är den blott en glöd, — och plötsligt, i ett ögonblick, släcks också den och solen är borta.

Men länge efter solnedgången är himmeln guld. Hela luften simmar i en varm, gyllene glans, rosenröd där, hvarest solen har sjunkit. Så småningom blir den varma färgen kallare, orangen går öfver i gult, det gula bleknar i silfverhvitt, och eftersom himmeln bleknar, börjar jorden mörkna och tystna, först fåglarna, så insekterna, och slutligen dör den sista vindfläkten med en suck. Tyst-

nadens genius går öfver jorden och vaggar allting till ro; icke ett ljud, icke en rörelse stör nattens stillhet.

Skogen står orörlig upp emot luften i dunkla toner. Mörkbruna, djupt violetta, med en aning om den gröna grundfärgen, teckna sig dess löfmassor både mjuka och tydliga mot den ljusa himmeln.

Där, hvarest solen har gått ned, har himmeln en förunderlig, självlysande glans, hvit och skinande som silfver; och däri sträcka sig långa, lysande strimmor högt upp öfver himlahvalfvet, som om en ängels vingar i flykten hade snuddat däröfver.

Långt, långt borta i himmelns djupaste fjärran skälfva ett par knappt synliga stjärnor, icke gnistrande och ljusa som vinterstjärnorna utan med en dämpad, fuktig glans, som smälter tillsammans med det ljusa i himmeln. Blott då och då ser man, att de verkligen finnas, oändligt långt borta öfver jorden.

Daggen har fallit på gräset, ljudlöst och tätt, och den friska, fuktiga jorden utandas alla sina vällukter.

Rosorna hänga tunga af dagg på buskarna. Den osynliga resedan doftar så starkt, som om den hviskade i mörkret, och de höga, hvita liljorna stå som andeväsen i den halfljusa natten.

Från sjöns vassbevuxna stränder komma de hvita dimmorna sakta stigande. Glidande, sökande, som om de famlande letade sig fram, sträcka de sig öfver sjön och ängarna. Det är liksom våra egna trånande tankar, som i en sådan sommarnatt sväfva ut och leta efter lyckan. På denna blomstrande, härliga jord måtte den väl någonstädes finnas?

Naturen sofver icke; den är vaken och drömmer vaken. Också den står stilla och lyssnar, om dock icke lyckan skulle komma! Det är som om hela tystnaden väntade på dess fotsteg!

Plötsligt rasslar det i löfvet; — långt inifrån skogsdjupet utstöter en fågel ett par klagande toner, en nattskärra flyger hastigt som ett minne öfver ens hufvud, — men strax därefter är allt ännu mera stilla än förut.

Allt dagens jäktande ligger så långt borta, det förefaller en så obetydligt och öfverflödigt. Dagen sprider allting i oändliga små detaljer, natten samlar allt i stora, väsentliga massor och kastar en mystisk slöja däröfver. Man lyssnar till denna tystnad, som man lyssnar till musik.

Kring ens panna och kinder, kring ens skuldror och armar faller denna mjuka, svala, lätta luft som en hälsning från ett obekant, hemlighetsfullt land, fullt af under, som i denna stillhet komma en nära.

I denna halfljusa, doftande natt glömmer man sig själf, sin glädje och smärta; man uppgår i saligheten af att smälta in som en ton i det stora, dämpade ackord, som fyller himmeln och jorden omkring en.

Mer och mer mörknar himmeln öfver skogarna i ett drömmande, dunkelt blått, — och där uppe synes plötsligt en stor, orörlig stjärna, — en enda, som tyckes vara helt nära jorden.

Hvad är dess namn? Hvad är det för en hemlighetsfull stjärna, som är den enda jorden har inbjudit till sin tystnad, den enda, som tyckes ha skilt sig från himmelns fjärran för att se in i jordens natt? Är det kärlekens stjärna? Den, som vi alla söka med utbredda armar, och som dock icke tillhör jorden? — — —

Den svarar icke. Ingenting svarar. Allting hvilar i en begrundande, väntande tystnad.

Kanske är just detta lyckan; det oupphinneliga, det oförståeliga, som dagen glömmer, och som blott natten drömmande hviskar om?

En moder.

Då jag för en del år sedan reste i Italien, tillbragte jag några veckor i en liten italiensk bergsstad, litet afsides från järnvägslinien. Där funnos, som i hvarje vrå af Italien, stora minnen från konstens rikaste tid. Man såg där ett par renässanspalats i den renaste stil, nu stängda och öfvergifna eller bebodda af en och annan ensam gammal herre eller adelsdam, som icke visade sig på gatan utom för att smyga sig till mässan. Där fanns ett stort gammalt kloster, från hvars terrass man hade den vidsträcktaste utsikt öfver det fruktbara landet och de oändliga bergskedjorna, hvilka från alla sidor som blåa böljor löpte ut mot horisonten. Från detta kloster hade förr i världen utgått kardinaler och prelater, ja, en gång till och med en påfve. Nu funnos där endast tre gamla munkar, som med nedslagna ansikten och händerna instuckna i de vida ärmarna på sina kåpor då och då visade sig för att låta någon resande se klosterkyrkans märkvärdigheter och freskerna i den öppna pelargången kring klostergården, där rosorna viftade och logo i solskenet.

Framför allt fanns i denna obetydliga stad en stor och härlig domkyrka. De bästa konstnärer hade arbetat här och nedlagt sina tankar och sitt snille för att göra denna byggnad från det största till det minsta till ett mästerverk. Numera blef den blott då och då besökt af

en resande eller en konstnär, men dess odödliga skönhet var lika ung och lika tillbedjansvärd, ehuru den moderna världen likgiltigt skyndade förbi den för att följa järnvägslinien.

För öfrigt var staden stilla, så stilla, som en italiensk stad kan vara det midt i sommarhettan, då folk egentligen endast är ute tidigt om morgonen eller om aftonen en stund före solnedgången, på piazzan framför dômen. Djupt inne i de små propra bodarna kunde man se en och annan figur sitta och sofva i skuggan; då och då lyftes en jalusi, och ett svartögdt flickhufvud tittade fram vid ljudet af fotsteg på gatan — men annars tystnad.

Efter allt det lifliga stoj, som de stora italienska städerna bjuda på, fann man sig väl i denna stillhet. Jag plägade göra långa promenader på måfå för att från alla kringliggande höjder betrakta det stora landskapet.

En dag hade jag sålunda gått upp till ett berg, där den så kallade eremiten bodde — icke så mycket för eremitens som för utsiktens skull. Den hårda vägen slingrade sig mellan kalkklipporna som ett bredt hvitt band uppför berget, men där var hett att gå, och jag tog en och annan genväg upp förbi vigner och kökträdgårdar och därpå öfver det steniga berget, där ingen grönska syntes till men stora massor af röd vallmo plötsligt slogo fram som eld ur marken. Som vanligt var målet långt högre och långt svårare att nå, än det nedifrån synts vara. Ju högre upp jag kom, desto högre tycktes den lilla träddunge sväfva, där eremitens hus blänkte som en hvit punkt. Morgonsolen började bli middagssol. Jag satte mig rätt ofta att hvila under en och annan ek eller ett olivträd, som bjöd på sin tunna skugga. Gräset var sparsamt mellan stenarna därunder, och gångstigen blef allt brantare, men jag hade nu föresatt mig att nå mitt mål.

Ändtligen var jag där uppe. Det var en stor flat platå, där en liten olivskog med knotiga grenar samlat sig. Där låg eremitkojan skinande hvit i det starka solljuset. Dörren var stängd, och då jag knackade på, fann jag, att den var läst. Ingen lefvande varelse fanns i närheten. Kanhända hade de personer nere i staden rätt, som sade, att när eremiten fann sin tillvaro alltför enformig, tillät han sig att göra en liten utflykt ned till stadens värdshus och taga sig ett glas vin eller höra, huru dagens frågor diskuterades af stadens fem, sex snobbar, hvilka voro stamgäster i dess enda kafé. I alla händelser — borta var han.

Jag såg mig omkring. Skulle det inte vara en möjlighet att få en dryck vatten? Solskenet brände, så att det nästan föreföll mig, som om det sakta surrade. Jo, där bakom huset mellan träden fanns verkligen en källa. Vattnet var ledt fram genom ett järnrör, och det föll ned endast som en smal silfvertråd, men det var klart och smakade rent. Jag höll tätt ihop bägge händerna och lät tåligt vattnet droppa ned i dem, och det upprepade jag så ofta, att slutligen den värsta törsten var släckt, hvarefter jag valde mig den skuggigaste platsen, tog af hatten och satte mig för att se ut öfver landskapet.

Utsikten här uppifrån var ännu långt mera storartad än nedifrån staden. Jag kunde räkna åtta till tio småstäder, närmare och fjärmare, som kröpo upp öfver bergstopparna, alla med kyrkan högst uppe, som ett utropstecken mot himmeln. När jag knep ihop ögonen, sammansmälte alla färger till en enda stor ton af opalaktig lilas; ljusblåa, blekröda och violetta toner utgjorde landskapets hufvudfärger, och så inblandade sig däri den silfvergråa skuggan af olivskogarna. Himmeln var blek, nästan hvit af värme. Men genom bergens olika ställ-

ning till hvarandra växlade dock landskapet i skinande ljus och stora violetta slagskuggor. Den ena bergvågen sköljde öfver den andra längre och längre bort till den yttersta horisonten. Djupt nere på slätten lopp floden, men den var nästan uttorkad. Dess stenbotten låg bred på bägge sidor om den lilla strimla af lysande vatten, som strömmade i midten. En antik bro med väldiga bågar förde öfver den och tecknade sig med sina mörka linier skarpt och tydligt mot luften.

Så långt man kunde se, var slätten fruktbar, ett odladt, blomstrande land, där människor lefde och arbetade. Öfverallt på bergen städer, kyrkor, villor, minnen af människors stora och långvariga arbete — och dock ej ett ljud, allt så stilla, som om hela denna rikedom trollats fram som en saga, skapad af tystnaden.

Man kunde icke se sig mätt därpå. Det förändrades i hvarje ögonblick, som när man ser öfver hafvet, och beständigt uppdagade man mer och mer. Där långt borta lågo skyar öfver bergen, men med ens skildes de, och solen stack fram som en dolk, sönderref förhänget och visade en helt ny stad, skinande hvit, kägelformigt byggd uppför berget. Den syntes så tydligt, att man kunde ha tecknat af den. Den lyste, smålog och försvann därpå igen som en dröm i skuggorna.

Det är alltid svårt att bestämma sig för när man skall gå ifrån ett ställe, där man är lycklig, — och hvarför skall man egentligen gå? Jo — emedan man skall hem igen, emedan dagen går och af andra likgiltiga orsaker.

Emellertid reste jag mig efter en lång stund och började gå vägen nedåt. Men jag hade icke gått länge, förrän jag fann, att jag icke kom ihåg, huru jag kommit upp. Jag hade ständigt gått så många genvägar, att jag nu stod förvirrad och icke visste, hvilken väg jag skulle

välja. Jag följde en, som jag antog vara den rätta, men jag hade icke gått långt, förrän jag tydligt såg, att här hade jag icke varit förut.

Jag såg mig omkring för att upptäcka, om det icke fanns någon boning i närheten, då jag fick öga på en gosse, som satt uppe på en klippkant under ett kastanjeträd och åt körsbär ur en knippa sådana, som han höll i handen. Så snart han fick se mig, gaf han sig till att rutscha utför klippsluttningen och stod i ett ögonblick vid min sida. Han hade strax upptäckt, att jag önskade något eller ville fråga om något, och han stod nu och såg nyfiket väntande på mig.

»Kan du säga mig närmaste vägen till staden?» frågade jag. »Jag har gått ut ensam och kan nu icke hitta hem.»

»Det kan jag visst», svarade han ifrigt. »Gå bara rakt fram, tills ni kommer till en skiljeväg, vik så af till vänster och gå ned till madonnabilden — ett stort monument, ni förstår! — Därifrån går vägen till höger och så igen rätt fram. Där viker vägen af åt tre håll — ni förstår?» — Han beledsagade sina förklaringar med rörelser af bägge händerna, hvarvid han vände handleden i alla riktningar. — »En väg till höger, en till vänster, en rätt fram .... Ni skall icke gå den, som för rätt fram — icke den!» — Han skakade starkt på hufvudet. — »Utan ni skall vika af åt höger. När ni därefter gått ett stycke, så ....»

»Nej, stopp, stopp!» ropade jag. »Det kan jag aldrig hitta.»

Han såg ett ögonblick förundrad och medlidsam på mig och sade därpå:

»Nå, så kom med mig. Vi skola gå en genväg.»

Han började springa fort framför mig, så fort, att jag måste ropa åt honom, att jag icke kunde följa med så hastigt i denna värme.

»Nå, som ni vill», svarade han och saktade sin gång, så att han nu gick endast ett litet stycke framför mig.

Det var en gosse på elfva, tolf år, lång, smärt, med ganska ljust hår och ljusbruna ögon, men han hade likväl ett alldeles italienskt utseende. Linierna hade den renhet, som man så sällan ser i nordiska ansikten. Ögonen lågo i stora ögonhålor med höga ögonlock och fina, vågiga bryn. Munnen, som hade ett vekt, barnsligt uttryck, var liten och fint formad. Själfva färgen på hans ljusa hår hade en varm glans och var icke blekt som våra bondbarns linfärgade hår. Medan han gick, åt han oupphörligt körsbär och spottade kärnorna så långt bort han kunde. Han var klädd endast i en skjorta och ett par byxor, barfota och med en stor söndrig halmhatt på hufvudet men så ren och snygg, att det alls icke föreföll mig obehagligt, då han, gripen af en plötslig ingifvelse, vände sig om, räckte ut handen med körsbären och sade:

»Vill ni ha?»

»Tack!» sade jag och tog ett par af de stora saftiga bären. De läskade bättre än eremitens sparsamma källsprång.

Gossen började åter gå så fort, att jag icke kunde följa, och nu var det dubbelt svårare, emedan han hade gått genom en liten port, som ledde in genom en enskild olivplantering, och vägen här var knagglig och full af sten.

»Vänta, så skall jag hjälpa», sade han och räckte ut handen, ty nu voro körsbären uppätna.

Jag tog emot hans utsträckta hand, och han gick förut, i det han beständigt höll mig tillbaka med styf arm, på det jag icke skulle komma för raskt nedför den branta gångstigen.

»Hvad du är stark!» sade jag, då jag märkte, huru fast han stödde mig. »Och du är ändå så ung!»

»Åh, jag är elfva år», sade han, som om han alldeles icke ansåg det för en så särdeles ung ålder. »Jag fyllde elfva år vid S:t Giovannis fest. Han är min skyddspatron .... Och när jag blir stor, skall jag bli soldat», tillade han.

»Jaså», svarade jag. »Och hvem skall du då slåss med?»

»Ja, det får man se då», svarade han raskt. »Med tyskarne, fransmännen, turkarne — hvad vet jag? Alla, som vilja göra Italien något ondt.»

»Och hvad säga dina föräldrar om det, att du vill bli soldat?» frågade jag.

»Åh, jag talar just inte till min mamma om det», svarade han och slog till en björnbärsranka, som spärrade vägen. »Kvinnfolk förstå sig icke på sådant. De tänka bara på att man möjligen kan bli dödad.»

»Nå, men din far då?»

»Jag har ingen far», svarade han och började åter gå framför mig.

»Stackars gosse, är han död?» frågade jag deltagande.

»Ja, han är nog död», svarade gossen. Han drog ihop ögonbrynen och hans blick fick ett mörkt uttryck. Jag såg, att han icke gärna ville tala mera om detta.

»Och din mor bor nere i staden?»

»Icke i staden», svarade han, »utan på vägen dit .... Kan ni se ett hus där nere bland fikonträden? .... Nej, mera till höger, där det också står en svart cypress! .... Ser ni det nu? Nåväl, där bor min mor.»

»Håller du af din mor?» frågade jag.

»Min mor? .... Men det är ju min mor!» sade han förundrad.

»Ja visst!» svarade jag. »Och hon håller af dig — hon är väl mycket god mot dig?»

»Ja, hon är god mot mig.» .... Han hade blifvit stående vid en buske för att plocka vilda rosor. »Vill ni ha?» sade han och räckte mig dem.

»Är du hennes äldsta barn?» frågade jag.

»Äldsta och yngsta», var svaret. »Hon har bara mig.»

»Då skämmer hon väl bort dig grundligt?» sade jag. Vi hade nu kommit ned på stora vägen och gingo vid sidan af hvarandra.

»Menar ni, att hon låter mig få min vilja fram?» frågade han och lyfte på ögonbrynen. »Nå ja, hon ger mig gärna allt, hvad hon vet att jag tycker om — allt, hvad hon *kan* ge mig. Hon är icke rik — hon är en fattig kvinna. Men hon plågar mig också ofta .... Ja, jag talar sanning.»

»Huru då?» frågade jag. »Slår hon dig?»

»Mamma? Skulle hon slå mig!» — Han brast ut i skratt. — »Nej, men hon är för rädd om mig, hon tror alltid, att jag skall göra mig illa, falla och slå mig eller bli sjuk eller skada mig, och det pinar mig. En gosse skall kunna vara med om allting.»

»Ja, det är visst bra att vara modig», sade jag, »men man kan också vara alltför djärf, och den, som är sin mors ende son, får lof att komma ihåg, att han icke onödigtvis utsätter sig för fara.»

»Det har jag icke sagt, att jag gör», svarade han, »men jag är ju snart nog karl», och han slog upp med sin lilla barnhand. »Jag skall ju vara hennes skydd och hjälp, och sedan skall jag försvara mitt fädernesland, och den, som skall bli soldat, får inte vara rädd för faran.»

»Och det vill hon inte höra talas om?» frågade jag.

»Nej, det är vår enda strid», sade han. »Hon ger madonnan ljus och blommor, för att hon skall vända mitt hjärta från den tanken, men alla ljus och alla madonnor

i världen skola ej få mig därifrån .... Hvad för uniform ha soldaterna i ert land?» frågade han därpå.

Då jag upplyste honom om att det var olika uniformer för olika regementen, svarade han:

»Nå ja, det är det ju också hos oss. Vi ha många slags uniformer .... Helst ville jag bli bersagliere. Har ni sett dem? De, som ha en sådan där stor fjäderbuske i hatten? .... Allra helst skulle jag vilja bli kavallerist och få mig en vacker häst, — men det får jag nog aldrig», suckade han. »De kunna ju sticka en in i hvilket regemente som helst och låta en göra precis hvad de vilja — är det icke så?» frågade han ifrigt.

Då jag icke kunde ge honom några tillfredsställande upplysningar om saken, sade han:

»Ja, i alla fall kan man visa sig tapper på hvilken plats man än står, och om man riktigt utmärkt sig, kan kungen ge en medalj .... Det vore ju en småsak för honom, som befaller öfver hela Italien.»

Medan han sålunda gick och meddelade mig sina önskningar och planer, traskade vi ganska raskt ned efter landsvägen, som delvis var begränsad af hvita murar kring trädgårdar och vigner.

På en gång lyfte han hufvudet och såg spejande framför sig.

»Se där står hon», sade han. »Nu står hon igen och väntar på mig. Hon tror väl, att jag fallit ned från berget och brutit nacken af mig.»

»Är det din mor?» frågade jag.

»Ja .... Ser ni där borta öfver den hvita muren under körsbärsträdet? Hon står och skyggar med handen för ögonen .... Hon kan väl icke begripa, hvad det är för en fin dam, som jag är ute och spatserar med.»

Jag följde hans blick och såg nu också en kvinna, som stod på en liten terrass öfver en trädgårdsmur och

som tycktes speja utåt vägen. Eftermiddagssolen brände hett. När då och då en kärra körde förbi, hvirflade det hvita kalkdammet upp som en tät rök. De hvita murarna långs vägen lyste så, att det gjorde ondt i ögonen. Bergen inhöljde sig mer och mer i en ljus solrök och alla färger försmälte så småningom i idel ljus.

Jag var både trött och hungrig och i synnerhet törstig, förskräckligt törstig.

Jag framkastade därför den frågan till min lille förare, om jag inte möjligtvis kunde få lof att hvila mig en stund på hans mors terrass och få något att dricka.

»Det går utmärkt», svarade han. »Bara jag ber henne om det, säger hon strax ja. Hon gör allt hvad jag vill.»

Vi hade nu kommit ända fram till muren vid hans mors hus.

Hon hade förblifvit stående ute på terrassen, tills vi voro helt nära, men då gick hon hastigt in i huset.

Giovanni öppnade raskt en liten dörr, hvarifrån en liten trappa förde upp, gaf mig ett tecken att följa sig och sprang framför.

Vi kommo upp i ett stort rum, fyrkantigt och högt i taket, det enda som tycktes finnas i huset. Väggarna voro hvitrappade, en stor säng utgjorde den hufvudsakliga möbeln, en säng med hvita gardiner och ett snöhvitt sängtäcke. En byrå, hvarpå stod en madonnabild och några porslinskoppar, ett krucifix på väggen, ett litet bord och två eller tre halmstolar utgjorde för öfrigt hela möblemanget. Men allting var i yttersta grad rent och väl hållet, så som man oftast ser hos de italienska bönderna. De behöfva icke den mängd husgeråd och förnödenheter som våra, och deras bostad är därför lätt att hålla ren. Därtill bidraga också de hvita kalkväggarna och de hvita murarna utanför, som ge allt ett ljust och skinande ut-

seende. Det är nästan alltid högt i taket i de fattigas hus, och genom dörren, som står öppen till terrassen utanför, kommer ständigt frisk luft.

Och dessa små terrasser skulle mången rik man hos oss kunna afundas dem. Vinrankorna slingra sig i fantastiska rankor däröfver, och blommorna svälla fram i lifskraftigt öfverflöd ur minsta lilla kruka man unnar dem.

Terrassen utanför det rum, där jag nu kom in, liknade alla andra af samma slag. Öfver dörren och öfver spjälorna, som voro utspända öfver terrassen, klängde sig vinrankorna tätt och läto solljuset sila ned mellan det stora, friska löfvet. Bären voro ännu helt små och gröna, men man såg, huru många drufklasar det skulle bli till hösten. Uppe vid kanten af bröstvärnet stodo ett par stora blomsterkrukor, af dessa som äro smala nedåt och vidga sig upptill. Jag tror, att milliontals nejlikor böljade fram ur dessa krukor och ut öfver muren. Och där bredvid stod en hög nerium, också öfversållad med mandeldoftande, röda blommor.

I dörren till denna terrass stod Giovannis mor. Hon hade gått ut, då hon hörde oss komma i trappan.

»Mor», sade pojken, »här är en främmande dam, en resande, som jag har visat vägen. Hon skall ner till staden, men hon är så trött, att hon ber att få sitta och hvila sig här.»

Giovannis mor gjorde en liten böjning på hufvudet, en knapp liten hälsning, och hon såg på mig med en undersökande, misstänksam blick.

»Engelska?» frågade hon.

»Nej, mycket längre norr ifrån», svarade jag. »Från ett land, där det är vinter halfva året om. Ni känner det inte. Sverige heter det!»

»Ah!» — Hon såg åter på mig, länge och forskande, men denna gång vänligare än förut. Det tycktes ha

skingrat hennes misstankar något, att jag kunde tala hennes språk.

»Sitt ner», sade hon och satte fram en af halmstolarna, men hon fann genast af min blick, som såg längtansfullt mot terrassen, att jag hellre ville sitta där.

»Kanske hellre här ute», sade hon och flyttade stolen dit ut. »Ja, här är skugga af löfvet, och dessutom skuggar berget för oss.»

Jag satte mig med en suck af tillfredsställelse. Det kändes skönt att ändtligen få hvila sig och till på köpet i denna svala skugga och med en sådan utsikt.

Genom vinlöfvet såg man öfver vägen bergssluttningarna, hvarifrån vi hade kommit, och öfver den lilla trädgården bakom huset lyfte sig den skogklädda sluttningen af ett närliggande berg, som kastade sina skuggor öfver oss.

»Hvad ni bor förtjusande här, signora», sade jag.

»Det är säkert», svarade hon och nickade, »men jag är ingen signora», tillade hon. »Jag heter Fortunata.»

»Det var ett lyckligt namn!»

Hon ryckte på axlarna.

»Inte alla människors öde liknar deras namn», sade hon.

Hon gick in i rummet och hämtade ett litet bord, som hon ställde framför mig, lade en grof duk därpå och satte fram vin och vatten, ett stort stycke bröd och litet ost. Därpå räckte hon en korg till Giovanni och sade:

»Opp, opp i trädet och plocka körsbär åt signoran! — Tag de vackraste!»

Giovanni hade stått bredvid och sett tyst på oss. Han tycktes vara stolt öfver att vara en äldre bekant till mig än modern var och stod och iakttog verkan af presentationen. Så snart han fick korgen, sprang han som en katt nedför trappan från terrassen och kröp upp i ett

högt körsbärsträd, som stod med tunt och dammigt löf, men alldeles öfverfullt af brännande, röda bär.

»Akta dig, så att du inte faller ner!» ropade Fortunata med genomträngande röst efter honom. »Du behöfver inte klättra ut på de smalaste grenarna.»

Medan hon gick och ställde i ordning åt mig, betraktade jag henne ostörd, och sällan har jag sett en skönhet, som har tilltalat mig i så hög grad. Hade jag icke vetat, att hon var mor till en stor gosse, skulle jag ha trott, att hon var en flicka.

Hon var lång och smärt, bred öfver axlarna och smal öfver höfterna, med små händer, solbrända, så att de voro mörkbruna, men af den vackraste form. Hennes hår och ögon voro kolsvarta, ögonbrynen mycket starkt hvälfda och nästan sammanvuxna öfver den lilla fina näsan. Munnen beskref en stolt, böjd linie och hade ett eget uttryck af självständighet och en smula förakt. Både hennes figur och hy buro alldeles ungdomens prägel. Hon såg ut, som om hon på sin höjd var tjugufem år, men uttrycket i hennes ansikte var icke en ung flickas. Det sade mig, att hon var en kvinna, som hade upplefvat och genomgått mycket. Det hufvudsakliga intryck, som hennes blick, hennes panna, hennes leende gaf mig, var ett intryck af smärta och kraft.

»Det är en förtjusande gosse, ni har», sade jag till henne, då hon en stund sysslat i stillhet. Jag ville höra henne tala.

»Ja, inte sant, en ängel!» svarade hon.

Hon log, och när de hvita tänderna lyste i det mörka ansiktet, var det, som om det hela sken.

»Och så modig och rask», sade jag.

»Ja, bara alltför modig», svarade hon, och allt det ljusa i hennes ansikte var försvunnet. »Han sätter sitt lif på spel sju gånger om dagen, så att jag går i en evig ångest. Ni förstår, — när man bara har en!»

»Har ni också barn?» frågade hon efter en paus. Hon hade först kastat en flyktig blick på min hand, för att se om den bar vigselringen.

Då jag berättade henne, att jag hade flera stycken, blef hela hennes väsen med ens förändradt. Det var, som om hon plötsligt insåg, att vi nu kunde förstå hvarandra på ett annat, långt bättre sätt.

Hon frågade mig lifligt om deras namn och ålder, och sade därpå:

»Att ni kunde resa från dem! Ingen makt på jorden skulle förmå mig att resa från Giovanni, om också bara på en vecka!»

Det knakade i körsbärsträdet och Giovanni kom hasande nedför stammen med den fulla korgen. Han räckte sin mor den men tog i detsamma en handfull af de öfversta bären och räckte emot henne med ett frågande: »Får jag?» Hon gjorde ett kast med hufvudet, som ville hon säga: »Du tänker då alltid först på dig själf — men låt gå!»

I detsamma ljöd en gäll hvissling ute på vägen. Ett stycke utanför muren stod en pojke, något större än Giovanni. Han hade endast ett par trasiga byxor och en skjorta på sig, på hufvudet satt en gammal soldatmössa, och han höll ett gevär öfver axeln.

»Ah, Antonio!» ropade Giovanni och sprang ut på terrassen.

Gossen ute på vägen ropade något, och Giovanni svarade. Men de talade någon dialekt, så att jag icke förstod ett ord af hvad de sade. Emellertid vände sig Giovanni till sin mor, som om han bad om hennes tillåtelse till något, och hon gjorde tydligen invändningar. Samtalet mellan dem blef ganska lifligt, och hon gick ut på terrassen och började samtala med gossen på vägen. De ropade högt till hvarandra, och Giovanni stod bredvid och gjorde sina inkast.

Fortunata talade mycket, och ledsagade sitt tal med många bestämda gester. Jag förstod af det hela, att kamraten ville ha Giovanni ut med sig men att modern hade sina betänkligheter öfver att de hade bössan med sig. Giovanni såg både olycklig och förnärmad ut. Han drog upp de fina ögonbrynen under håret, hängde med underläppen och kastade öfverlägsna och förebrående blickar på sin mor, i det han gjorde sina invändningar i en ynklig, beklagande ton.

Till sist måtte han dock ha lyckats öfvertala henne, ty hon slog honom på axeln och sade: »Gå då!» och därpå vände hon sig till mig och sade på ren italienska:

»Han ger sig ingen ro, förrän han får det, som han vill!»

Så snart Giovanni hade fått moderns tillåtelse, förändrades hans ansikte och hans röst i ett ögonblick. Han log ofantligt belåten och skyndade sig af alla krafter på sina bara fötter nedför trappan, hvarifrån vi hade kommit.

Då han gick ut ur dörren, såg jag, att hon hastigt gjorde korstecknet öfver honom.

»Säger du inte ens adjö till signoran», ropade Fortunata i en förebrående ton efter honom.

»Adjö! Adjö!» sade han och slet af sin trasiga halmhatt, hvari hans ljusa lockar hängde fast.

Jag hade gått bort i dörren för att nicka till honom. Han stannade då plötsligt, pekade in mot rummet, där modern var, och lade fingret på munnen med en högtidlig min. — Jag förstod honom. Jag fick icke tala till modern om hans soldatplaner.

Ett ögonblick därefter såg jag honom skynda sig bort utefter vägen vid kamratens sida och försvinna bakom den första krökningen.

»Hvart gå de?» frågade jag.

»Ut att skjuta vaktlar», svarade hon. »Den där Antonio är alldeles galen efter att skjuta, — och han träffar bra, det måste man erkänna. När Giovanni går med honom, får han alltid en eller annan fågel med hem, och det är ju alltid välkommet för den, som inte har så mycket att komma med, men jag har en fasa för geväret. Så'na där pojkar tänka aldrig på någonting. Hur lätt skulle de inte kunna skada sig, och Giovanni går aldrig ut med på jakten, utan att jag tänker, att han kanske skall komma blödande hem.»

»Skjuter han också själf?» frågade jag.

»Han har lofvat mig att inte göra det», svarade hon, »men hvem kan veta, om inte frestelsen en gång blir honom för stark. Jag tror ibland, att han är född med krut i blodet. Han är galen efter allt som hör till vapen och soldater.»

»Kanske hans far var soldat?» frågade jag.

»Inte soldat, signora», svarade hon, »han var officer, en *signore;* den vackraste officeren vid sitt regemente.»

Hon kastade en hastig sidoblick på mig, som om hon ville se, hvilken verkan hennes yttrande hade gjort.

»Föll han i kriget?» frågade jag sakta.

»Jag vet det inte», svarade hon. »Somliga säga, att de ha sett hans namn bland de fallna vid Custozza, men jag vet det inte.»

Hon sysslade med något borta i ett hörn af rummet.

»Jag var inte hans hustru», sade hon sakta.

»Och han har aldrig frågat efter vare sig er eller Giovanni?» sade jag.

»Han har aldrig fått veta, att Giovanni finnes till», svarade hon. »Han föddes långt efter det att hans far var borta.»

Det uppstod en paus emellan oss.

Hon suckade djupt; en underlig, stönande suck, som om hon behöfde lätta sitt bröst från en börda, — och så sade hon plötsligt:

»Hvarför skulle jag inte kunna säga er det? — Ni, en främling! Hvad ondt skulle det kunna göra vare sig er eller mig?»

Hon gick och ställde sig i dörren. Den ena armen sträckte hon högt upp längs dörrposten och lutade sitt hufvud däremot. Så stod hon en stund och såg ut emot bergen.

»Ser ni, signora», sade hon, »han var den enda människa i världen, som har brytt sig om mig, — den enda! Jag har hvarken haft far eller mor. Jag är funnen på landsvägen, — *una trovatella*, som ingen ville kännas vid och som ingen kunde hålla af. Jag har varit tvungen att arbeta och släpa från det jag var så stor som så! — Några voro goda emot mig, andra misshandlade och slogo mig, men ingen brydde sig om mig för min egen skull. När jag inte var tillräckligt stark till ett arbete, måste jag ge plats för en annan, som var starkare än jag. — —

Då jag växte upp, sade de, att jag blef vacker att se på, och de unga karlarne här omkring ville skämta med mig och tala med mig om kärlek, — men jag tålte det inte. Jag visste ju så väl, att ingen af dem skulle vilja taga mig till hustru; en fattig stackare som jag, som inte hade så mycket, att jag kunde köpa min brudklädning en gång. — Jag var stolt emot dem, och de började hata mig och håna min fattigdom.

Så kom kriget. En dag ryckte ett regemente in i byn där nere. — Ni kan inte tänka er det! Vapnen, som gnistrade i solen! Alla hästarna som stampade, och musiken framför! När de blåste i trumpeterna och slogo på trummorna, ryste det i mig; men jag var inte rädd,

jag vet inte hvad det var; det var någonting underligt, som kröp i hela kroppen på mig! Och midt ibland ryttarne red *han!* Han hade ett likadant guldhår som Giovanni har, och när solen sken därpå, såg han ut som den helige Sankt Georg här uppe i kyrkan, — han, som sitter på den hvita hästen med lansen i handen. Och alla människor hade flockat sig tillsammans och ropade: Lefve Viktor Emanuel! Lefve Italien!»

Hon hade blifvit alldeles blek, medan hon talade, och ögonen vidgade sig, som om hon såg en syn.

»Jag stod bland de andra nere vid vägen», fortsatte hon, »men för att bättre se hade jag krupit upp på en sten, och *han* såg mig, och han vinkade med handen till mig, och han vände sig i sadeln och såg efter mig.

Jag försökte inte träffa honom igen, och han sökte inte mig. Vi träffade hvarandra utan att vilja det. En afton, då jag vände om en krökning af vägen, kom jag alldeles inpå honom. Himmeln hade väl bestämt det så!

Vi blefvo vänner, signora, och han, som var så förnäm och vacker och tapper, han sade mig, att han älskade mig, att jag var den skönaste kvinna han sett i världen, att det var de lyckligaste ögonblicken i hans lif, när vi råkades! — Och han kunde väl icke ljuga, han, med ett sådant ansikte?

Men så reste han. Han måste bort. En morgon ljödo trummorna och trumpeterna igen, och när de slogo på trummorna, tyckte jag, att det var mitt hjärta de slogo på och att det måste brista i tusen stycken. Och alla ryttarne sutto i sadeln, och dammet stod högt omkring dem, — och så red han bort med de andra, bort för att slåss för Italien!

Det var någonting här i mitt hufvud», sade hon och tryckte båda händerna mot hufvudet, »som jag tyckte skulle brista. — Har ni någonsin känt något sådant?

Man vet inte, om man drömmer eller är vaken. Man skulle vilja skrika högt, och ändå kan man inte öppna munnen. O, det är förskräckligt, — förskräckligt! Det är nog sådana kval, som de fördömda lida i den eviga elden!

Jag ville inte lefva längre, jag ville dö; och då jag förstod, att Giovanni skulle komma, gick jag upp på berget för att kasta mig ned. Jag var där två gånger, men hvar gång var det, som om en osynlig hand sakta, sakta sköt mig tillbaka. Det var nog den heliga madonnan själf, som ville, att jag skulle lefva för mitt barns skull.

Och jag måste lefva och bära sorgen och skammen. Vet ni, hur förfärliga människor kunna vara, i synnerhet kvinnorna? De gingo ur vägen för mig som för en pestsmittad. Och männen! Hvad de hånade mig! Jag, som hade hållit mig för god åt en af dem, jag hade blifvit en signores älskarinna! Ser ni, *det* kunde de aldrig förlåta. Hade jag haft en god vän bland mina egna och han hade öfvergifvit mig, så hade kanske en man ändå kunnat taga mig och mitt barn för mina vackra ögons skull. Men en flicka, som har haft en signore till älskare, — hon är för alltid utkastad och föraktad.

Jag bar min skam, signora, och jag arbetade mer än någonsin. Jag tänkte, att jag kanske kunde arbeta ihjäl mig, men jag blef bara starkare däraf, — och så, vid midsommar, föddes Giovanni.

Var det inte underligt, att i det ögonblick min gosse var född, var all min sorg förbi, — bortblåst!» Hon strök den ena handen öfver den andra.

»Jag kände bara, att jag nu inte var ensam i världen längre. Jag hade den lilla ängeln i mina armar, som hade sin fars gyllne hår och hans ljusa ögon; ett

litet lefvande barn, som var mitt eget och som ingen hade rätt att taga ifrån mig.

Jag blef fort frisk. Jag är stark och kraftig. Det varade icke länge, förrän jag kunde börja arbeta igen, och det gick med ny glädje och fart nu, då jag hade min son att arbeta för. Hvad brydde jag mig om att ingen mer skulle vilja ha mig! Jag ville inte ha den bäste, den rikaste af dem alla, om de också kastade honom efter mig. Han skulle i alla fall inte vara Giovannis far!

Vi ha inte lidit någon nöd. Jag bär lika gärna sten som gräs och arbetar lika gärna ute som inne, när jag bara har bröd till min gosse!»

Då jag frågade henne, om hon aldrig hade tänkt på att uppsöka Giovannis far, svarade hon:

»Jag har nog tänkt därpå ibland. Jag har tänkt, att det kanske skulle glädja honom att veta, att han hade en så vacker gosse. Men så har jag åter sagt till mig själf: — Hvem kan veta det? Om han lefver, är han en fin och förnäm herre. Hans släkt hör också till de förnäma, och han vill kanske själf gifta sig eller är redan gift med en kvinna af sitt stånd. Om jag kom med mitt barn, skulle jag kanske bara bringa sorg och skam öfver honom, och hellre ville jag dö än göra honom ett ögonblicks sorg. Det är bättre som det är! Nu har jag bara gjort honom glädje!»

Då jag sade henne något, hvaraf hon förstod, att jag beundrade henne, sade hon:

»Ni är vänlig och god mot mig, signora. Men alla tänka inte som ni. — Prästen här uppe, han är en lärd och gudfruktig man, han har varit hos mig den ena gången efter den andra för att förmå mig erkänna och ångra min synd. Jag *kan* inte ångra! Hur skulle jag kunna ångra, att jag en gång i mitt lif varit lycklig,

att jag en gång har älskat en människa helt och blifvit älskad tillbaka? Hvad ondt ha vi gjort? Han var fri, och jag var fri. Vi ha inte kränkt någons rättigheter. Fritt och af hela mitt hjärta gaf jag mig åt honom, och till dess jag lägges i min graf, skall jag inte älska någon annan än honom.

Ville jag uppsöka honom och fordra något af honom, skulle jag kanske kunna ångra det. Hvad skulle jag, en fattig och ovetande kvinna, kunna vara för honom? Men under de korta dagar, vi ha känt hvarandra, vet jag, att jag aldrig gjorde honom sorg, endast glädje.

Det är sant, han öfvergaf mig, men han kunde ju inte annat. Han måste ut i kriget och göra sin plikt. — Hvem vet, kanske har han fallit! — Jag tror det ibland, när jag ser solen gå ner där borta. Jag tycker jag ser honom där uppe i den himmelska härligheten. Hur kunna de vilja, att jag skall ångra, att jag älskat honom?» och hennes ansikte lyste af kärlekens triumf.

»Och så vilja de, att jag skall ångra, att jag har fått mitt barn! — Det enda jag har att älska och lefva för!

Jag tackar himmeln för honom! Jag tackar madonnan morgon och afton för den stora lyckan hon har gifvit mig, då hon skänkte mig en son. Det förstår ni, som är mor! Hvad förstår en man — en präst om sådana saker!

För öfrigt äro mina lyckligaste dagar snart förbi», fortsatte hon med sorgsen stämma. »Den tid är förbi, då jag gaf honom bröstet och bar honom med mig hvart jag gick, — och sedan den tiden, då han började gå och alltid sprang bredvid mig och höll mig i handen eller i kjolen. — Nu går han ensam — eller med kamraterna. Jag känner inte hans tankar nu som förr.

Jag vet nog, att det är alla mödrars öde, att deras barn resa ifrån dem, — men när man bara har en, och

han är den enda, man har på jorden! Jag vet inte, hur jag skall kunna bära det, — jag vet det inte! Och ändå är jag så säker på att han går. Jag känner det på mig. Det där ljudet af trumpeterna och trummorna drager honom med en underlig, oemotståndlig makt. — Han hörde det nog den där gången, då jag tyckte de slogo på mitt hjärta och han redan låg därunder.

Men förlåt mig, att jag plågar er med mina sorger och bekymmer», sade hon därpå med ens. »Enhvar har nog af sina egna, och man skall inte lägga sten på andras börda.»

Då jag tackade henne för hennes uppriktighet, svarade hon:

»Ja, jag vet inte, hur det kom sig. Vi talade visst om Giovannis lust att jaga. — Gjorde vi inte? — Men hvad gör det, att jag har talat. Ni är en främling; ni är som den fågel, som slår sig ned på ens tak! Nyss kände man den icke, och om ett ögonblick känner man den inte längre. — Det skadar hvarken er eller mig, att jag talar till er som en mor till en annan mor.»

Hon hade blifvit stilla efter alla de omväxlande uttryck, jag hade sett på hennes ansikte, medan hon talade. Känslan af sympati hade gjort henne varm under berättelsens gång, — nu återfick hela hennes person ensamhetens förnäma lugn.

Hon räckte körsbärskorgen emot mig.

»Vill ni inte ha flera bär? Åh jo, tag dem! De kunna vara goda att ha på vägen hem!»

Det var nu tid för mig att gå, och hon förklarade för mig, hvilken väg jag borde taga. Man kunde icke taga miste om den längre.

Då jag lade litet penningar på bordet, sade hon:

»Åh nej, låt mig slippa! Också en fattig kan ha lof att visa gästfrihet.»

»Men det är till Giovanni», sade jag. »Man betalar alltid sin förare.»

»Må så vara!» sade hon. »Jag skall ge honom dem med en hälsning.»

Hon följde mig ända nedför trappan, och vi gåfvo hvarandra handen till farväl. Jag såg ännu en gång uppmärksamt på detta härliga ansikte, som jag icke skall glömma och som jag aldrig mer skall få se.

Då jag hade kommit ett stycke utåt vägen, vände jag mig om.

Fortunata stod på terrassen, blickande upp emot aftonhimmeln, som darrade lik guldstoft. Hon skyggade med handen för ögonen, men hon såg icke efter mig.

Hon såg uppåt vägen, där gossarne hade gått. Det ljöd ett skott tämligen nära. Ekot från bergen rullade ljudet dämpadt och långsamt tillbaka.

Nu kommo gossarne fram bakom muren där uppe, — det var ju de?

Jag kände icke igen dem genast, ty den störste af dem hade tagit på sig Giovannis trasiga halmhatt.

Giovanni hade fått soldatkepin på hufvudet, och det var han, som nu bar geväret.

Mellan Neapel och Rom.

Ett reseminne.

Vi kommo från Neapel. Det hade varit den allra praktfullaste oktoberdag, och ännu rullade solen som en stor, rund eldkula ned öfver den djupblå himmeln mot horisonten.

Samma dag hade vi kommit tillbaka från Sorrento, och på vägen in till Neapel hade vi passerat en af de små byarna vid golfen, där just en madonna firade sin *festa*.

Så vidt jag minns, kallades hon »*Madonna della neve*», i alla händelser erinrar jag mig, att man berättade för oss, att hennes kyrka hade blifvit uppbyggd på en fläck, där det en gång plötsligt hade fallit snö, och midt i denna snö hade en präst funnit en Maria-bild.

Man firade henne utomordentligt ståtligt, och det var icke blott processionen, hvilken förde hennes bild till kyrkan, som vi mötte på vägen, utan också den långa skaran af människor, som kommo från Neapel för att göra henne sin uppvaktning.

På den breda, hårda landsvägen låg kalkdammet tätt som snö, och så snart en vagn rullade fram, drefs det upp som tjocka, hvita dammoln. Det hvirflade i en oafbruten massa under två timmars tid på vägen till Neapel, ty ett oöfverskådligt tåg af vagnar störtade fram med gäster till madonnan.

Två, ibland tre vagnar körde bredvid hvarandra. De flesta voro stora öppna wienervagnar, där oftast sutto tre damer i rad på framsätet, två till tre på baksätet och så en eller annan liten herre eller ett par barn instuckna emellan dem. Hos kusken hade också ett par stycken, troligen tjänstflickorna, tagit plats.

Att döma af de damers dräkter, som sutto i vagnarna, tillhörde de flesta af dem icke den högre societeten utan voro tydligen borgarfruar med sina döttrar. De hade nästan alla bart hår, hvari blommor eller nålar voro instuckna, buro tunga halsband af guld, koraller eller pärlor och voro klädda i sidenklädningar af regnbågens alla färger, som de med öfverlägsen vårdslöshet läto falla öfver vagnskanten och de dammiga hjulen. I de bekväma vagnarna sutto de tillbakalutade med händerna i kors och fingrarna besatta med ringar. Jag minns bland andra en dam, om hvilken vår kusk sade till oss, att hon var hustru till en rik bagare. Hon såg utmärkt bra ut, stor och fyllig, och var klädd från topp till tå i hvitt siden med guldsmycken.

Men icke blott människorna voro i stor stât, också de tre hästar, som i rad voro spända för hvarje vagn, buro blommor och fjädrar på hufvudet, och seltyget var besatt med fransar af svinborst. Under höga rop och pisksmällar från kusken rusade de framåt landsvägen som kapplöpningshästar.

Mellan dessa vagnar, som tillhörde det rika borgerskapet, kommo de fattigas fordon, de så kallade *carri*, som bestå af en botten med räckverk omkring, ungefär som en bur, som står på två hjul och drages af en häst.

I en sådan bur kunde en hel massa människor vara sammanpackad, alla stående. Där funnos unga flickor, soldater och pojkar, feta präster och gamla käringar, och det var i sanning gåtfullt för oss nordbor att begripa, huru

en stackars häst kunde draga ett sådant lass. Också dessa fordon foro i väg med blixtsnabb fart, och det var en ständig täflan om att komma först eller tränga sig in bland de andra vagnarna, så att det riktigt ryste i en vid tanken på huru det skulle gå. Men som fiskar kilade de förbi hvarandra, skreko och ropade, smällde och knallade med piskorna. Man satt i en ständig spänning för att kunna sluka allt med ögonen, medan man stormade förbi.

Det var tydligt, att det var en madonna af första rang, hvars fest man firade så. Ty värr kunde vi hvarken stanna eller vända om. Vår väg gick till Neapel, och fram emot kvällen satte vi oss till ro i en andra klassens vagn, på tåget, som gick till Rom.

Inne i den kupé, där vi sutto, befunno sig jämte oss en löjtnant vid bersaglierna, en ung präst och en äldre man, som såg ut som en landtman, från Romagna. Han bar en af det slags bredbrättiga hattar, som användas af folket där, och hade en kappa, kantad med fårskinn, öfver axlarna.

Han satt för sig själf vid ett fönster, och det såg ut, som om han halfsof. Det var en vacker karl, med ett allvarligt, mildt ansikte; han hade kraftiga händer och armar och bar sin kappa öfver axeln med ett så nobelt behag, att den lika gärna kunde ha varit en sammetskappa.

Bersaglieren var en ung man på några och tjugu år. Han såg ofantligt elegant ut i sin blanka hatt med den stora fjäderbusken på ena sidan, smal om lifvet, bred öfver axlarna, elegant i dräkt och hållning såsom nästan alla italienska militärer.

Han hade alldeles kortklippt, kolsvart hår, som gick ned i en spets i pannan, stora, simmande, svarta ögon och ett par käcka mustascher, som tydligen utgjorde hans stolthet. Han smekte dem hela tiden med faderlig

ömhet. För öfrigt hade han i hela sitt minspel och uttryck denna öfverlägsna världserfarenhet, som endast mycket unga människor besitta.

Prästen var en blek, mager man. Hans ansiktsfärg var nästan citrongul, och också han hade ett par stora, fuktiga svarta ögon. Men de hade ett helt annat uttryck än den unge officerens. Medan bersaglieren sände ljungande blickar omkring sig, som tycktes säga: »Jag kommer, jag ser, jag segrar!» såg prästen drömmande framför sig. Han tycktes se en värld, som vi andra icke märkte och som alldeles upptog hans tankar. Han hade en stor, krokig näsa och bred mun, som visade ett beständigt litet leende omkring mungiporna. Från näsvingarna gingo ett par djupa veck ned på hvar sida, hvilka tydde på att han hade lidit och tänkt mycket. Han satt litet framåtböjd, med innersidan af händerna mot hvarandra mellan knäna på sin svarta prästrock, och vaggade sakta fram och tillbaka liksom för att ackompanjera sina tysta tankar.

Det ljöd som ett krigsrop: »Partenza!» Vi rörde oss icke. Man sprang fram och tillbaka, ringde och pep. Nej! Tåget tycktes icke ha lust att lyda order. Men plötsligt gjorde det ett väldigt ryck, ännu ett par hotande signaler, och ångan började gå upp med små, bestämda puffar, som ljödo tätare och tätare, och vi rullade i full fart bort från Neapel.

En stund sutto alla tysta i vagnen, men då vi hade kommit riktigt i gång och foro fram öfver »de lyckliga fälten», började officeren vrida sina mustascher på ett särskildt utmanande sätt, vände på hufvudet och sade till prästen:

»Nå, det var ju en präktig karneval i Neapel!»

Prästens ansikte, som hade varit försjunket i djup ro, samlades plötsligt som uppskrämdt ur sömnen.

»Karneval?» upprepade han förvånad men med en höflig och ödmjuk röst. »Hvad menar ni, min herre? Jag har inte sett någon karnaval.»

»Hvad vill ni då kalla det?» fortfor bersaglieren och kastade sig bekvämt tillbaka med sin tända cigarrett. »Alla de granna damerna och de utklädda hästarna, som foro i väg utefter *Chiajan!*»

»Min herre vet kanske inte, att man firade en fest för vår allra heligaste jungfru, *Madonna della neve.* Hon är en af de mest undergörande madonnor, som finnas i hela trakten.»

Prästens stämma lät på en gång förskräckt och bevekande.

»Jo, jag hörde något därom», svarade officeren och sög med mycket behag på sin cigarrett, i det han höll lillfingret på sin lilla välformade hand i luften. »Men det är ju barnsligheter, fullkomliga barnsligheter! Jag tycker, att gamla människor borde skämmas att göra sig så där till narrar.»

»Anser ni», började prästen med sin djupa, melodiska stämma, som nu darrade af rörelse, »anser ni, att man gör sig till narr därför, att man tjänar Gud?»

»Tjänar Gud!» återtog bersaglieren och utstötte en lång, fin rökpelare ur sin vackra mun. »Tjäna damerna Gud med att göra stor toilett?»

»Man skall inte förstå det så, inte så, min herre», sade prästen ifrigt. »Men vill man hedra en person, om han också blott är en mänsklig storhet, då klär man sig i sina bästa kläder, när man går och gör honom sin uppvaktning. Det skulle vara ett tecken på vanvördnad, om man komme till en af sina förmän i en simpel hvardagsdräkt, — och hur mycket mer skola icke då de människor, som gå för att besöka den heliga jungfrun, Guds egen moder», — han såg med en flyktig, tillbed-

jande blick uppåt — »hur mycket mer skola icke *de* komma i den vackraste dräkt de äga, för att icke misshaga henne.»

»Jaså, det är kläderna, som madonnan ser på», svarade bersaglieren. »Då måtte hon sannerligen vara en mycket världslig dam.»

»Jag ber er, jag ber er, min herre, för er själs salighet, säg icke sådana hädiska ord.» Prästen sträckte fram händerna, som om han ville afvärja något ondt.

»Jag vill inte säga något illa om madonnan!» sade officeren. »Kan hon vara till uppbyggelse för stackars ovetande människor, så vill jag inte alls störa deras tro. Jag vill bara säga min mening här till gamla erfarna personer, och den är, att religionen har spelat ut sin roll. Den är nu bara ett skal — ett tomt skal, som man försöker fiffa upp med alla eggelsemedel, för att den skall behålla sin dragningskraft, liksom man måste ge gamla svaga personer särskild föda för att hålla lifvet i dem. Det finns ju ännu åtskilliga oupplysta människor, som böja sig för kyrkan, men jag påstår, att bland de upplysta, både lekmän och präster, finns det inte en bland tusen, som tror på de där gamla amsagorna! De *säga* kanske, att de göra det, men om de vore ärliga, skulle de erkänna, att det är dem alldeles likgiltigt.»

»Ni kan tro mig, om ni vill», sade prästen sakta, »men om jag skall vara ärlig, måste jag också göra den bekännelsen, att jag af hela mitt hjärta tror på kyrkans heliga sanningar och hoppas att i denna tro lefva och dö.» Han gjorde ett hastigt korstecken och böjde hufvudet. Officeren gjorde en rörelse med handen, som om han ville säga: »Efter behag! Hvar och en har sin smak!»

Det blef en stunds tystnad. Prästen satt stilla och mumlade sakta mellan läpparna. Det var tydligt, att han bad. Bersaglieren hade all sin uppmärksamhet fästad

på den ljusblå röken från sin cigarrett, som han blåste ut i runda ringar, och romagnaren vid fönstret tycktes alldeles ha vaknat; han satt med hakan djupt nere i sin kappa men kastade då och då en uppmärksam blick, än på den ene och än på den andre af de talande, under sin bredskyggiga hatt.

»Nå», sade bersaglieren plötsligt, »jag kan väl förstå, att man så där i allmänhet kan tro, att det finns en Gud någonstädes, en Gud, som man ju egentligen inte alls känner och som naturligtvis inte intresserar sig mer för oss, än vi intressera oss för en mygga.» Han slog med ett raskt tag till en, som hade satt sig på hans ärm. »Men alla dessa mässor och böner, fanor och helgonben, underverk och bedrägerier — hur skall en intelligent man, som ni tydligen är, verkligen kunna tillfredsställas af sådant?»

»Ni dömer som en, som står utanför, jag dömer som en, som vet hvad han talar om», sade prästen mildt, mycket mildt. Han hade tydligen bedt sig till lugn. »Min mor var en from kvinna», fortfor han, »en af dem, som inte ha många steg genom skärselden till paradiset. Hennes enda synd var kanske den, att hon älskade sina barn alltför högt. Hon önskade ingenting högre än att jag, som var hennes förstfödde, skulle ägna mig åt kyrkan, och mycket tidigt uppstod hos mig en verklig kallelse därtill. Ingen har tvungit mig, ingen, min herre, utom den makt, som är starkare än ens eget hjärta och som leder människornas öden, hvart den vill. Af egen, fri vilja har jag inträdt i kyrkan, och jag böjer mig alldeles för hennes moderliga makt.»

»Och det uppstår inom er aldrig det minsta lilla tvifvel på alla dessa konster och ceremonier, som prästerna ha för sig och som kyrkan beskyddar?» frågade bersaglieren och blinkade skälmaktigt med sina svarta ögon.

»Hos hvem uppstå inte tvifvel?» svarade prästen. »Satan och hans änglar äro alltid tillstädes för att förvirra och fånga fattiga människosjälar, men den, som står under kyrkans beskydd, har en mäktig arm öfver sig, och den ondes arga list skall inte få någon makt med honom.»

»Hur gammal är ni?» frågade officeren. Han ansåg sig tydligen vara åtskilliga år äldre.

»Jag blir tjugutre år på den heliga Elisabets dag, i fall hon låter mig lefva så länge.»

»Tjugutre år!» återtog bersaglieren. »Och frivilligt afstå från denna världens fröjder? Att aldrig få tänka på kärlek, det bästa, som detta lif har att bjuda på! Är det möjligt, att ni verkligen aldrig grämer er öfver att en präst aldrig får gifta sig?»

Prästen blef blodröd i hela ansiktet. Hans breda ögonbryn sammandrogo sig krampaktigt, och det darrade i munnen på honom.

»Det är ens plikt att ödmjuka sig och erkänna sina svagheter», sade han, »och ni vet nog själf, hvar de största frestelserna finnas. Men till och med i de svåraste pröfningar är mitt skyddshelgon mig nära, och madonnan ser min vilja, och den är att kunna bevara mig ren.»

»Och fick jag min vilja fram», sade bersaglieren, »så ville jag kyssa alla de vackraste flickorna i Italien.» Det hördes tydligt på hans tonfall, att det var riktigt ärligt menadt. »Ja, Gud ske lof», tillade han, »att man är inskrifven under Italiens fana. Ingenting i världen kan ändå jämföras med att vara soldat. *Det* är ett lif.» Han kastade hufvudet tillbaka, så att alla tuppfjädrarna sakta vajade.

»Och om det skulle bli krig?» frågade prästen.

»Jag önskar ingenting högre! Ens sabel är väl inte gjord till att rosta i baljan.»

»Nej, den är väl gjord för att döda sin nästa med», sade prästen.

»Till att döda våra *fiender* med, Italiens fiender», svarade bersaglieren raskt.

»Det står i Skriften, att vi skola älska våra fiender», sade prästen mildt.

»Inte Italiens fiender!»

»*Alla* våra fiender», undervisade prästen. »Och det står också, att den, som griper till svärd, skall förgås för svärd.»

»Det är ju sakernas gång», svarade officeren. »Går man i krig, så utsätter man sig för att falla, och ingen död kan väl vara härligare än att falla för sitt fädernesland. Men för öfrigt kunna edra heliga skrifter inte bedöma sådant. De kunna ge befallningar om edra andliga angelägenheter. De militära affärerna förstå de sig inte på. Dem kunna de öfverlämna till kung Umberto och våra tappra officerare. Det är *min* öfverhet! — Eller hvad säger ni?» frågade han romagnaren, hvars uppmärksamma blick han hade observerat. »Skall inte enhvar lyda sin egen öfverhet?»

»Det finns en öfverhet, som är högre än både kyrkan och kungen», svarade romagnaren. Han sade det tyst, liksom för sig själf.

»Jaså», sade bersaglieren förvånad, »och hvad heter den?»

»Ens samvete», svarade den andre.

»Skulle ni mena, att kyrkan icke har någon betydelse?» frågade prästen och såg uppmärksamt på honom.

»Det kommer en tid, då vi kunna undvara den.» Han såg ut genom fönstret.

»Men soldaterna! Landets försvar!» ropade bersaglieren.

»Det kommer också en tid, då ni, små soldater, äro öfverflödiga.» Han viftade afvärjande med handen.

»När skall den dagen inträffa?» frågade bersaglieren och såg mycket krigisk ut.

»När vi inte längre behöfva ha några krig», svarade romagnaren.

»Ja, då få vi allt vänta till världens slut», utbrast officeren.

»Det tror jag inte», sade den andre lugnt. »Kanske kommer det att dröja några tusen år, men det är i alla fall meningen, att människorna skola hjälpa hvarandra och inte slåss som stygga barn.»

»Ni har rätt, min herre!» utbrast prästen. »Jag är alldeles af er åsikt. Kriget skall upphöra, när mänskligheten blir mognare, men kyrkan skall aldrig upphöra. Hennes grundvalar äro byggda på den eviga klippan.»

»Däri tar ni miste, präst», svarade romagnaren. »Kyrkan är också en mänsklig institution. Den skall lika litet kunna motstå tiden som edra största kyrkors murar. — Det faller, faller alltsammans!»

»Ja, inte sant», inföll bersaglieren, »religionen är en öfvervunnen ståndpunkt. Hvilken upplyst människa bryr sig nu om kristendomen? Åh nej! Vår moderna värld bär helt andra stora idéer i sitt sköte. Det är tankarna på mänskligheten förbrödring, på egendomens lika fördelning och personlighetens självständighet, som nu sysselsätta vårt århundrade. Det är frågor, som ha dykt upp liksom ur jorden och bränna människorna under fötterna.

»Jaså, de ha plötsligt uppstigit ur jorden», sade mannen från Romagna. »Jag trodde annars, att de äro gamla som kristendomen. Det är den, som först har lärt människorna, att en kung och en tiggare äro lika inför Gud, och det är den, som har befallt oss, att den, som har två kjortlar, skall dela med åt den, som ingen har.»

Prästen nickade ifrigt med hufvudet, men officeren invände:

»Det kan ju hända, att det redan fanns frön till sådana saker i den kristna religionen, men humanismen, humanismen, min herre, det är något helt annat. Den lär oss att ha aktning också för människor af olika tänkesätt och att själfva stå ensamma såsom de, som skola ansvara för sina handlingar utan hänsyn till påfve eller präster.»

Oaktadt sitt mindre humana uppförande mot den stackars unge prästen, uttalade dock löjtnanten dessa satser med eftertryck genom sina sammanbitna tänder, mellan hvilka han höll en ny cigarrett, medan han energiskt drog eld på en tändsticka.

Romagnaren hade krupit längre upp i sitt hörn och dragit kappan tätare omkring sig. Det hade blifvit mörkt, och en plötslig kyla sänkte sig öfver jorden.

»Ni minns kanske», sade han från sitt hörn, »att kristendomen befaller oss att förlåta vår nästa, icke sju gånger, men sjuttio gånger sju — det vill säga i det oändliga, och hvad det personliga ansvaret angår, så har Kristus hvarken visat oss till någon påfve eller kyrka utan till Gud och vårt eget samvete.»

»Jag hör, att ni är en filosof», sade löjtnanten, som nu hade fått eld på cigarretten och också omsorgsfullt drog upp sin kappa kring halsen. »Jag har inte sett så djupt i sakerna. Jag ser massor af präster med broderade mässkjortor, fanor och ljus, och hör en rad vagnar med balklädda damer komma dundrande, tam! tam! tam! — och så säger man mig, att detta är den heliga religionen, som man skall älska och ära. — Jag behöfver den inte!» — och han blåste föraktligt ut röken.

»Ja, visst är detta också religion», sade prästen ifrigt. »Ingenting kan visa sig här på jorden utan en form.

Hvarje själ måste ha en kropp, och religionens kropp är kyrkan, kyrkan med sina sakrament och fester.»

Landtmannen morrade där borta i sitt hörn. Det lät som ett sakta knorrande af en stor fårhund.

»Nej, nej», sade han. »Allt det där är just något, som ni skrämmer folk med, så att de af bara förskräckelse springa raka vägen till helvetet. Man kan inte säga om religionen: 'Se här eller se där är den', — den enda sanna religionen sitter här!» Han slog sig med en smäll för bröstet.

»Men allt, som har lif i sig, visar sig», inföll prästen. »Ingenting, som verkligen finns, kan endast existera i det dolda, det måste få en form, ett uttryck.»

»Alldeles riktigt», sade landtmannen. »Man skall känna trädet af frukterna. Jag är till exempel säker på att ni är en god man. När ni tröstar de sjuka och döende, lär de små barnen och ger de fattiga mat, så visar ni bäst, hvilken herre ni tjänar.»

»Nå jag då?» frågade löjtnanten. »Hvarmed visar jag min religion?»

»Ni måste väl först ha någon, för att kunna visa den», svarade romagnaren. — »Men jag är alldeles säker på att en kristen officer alltid skall tjäna sin kung och sitt land bäst.»

»Och ni själf, herr filosof?» sade löjtnanten. »Hur praktiserar ni er religion? Det kunde vara lärorikt för oss andra att veta.»

»Jag sköter mitt, — det är alltsammans», svarade han buttert. »Jag har en liten gård, några åkrar och en del kreatur, och jag antar, att, om denna lilla fläck af Italien, som är min, blir ordentligt odlad och ger det bästa den kan, så är det bättre, än om den blir försummad. Om bara hvar och en ville plöja sin egen åker, skulle Italien bli ett härligt land.»

»Och ni önskar aldrig något annat?» frågade bersaglieren.

»Nej, jag är nöjd», svarade den andre.

»Och hela ert lif har gått så där, den ena dagen som den andra?»

»Jag har varit ung som alla andra och haft många önskningar», svarade romagnaren, »men jag har lärt mig, att det är bäst att hålla sig till hvad man har. 'Ingen fångar månen', som ni vet. — Se, där är den!»

Han vände hufvudet mot rutan, hvarifrån man såg fullmånen sväfva stor och glänsande högt öfver det vida landet.

»Det måtte vara outhärdligt att lefva ett lif af sådana där enformiga dagar», sade löjtnanten och slog kappan hårdare omkring sig.

»Ja, för er, det tror jag nog. — Människorna äro lika olika som dagarna i året, men för öfrigt är lifvet aldrig enformigt. Ibland är det åska, och så blir det lugnt igen. Vintern lägger snö på bergen, och sommaren gör dem gröna. Och på åkern och i stallet är det likaså. Alltid är det något att se efter, något att förbättra. Ett djur, som är sjukt, en ko, som kalfvar. Åh, det sker tusen saker omkring en, det gäller bara att vara vaken och passa på.»

»Är ni gift?» frågade bersaglierofficeren. Kärleksangelägenheter tycktes intressera honom i alla former.

»Nej», svarade romagnaren endast och drog sig alldeles tillbaka i sitt hörn.

En stund därefter teg han alldeles. Han hade troligen fallit i sömn.

Prästen satt med händerna knäppta öfver sin rosenkrans och såg ut i natten. Han vände icke ögonen från himmeln, där månen såg ut, som om den seglade fram öfver campagnan.

Löjtnanten hade upphört att röka. Han satt tillbakalutad mot väggen, insvept i sin kappa och såg upp mot ljuset, som blifvit tändt i kupélampan, medan han sakta gnolade med en hög, mjuk tenor: »*Una furtiva lagrima.*» —

Vi voro nu inne på det romerska området. Campagnans långa akvedukter aftecknade sig svarta i månskenet. Det kom öfver en samma hemkänsla som alltid, när man närmar sig Rom.

Neapel var ju härligt, men det var dock som att komma från något bullersamt till något tyst, från något oroligt till något stort.

Hastigt, klapprande flög tåget framåt. Jag hörde som i en dröm tenoren gnola och såg prästens svarta skepnad som en skugga. Också jag föll i sömn.

Då jag vaknade, körde tåget in på perrongen i Rom. Mina reskamrater voro borta.

Vid ljus och lampors sken!

September dagarna hade blifvit korta. Natten kom tidigt, och himmeln var full af stjärnor, men det var ännu sommar i luften. Genom de öppna dörrarna strömmade nattluften in, mild och doftande. Ännu hade man icke behöft täcka heliotroperna för nattfrosten. De stora rabatterna voro fulla af deras lilasfärgade blommor, som hade utbredt sig åt alla sidor. En och annan ros fanns ännu kvar, och de eldröda pelargonierna och ljusblåa liljorna hade en svag färg i det starka ljuset från alla de kulörta lamporna på verandan.

Nattdaggen glänste på gräset i gräsmattorna, och djupt nere blänkte sjön i månskenet. Fullmånen stod högt uppe mellan de svarta granarna, och björkarnas långa, fina grenar hängde som silfvertrådar i det hvita ljuset, medan asparnas oroliga blad darrade som otaliga vattendroppar. Då och då steg en raket upp mot natthimmeln och släcktes ljudlöst i en bukett af färgade gnistor, och lika ljudlöst gledo båtar med kulörta lyktor förbi.

Inne i villan var det starkt upplyst med lampor och ljus öfverallt, och i blomsterrummet hängde stora kinesiska lyktor med ljus i, som kastade ett mystiskt skimmer öfver de långa fuchsiarankorna, hvarifrån klungor af röda blommor droppade ned, och på de blommande nerierna, som bredde ut sig under glastaket.

Man firade tredje lysningsdagen för dottern i huset, den adertonåriga Ida, som skulle gifta sig med en kapten vid husarerna, dubbelt så gammal som hon.

Två violiner och ett piano gjorde sitt bästa att utföra en vals, hvari en mängd par dansade, men danssalen var icke stor, och det var icke en bal efter stränga regler. Några par föredrogo att gå arm i arm i trädgården eller sitta i något af de månljusa bersåerna för att prata.

Alla dörrar till trädgården stodo öppna, och man gick och kom.

I blomsterrummet bakom danssalen befann sig också ett par, som icke dansade. Hon satt på en låg soffa och åt glace, helt långsamt, och han stod bakom henne lutad mot väggen med benen i kors. De hade tydligen haft ett längre samtal, och det hade inträdt en paus.

Hon kunde vara omkring tjugufem år, snarare under än öfver medelhöjd, hade regelbundna drag, i synnerhet en myeket vacker, rak näsa, blek ansiktsfärg och tjockt brunt hår, som föll djupt ned öfver pannan och var vridet i en knut långt ner i nacken.

Hon var klädd i en terracotta-färgad sidenklädning utan ärmar, urringad i en snibb mot bröstet och på ryggen, en dräkt, som framhäfde hela hennes fina, mjuka figur men hvarpå intet smycke af blommor eller juveler var anbragt. Hon var tillräckligt vacker för att kunna undvara dem.

Den unge mannen, som stod bakom henne, såg ut att vara af samma ålder som hon, kanske något yngre. Han var lång och tämligen mager, hade kortklippt, ljust hår, ett par stora, ljusa mustascher, blå, något utstående ögon och ett uttryck af godmodighet och beundran i sitt ansikte.

Han följde med stort intresse hvarje sked glace, som den unga damen åt, eller det var väl snarare rörelsen af

hennes behandskade hand och arm, som förde den lilla guldskeden upp till hennes läppar.

Hur det nu var, yttrade han icke ett ord, så länge hon åt, men då hon hade slutat, sade han:

»Får jag sätta bort er tallrik. Ni skulle kunna spilla på er röda klädning.»

Hon gaf honom assietten och sade i detsamma i en tämligen förnärmad ton:

»Röd! Jaså, min klädning är röd?»

»Är den kanske blå?» frågade han med ett till hälften ångerfullt, till hälften ironiskt uttryck.

»Den är terracotta, smultronfärgad, gråskär — hvad ni vill kalla det.» Hon tog försiktigt med sin högra hand och lyfte en flik af sin sidenklädning. »Men röd! — Herrar kunna då aldrig uppfatta nyanserna i någonting! För dem är allting antingen svart eller hvitt, gult eller blått, ondt eller godt, men mellantonerna! — Och, ser ni, det är just mellantonerna, som äro de intressantaste!»

»Däri tar ni alldeles miste», sade han och drog fingrarna genom sitt hår, som icke fanns. »Det är tvärt om damerna, som äro sådana fanatiska domare. Så snart en man har det minsta fel, den minsta dårskap att förebrå sig, rynka de på näsan. Det är inte en bra karl, bort med honom!»

»Nå, det är ju bara ännu ett bevis på att vi uppfatta detaljerna», sade hon. »Det kan ibland vara en liten obetydlighet, som visar oss, hur hela människan är — plötsligt! Ett enda flyktigt ansiktsuttryck, ett skratt på orätt ställe, — det sätt, hvarpå en person äter — ja, gäspar, kan ibland vara nog till att vi se honom i en helt annan färg än den, som han går för.»

»Kors, hvad ni är sträng, min fröken», sade han och ömsade ben med en förtviflad min. »Hvem skall då kunna

bestå? Litet hvar kan väl någon gång gäspa för högt eller få något i vrångstrupen.»

Hon rörde sig otåligt på soffan och slog med sin solfjäder.

»Ni förstår ju inte alls, hvad jag säger. Det är inte det, att folk har fel, ty det ha vi ju alla, men det beror på, huruvida de fel, de ha, inte stöta en; — däri ligger hela hemligheten af våra sympatier.»

»Och det säger ni naturligtvis aldrig till de arma syndarne själfva? — Nu till exempel — jag? — Säg mig uppriktigt, — har jag några af de fel, som stöta er?» Han såg förskräckligt bekymrad ut.

Hon lyfte hufvudet och såg allvarligt på honom, som om hon ville undersöka hela hans person. Därpå sänkte hon åter hufvudet.

»Nej, jag tycker bra om er», sade hon.

»Nå, hvarför i all världen kan ni då inte gifta er med mig?»

Han satte sig med en duns ned på en taburett midt emot henne och slog ihop händerna.

Hon skrattade, men det var ett vänligt, sakta skratt, som man skrattar åt ett barn, som bär sig komiskt åt.

»Det är en orimligt stor skillnad på att tycka bra om någon och att gifta sig med honom», sade hon.

»Det förstår jag inte», utbrast han. »Jag tycker bra om er, och jag vill också gärna gifta mig med er.»

»Men jag tänker alls inte låta nöja mig med att blott 'tycka om' den, som jag tar till min man», svarade hon. Hon slog med små, bestämda slag på toppen af sin hopslagna solfjäder.

»Nå, tror ni, att *jag* nöjer mig med det?» Han blef alldeles röd i ansiktet. »Jag är alldeles vansinnigt kär i er.»

»Hvad ni är logisk», sade hon och smålog.

»Det har jag menat hela tiden; jag vågade bara inte säga det, ty ni är ju så förskräckligt förståndig.»

»Hvad anser ni då egentligen kärleken vara?» frågade hon. Det lät nästan som första frågan i en tentamen.

»Jag!» Han såg ut genom dörren på de till hälften upplysta blommorna och de gnistrande stjärnorna däröfver. Hans ansikte fick ett mycket hänryckt, naivt och frånvarande uttryck. »Jag anser det vara en galenskap», sade han därpå i en svärmisk ton.

Han såg på en gång så lycklig och så rolig ut, att hon brast ut i ett kort skratt, men hon blef genast allvarlig igen och sade: »Det anser jag den inte alls för.»

»Nå nå», han blef mycket ifrig och flyttade sig närmare henne. »Hvad anser då *ni* den för, det skulle vara roligt att höra.»

»Jag anser den för att vara den allra högsta grad af vänskap.»

Hon sade det med en stilla, nästan högtidlig öfvertygelse och såg mycket vacker och innerlig ut.

Han slog otåligt med handen.

»Åh, fröken, då har ni ej mycken erfarenhet! Detta slags vänliga känslor, som man arbetar upp till kärlek, är blott en dålig hvardagsupplaga af den verkliga, hänförande, sanna kärleken. *Den* frågar hvarken efter orsak eller anledning. Den flammar upp som en eldsvåda — som en vulkan!»

»Ja tack, jag är förskräckligt rädd för eldsvådor.» Hon viftade sig långsamt, med hakan litet i vädret.

»Det är bara ett bevis på att ni inte har känt den riktiga sorten», sade han och vred sina mustascher med erfaren min.

»Nej, jag skall säga er, att det just är bevis på att jag känner det slaget, ni talar om, och vet, hur litet den är värd, eller rättare, hur olycksbringande den är.»

Hon hade plötsligt blifvit blekare än förut och såg så allvarlig ut, att han blef riktigt rädd.

»Ni skall inte vara rädd», sade hon och lade flyktigt sin hand på hans. »Men ni kan väl begripa, att man ej blir tjugufem år, utan att ha älskat någon.»

»Nej — ja — jag kunde väl förstå det.» Det stockade sig i halsen på honom af bara rörelse och intresse. »Ni har haft en olycklig kärlek, och nu tror ni inte på kärleken längre.» Han kunde knappast få fram orden.

Hon såg honom stadigt i ansiktet med sina mörka, trofasta ögon.

»Jo, *just* därför, att min egen kärlek ej var af det rätta slaget, är jag säker på att en bättre sort måste finnas.»

Han ville så gärna fråga mera, men han vågade icke. Hon sade icke heller någonting utan satt stilla och viftade sig, medan hon såg ut, som om hon tänkte på något långt, långt borta. Ändtligen började hon med en sakta, entonig röst, som om hon talade för sig själf:

»Det är ingenting, som jag behöfver hålla hemligt, och då jag verkligen tror, att ni håller af mig, kan jag gärna säga det till er. — Då jag var helt ung, blef jag förälskad i en ung man, som också var mycket förälskad i mig. — Han var mycket vacker, mycket intagande. Jag gaf honom, som jag tyckte, hela mitt hjärta, och jag tänkte aldrig på framtiden utan honom.»

Det blef åter en paus.

»Ja, det gick, som det ofta går: han trodde, att han älskade mig, men i stället glömde han mig — för andra. Jag sörjde mycket, jag trodde, att min ungdom var slut, men jag lärde mig förstå, att det, som vi hade känt för hvarandra, ej var det, hvarpå man bygger ett lif. Det var en mycket vacker och förtrollande dröm med ett sorgligt uppvaknande, det var alltsammans!»

»Men det har ändå efterlämnat misstanke i er själ?»

Han vågade knappt tala högt, och han gaf utan att vilja det sitt ansikte ett ännu allvarligare uttryck, än hans känsla var.

»Ni tror ändå icke riktigt på ett lyckligt äktenskap?»

»Jo, af hela mitt hjärta», svarade hon. »Men jag tror, att man inte kan vara nog försiktig. Man skall vara säker på sig själf, orubbligt säker, när man skänker bort sig för hela lifvet.»

»Ja, naturligtvis», svarade han.

Det lät så tarfligt, men hennes allvar imponerade på honom, och han hörde sin egen stämma, som generade honom.

»Ni tror väl inte, att jag vill gifta mig på försök för att sedan om ett eller ett par år resa min väg, resa min väg med en annan, som nu blifvit så modernt?» fortfor hon. »Ett bröllop är en alldeles förskräckligt allvarlig sak, jag har riktigt svårt att vara med och se ett. Det är nästan som att vara vittne till att två människor underteckna sin egen undergång.»

»Ja, där ser ni! Ni tror inte längre på kärleken!» Han var nu beredd att åter rycka i strid.

»Jo, men den är så sällsynt», svarade hon. »Och kan man inte få af det äkta slaget, så är det bättre att vara utan. — Jag tycker också om diamanter, men jag kan ej skaffa mig de vackraste, och därför har jag inga, som ni ser!»

»Ni är förtjusande, hvad ni än har på er», sade han entusiastiskt.

»Ja, det var nu inte alls det, vi talade om.» Hon såg alldeles oåtkomlig ut. »Se på Ida där inne, som för omkring sin kapten i triumf», sade hon efter att en stund ha suttit och sett in i danssalen. »Hon är ett sådant sött barn men bara ett barn, och han är en gammal

officer, som anfört många hundra kotiljonger och friat till många rika flickor före henne. — Det är just inte mycket att bygga ett tillkommande samlif på.»

»Och ändå ser man ofta, att en äldre man blir mycket svag för en ung hustru», inföll han ifrigt.

»Svag!» — hon blef riktigt ond. »Är det, hvad man önskar, att en man skall vara svag för en? Nej, han skall vara *sträng* emot en.»

»Jaså, ni vill ha en despot att tjäna!» utbrast han. »Ja, det svärma många goda kvinnor för.»

»När jag säger sträng», afbröt hon, »så menar jag därmed, att han skall ha stora fordringar på det *bästa* hos mig. Han skall förstå meningen med min personlighet och önska hela dess utveckling. Han skall vilja ha mig sådan, som Gud vill hafva mig, och icke göra om mig efter sina egna nycker till något annat och omöjligt.»

Han stirrade på henne, som om han ville upptäcka, hvem hon egentligen var. Hans vänliga, utstående ögon sågo så nyfikna ut.

»Ja, *ni* känner mig inte alls», sade hon. »Ni tycker, att jag ser bra ut och har något, som behagar er, det är hela saken! Det finns tusen andra, som se bättre ut än jag och kunna behaga er på ett annat sätt.»

Han ville göra invändningar, men hon höjde sin solfjäder som tecken på att han skulle tiga.

»Jag tycker bra om er. Jag tror, att ni är en varmhjärtad och hederlig ung man, — men ni är ännu mycket ung.»

»Jag blir äldre för hvart år», ropade han i en ynklig ton.

»Det blir jag också», sade hon och skrattade. »Ser ni» — hon gjorde ett långt uppehåll —, »jag gifter mig aldrig, förrän jag finner någon, som jag kan älska och beundra af hela mitt hjärta. Han skall hålla af mig tro-

fast, beskyddande. Vi kvinnor behöfva beskydd. Men han skall ej skämma bort mig, och jag skall ej skämma bort honom. Vi skola ömsesidigt uppmuntra hvarandra till allt godt, som goda — älskande vänner och kamrater. Det skall bli ett härligt lif!»

Hon reste sig upp och lyfte på nacken. Hon såg så lycklig ut.

»Och hvar är han?» frågade han och såg sig omkring, som om hon hade gömt honom någonstädes bland blommorna.

»Det vet jag inte», svarade hon och skakade gladt på hufvudet. »Men han finns nog någonstädes.»

»Och hvar skall ni finna honom?»

»Jag tänker inte alls leta efter honom», svarade hon. »Man skall aldrig leta efter sin lycka. Den kommer alltid fallande af sig själf i ens knä, när den är mogen.»

»Jaså, ni vill aldrig gifta er med mig?»

Hans röst lät riktigt jämrande som en pojke, hvilken fått afslag på en begäran.

»Nej, aldrig!» Hon såg både glad och bestämd ut. »Men jag vill gärna dansa med er. Kom, nu spela de just en sådan förtjusande vals.»

De stannade i dörren och betraktade de förbidansande paren.

Den unga fröken Ida med sitt ljusa hår sväfvade förbi i hvit spetsklädning i sin starke kaptens armar.

»Inte bakom dem», hviskade hon sakta. »Långt ifrån dem, bland dem, som inte vilja gifta sig med hvarandra.»

»Som ni vill», sade han med en suck. »Men akta er! Ni hänger fast med er röda klädning.»

»Terracotta», rättade hon strängt, — och så gingo de in i danssalen.

Ensamhetens tankar.

En af de första sommardagarna red ett sällskap, bestående af svenska badgäster, från en tysk badort upp emot de skogsklädda höjderna däromkring.

Det hade regnat flera dagar förut, men nu såg det ut att vilja upphöra. Himmeln var dock ännu betäckt af flygande skylager, ett lägre, som dref fram djupt nere öfver jorden och småningom flydde ut öfver dalen; ett annat, högre, som stod orörligt med små, ullaktiga moln och hvarigenom här och där den blåa himmeln visade sig.

Så bröto plötsligt solstrålarna fram och gåfvo alla dessa olika molnformer skiftande färger och toner. Skuggorna blefvo djupt violetta, de gråa skyarna fingo en silfveraktig glans, och all den oändliga massa af grönt, som i form af skogar, ängar och lundar strömmade ned öfver bergshöjderna emot dalen, fick en alldeles säregen, genomträngande grön färg.

Ännu låg regnet tungt på det nyutslagna löfvet, men skyarna drefvo allt längre bort, och dagen lofvade värme.

Det var en mycket ojämn landsväg, som förde upp åt bergen till.

Vårens vattenlopp hade fårat den, och den var full af lösa stenar, som gjorde, att man måste rida med en viss försiktighet. På båda sidor skuggades den af skogens höga träd. Askarna hängde sina långa kvistar

ned däröfver. Bokarna spridde de stora, solfjädersformade grenarna med det genomskinliga ljusa löfvet öfver de ridande, och från de gröna löfmassorna strömmade en doft af friskhet, af våt jord, skogsblommor och kåda, som var styrkande och glädjebringande, som sommarens första budskap kan vara.

Det ridande sällskapet bestod af en tio, tolf personer.

I spetsen red en mycket ung flicka. Hon kunde knappt vara sjutton år. Hon red en liflig, brun häst, som var tämligen nyinriden och som oupphörligt frustade och slog med betslet.

Men hon styrde den säkert med strama tyglar, och ägnade den icke någon odelad uppmärksamhet. Hon satt med hufvudet litet tillbakalutadt och såg upp emot det gröna löftaket öfver henne. Under den lilla, svarta hatten bar hon sitt mörka hår kortklippt och i lockar. Näsan var kort, munnen hade ett gladt, modigt leende, och de bruna ögonen, som lyfte sig under de svarta ögonbrynen, uttryckte endast en känsla: glädje öfver att vara till. Hennes bruna kinder hade fått en varm rodnad af ridten, och hela hennes person var ett uttryck af våren själf, full af förhoppningar, styrka och hälsa.

Hon red hela tiden ett litet stycke framför det öfriga sällskapet, som om hon vore ifrig att nå upp till andra och nya vägar och utsikter, som väntade henne där uppe.

Strax bakom henne kommo tre unga officerare, som alla tycktes lika ifriga att vara henne närmast. Men vägen tillät icke, att man länge red två vid sidan af hvarandra, och beständigt stridde de tre om platsen, så att än den ene och än den andre var henne närmast. När de talade till henne, svarade hon dem med en hög, ungdomlig stämma eller skrattade gladt och klingande åt deras anmärkningar, men hennes uppmärksamhet var lika litet fäst vid dem som vid hästen. Hon såg be-

ständigt framåt och uppåt, och hvar gång vägen blef en liten smula lättare att rida, satte hon hästen i ett raskare traf.

Bakom dessa unga, som öppnade tåget, följde ett par gifta fruar med sina kavaljerer. De talade hela tiden. Man afhandlade historier nere från badorten, kritiserade de sist anlända badgästerna och sparade just icke på bitande anmärkningar om sin nästa.

Två äldre ungkarlar, som redo ett par utsökta engelska hästar och som själfva voro klädda efter sista engelska mod, samtalade uteslutande om sport, hästar, jokeyer, kapplöpningar och dylikt.

Allra sist i sällskapet red en ung man ensam.

Han var diplomat i Wien och ansågs af sina svenska landsmän för att vara en mycket besynnerlig människa. Oaktadt en ganska ansenlig förmögenhet, deltog han icke vidare i alla den glada österrikiska hufvudstadens nöjen, men han visade just icke heller någon särskild glädje öfver att sammanträffa med sina landsmän. När svenska resande fingo något med honom att göra, kunde de vara säkra på att af honom behandlas med all möjlig höflighet och tjänstaktighet, men han visade tydligt, att han aldrig längtade efter någon närmare bekantskap. När han hade uppfyllt deras önskningar, tog han sin hatt och gick.

Både hans svenska och utländska vänner ansågo honom också vara en kall människa. En person, som aldrig intresserade sig för något slags skandalhistoria, som aldrig hade något att berätta om sina bekanta och som med likgiltighet eller till och med opposition hörde på de historier, som andra hade att berätta, kunde ju icke vara någon människovän. Han hade troligtvis nog i sig själf.

Och hvad var han för en?

En medelmåttigt begåfvad ung man utan talang för någonting särskildt och utan något synnerligen fördelaktigt yttre. Han såg sjuk ut, hade en obetydlig figur och en ful hy. Men det var ett uttryck af godhet i hans leende och i hans små grå ögon, som ingaf trygghet. Bland fina och goda kvinnor, i synnerhet bland de äldre, hade han ett par verkliga väninnor, som befunno sig bättre i hans taktfulla närhet än vid andra eleganta herrars galanta näsvishet.

Några menade, att han hade haft en olycklig kärlek till en mycket skön och förnäm dam, — men andra, som kände honom bättre, påstådo, att han var alltför anspråkslös för att ha tillåtit sig att ens på afstånd älska nämnda dam.

Han var en af dem, som till det yttersta uppfylla sin plikt och sedan draga sig tillbaka i sin egen grubblande tystnad. Man hade denna dag frågat honom, om han ville deltaga i utfärden, och han hade svarat ja. Blott ett par gånger hade han varit tillsammans med dessa personer och icke känt någon vidare sympati för dem. Den enda af dem alla, som han beundrade, var fröken Ebba, som red i spetsen för tåget, men han tyckte, att det vackra och intagande hos henne just var hennes ungdomlighet.

Det plågade honom att alltid se henne omringad af kurtisörer, som kappades att säga henne dumma artigheter och leda hennes uppmärksamhet på sig själf. *Han* ville icke vara en af dem, som störde hennes friska, omedvetna ungdom och sorglösa glädje genom att diskutera lifvets frågor med henne eller bli en af hennes tillbedjare. Han ville just helst se henne så där på afstånd rida ensam i spetsen och, när hon en och annan gång vände sig, se leendet på hennes käcka mun och det glada, barnsliga uttrycket i hennes bruna ögon.

Det var icke för hennes skull han hade ridit med i dag. Det var för att se det ställe, dit kavalkaden ämnade sig, ett hus högt upp i skogsregionen, som kallades eremithuset. Det var emellertid icke ett spår af eremithus längre utan ett litet pittoreskt hotell, där värden var bekant för att servera utmärkta tryffelomeletter och ett godt vin.

För några år sedan hade i detta hus bott en man, om hvilken några sade, att han var svensk, andra att han var ryss. Denne man, som under sitt uppehåll där aldrig lämnade stället utom för att vandra omkring i skogarna, blef af folket kallad 'eremiten', fastän han hvarken bar eremitkåpa eller rosenkrans utan gick omkring i vanliga moderna herrkläder.

Han gaf då och då både pengar och mat till de fattiga, men han talade aldrig med någon. Ingen visste hvarifrån han kom och ingen hvart han slutligen reste, då han icke vidare kom tillbaka.

Han hade hyrt huset af en skogvaktare, och vid sin sista afresa hade han, utom betalningen för hvad han var skyldig, efterlämnat några möbler, böcker, o. s. v., som husets ägare låtit stå i den tro, att han en dag skulle komma och hämta dem. Men hvarken han själf eller något bref från honom hade fordrat hans egendom tillbaka, och man hade satt de olika sakerna, som han efterlämnat, i ett särskildt rum uppe under gafveln, där han förr brukade ha sin studerkammare, när det började bli kallt om hösten.

Skogvaktarens son, som slog sig på gästgifveri, hade fortfarande låtit detta rum stå orördt. Man kunde ju icke veta, om den främmande en dag skulle komma tillbaka, fastän det var en sex, sju år sedan han försvann.

Den unge mannen, som nu red sist i kavalkaden, hade hört talas om detta och hade fått lust att se det

ställe, där han hade bott. Kanske hade han verkligen varit en landsman till honom? Kanske han en gång skulle kunna gifva hans släkt och vänner upplysning om honom. I alla händelser skulle han vilja se, hur det såg ut, hvarest en ensam människa så länge lefvat allena. —

Längre och längre slingrade sig vägen upp emot höjderna, tills den stannade vid en platå, där skogvaktarhuset var beläget.

Det var en öppen, grön plats, där det mörka trähuset låg med små altaner och utskjutande trappor. En liten trädgård med inhägnad mot skogen gick terrassformigt nedför bergssluttningen, och öfver den hade man den vidsträcktaste utsikt. Skogar öfver skogar, uppe och nere, störtade som gröna böljor i ett ofantligt haf ned från alla höjderna emot dalen.

Granskogen med sina taggiga linier, bok- och ekskogar med mjuka, böljande konturer aflöste hvarandra, och därunder låg dalen med floden, som genomskar den som en slingrande ljusstrimma. Där bakom sträckte sig slätterna, gröna och fruktbara så långt ögat kunde se, till dess horisonten begränsandes af en lång rad blåa berg, icke höga och tandade som bergen i Schweiz utan som en ny böljerad, som rest sig mot himmeln och blifvit stående.

Ännu hade löfvet de särskilda, personliga färgerna, som sommarhettan icke hade utjämnat. Ekarna skiftade i brons, bokarna lyste ljusgröna, askar och almar stodo i mera gråblåa toner. Det var en oändlig färgrikedom och omväxling, som ännu mera framstod genom de många brytningarna i striden bland skyarna där uppe. Ett ögonblick låg allting liksom inhöljdt i en slöja med dämpade färger, men så lyste det till här och där. En äng sken gnistrande grön, floden darrade som silfver, stora, dunkla skuggor lade sig öfver granskogarna, kyrkor och gårdar

sprungo fram som hvita punkter, alla olika färger visade sig med en sådan kraft och glans, att det bländade en.

Man hade stigit af hästarna och gått upp i den öppna matsalen, hvars altan vette ut mot landskapet därunder.

Damerna utstötte små rop af hänryckning. Herrarne betraktade utsikten med händerna i fickorna, och de två ungkarlarne i engelska riddräkter hade fått tag på sonen i huset — någon kypare fanns icke — och diskuterade ifrigt programmet för frukosten. Man kom slutligen till det resultatet, att tryffelomelett, foreller och kotletter med grönsaker skulle kunna tillfredsställa sällskapet. Därtill utbad man sig en ansenlig mängd flaskor af ställets berömda vin och hoppades, att husets värdinna själf skulle uppfinna en lämplig dessert åt damerna.

Emellertid hade fröken Ebba genast sprungit ned i trädgården. Där stod en stor ask, hvari man hade insatt små träklossar, så att man kunde klättra upp däri och finna en hviloplats på en liten bänk högt uppe bland grenarna.

Inom ett ögonblick var hon uppe i trädet. Man såg plymerna i hennes svarta hatt vaja där uppe.

»Jag ser mer än ni allihop!» ropade hon förtjust. »Men här finns inte plats för någon mera!»

Detta sista sades till de tre unga löjtnanterna, som stodo och stirrade upp emot trätopparna liksom tre hundar, när en kattunge sprungit ifrån dem.

Medan man tillagade frukosten, samtalade sällskapet på altanen och i rummet där innanför. Man undersökte allt, som fanns där, kritiserade de enkla möblerna och fotografierna på väggarna, som förmodligen framställde de olika medlemmarna af skogvaktarens familj. Herrarne fingo tag på några nummer af »Fliegende Blätter», och man fördref tiden så godt man kunde, medan den bergfriska skogsluften strömmade in genom alla fönster och

dörrar och solen mer och mer jagade alla molnen på flykten.

Den unge mannen, som kommit för att se 'eremitens' hem, hade gått ut i köket och gifvit sig i samspråk med värdinnan, som stod vid spiseln och var sysselsatt med frukosten.

»Jaså, herrn vill se hans rum», sade hon och torkade händerna, som hon just slagit i tu äggen med, på förklädet. »Ja, vänta ett ögonblick, så skall jag själf gå med!»

Hon gaf några order till jungfrun i köket, tog en nyckel ur nyckelknippan, som hon bar vid skärpet, och gick framför honom uppför trätrappan, som förde till husets öfversta rum. Då de kommit upp på en stor vind med sneda väggar, där det luktade starkt af varmt trä, öppnade hon en dörr och bad honom stiga in.

»Här bodde min svärfars hyresgäst», sade hon. »Känner herrn kanske möjligtvis något till honom?»

Den unge mannen upplyste henne om att han icke visste det allra ringaste om honom men vore intresserad af allt hvad hon kunde berätta om honom: — han hade ju varit svensk?

Den feta värdinnan ryckte på axlarna.

»Man säger det; — svensk eller norsk eller rysk, — nåja, det är väl ungefär detsamma!»

Om honom var för öfrigt icke mycket att berätta. Han hade varit en fyrtio års man, då han kom till trakten, hade fäst sig vid detta hus och hyrt det af den döde skogvaktaren, som själf flyttat till ett annat, längre in i skogen. Han hade betalat bra för sig, alltid uppfört sig vänligt och artigt men just aldrig inlåtit sig i förtroligare samtal med någon. Under de år han bott där hade han aldrig lämnat stället och aldrig mottagit besök af någon.

Då han sista gången reste, hade han sagt, att han skulle komma tillbaka, men han hade aldrig visat sig vidare.

Här stodo de möbler, han lämnat efter sig. Herrn såg själf! Det var det enda, som var hans eget! Husets öfriga bohag hade han hyrt af ägaren.

Där stod ett litet skrifbord vid fönstret med två lådor, en bokhylla på väggen, innehållande ett dussin böcker, en bekväm länstol och ett par andra, bredsitsiga stolar, — det var allt.

»Får jag stanna en stund här uppe?» frågade den unge mannen.

»Så länge ni behagar», svarade frun. »Där är böcker, om ni kan läsa i dem, och där finns en, som han själf har skrifvit i, — om ni förstår hans språk. — Men Gud bevare mig! Här står jag och pratar och glömmer omeletten! Det skulle vara slut med mitt rykte, om jag läte någon annan laga den. Ursäkta mig!»

Hon gjorde en ganska graciös böjning på hufvudet, trots den tjocka halsen och isterhakan, och skyndade sig ned till sina förrättningar i köket.

Så snart han blifvit ensam, öppnade han fönstret. Det var en underlig, beklämd luft i rummet, som icke på lång tid varit bebodt, och han slog upp bägge fönsterna, så att så mycket frisk luft som möjligt skulle strömma in.

Här uppifrån sedt var landskapet ännu mera storartadt. Man fick ett intryck, som om hela jorden låge för ens fötter, men så långt borta, så tyst! Man såg allt, men man hörde ingenting. Människorna och deras bostäder voro så oändligt långt i fjärran.

Där hade alltså denne ensamme man lefvat, allena i denna stora tystnad!

Han såg sig omkring i rummet.

Intet porträtt, intet klädesplagg hade blifvit kvarlämnadt som minne af den, som bott där.

Nyckeln till skrifbordet hängde på en spik på insidan af bordet. Han öppnade lådorna.

Där lågo ett par blyertspennor, ett västspänne, en liten porlinsskål, hvarpå det varit rifven grön färg, — det var allt och just icke vidare upplysande.

Hans ögon föllo på bokhyllan, och han lyfte ned böckerna, den ena efter den andra, och läste deras titlar.

Där stodo om hvarandra i broderlig förening bibeln, Jean Jacques Rousseau, Byrons och Goethes dikter och åtskilliga biografier af olika personligheter; dessutom en fysik, en botanik och några utländska revyer. Men midt ibland dessa böcker föllo hans ögon på ett oinbundet häfte.

Det såg ut som en vanlig skrifbok, af det slag, som användes i skolorna.

Han öppnade den och läste.

Det var skrifvet med en tämligen stor handstil, icke vackra men läsliga bokstäfver, och tycktes vara en dagbok. Den var ofta börjad och åter afbruten och slutligen lämnad ofulländad.

Då han hade läst ett par sidor, förstod han, att den var skrifven af den man, som tillbragt så lång tid ensam på detta ställe.

Papperet hade blifvit gult, och bläcket hade börjat att blekna. Hvar den människa fanns, som här hade nedskrifvit sina innersta tankar, därom kunde ingen upplysa; troligtvis fanns han icke mer bland de lefvandes antal. Ett ögonblick höll den unge mannen inne. Det föreföll honom nästan som en taktlös närgångenhet att så där, utan tillåtelse af personen själf, sätta sig och läsa de uttalanden, som han troligtvis aldrig hade be-

stämt för andra än sig själf. Men intresset och nyfikenheten togo öfverhand. Också han själf var ju en ensam man. Han hade från första ögonblicket känt en hemlig sympati för den obekante, som lefvat här, och det var med en känsla af vördnad och deltagande, som han satte sig att läsa hans dagbok.

Den började sålunda:

* * *

Maj 18...

Min älskade har bedragit mig.

Min bästa vän har öfvergifvit mig. Enhvar af de andra har nog att göra med sitt, och jag är ensam.

Att vara ensam midt i människovimlet är någonting ohyggligt. Det är hvarken samlifvets lycka eller ensamhetens ro. Då är den verkliga ensamheten i naturens stillhet bättre, och den tror jag mig ha funnit här.

Jag vet, att många skulle vilja säga till mig:

»Är det rätt af en man i sina bästa år att draga sig tillbaka från verksamheten bland människor? Ensam eller icke ensam, bör enhvar ge sitt bidrag till det stora, mänskliga samarbetet. Ingen har rätt att draga sig undan.»

Jag erkänner, att det skulle vara bättre och vackrare att uppoffra sig och att, oaktadt man själf är olycklig, försöka att arbeta för andras lycka.

Det är i det hela taget alltid bäst att göra det bästa; — men, ty värr, jag är icke bland de bästa! Jag är bland de svaga och icke stark nog att röra mig efter alla de slag, jag har fått. Ibland förvånar det mig själf. Jag skulle tycka, att efter att ha genomgått de stora sorgerna, skulle de små icke göra vidare intryck på mig, — men det är tvärt om!

Jag har lidit så mycket, hela min själ är så utpinad och öm, att den minsta falskhet eller orättvisa kommer mig att vrida mig af smärta.

Man har sagt mig, att människor, som länge ha lidit af en svår sjukdom, få en liknande känslighet i sin kropp. En liten stöt, hvaråt en frisk människa skulle le, tillfogar dem ett plågsamt ondt.

Allting där ute i världen är för mig påminnelser, som beständigt komma mina sår att blöda på nytt. En människa, som i bottnen är så melankolisk och hopplös som jag, kan heller icke göra andra lyckliga.

Det är en fullkomligt falsk tro, att pessimisterna kunna tjäna mänskligheten, om de än ha den bästa vilja därtill. Blott den, som själf är frisk, kan hjälpa de sjuka; blott den, som själf är glad, kan trösta de bedröfvade, — det vill säga, han måste vara uppfylld af en sann, hoppfull glädje för sig själf och andra.

Människor missförstå så ofta betydelsen af glädjen. Glädjen är det djupaste allvar, den oförgängligaste tro på det godas seger, trots alla synbara nederlag, förmågan att kunna glömma sig själf och sina egna sorger för att tjäna Gud och människor.

Denna glädjens rikedom har jag funnit hos många olyckliga, fattiga och sjuka, hos människor, som enligt mänskliga begrepp icke hade något som helst att glädja sig öfver.

Sådana människor äro mänskligheten välgörare.

Ty värr har jag icke nått detta allvar, denna lifgifvande glädje. Jag känner min kraft bruten efter mina egna, personliga sorger, och jag måste behandla mig själf, som man behandlar en patient, — jag måste skaffa mig lugn.

Kanske kan jag en gång bli tillräckligt stark för att kunna återvända till lifvets larm.

Hur välgörande naturens stillhet sänker sig öfver min upprörda själ!

Här är fullkomligt stilla.

* * *

— — — — — Det har regnat hela natten, och det regnar ännu. Här uppe ser man regnets fall i mils-långa strimmor, högt uppifrån skyarna och ned till dalens botten.

Strida och jämna, ljudlösa härifrån där jag sitter, falla de många millionerna droppar ned öfver jorden. — Jag har legat vaken i natt och lyssnat därpå; — icke ett ögonblicks uppehåll!

Hvad detta öfverflöd i naturen är välsignande!

Det är något annat än det försiktiga, noga strukna mått, hvarmed människorna mäta åt hvarandra. De äro alltid så rädda att ge för mycket, för mycken kärlek, för mycken vänskap, för mycket deltagande och beröm. — Man skulle ju möjligtvis kunna missförstå detta, om man blefve för generöst behandlad, man kunde göra sig för stora förhoppningar, räkna på för mycken uppoffring, bli uppblåst af självbelåtenhet och fåfänga!

Jag vet ingenting ömkligare än denna pedantiska försiktighet, hvarmed människor behandla hvarandra!

Hur mycken värme har icke all denna försiktighet afkylt, hur många kraftiga unga skott har den icke bragt att vissna! Dessa halfva löften, detta halfva deltagande, detta halfva beröm, som hvarken inger trygghet eller mod, är allt hvad människorna anse sig ha råd att gifva hvarandra.

Naturen mäter annorlunda.

Den öser ut ur sin outtömliga rikedom till allt och alla. »Här har ni! — Och ännu mer! Ännu mer!» Hvad

bryr den sig om, att så många af dess goda gåfvor falla på stenar! Det störtar ned, till dess regnet icke blott har nått ytan af jorden utan trängt djupt, så att allt, som lefver och gror, kan få kraft att växa.

När nu solen kommer efter detta, skall det visa sig, hvad detta rika regn har uträttat, som icke mäter med människornas små försiktiga mått, utan med himmelns ädelmodiga, kärleksfulla mått!

* * *

Nu är det färdigt! — Två dygns regn och två dygns solsken, och alla skogar äro utslagna.

Jag satt och lyssnade till huru regnet föll saktare och saktare, tills det slutligen dog bort i en hviskning.

Därefter kom skogens eget regn, då kvistarna skakade af sig alla öfverflödiga droppar, som om också de ville dela med sig af all den rikedom, de hade mottagit.

Himmeln stod blek, i en fin silfverfärg, men plötsligt spridde sig ett starkare ljus, en sakta värme uppfyllde luften, och solen, med en glans som Gud själf, visade sig i all sin härlighet.

Med hvilket jubel den sprängde de sista dimmorna! De upplöste sig och föllo ned som ett kläde för hennes fötter! Och solen fyllde hela himmeln, hela luften. Den sände sina strålar upp för att kyssa de brantaste bergtinnar och trängde ned till den minsta lilla planta i dalen. Och alla örter, buskar och träd kommo denna värme till mötes. Så mycken godhet kunde ingenting motstå.

Knopparna svällde och brusto, hvarje träd slog ut och visade sin tacksamhet på sitt eget sätt. Bokarna bredde ut sitt skinande, mjuka löf, som hvälfde sig som till ett lyckans tempel, ekarna stucko fram små fasta, bruna skott, björkarna öfversållades som med idel

ljusfläckar af späda blad på de långa, svajande kvistarna. Lindar och almar, popplar och alar, alla kommo fram för att le emot solen.

Blott askarna äro ännu försiktiga. Deras löf vill icke riktigt krypa fram ur hylstren. De höra till dem, som måste ha tid att betänka sig.

Jag vandrar omkring i all denna rikedom och studerar dess mångfald. Det styrkande och uppfriskande i naturen är just denna otroliga mångfald. Den kan vara härlig på så oändligt många sätt.

Människorna förstå icke detta. De vilja ha det på *ett* sätt. Hvarje tid, hvart parti, hvarje nation vill ha allt på ett bestämdt sätt för att erkänna att det duger. — De förstå icke skönheten i den blandade skogen. De säga till hvarandra, som om jag skulle säga till träden:

»Du är en ek. Jag ser det. — Men det är galet. Hvarför är du inte en bok? — Eken har mörkare löf, knotigare grenar, en starkare växt än boken; — men boken, — hvilken elegans och förnämhet! Hvilka ljusa, silkesmjuka blad. Ser du, *så* skall man se ut! Försök att bli en bok så snart som möjligt!»

Skulle det vara någon mening i ett sådant språk!

Människorna kunna aldrig taga en sak sådan, som den är. De vilja alltid ha den på ett visst, förutbestämdt sätt. Några vilja ha det gladt och roligt, andra söka endast bitande sarkasmer och tendenser, och andra åter önska endast att få tillfälle att utgjuta tårar.

Hur ofta har jag icke hört en sådan dom fällas öfver en bok: »Hvarför är den så sorglig? Den borde ha varit glad», eller: »Hvad skall man med den där lustigheten? Vi önska indignation och straffdomar o. s. v.»

Har en människa skapat något ur sin egen natur, så liknar antagligen arbetet arbetaren. Är det *sant*, så måste man kunna glädja sig däröfver. — Men därom

frågas minst. Hvarje parti kommer med geväret på axeln och frågar: »Lösen?» Vet man icke lösen, så skjuts man ned.

»Man kan icke plocka fikon af tistlar eller vindruf-vor af törne», står det i bibeln: — en evig sanning, såsom allt, hvad Gud och naturen talar. — Skogvaktaren här säger till granarna:

»Väx upp till duktiga, välskapade granträd, annars hugger jag ned er!» men han säger icke till barrträden, att de skola bli löfträd.

Människorna vilja ha endast granträd, som stickas, eller endast löfträd, eller bara småskog, och så sluta de sig tillsammans i hemliga sällskap och svära dyra eder på att de skola utröja allt det andra, som de icke tåla.

Många förskräckas öfver dessa hotelser, som komma än från den ena och än från den andra sidan, men naturen tar alla sådana anfall med lugn. Den vet, hur fullkomligt kraftlösa de äro. Naturen har det lugn, som sanningen gifver.

Naturen är sann. Människorna äro icke sanna. De äro lögnaktiga och inskränkta.

De göra sig en eller annan uniform, som skall passa åt alla. Är den, som skall draga den på sig, för lång, så hugga de benen — eller helst hufvudet af honom.

* * *

Skogvaktaren här är en klok man. Han ser hvilka starka, unga träd, som behöfva ljus och luft, och han skaffar dem det genom att hugga bort det vissna och ruttna. Skogen gör intryck af att växa vild och sköta sig själf, men om den gjorde det, skulle den icke vara så vacker, som den nu är. — Det kallar jag en god uppfostran!

Men huru uppfostra människorna sina barn? Fråga de efter, hvad deras olika natur och begåfning behöfva? I dussinvis, i hundratal skockas de tillsammans för att lära allting på samma sätt. Frågar man efter, om de särskildt ha anlag för det teoretiska eller det praktiska, för det spekulativa eller det konstnärliga? Nej, visst icke!

»Det skulle vara för dyrt och för besvärligt», svarar man mig; »i synnerhet för dyrt!» Vid skoluppfostran kan man icke taga hänsyn till den enskilde.

Men är det också ekonomiskt att låta så många tusendes anlag, och möjligtvis *stora* anlag, gå förlorade för att jämna dem med massan? Hvarje barn äger möjliga anlag, som kunna utvecklas, om de i tid bli observerade och stärkta, men nu behandlas de milda och hårda, de tröga och raska, de goda hufvudena och de goda viljorna alldeles på samma sätt.

Må man blott icke kalla detta civilisation! Det skall komma en tid, då man skall se tillbaka därpå som höjden af barbari.

* * *

— — — Hvarje morgon vänta mig nya fröjder. Jag går omkring och ser, hvilka framsteg naturen gjort under natten.

Aldrig förr har jag på så nära håll och så länge observerat de olika träden och växterna, och dock trodde jag mig känna dem väl. Men människorna se i allmänhet mycket litet på naturen. Jag kan slå vad om att icke en af tjugu skall kunna sitta i sitt rum och säga skillnaden på ett pil- och ett poppelblad, på en alm och en al.

Denna slapphet i observationen är orsaken till den lätthet, hvarmed den stora publiken smälter dålig littera-

tur, dålig poesi, dålig konst i det hela. De märka icke, hur få af dessa författare och konstnärer egentligen ha sett på lifvet och naturen och berätta sanningen därom, oaktadt de uppträda med pretention att ha gjort studier efter verkligheten. Jag lider af alla de synder, de oupphörligt begå emot naturen, och jag är trött på böckerna.

Här i skogen öfverraskas jag hundra gånger om dagen af ting, som jag icke har sett eller vetat förr, — af nya sanningar, som fylla mig med beundran och glädje. — Hvilket arbete, hvilken kraft och lätthet! — Allt tycks gå af sig självt, på ett par dagar, — och dock är det förberedt genom långa månader och år. Därför blir också resultatet så härligt.

* *
*

Blommorna ha kommit. Ängarna stå fulla, skogarna stå fulla. På hvarenda liten öppen plats inne i skogsdjupet lyser det af millioner blommor i alla färger och former.

Hvad det är uppfriskande att se all denna skönhet, som icke tänker på att bli sedd, som lefver och dör, utan att bry sig om, huruvida en enda människa har gått där förbi — denna skönhet, som har nog af lyckan att finnas till och icke önskar något mera.

Nu, på afstånd, förefaller det mig, som om människornas hufvudsakligaste och viktigaste önskan vore den att bli bemärkta. Hvilka konster göra de icke för att tränga sig fram, för att få första platsen, blifva omtalade, populära, vara en af dem, som makten hafva!

Jag har sett män kunna uppoffra sin kärlek, sin lifsåskådning, sin religion, för att få de flesta rösterna vid ett val. Jag har hört dem ljuga, förändra åsikter för hvar gång vinden slog om, förneka både sig själfva och

sina vänner för att icke försumma ett af de lyckliga ögonblick, då de möjligtvis skulle kunna bli bemärkta. Denna berusande känsla att kunna säga: »Här står *jag!* *Jag* talar! — Det är mig, de se och höra på, mig, de ropa bravo åt!»

För att uppnå ett sådant ögonblick kan man uppoffra allt.

»Le roi est mort, vive le roi!» — Är det icke barnsligt, — är det icke ömkligt?

Jag gick öfver en äng djupt inne i skogen i dag. Gräset stod högt och silkesmjukt, en del däraf hade i stjälkarna en rödaktig, metallik glans. Däremellan lyste prästkragar som stora, hvita stjärnor på de långa, fina stjälkarna. Blåklockor med blommor uppför hela stängeln, klöfver med tjocka, purpurfärgade blomsterhufvud, hundlokor med de slöjlätta, flata blomkronorna, violetta och gula vickerblommor, guldglänsande smörblommor och ännu en oändlighet af små och stora blommor hade här väft en matta af den skönaste färgsammansättning.

Solen lyste därpå, en sakta vind strök fram däröfver, som om den smekte alla de böjliga blomsterstänglarna, och stora, brokiga fjärilar fladdrade ljudlösa som lösa blomsterblad i den varma luften.

Den kryddade, friska doften från denna stilla, högtidsklädda plats slog emot mig. Detta ställe var icke bestämdt att ses af någon, och dock hade hvarje planta sträfvat efter den största möjliga fullkomlighet. Några få dagar skulle denna skönhet stå och därefter vissna och mejas af, men för dessa få dagar hade ängen klädt sig i en prakt, mot hvilken »kung Salomo i all sin härlighet» var intet.

Detta är att lefva och arbeta på det rätta sättet. Icke att fråga efter: »För hvem?» eller »För hur lång tid?»

Att sträfva efter den största fullkomlighet utan att tänka på att bli sedd eller ihågkommen, att lefva lifvets korta lycka utan ångest för att snart skola dö.

Lefva och arbeta människorna så?

Jag smög mig till kanten af ängen för att icke trampa ned en enda af dessa blommor, och så skyndade jag mig in i skogen igen, som en objuden gäst, hvilken, utan att vilja det, har blifvit vittne till oskuldens upphöjda glädje!

* * *

— — -- — En sådan morgon! Daggen har fallit tätt i natt. En lätt dimma, som tidigt i morse låg öfver skogarna, har sjunkit ned som en slöja i dalen, och däröfver strålar nu en fläckfri himmel. Fåglarna sjunga i munnen på hvarandra, som om de förgäfves ansträngde alla sina krafter för att uttrycka, hvad de känna denna lyckliga morgon.

Allting doftar och viftar, allt är friskt och fullkomligt. Det är som en uppenbarelse från naturens eviga ungdom, dess eviga pånyttfödelse.

Jag gick in på den lilla stigen öfver mossan i granskogen. Plötsligt ljödo ett par skott. Fågelsången upphörde midt i det största jublet. Ännu ett par skott, och människosteg ljödo på vägen. Det var jägarens lille gosse, som roade sig med att gå med en bössa och skjuta efter sångfåglarna. I vild förfäran flögo de upp rundt omkring och flydde in mot en säkrare ensamhet. Jag talade med gossen och försökte förmå honom att uppgifva nöjet att jaga bort fåglarna.

Han såg på mig med ett misstänksamt, fientligt uttryck, som om han skulle lyssna till en halftokig människa, men han svarade icke. Så fortsatte han sin väg, och en stund därpå hörde jag bössan knalla på nytt och

såg röken hvirfla som en blå stripa upp mot den klara luften.

Det var tyst i skogen. Alla fåglar voro försvunna. Detta är människornas sätt att glädja sig i naturen!

Längre fram på dagen red jag in öfver höjderna till trakter, som jag icke hade sett förr. Temat är öfverallt detsamma: skogklädda höjder med vidsträckta utsikter öfver slätten och bergen längst bort, — men med oändlig uppfinningsförmåga har naturen varierat detta tema. Rytmen i höjdernas linier förändrar sig beständigt, löfskogarna och furuskogarna blanda sig och skiljas på tusen sätt, den härliga synen öfver slätten visar sig i alla slags skiftande ramar af den närmaste vegetationen, och skyar och solstrålar kasta så många växlande belysningar däröfver, att landet gör intryck af att vara ett stort haf i beständig, böljande rörelse.

Alltid detsamma och dock evigt föränderligt! Detta är naturens lag. Människorna vilja söka det nya genom att uppfinna hvad som aldrig har varit sagdt eller framställdt förut. De dårarne! — Ingenting är nytt under solen.

Från tidernas början till deras slut skall människosjälen alltid vara sig lik i kärlek och hat, mod och försakelse, smärta och glädje. Det gäller blott att se det med sina egna, icke med andras ögon, då blir det nytt och märkvärdigt.

Hvarje barn, som födes, går ut för att upptäcka världen på nytt, — denna värld, som alltid måste förbli densamma, så länge den är underkastad lifvets och dödens lagar. Så länge barnen äro små, se de på sitt eget sätt, och lifvet skänker dem oändliga öfverraskningar. Sedan lära de sig att se och tänka som sina föräldrar, sina lärare, sitt parti och sin nation, och då ha de intet nytt att berätta.

Men så kommer en och annan och tänker: »Det vore då märkvärdigt, om man inte skulle kunna hitta på något nytt!», och han anstränger sin hjärna för att finna besynnerliga motiv, underliga situationer och onormala, vanskapliga förhållanden för att frappera allmänheten.

Jag har i lifvet känt en eller två originella människor. Det egendomliga hos dem var just det, att när de sade den enklaste sak på det enklaste sätt, föreföll den mig ny och slående. Den var likasom för första gången upptäckt af dem, och sagd på deras sätt, fick den nu också för mig en oväntad och frisk betydelse.

Det är endast tomheten, som söker det extravaganta.

Jag red framåt i tankar och stannade vid en stängd grind. Två halfvuxna barn, en gosse och en flicka, skyndade sig fram för att öppna den åt mig. Jag hade blott en slant på mig; den kastade jag åt dem och bad dem dela den.

Båda rusade fram öfver den för att tillägna sig den. Då jag vände mig om på hästen, såg jag, hur de häftigt slogos för att taga den ifrån hvarandra.

Gossen var större och starkare, flickan smidigare och raskare. — Då jag vek om på vägen, slogos de ännu.

Till och med här ute i ensamheten påminnes jag ständigt om det mänskliga samhälle, jag har lämnat.

* * *

Juli ——

Allt i naturen är nu färdigt och står på sin höjdpunkt.

Timtals kan jag sitta i skogens tystnad. Under granarna har den gröna skuggan på mossan ett mörker, som dock ännu i sitt största djup bevarar färgen, — ingenting i naturen är kolsvart.

Men midt i detta mörker tränga solstrålarna med en kraft och ett jubel, som kärleken, när den tränger ned i ett dunkelt människohjärta. Gräset får en glans, som om det tändts af solstrålarna, och de gula blommorna gnistra som ljusfläckar. Denna motsats och samklang af det djupaste mörker och det mest intensiva ljus har jag aldrig sett så starkt som i granskogarna. Det fyller mig med en egendomligt rik, tillfredsställd glädje, som ett fullt ackord, hvari ingen ton fattas. — Det är kanske också en af lifvets högsta fröjder, den, att sitta i skuggan och se solen; att gå i solen och veta, att skuggan är nära!....

* * *

Hettan har en tid varit tryckande. Det är, som om den samlade sig tätare och tätare nere i dalbottnen. Dagar och nätter gå utan en droppe regn.

Öfver de aflägsna bergen antar himmeln en tjock, gråblå färg, hvari stora hvita och lilasfärgade moln torna sig utan bestämda konturer. Öfverallt hvilar en underlig, ängslig stillhet. Naturen grubblar på något, som den icke kan få förklaring på. Det ligger tungt på dess hjärta.

Så har det varit länge. Om natten kan jag icke sofva; jag vaknar som i ångest öfver någon snart förestående olycka, — men hvilken olycka skulle kunna drabba mig? — Jag har ingenting att förlora.

Om morgonen vaknar jag utan att känna mig vederkvickt. Skogen är varm och dunkel. Himmeln sänder icke den minsta fläkt, och fåglarna tiga.

Naturen väntar också på något förfärligt!....

I dag kom befrielsen, — det var åskan!

Luften hade nått höjdpunkten af värme. Himmeln mörknade mer och mer, och den långa rad af skyar, som

stodo som en gigantisk bergskedja öfver jordens låga berg därunder, fingo lysande, blodiga kanter.

Så kom den första åskskrällen dämpadt rullande.

Alla höjder genljödo svagt. Det var, som om jorden suckade till svar på himmelns upprop. — Ännu ett par åskknallar, närmare, längre uthållande, och nu började det på allvar!

Det lät, som om en värld af jättar förde krig inbördes. Våldsamma, sönderslitande följde skrällarna på hvarandra, och blixtarna korsade hvarandra så tätt, att de tycktes vara öfverallt. Hela luften darrade af ljusstrålar. Violettsvarta lågo skogarna öfver höjderna, där skyarna beständigt tryckte sig djupare ned, som om de ville kväfva jorden.

Ovädret röt och slog, det tumlade i vildt raseri upp och nedför de långa skogshöjderna. Blixtarna störtade sig ned öfver skogarna, och där de föllo, ljödo långa, splittrande knallar, som om jorden skulle remna.

Nästan en timme rasade det så, och först då kom regnskuren. I hårda, rasslande droppar slog den först fram öfver jorden, och så störtade den ned. Vred, hänsynslös som en lössläppt lidelse, brusade den ned öfver skogarna. Först i vild häftighet; så grät den sig mätt och trött, och så upphörde den alldeles plötsligt.

Åskan hade dragit sig tillbaka. Långt borta öfver bergen gjorde den ännu sina sista, mumlande invändningar, och så tystnade den alldeles.

Solen steg fram som ur ett bad.

Var det verkligen samma heta, trötta sol som i går?

Naturen log öfverallt emot mig med tårar i ögonen.

Nu var det öfverståndet, nu kunde den börja lefva igen.

Jag har alltid älskat åskan. Den säger saken rent ut, vid dess rätta namn.

Den slår sina stora slag och gråter alla sina tårar och försvinner icke, förrän luften är rensad och allting har blifvit klart....

Om människorna ville göra likaså! Om de ville gifva smärtan och sorgen tid att rasa ut och icke genast komma med sina små medicinflaskor, som skola kurera allt!

Men de ha hvarken tålamod med sorgen eller glädjen. Allt, som är starkt, generar dem. Det skall dämpas, afkylas, innestängas. Det är hvarken comme il faut eller väluppfostradt att ha en stor sorg eller stor glädje eller en rättvis vrede. Allt sådant tar så mycken tid, och man tycker mest om fuskverk.

Och så tror man, att man kan läka ett hjärtesår lika lätt som man sinkar en gammal kopp, eller att man kan nedtysta känslan af ett orättvist förtryck, som lika säkert skall komma att strömma öfver, som en flod, man dämmer för.

Nej, åskan förstår det! Den vet, att där alltför mycket kval samlat sig, måste det ha luft, och ju mer luft det får, dess säkrare kan man hoppas, att det en gång skall klarna.

Hvartill tjänar all denna halfhet, som människorna låta sig nöjas med? Veta de icke, att halfgjordt arbete alltid efter en kort tid måste göras om? Och minnas de icke, att ett alltför länge innestängdt ondt måste explodera?....

* * *

— — En afton med dimma i skogen! — Den kom från dalen och sträckte sig småningom öfver hela slätten, så att allt såg ut som ett ändlöst, hvitt haf.

Fullmånen stod på himmeln och kastade här och där besynnerliga, förvirrande ljusfloder öfver jorden. Öfverallt en drömmande stillhet!

Jag fann icke vägen, och jag kände icke längre skogen. Vattendragen lågo i mörker, gångstigarna lyste som vatten. I fantastiska, beständigt föränderliga former gledo de hvita dimmorna mellan stammarna. Högt uppe bland de lätta skyarna syntes en och annan gnistrande stjärna, som själf tycktes glida med skyarna öfver himmeln .... Jag gick icke längre. Jag stod stilla och lät denna drömvärld sväfva förbi mig.

Ack, min kärleks drömmar, — hemlighetsfulla, oförklarade! — Jag känner, att jag ännu älskar er mest af allt!

Så länge dagsljuset strålar, så länge alla de mångfaldiga tingen i naturen kunna fängsla mitt sinne, då kan jag tänka, undersöka, beundra! .... Men natten kommer, det hemlighetsfulla drager sin slöja öfver hela den verklighet, hvari jag lefver, och det är, som om den aldrig hade funnits till.

Drömmarna äro de sanna. Det är de, som sofva djupast i mitt hjärta, och som nu, när allt är stilla och beslöjadt, våga sig fram. Längtan, smärtan, allting är detsamma, nu och alltid! Jag sträcker mina armar ut emot er, mina älskade drömmar! Jag tillhör er! ....

Dimmorna skingras icke. Jag lägger mig till sist till hvila för att somna in, höljd i mina drömmars kappa!

* *
*

Hösten är kommen! — Hettan, dammet är borta. Himmeln har en glasartad klarhet. Träden börja rodna och gulna. Om morgonen ligger en strid dagg som en häftig, kall gråt på gräset. Bäckarna svälla och komma rasslande med ett metallklingande ljud ned öfver stenarna.

Det doftar af den våta mossan, af det vissnande löfvet, en öfverväldigande, hjärtskärande doft, som pressar tårarna upp i mina ögon.

Allt är ännu så stilla och skönt, men döden kommer snart. Det är dess blodiga inskrift, som står att läsa på det purpurfärgade poppellöfvet.

Naturen dröjer vid detta sista farväl. Det är som ett afsked från en älskad vän, hvars händer man icke kan släppa, — ännu en blick, ännu ett ord! Det skall ju bli det sista. — Hur förfärligt att omfamna hvarandra för sista gången!

Öfverallt hör jag röster omkring mig. Det hviskar från björkarna, det skälfver i popplarna, det rasslar i ångest från asparna, och däröfver susa furornas kronor med långa, högtidliga toner.

Hur skönt naturen dör!

Det är årets härligaste dikt. Det har afskedets hela patos och dödens högtidlighet.

Vårens löften och sommarens lycka kan man tvifla på. Höstens farväl tviflar man icke på. Det är sanningens allvar, som oemotståndligt träffar ens hjärta.

Farväl, lifvets skönhet! Kärlekens och lyckans drömmar! — Som vissna blad falla de alla ned i höstens svällda ström och flyta bort mot hafvet. Det hjälper icke att strida emot längre. Kraften är förbi. Naturen böjer sitt hufvud och dör....

Och vi, människor, vi lägga så stor vikt vid vårt eget lifs smärta, vi bäfva för döden. Hvilken betydelse har det väl, om en mer eller mindre af de många miljonerna lider eller dör? — Hvarför klaga däröfver? Hvarför söka efter människors medlidande och deltagande?

Lär af naturen att lida, att dö, att försvinna i tystnad! — — — —

* * *

Här afbröts den unge mannens läsning af en röst, som ropade nedifrån trappan.

»Herr diplomat, kommer ni då inte? — Vi ha snart ätit upp hela tryffelomeletten, och den motsvarar verkligen sitt rykte!»

Han svarade icke och ville fortsätta läsningen, men hastiga steg i trappan förmådde honom att slå ihop boken.

Dörren öppnades, och en af de unga officerarne stod där med servetten på armen och ansiktet lysande af vin och glädje.

»Kom då ner från det här gömstället!» sade han muntert. »Damerna ha verkligen frågat efter er, och vinet är förträffligt!»

»Jag kommer», svarade den unge mannen, som suttit och läst.

Han reste sig och satte boken tillbaka bland de andra på hyllan.

Ännu en gång kastade han en blick kring det lilla rummet och följde därpå med officeren ned till det öfriga sällskapet.

Hans afsikt var att ännu en gång vända tillbaka och fortsätta läsningen af dagboken, men strax efter frukosten bröt man upp och begaf sig hemåt, och ännu har han icke haft tillfälle att återvända dit.

Innehåll:

	Sid.
Ett möte	1.
Konstnärer emellan	22.
Toner	44.
Under dansen	66.
Sommarnatt	86.
En moder	89.
Mellan Neapel och Rom. Ett reseminne	112.
Vid ljus och lampors sken	127.
Ensamhetens tankar	135.

En gammal violin.

Till Franz Neruda.

Konsertsalen var full. Så godt som alla badgäster vid den fashionabla badorten voro närvarande. Det var en förströelse till, hvarmed man fördref tiden under säsongen, men i det nöje, ja man kan nästan säga den *plikt*, enhvar af de närvarande ansåg det vara att visa sig, där hela den fina världen fanns, låg denna gång också en smula nyfikenhet blandad. Det var icke mindre än tre celebriteter, som skulle uppträda. En pianist, som var berömd för sin kolossala virtuositet, en sångerska, som var på modet för ögonblicket, och en violinist, som ingen bestred en plats af första rang.

Det var en ofantligt liflig konversation i den förgyllda konsertsalen, innan musiken började. Damerna uppträdde i sina elegantaste sommartoiletter, och kring de mest firade skönheternas platser var en uppvaktning af hela flockar af herrar, som pratade och skrattade i munnen på hvarandra.

Orkestern spelade uvertyren till »Den Stumma». De spelade bra, med lif och nyansering, men ingen hörde därpå. Det var ju samma orkester, som hvar dag spelade utanför brunnssalongen, således icke något nytt, — och man visade sin förnäma likgiltighet genom att tala dubbelt så högt som förut, skrapa med stolarna, med ett ord göra det så omöjligt som möjligt att höra för dem, som kanske skulle ha lust att lyssna på musiken.

Orkesteranföraren lade ned taktpinnen, då stycket var slut. Han såg icke vidare glad ut, då han smällde igen partituret och sprang ned från sin plats. Ett ögonblick därefter voro alla musikanter försvunna, och en betjänt kom in för att öppna den stora flygeln på estraden.

Det blef en paus i salen. Damerna satte sina kikare för ögonen, och då den berömde artisten kom in, hälsades han med en liflig applåd.

Det var en lång, ung man med ett mycket rikt, blondt hår, som föll ner öfver pannan och nacken. Han hade ett något påtaget melankoliskt uttryck i ansiktet, öfver de uppdragna ljusa ögonbrynen och de nedhängande ljusa mustascherna. För resten var han ytterst elegant klädd och hade en hvit nejlika i knapphålet.

»Ah, charmant! — charmant!» — »reizend!» — »very nice indeed», — ljöd det från damerna på alla slags språk. Han bockade sig med ett matt leende och satte sig vid pianot. Med några våldsamma oktavlöpningar öfver hela klaviaturen gjorde han sig underrättad om, huruvida hans fingrar och instrumentet voro i ordning, och där fanns ingenting att klaga på. — Därefter satt han ett ögonblick och stirrade framför sig, och så började han.

Det var en komposition af Listz — en rapsodi, tror jag —, men titeln är nu likgiltig, ty själfva kompositionen berättade ingenting. Det var en af dessa anrättningar, där allt upptänkligt material är taget till hjälp men utan att vara fylldt af minsta spår till andligt innehåll. Det var så briljant, så svårt, så larmande som möjligt, och alldeles tomt. Sådana löpningar, sådana drillar, sådana halsbrytande språng, sådana dånande melodier nere i basen, medan diskanten vanvettigt for omkring på sitt eget sätt!

Man satt och väntade: »Nu kommer det väl något?» — Nej, det kom ingenting. Det fanns ingen mänsklig

själ bakom alla dessa jonglörkonster, icke ens något af detta vilda och demoniska, som också kan ha en underligt fängslande makt. Det var bara tomhet! Intrycket af en rik man, som har fickan full af pengar och icke alls vet, hvad han skall använda dem till, utan bara går omkring och skramlar med dem.

Men detta tomma skrammel måtte vara tilltalande för den stora publiken. Och dessutom var det så svårt! Man sträckte fram halsarna för att riktigt se, hvilka märkvärdiga ting han gjorde med fingrarna, medan håret föll längre och längre ned öfver hans ögonbryn, och svettdropparna bröto fram och fastnade i hans ögonhår. Ändtligen slutade det med en knall, som om hotellets alla tallrikar skulle ha gått sönder på en gång.

En dånande applåd följde.

Damerna fläktade sig häftigt, herrarne nickade och smålogo; — det var nästan som att ha sett en man rida på en skenande häst, stående på sin egen nässpets! Den svettige och svärmiske unge virtuosen måste in och ut, in och ut, bocka sig med handen på hjärtat och skaka sin ljusa man.

Efter en paus kom sångerskan.

Det var en ung, vacker dam, till och med mycket vacker, och klädd med allra största smak. Hennes blekt mauvefärgade klädning var sydd efter allra sista, allra enklaste och noblaste parissnitt. Hon hade tre rader stora äkta pärlor om halsen, äkta pärlor i öronen, en bukett af hvita orkidéer i handen, och den allra smidigaste lilla figur, hvaromkring klädningen satt, som om hon varit född med den. Den allra finaste lilla nacke, hvaröfver det mörka håret föll ned i bucklor och det allra mest välproportionerade lilla ansikte med stora, bruna ögon och en liten rosenröd mun, som genast log, så att två rader små, hvita tänder lyste fram.

Nu kom turen till herrarne att bli hänryckta. »Quelle charme!» »Allerliebst!» »Such a darling!» »Carina!», ljöd det rundt omkring. Hon gjorde en liten nådig böjning med hufvudet, ett litet omärkligt tecken till sin ackompanjatör, och så började hon.

Hennes röst liknade alldeles henne själf. Den var välformad, pärlrund och klar och lika väl dresserad, som hon själf var väl klädd.

Hon sjöng en aria ur en fransk, modern opera, och hon kunde den fulländadt. Det var verkligen en alldeles silfverklar intonation som hos en kanariefågel. Hur hon kunde drilla, så att hennes lilla strupe darrade! Hvilka rena kromatiska skalor och eleganta fioriturer hon serverade, med en blick till publiken, som sade: »Var det inte förtjusande gjordt?» — Jag tror, att arian skulle tolka något slags kärlekspassion, som man åtminstone måtte antaga af de ord af texten, som man hörde. Men jag måste tillstå, att dels musiken i och för sig själf icke var synnerligen gripande, och dels tog den unga sångerskan det med lugn. Hon sjöng: »Je meurs pour toi!» med samma milda leende och samma klara klang i rösten, som om hon skulle ha sagt: »Je me porte à merveille», hon slog sina glasklara drillar med den lugnaste säkerhet, oaktadt orden tolkade en vild smärta.

Då arian var slutad, utbrast hela salen i applåder. Hon var alltför söt! Och en sådan röst! en riktig liten näktergal! och sådana drillar! och en sådan toilett!

Hon neg så förtjusande, log, så att man såg alla de små hvita tänderna, och kastade en vänlig blick till alla, till höger, till vänster, upp emot läktaren, där tjänstepersonalen satt, hon tackade alla! — och alla började åter applådera och inropa henne så många gånger, att man till sist var frestad att sätta fram en stol, för att hon skulle få sitta och stanna kvar med detsamma.

Till sist gaf hon ett extranummer, en vals, som började med en hög drill, och som hon verkligen sjöng med uttryck. Man kunde höra, att hon tyckte om att dansa.

När hon ändtligen var försvunnen, gick det ännu en brusning genom salen som en dyning efter en storm. Det varade något, innan man kunde komma till ro, och sedan lade det sig en viss matthet öfver publiken, som efter en alltför stor ansträngning.

Så kom violinisten.

Det var en medelålders man utan något särskildt frappant yttre. Han såg ut som »folket är mest», — och dock var det något hos honom, som icke liknade de flesta. Det var en enkelhet, som var alldeles utan beräkning, och ett lugn, som man sällan ser, allra minst hos människor, som uppträda offentligt.

Han var tydligen icke alls rädd för publiken och tänkte icke nedlåta sig till det minsta konstgrepp för att vinna dess sympati. Men det var icke heller med denna min af öfverlägset förakt han betraktade åhörarne under sina fötter, hvarmed vissa stora konstnärer antyda, att de stå så oändligt högt öfver dem de spela för.

Det var ett stilla allvar öfver honom och därtill ett knappt märkbart litet leende i hans ögon och omkring hans mun, som om han ville säga:

»Kom nu, skola vi höra på något vackert. Jag skall spela så bra jag kan, och ni skall höra uppmärksamt på!»

Han hade hvarken »polkalockar» eller en hvit nejlika, och damerna förhöllo sig tämligen kyliga vid hans inträde. Blott en och annan kraftig applåd af en kännare här och där hälsade hans berömda namn.

Så lyfte han violinen och stråken och började spela.

Det var ett gammalt italienskt preludium, följdt af en canzona.

I samma ögonblick, som han tog den första tonen på violinen, var det som om hela konsertsalen med alla de eleganta åhörarne hade seglat långt bort. — Jag hvarken såg eller hörde dem. — Denna första, djupa ton på violinen gick så alldeles direkt in i hjärtat på mig, att jag andlös väntade på den nästa. Breda, högtidliga bröto de sig fram från djupet af violinen, och långsamt lyfte sig täckelset för en försvunnen värld. Jag såg in i den tid, då denna violin först hade ljudit för människorna.

Hvad han måtte ha känt sig lycklig, den mästare, som hade danat denna violin.

Han hade fått ett dyrbart stycke trä därtill. Ett träd, hämtadt högt uppe på Apenninerna, där det, ensamt och starkt, hade vuxit upp mot himmeln och hade insugit bergens luft och solskenets värme. Hans kännaröga såg genast, att detta träd gömde på alla naturens hemligheter. Det hade vuxit högt öfver jordens småaktigheter, i ensamhetens stora lugn, vindarna hade viftat och hviskat i dess krona, stormarna hade berättat det fasansfulla ting, solen hade öfverströmmat det med hela sin värme och regnskurarna hade gråtit sina sorger öfver det.

Om natten hade det sett mer af stjärnhimmeln än alla de andra träden i skogen; — det kunde se ända bort till hafvet. De första solstrålarna, som stego upp, och de sista, som släcktes som blod i vågorna, hälsade det med en sakta susning i grenarna. Många århundraden hade gått fram öfver städerna där nere på slätten, medan det stod och tänkte och drömde där uppe på höjden, beständigt sträckande sig högre och högre upp emot den eterklara himmeln.

Så föll det, och då det blef fördt till Cremona och violinbyggaren såg det, tänkte han:

»Det är ett träd, hvaraf jag skall kunna skapa en riktig violin!»

Och han började arbetet med all den kunskap och visdom, hvaraf han var i besittning. Det berodde på en hårsmån, om hvälfningen skulle få den rätta klangen, om ljudhålen skulle släppa ut den i hela dess fyllighet, om tonen skulle kunna blifva både varm och klingande.

Då ändtligen violinen var färdig och han satte stråken till den, då log han! — Jo, det fanns där, alltsammans! — Denna ton kunde växa, bredare och bredare, till dess den gräfde sig ända ned i hjärtat på den, som lyssnade, den kunde blifva mjuk och öm som den mildaste stämma, som talade tröstens och fridens ord, och så kunde den åter växa, klaga och ropa, som om den gömde på alla mänskliga smärtor och sorger.

Den gamle mästaren tog den i handtaget, vände den fram och tillbaka, log och tänkte:

»Den violinen skall kunna säga allt hvad människorna ha på hjärtat och hvad intet mänskligt språk kan uttala, — om den blott kommer i rätta händer!»

Och den kom snart i en stor konstnärs hand.

På den tiden fanns i Florens en violinspelare, hvars namn var Angelo Franceschi, men af de flesta kallades han blott Angelo eller »l'Unico», ty man tyckte, att såsom han spelade ingen.

När han lät höra sig, kommo de förnäma ut ur sina stränga, fästningslika palats, handtverkarne stängde sina bodar för att gå och höra honom, och det kunde icke firas någon större fest i staden, utan att Angelo måste förhöja glansen däraf med sitt spel.

Han var en tyst ung man, som lefde ensam och icke sysselsatte sig med annat än med sin violin. Han hade

hvarken föräldrar, syskon eller käresta och visade sig aldrig på vinstugorna eller i värdshusen, och man hälsade honom på afstånd, som man hälsar en furste.

Då hände det sig, att en ung adelsman af huset Strozzi firade sitt bröllop. Fadern hade varit gonfaloniere i Florens och genom sin tapperhet i krig inlagt så stora förtjänster, att staden Florens nu ville visa sin beundran och tacksamhet mot familjen genom att tillställa en stor fest i anledning af hans äldste sons bröllop.

Bruden var en romersk furstinna af huset d'Este och var af bägge de ungas föräldrar vald till maka åt Strozzis son, både af familjehänsyn och politiska orsaker. Man hade blott väntat på att hon skulle fylla sitt sextonde år för att hämta henne till Florens, där bröllopet skulle firas med den unge brudgummen, som var fem år äldre än hon.

Hon hade kommit för ett par dagar sedan, ledsagad af sina föräldrar och ett talrikt och lysande följe.

De trolofvade hade aldrig sett hvarandra förr, och det var i en af de stora salarna i Palazzo Strozzi, som hon första gången hälsades af sin brudgum.

Hon stod mellan fadern och modern, omringad af sina uppvaktande damer, då den unge mannen kom in.

Alltså var det han, hvars hustru hon om ett par dagar skulle blifva! Hon vågade knappt kasta en flyktig blick på hans ungdomliga gestalt och hans ljushåriga hufvud, förrän hon strax åter slog ned ögonen. Han böjde ett knä framför henne och kysste hennes hand, därpå reste han sig upp och inlät sig i samtal med hennes föräldrar, som bägge med mycken värdighet underhöllo honom med beskrifningar om resan från Rom och dit upp samt utfrågade honom om åtskilliga saker angående förhållandena i Florens.

Den unge ädlingen lät därpå för sig föreställa en del af de närvarande, och efter detta officiella möte skildes åter de trolofvade.

Bröllopsdagen kom, och hela Florens var på benen. Vigseln skulle förrättas i Santa Maria dei fiori. Högaltaret var klädt med en hel skog af hvita liljor, och golfvet ända från ingångsdörren tätt strödt med rosor. Öfver alla gator, där tåget skulle draga fram, hade man spänt sidensegel mellan husraderna, prydda med d'Estes och Strozzis vapen. Dörrar och fönster voro smyckade med emblem, korsade olivgrenar till tecken på fred och förening och långa snodder med nedhängande majsax och frukter som omen för rikedom och öfverflöd. Hela torget framför rådhuset var belagdt med blått kläde, och från Loggia dei Lanzi upp genom rådhusgården skulle brudparet passera genom en tät häck af fanor.

Kyrkvigseln var nu förbi, brudparet kom ut och skred hand i hand öfver dômplatsen. Brudgummen var iklädd en violett sammetsdräkt, tätt broderad med pärlor, och han strålade af lycka. Han böjde sitt ljusa, lockiga hufvud fram emot den unga prinsessan vid sin sida, men hon gick blek och allvarlig med nedslagna ögon.

Allt detta nya och främmande hade ängslat henne, och hon kände sig beklämd och olycklig. Blott detta, att vakna inne vid en trång gata, med mörka, hotande palats öfverallt omkring sig, så att hon knappt kunde se himmeln, tryckte henne. Hon hade varit uppfostrad ute vid Tivoli, med utsikt öfver den vida campagnan, som utbredde sig som hafvet så långt hennes ögon kunde se, och hon hade gått omkring i den stolta och allvarliga parken omkring villan i en stillhet, som blott sällan afbröts af ett besök af resande från Rom.

Nu var hon från morgon till kväll omringad af människor, af hvilka de flesta voro för henne nya och

obekanta, som hon icke visste huru hon skulle tilltala. Icke heller lämnade man henne ett ögonblick i fred med sina egna tankar. Fadern hade ännu så många förmaningar, modern så många råd och bekymrade föreställningar att meddela henne, kammarjungfrurna så många frågor om hvilka juveler och dräkter hon ville välja för dagen, att hon kände sig plågad och förföljd.

Hon hade knappt sett den man, med hvilken hon skulle gå till altaret, och hon lät på sin bröllopsmorgon ikläda sig bröllopsdräkten utan att fästa någon uppmärksamhet vid alla de dyrbarheter, hvarmed man prydde henne.

Blek och tyst som en staty satt hon med de långa svarta ögonhåren nedslagna öfver de hvita kinderna.

Man flätade och krusade hennes hår och satte brudkransen därpå, utan att hon lyfte hufvudet för att se sig i spegeln. Som i sömnen klädde hon sig i den silfverbroderade, hvita brudklädningen och de små skorna, som voro öfversållade med hvita pärlor. Fadern kysste henne på den kalla pannan, och modern omfamnade henne, utan att det tycktes röra henne. Hon hade gråtit så mycket om natten och visste ju nu, att efter denna dag hennes öde var bestämdt och skilsmässan från föräldrarne oundviklig.

I kyrkan hörde hon den stora sångkören, ackompanjerad af många stråkinstrument, flyta tillsammans öfver sitt hufvud som en ström, hvari hon drunknade. Som genom en dimma såg hon alla ljusen på högaltaret mellan de hvita liljorna, biskopens gyllne mässkåpa och korgossarnes svängande rökelsekar. Hon hade sagt sitt ja och gick nu vid brudgummens hand ut på gatan, där människor från alla sidor trängde sig fram för att få se henne.

Men tåget var väl ordnadt. Framför redo tre härolder, som med trumpetstötar fingo alla fotgängare att vika åt

sidan. Därpå följde vapendragare och pager från tjugu af Florenz' förnämsta familjer, därpå musiken, trummor, gigor och lutspelare. Därefter såg man representanter från alla de olika skråen i Florens, hvilka buro de bröllopspresenter, som på rådhuset skulle öfverlämnas åt brudparet. Därefter kom åter en afdelning vapendragare och pager och så ett stort sällskap adliga och furstliga personer, hvarvid hvarje dam leddes af sin kavaljer.

Så följde en skara unga flickor och män, hvilka kastade blommor ur korgar, som de buro i händerna, och slutligen kom brudparet under en tronhimmel af gult siden, prydd med Florens' vapen och buren af fyra förnäma herrar.

En lika stor och brokig skara följde brudparet, som bildade midten af processionen.

Vänligt leende hälsade brudgummen åt alla håll, medan bruden, den sköna Vittoria, tackade genom att stilla böja hufvudet.

Fram öfver rådhusplatsen genom den täta häcken af svajande fanor gick tåget upp i den stora rådhussalen. Vid den ena änden däraf var uppsatt en dubbel tron för brudparet, omgifven af en hedersvakt. Längs väggarna på de inlagda träbänkarna, som voro prydda med sammetsdynor, togo alla förnäma herrar och damer plats, och därefter framträdde de deputerade, som skulle hälsa brudparet och i de olika brödraskapens namn frambära brudgåfvorna.

Först upplästes till den unga bruden ett långt välkomsttal på latin, hvari man tolkade Florens' tillfredsställelse öfver att se en romersk prinsessa upptagen i dess midt och hvilket afslutades af en blomstrande latinsk dikt, som tolkade alla hennes yttre och inre förtjänster.

Hon satt där uppe på den sammetsklädda tronen, blekare och blekare, och böjde hufvudet till tack.

Så kommo gåfvorna. Vapensmederna skänkte brudgummen ett sällsynt ciseleradt svärd och ett brösthärnesk i upphöjdt arbete med S:t Görans strid med draken som midtelbild. Guldsmederna öfverlämnade till bruden ett femradigt halsband af indiska pärlor, hvarvid hängde ett kors af smaragder, som innehöll en flisa af Jungfru Marias allraheligaste vagga. Träarbetarne hade förfärdigat en bönpall i rosenträ, inlagd med guld, ett under af smak och skönhet, och Florens' trädgårdar sände en triumfvagn, sammansatt af idel blommor, och hvarifrån två hvita dufvor flögo upp, sammankedjade med ett gyllne band.

Därefter kom ett tåg af personer i allegoriska dräkter, framställande kärleken, lyckan, freden och alla andra behagliga gudomligheter, som med olika verser och tal hälsade brudparet. Men ingen af alla dessa härligheter tycktes göra minsta intryck på den unga Vittoria. Hon försökte icke ens att le.

Hur skulle alla dyrbarheter och konstverk i världen ersätta henne den kärlek, som föräldrar och syskon dagligen slösat på henne? Och det praktfullaste palats vid en af Florens' gator kunde icke skänka henne den ro och friskhet, hvaraf hon njutit i de dunkla cypressalléerna i Villa d'Este med utsikten öfver den oändliga slätten.

Ändtligen voro alla välkomsthälsningar förbi. Det blef tyst i salen. Man såg emot dörren, som om man väntade något.

En page bredde ut en liten matta midt på golfvet framför den dubbla tronen, hvarpå brudparet satt, och strax därpå inträdde maestro Angelo. Han hälsade brudparet med en djup böjning af hela kroppen, men han knäböjde icke. Därpå reste han sig och satte violinen under hakan.

Han var klädd i en roströd klädesdräkt med korta byxor och en åtsittande jacka med ett bälte om lifvet, sammanhållet af ett guldspänne.

På håret, som han bar kortklippt öfver pannan och nedhängande till halsen i nacken, hade han en liten rund mössa, som följde hufvudformen. Han var af medelhöjd, smärt och välväxt, med skönt formade händer och handleder. Pannan var låg, hakan kraftig, de svarta ögonbrynen, till hvilka håret hängde ned, lågo raka som två streck öfver de mörka ögonen. Munnen hade ett allvarligt, nästan strängt uttryck.

Nu lyfte han stråken, och i detsamma lyfte han också ögonen, ett par stora, smältande ögon, hvari man såg det hvita under iris. Det tycktes, som om han såg genom taket in i himmeln, munnen öppnade sig litet, så att man såg tänderna skymta fram. Nu började han spela.

Det var en stilla, allvarlig melodi, som låg på de låga strängarna och ljöd som en människa, som i djupa tankar talar med sig själf.

Det var ensamhetens sång, när själen är allena. Den unga prinsessan hade lyft ögonen.

Hon tänkte på Villa d'Este, på campagnan, på de stora, ensamma linierna där ute.

Ja, just så hade hon gått och tänkt och drömt där hemma!

Men, hvad var det? Nya och främmande toner bröto sig in i denna melodi. Det var som budskapet om något nytt och oväntadt, något som på en gång skulle komma med ett ödesdigert inflytande! Hennes hjärta slog högre! — Ja, just så hade budskapet nått henne, att hon måste bort! En främmande brudgum väntade henne!

Hon satte sig till rätta på sin tron med armarna stödda mot karmarna och ögonen fästade på violinen.

Det började storma och rasa inuti den! Det var smärtor, som vredo sig, det var ett hjärta, som snyftade och bad, det var ångest och kamp, så att det skar i henne att höra det. Ja, detta var just hvad hon hade känt under hela resan hit upp och dessa förfärliga dagar. Det var friden, som var bruten, barndomen, som var förbi, kärleken, som kom och fordrade henne, lifvet med alla dess okända faror, som hotade henne. Hur skulle hon finna ett stöd i allt detta? — Nästan utan att veta det hade hon gripit sin brudgums hand och höll den fast. Han tryckte den sakta, och hon såg upp på honom.

Hvad han var vacker, och hvad han såg ut att älska henne!

Nu började violinen med en sång högt uppe på strängarna, smältande och mjuk, som när ett hjärta ber och bönfaller om kärlek.

Hur underligt! Just så såg hennes brudgums ansikte ut! Det var som om tonerna där nere sade henne, hvad han tänkte. »Jag älskar dig! Och du är min, men också du måste älska mig, helt och frivilligt. — Se på mig! — tro på mig. Förstår du icke, att jag vill skapa din lycka?»

Hur smekande tonerna sväfvade omkring henne, hur ömt och varmt de bådo, — just så, som hennes brudgums ögon bådo! Hon log emot honom, och han log tillbaka, men icke triumferande, icke säker på sin sak, utan lycklig och tacksam, som vid det första tecknet på hennes godhet.

Så sutto de stilla och sågo på hvarandra, medan tonerna kretsade omkring dem, milda och öfvertalande, som om det var lyckans och hoppets ljusa andar, som kallade dem.

Men nu bröt det ut med ny kraft. Det var en sång på två strängar, stark och klingande. Det var två hjär-

tan, som hade funnit hvarandra, två väsen, som förenade sjöngo kärlekens segerhymn.

Det bredde ut sig, det växte! Det var som om hela luften fylldes af toner. Mäktig och säker svingade sig musiken öfver dem och tolkade för dem kärlekens oemotståndliga makt.

Den sköna Vittoria hade blifvit röd om kinderna, hennes ögon strålade. Hon såg in i sin brudgums lyckliga ansikte, och medan de två sammansmälta tonerna beständigt stego och stego i allt högre hänryckning, böjde hon sig fram emot honom och kysste honom.

Det gick ett sakta mummel genom salen. — Hur kunde de våga det?

Ah, det var i konsertsalen, där jag satt. Preludiet och canzonan voro slut, och en dämpad susning som af en blott till hälften uttalad rörelse gick genom salen. Det hade gripit dem alla.

Det var musik, sådan som den *kan* vara.

Först då bravoropen och applåderna började, vaknade jag riktigt och gick ut ur salen. Det var mig alldeles omöjligt att efter detta sitta och höra pianisten slå sönder porslin och den lilla sångerskan gurgla sig.

Jag kom icke in igen förrän violisten började sarabanden och gavotten.

Hvar försiggick denna dans?

Hvad var det för människor som dansade den?

Vid de första tonerna förstod man genast, att det icke var i Italien längre. Det var icke den patetiska glöden, det var den franska elegansen och spetsigheten. Det var bugningar och hälsningar, pudrade peruker och komplimanger, konstiga steg och slingringar, och bakom

all denna ceremoniösa artighet något kallt och hånande, ja, nästan hemskt hotande, som glimtade fram, liksom när någon bakom en mask skrattar åt allt som försiggår omkring honom.

Var det samma violin, som spelade? En annan tid, ett annat folk, en annan ande talade genom den....

Det var länge sedan maestro Angelo hade slutit sina ögon i döden; hans violin försvann, såsom saker kunna försvinna i denna världens oroliga omkastningar. Då den åter dök upp, var det i Frankrike.

Den hade kommit i händerna på en fattig ung man vid namn Pierre Roubot, son till en svarfvare i Paris.

Ända från det han var liten, hade han haft två stora passioner, som växte med åren. Den ena var kärlek till musiken. Den andra var hat till kungahuset, till adeln, till de förnäma och alla, som ägde makten och härligheten, medan han, hans föräldrar och kamrater måste träla för sitt dagliga bröd.

Att på allvar ägna sig åt att vara musiker kunde det icke vara fråga om.

Hvarifrån skulle man få pengar till det?

Han måste sitta i svarfstolen hos fadern, bakom den tarfliga lilla boden, som blott besöktes af det slags kunder, hvilka ha det minsta möjliga att betala med. Men alla sina lediga stunder ända till sent fram på natten använde han till att öfva sig.

Han hade som barn haft en liten dålig violin, men sedan hade han tillfälligtvis på en auktion efter en ruinerad italiensk familj fått tag i den gamla, märkliga violin, hvars värde han genast förstod, fastän den var illa medfaren af tid och oförstånd. Så litet den än kostade, måste han dock låna pengar för att köpa den och få den riktigt i ordning, men han arbetade dubbelt så energiskt i svarfvarbänken och försakade många dagar

sin middag, till dess han slutligen kunde säga, att nu var verkligen violinen hans.

Och nu började han spela på ett alldeles nytt sätt. Den violinen förstod allt hvad han menade, fogade sig efter alla hans nycker och kunde göra allting. Han försökte med de besynnerligaste språng, de mest vågsamma löpningar och de underligaste drillar, — jo, den var alltid med! — Det lät mycket bättre, än han hade kunnat tänka sig, och hans långa fingrar och smidiga handled vågade sig ut på beständigt nya upptäckter.

Han hade virtuositeten liksom af naturen, inga svårigheter tycktes honom oöfvervinneliga; och med alla dessa yttre medel, som han höll som trådar i sin hand, tolkade han sin egen naturs hemligaste tankar.

Det var en vild, lidelsefull natur, på en gång brännande het och obevekligt kall, som bättre kunde hata än älska, bättre hånle än gråta, och som med en demonisk öfverlägsenhet såg ned på människolifvets sorger och fröjder.

Man kunde bli rädd, när man hörde honom spela.

Han stod, lång och mager, i den låga svarfvarverkstaden, med det långa, svarta håret ned öfver den höga pannan, de små svarta ögonen gnistrande i det bleka ansiktet, där hvarken ögonbryn eller ögonhår gåfvo någon synnerlig skugga, ett hårdt, sarkastiskt leende omkring den breda munnen, och den framskjutande, långa hakan hvilande på violinen.

När han då tog sina första tag öfver strängarna — ritsch, ratsch! — löpte det kalla kårar utefter ryggen på svarfvargesällerna. Det lät som två hemska hotelser om hvad som nu skulle komma. Och så bröt det löst! Han spelade för det mesta sina egna fantasier, och de voro just icke lustiga att höra på! — Det kokade som i

en underjordisk gryta, och därifrån bubblade och strömmade det glödande lava åt alla sidor.

Ibland kunde det nog då och då komma en smekande melodi med smidiga löpningar och lockande drillar, men man märkte, att det icke var någonting att lita på.

Det var blott den tunna skorpan ofvanpå vulkanen därunder, som snart skulle bryta fram igen i hela sitt raseri.

Handtverksgesällerna sutto med öppna munnar, bleka i ansiktet, och stirrade på honom. En af dem sade rent ut, att han trodde, att det var djäfvulen själf, som bodde i den där violinen.

Pierre lät aldrig höra sig offentligt. Han föraktade publiken, i synnerhet den betalande publiken, och han tyckte aldrig om, att man gjorde häntydningar på hans mästerskap på violinen. Han var helt enkelt svarfvaren Pierre Roubot, en fattig handtverkare, liksom hans far och farfar.

Violinen var blott hans förtrogne och bäste vän, det medel, hvarmed han uttryckte allt sitt dolda hat och sin obetvingliga självständighetskänsla, den stämma, genom hvilken han gaf sitt kokande inre luft en stund.

Då hände det en dag, att en man kom in i boden och bad att få tala med Pierre.

Pierre kände genast igen honom.

Han var far till en af hans barndomskamrater, som var anställd som violist i hofkapellet. Efter mycken nöd och fattigdom och kamp för tillvaron hade denne kamrat, som blott hade sysselsatt sig med musik, genom en lärares rekommendation fått en plats i det kapell, som spelade vid hofbalerna.

Om ett par dagar förestod en fest i Versailles, hvarvid kapellet skulle fungera, men den unge mannen hade blifvit sjuk i häftig feber och insåg omöjligheten af att

kunna komma med på den stora aftonen. Han kunde icke stå på benen, långt mindre hålla i och röra violinen.

Om han icke kunde infinna sig, skulle han ha all utsikt att mista sin plats, och i sin ångest hade han nu sändt fadern med bud till Pierre. *Han* kunde spela som ingen annan, och om han blott denna afton ville spela i hans ställe, skulle han därmed rädda både hans egen och hans gamle fars existens.

Han kände Pierres brinnande hat till kungahuset, och han delade det liksom de flesta, som tjänade det, — men han måste lefva! Och en aftons försummelse skulle vara nog för att man skulle låta honom gå och taga en annan. Det var så många, som slogos också om *den* brödbiten.

Ingen skulle lägga märke därtill, musiken satt högt uppe på en estrad, och hvad kapellmästaren angick, skulle han genast förstå, att den felande violisten blifvit ersatt af en mycket bättre.

Dessa och många andra bevekelsegrunder kom den gamle mannen fram med. Tårarna stodo honom i halsen, medan han bad för sin son, och hans gamla darrande stämma blef ännu mer darrande än vanligt.

Pierre satt och såg på honom med sina små svarta, tindrande ögon och brast slutligen ut i ett skallande skratt. — Skulle han, *han*, Pierre Roubot, spela för de kungliga! Nej det var en alltför splittergalen idé!

Han skrattade, så att han riktigt tjöt, men då fadern åter började bedja — och nu runno tårarna utför hans kinder —, blef Pierre ond. Han slog i bordet, så att verktygen hoppade högt i vädret, och så svor han de allra dyraste franska eder på, att ingen dödlig makt skulle förmå honom att visa sig vid hofvet som en tjänare. — En annan sak vore det, om det gällde att uppvakta de kungliga på ett annat sätt — hm!

Han satte sig med en häftig rörelse vid svarfstolen, och den gamle mannen tog sin hatt och gick mot dörren.

Där vände han sig ännu en gång och sade:

»Om min Maurice dör, — skall jag framföra någon hälsning?»

»Hvad för slag?» sade Pierre och lyfte på hufvudet.

»Han är mycket sjuk», sade den gamle mannen, »och nu den här underrättelsen till! — Man kan inte veta! Ångesten, oron — midt i en sådan där feber!»

Pierre stirrade på honom. Det hade kommit ett visst lugn öfver hans nervösa ansikte.

»Skulle han verkligen kunna dö?»

Den gamle mannen svarade endast med att böja hufvudet och tyst borsta sin hatt, medan han stack fram underläppen, och små tårar trillade ned öfver hans gamla, röda näsa.

»Nå ja», sade Pierre plötsligt, »så spelar jag för *honom*, för att hjälpa en kamrat, — och det skall bli ganska roligt att se de höga herrskapen dansa efter min violin. Kanske att det, när allt kommer omkring, kan vara ganska nyttigt att se det där packet på litet närmare håll! — Men inte en skilling understå de sig att bjuda mig. Det är inte jag, det är Maurice, som spelar, kom ihåg det!»

Och då den stora aftonen kom, satt verkligen Pierre i orkestern i Versailles.

Han hade profvat på förmiddagen och hade genast blifvit antagen.

Kapellmästaren hade kallat honom »en tusan till pojke» och erbjudit honom att behålla platsen med detsamma, ett anbud som Pierre hade mycket svårt att icke besvara med en örfil.

Nu hade han fått hofdräkten på sig, Maurices dräkt, hvaraf byxorna voro alltför strama och ärmarna alltför korta för honom.

Han måste gömma sitt långa, tunna hår under en peruk och måste taga krusade manschetter och spetskrås på sig, men man fäste ingen vidare uppmärksamhet vid honom. Musiken satt så högt, och de spelandes blickar voro fästade på danssalen.

Hur den strålade denna sal!

Taket var tungt af målningar och stuckarbete. Feta nymfer och gudinnor vältrade sig mellan förgylda snirklar och fantastiska ornament. Ljuskronorna sågo ut som stora kristalliseringar. De millioner glasstycken, som bildade dem, hängde som hjärtan, frukter och blad mellan otaliga fina vaxljus.

Tjocka, gula sidendraperier hängde ned framför fönster och dörrar och dekorerade de höga speglarna, som från alla väggar återgåfvo och fördubblade bilden af den lysande salen.

Golfvet var bonadt och blänkte glatt som is, och på detta farliga golf rörde sig redan en festklädd skara af hofvets damer och kavaljerer, som väntade de kungligas ankomst.

Damerna voro öfverlastade med spetsar och juveler. Deras dräkter med de utstående pocherna upptogo plats för två, och i synnerhet voro deras hufvud prydda med allt hvad en trött fantasi kunde hitta på af orimligheter, för att riktigt göra dessa hufvud höga och bemärkta af mängden. Blommor, girlander och fjädrar voro tornade öfver hvarandra. Ja, det fanns till och med ett par frisyrer, hvilkas topp slutade med ett miniatyrskepp för fulla segel.

Enhvar af dessa leende, sminkade hofdamer buro på sig en förmögenhet, stor nog att skaffa utstyrsel och hemgift åt ett halft hundrade fattiga flickor. Pierre tänkte på sin syster, som knappt hade haft råd att köpa sig brudskor. Och hur de svansade och knyckte på nacken

och kråmade sig som påfåglar och kalkoner, som icke veta, att de skola slaktas i morgon.

Och alla dessa förnäma herrar, hur de voro utstyrda och pyntade ut med en veklighet och ett koketteri som de behagsjukaste kvinnor — med gnistrande ringar på fingrarna, spetskrås öfver de hvita händerna, som aldrig hade arbetat, och briljanter på de smala klingorna, som skulle springa af vid första slag af ett ordentligt svärd.

Pierres ögon brunno som glödande kol. Ja, det var bra, att han fick se dem på så där nära håll en gång! — Nu först såg han, hur det vimlade af sådana där odugliga, öfverflödiga lyxpersoner, som frossade i öfverflöd, medan de fattiga svulto, som dansade nätterna i ända, medan de fattiga trälade för dem .... De intogo en onödig plats på jorden, och ju förr den stormvind kom, som kunde feja bort dem allesamman, dess bättre!

Nu gafs det tecken där nere!

Ceremonimästaren ordnade hofvet i skilda led, kapellmästaren höjde taktpinnen, festmarschen började, och flygeldörrarna öppnades för de kungliga.

Där kommo de, företrädda af pager och omringade af sin närmaste uppvaktning, kung Ludvig och den stolta Marie Antoinette.

Pierre hade sett drottningen förr men endast i förbifarten, då hon åkte i Paris. Nu kom hon långsamt gående, klädd i en guldbroderad, gul damastdräkt, öfversållad af juveler, hvari alla ljusen speglade sig. Hon hälsade på alla med en sådan värdighet och ett sådant behag, att Pierre, utan att veta det, sakta nickade med hufvudet som en hälsning tillbaka. Hon log, och han måste erkänna, att hon var skön.

Hur detta hufvud satt på den smidiga halsen! Det tycktes vara skapadt att bära en krona. Den breda pannan låg fri och slät under det högt uppstrukna håret,

de till hälften slutna ögonen hade ett egendomligt fängslande uttryck. Det var en klok och genomträngande blick bakom dessa tunga ögonlock, en blick, som klart observerade andra men dolde sig själf. Näsan med det smala näsbenet böjde sig i den noblaste krökning, och därunder log den fina, kloka munnen, som väl tycktes veta, hur mycket ett af dess leenden var värdt.

Som en sädesåker, när vinden går fram öfver den, böjde sig alla de sidenklädda ryggarna, där drottningen skred fram i salen.

Pierre såg icke på kungen.

Man såg icke på kungen, när drottningen var närvarande.

Då de kungliga hade intagit sina platser, dansades först en kadrilj, hvartill de blott voro åskådare, men därefter spelades upp till en saraband, och drottningen lyckliggjorde ett af de utländska sändebuden med sin hand. Salen var efter ett ögonblick full af dansande par, och dansen började. Hvar herre kretsade kring sin dam, och alla par tycktes kretsa kring drottningen som stjärnvärlden kring centralsolen. Man iakttog hvarenda af hennes rörelser, man hängde vid hvarje växling i hennes ansikte. När hon såg allvarlig ut, föll det som en skugga öfver det lysande sällskapet. När hon log, logo alla.

Hvad de svängde sig, kröpo och bugade sig, hela denna skara af smickrande, eländiga kreatur!

Och hon, drottningen, hvem trodde hon sig vara? — En öfverjordisk varelse, som fordrade blind tillbedjan, en afgudabild, som för att pryda sitt tempel plundrade sina undersåtar på deras hårdt förtjänta bröd! En usel, fåfäng kvinna, som endast lefde för att uppnå de flesta möjliga njutningar af allting och som icke frågade efter hvad folket led utanför hennes dörr.

Det intryck, som hennes majestätiska skönhet ett ögonblick hade gjort på Pierre, var försvunnet. Han såg nu blott i henne tyrannen, fienden, grunden och upphofvet till all nöd och olycka i Frankrike.

Han for med stråken öfver strängarna, så att de skälfde under den.

Han måste följa orkestern och spela hvad noterna bjödo honom, först sarabanden och därpå gavotten. Han måste göra samma drillar och figurer som alla de andra instrumenten, men drillarna ljödo under hans stråke som hotelser af knutna händer, och bakom alla dessa smekande melodier och eleganta fiorituren låg ett ohyggligt, doldt hån.

Det var, som om en satanisk smickrare, klädd i hofdräkt, med den förgiftade dolken vid värjgehänget, bugade sig och sade:

»Se, hur vi niga och bocka! — Vi beundra dig, du mäktiga! Vi böja oss, med handen på hjärtat! Vi komma nära dig, riktigt nära, — och så omringa vi dig, gripa dig, gripa tag i dig, — så där, — hu! omkring dina hvita händer!

Ja, ja, var inte rädd! Se, hur underdåniga vi äro! — Du skall inte vara rädd för att dö, det går så fort! — Med en sådan smal och smidig hals som din, så . . . .! ja, var inte alls rädd! Ser du inte, hur vi niga och bocka!» . . . .

Ljusen gnistrade i kronornas kristaller. Speglarna upprepade dem i en lång, oändlig rad. Golfvet var så blankt, och de hala stegen af de sidenklädda skorna gledo så lätta däröfver.

De hviskade, logo och skrattade, alla de sminkade ansiktena där nere.

Medan Pierre spelade, iakttog han dem alla. Hans mörka ögon i det bleka ansiktet fingo ett mer och mer

hemskt, frånvarande uttryck. Drillarna ljödo beständigt mera hotande, skalorna hånlogo med en allt kallare klang.

Denna afton svor Pierre Roubot, medan han spelade sin sarabande och gavott, att de alla där nere skulle dö — alla!

Hans stämma skulle bli en af de många tusen, som dömde dem, och det skulle ske snart. Men ännu denna afton skulle de få lof att dansa! Och han slutade stycket med den sirligaste figur på violinen, som lät som en djup bugning för drottningen, — henne, som han kort därefter såg föras till afrättsplatsen .... Det ryste i mig, då de klappade i händerna och ropade omkring mig. Var det triumfropen omkring giljotinen? .... Nej — fortfarande konsertsalen. Violinen tystnade, och synen var försvunnen.

Ännu en gång denna afton berättade violinen en historia från en svunnen tid.

Revolutionen hade sköljt sina böljor öfver Europa. Violinen hade följt med som en hyfvelspån i den stora strömmen och hade blifvit kastad öfver den franska gränsen in i Belgien.

Först hade den kommit att tillhöra olika rika amatörer, som icke kunde spela på den utan gömde den som en annan antik kuriositet, och först efter många, långa år hade den åter kommit i händerna på en konstnär.

Det var en stor konstnär, som på sin tid eldade publiken med sitt spel, men han var en af dem, som icke kunna förmå sig att offra åt någon simpel eller dålig smak. Han ville endast spela den bästa musik, vare sig folk ville höra därpå eller ej.

Så tröttnade publiken på honom och vände sig till andra och nyare stjärnor, som icke voro så noga i valet af sin repertoir men kunde göra sådana konststycken och krumsprång, som föllo den stora mängden i smaken.

Från att ha varit den eftersökte, blef den store konstnären den förbigångne, och så slutligen den glömde. Han kunde kanske ännu mycket längre ha hållit sig framme, men han hade inga anlag att »puffa» för sig, — denna moderna konst, hvartill fordras en särskild begåfning.

Han kunde vara både ond och bitter och djupt bedröfvad, när han såg, hur både den ene och den andre af de yngre blefvo föredragna framför honom själf — dessa pojkar, mot hvilkas konst han kunde ha tusen rättvisa anmärkningar att göra —, men han teg och gick åt sidan.

Om människor icke förstodo, hvad verkligt god musik betydde, voro de icke heller värda att höra den. Hvad honom själf angick, kunde han undvara deras gunst. Han skulle aldrig i lifvet nedlåta sig till något slags humbug för att ställa sig in hos en nyckfull publik.

Han hade på sin tid förtjänat mycket pengar, men han älskade dem icke nog för att behålla dem, och så länge han hade nog, tyckte han, att han också hade nog till att dela med åt alla andra.

Men så kom ensamheten, ålderdomen ryckte allt närmare, och det enda som återstod af allt det goda, som tillhört honom, var hans violin och en dotter, som var hans hjärtas största glädje.

Hans hustru hade dött som ung, och han hade varit både far och mor för sin lilla flicka. De två hade lefvat det innerligaste samlif, till dess hon vid tjugu års ålder gifte sig med en skollärare i Bryssel.

Det var en duktig och vacker ung man, och fadern hade ingenting annat emot honom, än att han tog dottern

ifrån honom. Emellertid härskade det bästa förhållande mellan de unga och den gamle. De bodde nära hvarandra och delade både godt och ondt. Det goda de hade att dela bestod mest i andliga ting, ty inkomsterna voro små i den lilla familjen, och man lefde från hand till mun.

I alla fall var det en lycklig familj. Kärleken förenade dem, och ingen fruktan för framtiden förlamade de ungas arbetskraft. De hade ju så mycket att lefva för, de hade hvarandra och den gamle fadern, och allt skulle nog en gång bli bra.

Men plötsligt krossades denna stilla lycka af ett enda slag.

Efter en veckas tyfusfeber dog den unge mannen, och strax därefter födde hans hustru en liten gosse till världen.

Hon hade icke fått lof att se sin man dö. Hon hade icke fått säga honom ett sista farväl och icke varit med, då man begrafvit honom. Man hade fört henne, till hälften medvetslös af förtviflan, till hennes gamle fars hus. Där föddes gossen, och först en veckas tid efter det att han hade kommit till världen, började hon vakna upp till lifvet igen.

Men hvilket uppvaknande!

Hon tyckte, att hon hade varit borta i hundra år och att man under den tiden beröfvat henne allt, som gjort henne lifvet kärt.

Hon hade ju icke fått säga sin älskade farväl, icke följa honom på väg till det obekanta landet; — han var liksom försvunnen. Medan hon var bunden vid sjuksängen, hade han gått ifrån henne för alltid! Och i stället för honom, som hon kände och älskade, hade hon fått detta lilla obekanta barn, som nu låg i hennes famn.

Hon kunde icke känna någonting för det, hvarken kärlek eller glädje. Hur skulle det kunna ersätta henne

den vän, som hon förlorat? Hon, som nu blifvit beröfvad sitt eget, bästa stöd, hon skulle nu stödja en till.

Hon låg i den stora, hvita sängen i den dunkla sängkammaren och såg mot fönstret.

Solen hade gått ned, och aftonrodnaden flammade ännu öfver Hôtel de Villes taggiga gaflar, som tecknade sig svarta upp emot den genomskinliga himmeln. Djupt nere ifrån gatan hörde hon röster af folk, som gick förbi.

Det var i april, ett härligt väder, och många människor voro ute och promenerade i solnedgången. En glad sång nådde henne, barnaröster, som ropade, skratt af två, som gingo och talade med hvarandra. Allting där ute började lefva vårens lif på nytt.

Hon låg blek och tyst och hörde dessa flyktiga ljud från den yttre världen, som nu föreföll henne som en värld, den hon icke längre kände.

Hvad hade hon med den att göra?

Hon föreföll sig själf som en, som efter ett skeppsbrott har blifvit kastad upp som en halfdöd kropp på de nakna klipporna. Hennes själ var icke vaken mer; — tårlös och känslolös låg hon och såg upp emot himmeln, där natten sakta bredde sitt dunkla blå och de första stjärnorna tändes.

Hon kände sitt barns varma kropp på sin arm, och hon vände hufvudet litet för att se på honom.

Han sof, med ett uttryck af stilla välbefinnande. Han kunde ju icke ha någon aning om, hur olycklig hans mor var.

Hans lilla mössa gick ned öfver det mjuka, mörka håret och den svettiga lilla pannan. Hans andedräkt var svag och hastig som på en liten fågel, och han borrade in det mjuka ansiktet under moderns skuldra, som om han kröp in i sitt bo.

Men han rörde icke hennes hjärta. Hon kände sig blott som en tom kropp med ett hjärta af sten, och utan

att gråta, utan att tänka låg hon åter och stirrade upp mot vårens natthimmel.

Då ljöd plötsligt violinen från sidorummet. Det var fadern, som spelade.

Det var länge, länge sedan hon hört honom röra violinen.

Det var en gång i den försvunna forntiden, innan allt det förfärliga hade skett; — och hon lyssnade.

Det var en välbekant stämma, som talade till henne. Denna mjuka, djupa klang hade hon hört från det hon var liten. Det var egentligen det första i lifvet, som hon kom ihåg att hon lagt märke till.

Stilla och allvarliga sväfvade nu dessa toner emot henne. Det var på ett vördnadsfullt afstånd de närmade sig henne och hennes sorg och talade till henne. De talade om hennes sorg, och de talade som inga mänskliga ord kunna tala. Hur fattiga och kalla äro icke alla mänskliga ord gent emot en stor sorg! Hur väl de än kunna vara menade, ljuda de nästan som en förnärmelse. Men dessa toner förstodo henne. De förstodo att taga hennes hopplösa sorg i hela dess omfång och lägga den framför henne, så att hon skakades däraf, som om det hade varit en annans olycka, som hon bevittnat. Hennes bröst började häfvas, hennes hjärta började slå med tunga, arbetande slag.

Det var döden i hela dess storhet och fasa, hvarom dessa toner berättade, det var afskedets sönderslitande smärta.

Och nu började de gråta! Huru de snyftade och stönade i kval, hur de suckade i ensam sorg!

De bragte hennes kropp i darrning och pressade tårarna upp från hennes bröst, — och nu grät också hon.

Heta, tunga tårar, som de första dropparna af ett oväder, föllo ned på hennes kinder, och nu störtade

tårarna fram. Det var, som om de refvo upp något af själfva hennes hjärta, något förfärligt sammanpressadt och dräpande, hvarunder hon legat krossad.

Hvad det var befriande att kunna gråta så! — Och tonerna följde henne. De gräto med henne. De tycktes säga: »Ja, ja, du har rätt! Gråt bara! Vi gråta med dig!»

Länge, länge dök hon ned i denna smärta och lät tårarna strömma öfver sin hals och sitt bröst utan att torka bort dem.

Men nu ljödo på en gång andra toner. Hon lyssnade!

Blott en i världen har kunnat tala så i musik, och hon visste hvem det var. Hon kände detta, men aldrig hade hon hört därpå som nu.

Det var trösten! En himmelsk tröst, som sväfvade ned som från stjärnorna och tog hennes sorg i sina armar. Endast den som förstår smärtan i hela dess djup kan också bringa trösten, — och detta var trösten.

Det var kärlekens och godhetens eviga ord, som falla mjukt som rosenblad öfver ett blödande hjärta!

Det var icke denna kalla tröst: »Du skall en gång kunna glömma!» Eller den ännu hjärtlösare: »Tänk på att många andra lida mer än du!» Nej, det var förkunnelsen om den lycka och kärlek, som är evig. Det var himmelns välsignelse öfver jordens smärta.

Och medan hon låg stilla och lyssnade, var det, som om en isklump smälte i hennes hjärta. Hon böjde sitt hufvud sakta öfver sitt barn och tryckte det närmare intill sig.

Hon skulle lära detta barn att älska honom, som hon hade älskat. Hon skulle lära det att se upp till stjärnorna, som nu lyste klara genom den dunkla natthimmeln, och öppna hans hjärta för sådana toner, som nu sväfvade öfver dem båda.

Den lille hade öppnat ögonen, två stora, allvarliga barnaögon.

Också han lyssnade och undrade. Hon såg det på hans ansikte.

I stora kretsar sväfvade tonerna omkring dem, som om de viftade dem med milda vingar och kysste dem på ögonen och munnen, till dess de sakta sväfvade bort och dogo hän, som de sista solstrålarna smälta bort i ett skimrande haf.

Dörren öppnades, och hennes gamle far kom ljudlöst fram emot sängen. Han hade ännu violinen i handen, och hans ögon sökte hans älskade barn, där hon låg i skymningen. Det var, som om han icke var säker på, om han skulle finna henne lefvande eller död.

Men hon bredde ut armarna emot honom, och då han böjde sig öfver henne, drog hon hans grå hufvud ner till sitt och barnets och hviskade:

»Tack, far! Du har räddat mig!»

Det var denna sång om den eviga böljgången af människolifvets sorg och tröst, om de stora, ordlösa striderna och de stilla segrarna, som violinen berättade. Detta, som aldrig ord riktigt kunna uttrycka, det berättade denna gamla violin i en verklig mästares hand.

Han får förlåta mig, att jag har försökt att återgifva det i ord!

Flyktiga bilder.

Hur ofta händer det icke, att vi få våra starkaste intryck af något tillfälligt, öfvergående, af något som endast visar sig för oss för att genast försvinna igen.

Hur ofta kan icke en personlighet, en situation som vi, själfva osedda, komma i närheten af, plötsligt frappera oss på ett alldeles särskildt starkt sätt, ja ofta gifva oss uppslag till en hel rad af nya föreställningar och idéer.

Vid sådana tillfällen är man alltid själf endast åskådare, icke deltagare, eller i alla händelser en deltagare, som ingen lägger märke till, — man lägger själf märke till desto mer.

Enhvar af oss kan säkert erinra sig ögonblick af sitt lif, då han sålunda blifvit vittne till en scen ur andra personers lif, — kanske en af de mest kritiska, och bilden däraf står outplånligt för hans minne, medan så många andra bilder, som oupphörligt upprepas, draga förbi utan att efterlämna något intryck.

Skulle vi alla berätta hvad vi sålunda under lifvets lopp ha blifvit vittne till, skulle vi kunna framvisa ett märkvärdigt galleri af olika och omväxlande bilder.

När jag bläddrar i mina minnen, träffar jag ständigt på vissa intryck, som ha visat sig flyktigt och som jag aldrig kan glömma och hvaraf jag skulle vilja återgifva ett par bilder, — må andra göra likaså!

I.

Jag var ännu icke vuxen men i den ålder, då man står på tröskeln till barnkammaren och endast väntar på att få lof att springa sin väg för att själf upptäcka världen, då jag en sommar var nere i det sydliga Själland.

Det var vid Nästved å, men jag minns icke, om det var vid Nästved by eller om det var ute vid Herlufsholms skola, den stora, präktiga herregården, som Herluf Trolle gaf till en lärdomsanstalt och som ligger som ett fågelbo midt inne i Sydsjällands rika skogar. — Jag var den sommaren på båda ställena, och jag gick ofta ensam omkring. Hur jag denna dag kom ner till ån, kan jag icke nu minnas, men stället har jag tydligt för mig.

Våra danska sjöar och åar likna icke de svenska. I Sverige skulle man kalla det, som vi i Danmark hedra med namn af sjö, för en dam, och våra åar ha intet af de svenska strömmarnas styrka och kraft, — de äro vänliga, lugna vattenflöden, som sorla fram mellan gröna stränder och som på sin höjd göra ett par små hopp vid någon fördämning. Sådan är också Nästved å, och jag ser den för mig som ett bredt, blankt band, solbelyst glidande fram genom sommarens öfverflödande härlighet. Ingenting i världen kan vara mera grönt än en sådan dansk skog. Öfverallt vältar det gröna fram, skjuter det ut, hänger det ned. Här vid ån voro sluttningarna öfvervuxna med högt, saftigt gräs, som nådde en upp till knäna, och otaliga blommor trängdes och knuffades om plats däri. Buskar och träd kröpo ända ned mot vattnet för att dricka, och där bakom lyfte sig skogens höga träd, som fortsattes i en oöfverskådlig härskara, så långt ögat kunde se.

Det var middagstid och alldeles lugnt.

Mellan vassen i ån flögo de gröna och guldglänsande dagsländorna, och ute på vattnet lågo hela små öar af näckrosblad med sina gula blommor och hvita liljekalkar skinande i solen. Såg jag upp öfver mitt hufvud, där jag satt, var det som att se upp i böljorna, när man doppar ned hufvudet under vattnet, allt var ett genomskinligt, ljusmättadt, skälfvande grönt, och från alla sidor strömmade denna blandade doft af blommor, hö och värme, som är midsommarens kännetecken.

Jag var själf i denna ålder, då man inga tankar har, utan allt i lifvet blott strömmar öfver en som en sammansatt, berusande vällukt, som man inandas utan att reflektera öfver hvad den är sammansatt af. Det är den ålder då man har stor lust att lefva. — Det är icke fritt, att man just vid denna ålder icke också plötsligt kan få stor lust till att det skall hända något, något nytt och oväntadt, något som man omedvetet längtar efter. Det är icke *någon* eller *något* bestämdt, det är blott en känsla af att nu är man på åskådarplatsen, och nu kunde uvertyren gärna börja.

Jag satt just och halfdrömde så där, då jag hörde det aflägsna plaskandet af årslag, — allt hördes långt borta i denna middagsstillhet. — Och se! där kom en båt, en liten fin grönmålad båt, rodd af en ung man med halmhatt.

Han såg sig om, medan han rodde, och vid ett ställe i skogen, där det fanns ett möjligt landningsställe vid ett par stora stenar mellan svärdsliljorna, lät han båten glida in under löftaket. Ett par ögonblick därefter lyste det rödt mellan stammarna, och strax därpå gled båten ut på vattnet igen, men nu satt det två i den, den unge mannen med halmhatten och en ung flicka med en skär klädning och svart hår.

De satte sig på samma säte, och han var mycket uppmärksam på att hon icke skulle väta sina fötter i bottnen af båten.

Då de hade kommit till rätta, rodde de ut i midten af ån, men där lade han upp årorna och lät båten drifva för strömmen, just förbi där jag satt och där jag gömde mig väl.

De sågo sig först försiktigt omkring, men så flyttade de sig närmare och närmare hvarandra, och till sist tog hon af sig hatten och lade sitt hufvud upp emot hans bröst.

Han höll sin ena arm om hennes lif, den andra om hennes skuldra och kysste henne på håret, och hon såg upp i hans ansikte och log.

Sakta, sakta gledo de nedför strömmen mellan de gröna stränderna.

Näckrosorna döko under båten och reste sig igen, och båten gled alltjämt vidare. — De talade icke, de sutto blott i den lyckliga känslan af att vara nära hvarandra och att älska hvarandra.

Jag förstod det, och jag tyckte, att de måtte vara mycket lyckliga. Jag minns icke hur de sågo ut, men jag minns, att jag tyckte att hon var så förtjusande, — honom såg jag icke vidare på.

Hvilka voro de? Hvarifrån kommo de? Och hvart skulle de hän? — Det är nu många år sedan, och jag vet ingenting om dem. Äro de döda, eller lefva de ännu?

Blef denna unga lycka till ett lifs lycka, eller var det endast en ungdomsdröm, som följdes af sorg och elände?

Bilden af dem, just denna dag, som de kanske själfva för längesedan ha glömt, dyker så ofta upp för mig. Det var första gången jag fick ett intryck af

hvad kärleken är, och jag kan ännu känna, hur jag kände det den gången. Just så skulle det vara! — Ensamma, två, midt i naturens fullkomliga härlighet, i samma båt, som utan åror drifver för strömmen, — ja! så skulle det vara, och så trodde jag att det var, — men så är det icke!

Det ha de nog också själfva upptäckt för länge sedan, men för mig ha dessa två obekanta förblifvit som en symbol af ungdomens första, lyckliga kärleksdröm, som försvinner vid första krökning af ån. — —

II.

Då solen brände alltför hett på Borgholms gator, började jag längta efter skogen, så att jag till sist icke kunde stå ut längre.

Den mycket omtalade ekskogen bakom Borgholm tar sig visserligen bra ut på afstånd som beklädnad för höjderna, men det finns hvarken skugga eller sittplatser i denna förvirrade, hoptrasslade massa af försummade träd, som se ut som långa vattenskott eller kålplantor.

De rådde mig då att åka till Skedde mosse, en skog, som väl ligger en half mil eller så från Borgholm. Det var en varm dag med svag blåst, då vi åkte den steniga vägen dit ut. Skogen består af endast furuträd, tämligen höga och alla af nästan precis samma storlek. Marken är fullkomligt jämn, utan den minsta rörelse och beklädd med ett kort, grönt gräs, och där finns icke ett spår af underskog. Här och där ligga stora, flata stenar, passande till att tända offerbål — eller duka frukost på.

Jag vet mig sällan ha sett ett ställe, som gjort ett så öfvergifvet och ensamt intryck på mig. Det var som en skog vid världens ände. Icke en fågel sjöng, icke ett djur fanns att se, men uppe i furukronorna gick en oupphörlig, djup, susande orgelton, som icke ett ögonblick tystnade. Jag sprang in i skogen för att om möjligt upptäcka nya ställen, någon omväxling, — någon förändring. Nej! Ständigt detsamma! — samma golflika mark med det korta, blomsterlösa gräset, den ena furan bakom den andra, af samma höjd och samma omfång och med samma djupa, entoniga sång i toppen: »Åh — åh — åh!»

Så gick jag tillbaka till vårt första ankomstställe, en stor, rund plats, omkring hvilken skogen slog ring.

Vi dukade fram vår matsäck på en sten och sågo oss omkring efter vatten, men i detsamma kom som af ett trollslag en hel flock barn framspringande mellan träden. Det var väl en tolf, femton stycken. De äldsta kunde vara en tio år, de minsta kunde nätt och jämt gå.

Alla voro fattiga, och hvar och en hade endast ett par plagg på sig. En hade fått byxor men inga skor, en annan skor men inga byxor. Alla voro de barhufvade, solbrända och mer eller mindre smutsiga. De som voro barfota, och det voro de flesta, hade fötterna alldeles grågula af tätt, fint damm.

Alla hade blombuketter i händerna, blommor som voro plockade i dikena ute på fälten och plockade utan hänsyn till hur buketten skulle bli. Det var den enda vara de kunde sälja, och då det nu kom en vagn till denna öde trakt, var det bäst att passa på. Hvem vet! här kunde vankas slantar. — De sade ingenting, de stodo blott på ett visst, förskräckt afstånd och glodde på oss.

Nu kommo skorporna, apelsinerna och kopparslantarna väl till pass, och så snart en hade fått, visade

sig en ny; jag vet icke hvarifrån de allesammans vimlade fram.

Men plötsligt kom det mellan träden en gammal, gammal gumma. Hon kunde knappt släpa sig fram vid sin käpp, och jag måste hjälpa henne att sätta sig på en sten. Det var med möda hon kunde stöta fram orden mellan pustningar och hosta, och då ändtligen rösten kom, var den så darrande, att det lät, som när man har gråten i halsen.

»Ja, jag skall säga frun, — jag är gammal, — jag är hundra år! — Det är inte småsaker, det! — Nej, det är det inte. — Och fattig är jag, och fattig har jag alltid varit, — — — och när jag nu hörde att herrskapet kom, så tänkte jag, att man kanske kunde vilja vara barmhärtig mot en gammal stackare — och — och» — — så började hostan.

Då hon hade fått litet att läska sig med, fortsatte hon:

»Ja, ja, hvar och en kan tycka att lifvet är tungt, och hvar och en har sitt, men när man har lefvat i hundra år, är man trött, och då önskar man att Herren i sin nåd ville göra slut på ens elände.»

Jag frågade, om hon icke hade några barn.

»Jo, jag har en pojke, som är ute och plöjer, — där — där ute vid vår stuga!»

Hon pekade med sitt gamla knotiga finger utåt skogen.

»En pojke, hur gammal är han?»

»Åh, han är sjuttiofem år», sade hon med en resignerad min och snöt sig.

»Inga fler?» frågade jag.

»Inga fler, — inga fler! Alla äro döda! Alla har jag sett födas och dö, och nu är jag ensam, och jag längtar, jag längtar efter att få komma härifrån.»

Hennes röst började darra ännu mer, hennes små ögon blefvo rödkantade, och hon sträckte sina magra armar med en tragisk rörelse upp emot himmeln och skakade dem.

»Kan då Gud inte höra mina böner, skall han då alldeles glömma mig! Jag ber honom ju dag och natt om min förlossning! Men jag kan förstå, han har så mycket annat att tänka på. Han kan inte minnas mig, gamla stackare, som går här och väntar och väntar — åh! åh!» —

»Åh! åh!» — susade det där uppe i furorna. Hvad det var trist och öde och hopplöst och innehållslöst och rörande på samma gång.

Hon satt ännu länge och jämrade sig. Men det var blott samma tema med olika variationer. Hon hade ingenting att berätta, ingenting att minnas. Alla hennes tankar och all hennes längtan gick ut på att komma bort från detta lif, och då hon ändtligen reste sig och stapplade bort, medan jag stödde henne, tills hon kom till vägen, sade hon:

»Ja, Gud välsigne frun för hennes barmhärtighet! Och måtte frun aldrig bli så gammal som jag!»

Så snart hon var försvunnen, kommo barnen fram igen. För dem var ännu en kryddskorpa, en femöring eller en kringla en högst spännande och eftersträfvansvärd uppenbarelse.

De följde oss som en myggsvärm, ständigt med nyplockade blommor, som de kramade i sina små svettiga händer, och då vi sedan rullade bort, sprungo de ännu efter vagnen, till dess deras små dammiga fötter blefvo trötta, och de blefvo stående med magen ut och rufsigt hår och sågo efter oss.

Blåsten hade blifvit starkare, och det ljöd som långa klagorop i kronorna af furuskogen: »Åh — —

åh — — hundra år! — — Alltid det samma — — — — —
åh — — åh» — —, och så försvann Skedde mosse.

III.

Det var just i solnedgången, då vi kommo ned från tornet i en af Tysklands stora götiska kyrkor. En del af det mystiska templet låg redan inhöljdt i mörker, hvarifrån här och där en altarlampa glödde som en lysmask. Men på en af de höga pelarna i midtskeppet föll ännu den nedgående solens sista strålar och omhöljde madonnabilden, som stod högt uppe, med en öfverjordisk glans.

Om dagen hade jag gått förbi och sett upp till denna staty, som icke var af något konstnärligt värde och dessutom utklädd som en docka i hvit atlas och guldpaljetter, med en guldkrona på hufvudet, och en mindre krona på det lilla Jesusbarnet hon höll på armen.

Jag hade sett på dem med en af dessa kyliga, kritiska blickar, som vi protestanter ju vanligen bestå de katolska helgonbilderna, hvari vi blott se öfvertro och afguderi. — Men nu i solnedgången såg det annorlunda ut.

De höga hvalfven tycktes oändliga, då skymningen redan hade lägrat sig däruppe, och de tunna rökelseskyarna, som hade stigit upp efter rökoffret, dröjde ännu där som sväfvande nattdimmor.

Rosetten i det mångfärgade fönstret strålade som blad och blommor, och från ett annat högre liggande fönster föll ett helt knippe af breda solstrålar ned öfver den midtersta pelaren i kyrkan, där madonnan tronade.

Från torntrappan, där jag stod, kunde jag icke se hennes ansikte eller några af detaljerna i hennes gestalt. Hon var omgifven af ett hvitgult, strålande skimmer, hvari guldbroderierna på hennes dräkt darrade som stjärnor och som slog en gloria om hennes krönta hufvud. — Hon var i detta ögonblick himmelns drottning, som visade sig i hela sin fläckfria härlighet för jordens barn. Och jag förstod, att just så uppfattades hon af en ung kvinna, som låg på knä djupt nere framför hennes fötter. Hon var svartklädd och hade en slöja öfver hufvudet, som alldeles dolde hennes ansikte, och hufvudet var böjdt öfver de sammanknäppta händerna, hvilka lågo som maktlösa i hennes knä.

Icke ett ljud förnams i kyrkan. Endast en präst sysslade med smygande steg med de heliga kärlen vid högaltaret, och dammkornen hvirflade ljudlöst och mångfärgade i de långa solstrålarna. Nedsjunken, och liksom förkrossad i bön, låg denna bedjande kvinna framför den himmelska synen ofvanför henne. — Hvilken hopplös sorg hon än kunde gömma på, hvilken synd hon än måtte ha att bekänna, så är jag säker på att hon i detta ögonblick fick tröst; för henne fanns den himmelska, eviga trösten i denna stund synligen tillstädes. Den behöfde icke tala genom människoläppar, den behöfde blott visa sig och därmed säga: »Här är jag! Jag lefver och beskyddar dig. Hvad du än har förbrutit, hviska det till mig, — jag tiger. Hvad ditt hjärta längtar efter, betro mig det. Jag har makten! — Är du ångestfull och orolig, lyft dina ögon till mig! Jag är den eviga, lycksaliga friden!»

Mer och mer blixtrade madonnabilden i solnedgången, och djupare och djupare böjde sig bedjerskan ner.

Plötsligt lyfte hon hufvudet och slöjan föll från hennes ansikte, ett ungt, rörande, förgrätet ansikte. — Hon sträckte fram halsen, som om hon i tankarna ville

kyssa Marias fot. Hon sträckte händerna, armarna, skuldrorna emot henne med en stor rörelse, som om hon ville säga: »Tag mig! Fräls mig!» och så låg hon orörlig ett ögonblick.

Ännu lyste synen öfver henne, men med ens bleknade den, fick en blyaktig, kall färg och släcktes därpå plötsligt, som man släcker en flamma. — Det var mörkt i kyrkan, och kvinnan reste sig hastigt, drog slöjan omkring sig och försvann i en af sidogångarna.

Låt protestanterna tala aldrig så mycket om bilderdyrkan och hedendom hos katolikerna, låt dem kalla det barnslighet och öfvertro, att de kunna få tröst genom att knäfalla inför en staty!

I detta ögonblick förstod jag alltsammans! — Det är icke endast genom ett föredrag ens själ sättes i rörelse, det finns syner, som kunna röra och upplyfta helt annorlunda än mänskliga ord.

I ett af de grekiska skådespelen säger nattväktaren om Allmakten: »Jag kallar dig Zevs, om detta namn behagar dig.»

Katolikerna kalla den himmelska trösten för Maria.

IV.

Det var på Turins stora, präktiga bangård. Tåget stod färdigt att gå söder ut, och många människor voro församlade i väntsalen och på perrongen.

Där funnos resande från alla världens länder, som reste för att se sig omkring och roa sig, där funnos landets egna barn, som skulle söder ut i olika angelägenheter, och där fanns fattigt folk, som skulle flytta

eller i tjänst. De vimlade om hvarandra i en brokig mängd.

Bland alla dessa vackra och fula ansikten fanns det ett, som särskildt ådrog sig min uppmärksamhet. — Det var en ung flicka, som stod i ett hörn med en liten resväska på armen. Hennes dräkt var ytterst fattig, men icke dess mindre utstyrd med så många brokiga färger och så mycket af de fina damernas aflagda bjäfs, att det icke var svårt att se, hvilket slags kvinna som bar det. — Hon var icke vacker men hade ett kraftigt, markeradt ansikte, med starka, hvälfda ögonbryn och tjocka flätor af groft, svart hår. Hennes ursprungliga mörka hudfärg var täckt af ett tjockt lager af rödt och hvitt smink, men de bara händerna voro röda och grofva.

Allt hos henne borde egentligen ha varit ägnadt att väcka ens obehag och motvilja, och dock var det något hos henne, som strax kom mitt hjärta att nästan stanna af deltagande för henne, och det var ett uttryck af så djup förtviflan, att jag aldrig vet mig ha sett det i en liknande grad på ett människoansikte.

Framför henne stod en gammal käring, ett riktigt häx-utseende. Hon var barhufvad och enögd och hade icke en tand i munnen. Men denna tandlösa mun rörde hon med en förvånande munvighet. Icke ett ögonblick stod den stilla, utan som ett hjul snurrade hennes obegripliga italienska åstad med alla de dramatiska höjningar och sänkningar af rösten, som man blott kan frambringa i södern.

Medan hon talade, fäste hon sitt lilla, gulgröna öga skarpt på den unga flickan framför sig och ledsagade sin ordström med en oändlig omväxling af alla slags gester. Då och då tystnade hon ett litet ögonblick med ett frågande tonfall, som om hon väntade ett svar, men hon fick det aldrig. Den unga kvinnan framför henne svarade

henne icke ett ord. Med ett uttryck af stum, slö, trotsig förtviflan stirrade hon framför sig och lät den andras ordsvall skölja öfver sig.

Där passerade en engelsk dam, en stor skönhet, elegant klädd. Jag såg efter henne, men den unga flickan gaf henne icke en blick. Där kom en rad riktigt fina sprättar, klädda efter sista modet, med knappen på sina promenadkäppar i munnen och hattarna på sned. De kastade i förbigående några hastiga, forskande och föraktfulla blickar på henne. — Hon tycktes icke märka det.

Tåget började fnysa och frusta som en drake, färdig att flyga, och vid det buller, det förorsakade, höjde den gamla häxan sin röst ännu mer. Den ljöd öfvertalande, öfvertygande, men hvad hon sade, förstod jag icke.

Ville hon häfva de sista skruplerna i en ensam, förtviflad själ, eller ville hon öfvertala henne till någon inbringande förbrytelse, för hvilken till och med den mest fallna kvinna skulle rygga tillbaka? Jag vet det icke, — men aldrig har jag sett ett viljelöst offer för det ondas inflytande så öfvergifvet, så förtvifladt som denna kvinna, som stod här för att draga sin undergång till mötes. Hon hade tydligen ingen enda vän i hela världen, som skulle kunna eller vilja hjälpa henne. Hon var dömd, och i sista ögonblicket stod denna elaka gamla kvinna och stötte henne med säker hand ned i afgrunden.

Det var ett sådant ögonblick, då man riktigt känner sin egen feghet och oduglighet. Rättvisans stämma inom en säger: »Hjälp henne då! Rädda henne! Ser du inte, att det beror på ett ögonblick! —» Men medan man tydligt hör denna stämma, rör man sig icke utan ser på, som om man vore åskådare vid en afrättning.

Människorna började taga plats i vagnarna. Flickan gick ut för att sätta sig upp i en tredje klassens kupé. Den gamla häxan trängde sig efter, tätt i hennes spår som en

haj, och då den unga flickan kommit upp i vagnen och hade fått sina fattiga bylten med sig, stod ännu den gamla där nedanför, gestikulerande och talande, som om hon hade en helveteseld under tungan.

Icke ett ord, icke en blick fick hon till svar. Tyst och förstenad som en, som vet, att allt hopp är ute, satt den unga där uppe och stirrade framför sig.

Dörrarna slogos igen, den ena efter den andra. »Partenza!» ropades det, också hennes dörr smälldes igen, — och så gick tåget.

Jag såg henne aldrig stiga ur, och jag vet icke hvad det blef af henne. Jag vet endast lika säkert, som att jag själf reste till Rom, att hon reste till sin undergång.

V.

Det var vid den italienska gränsen. Tåget stannade vid tullstationen, där alla skulle in för att få resgodset visiteradt.

Det var natt, en mild, härlig septembernatt. Månen stod som en stor, blank sköld på en molnfri himmel, och i det svaga ljus, den spridde, glänste det här och där i vattenfallen från bergen, på sjöns blanka yta, och kloster och villor flöto som drömbilder förbi oss.

Vi hade lämnat Lugano, som trots sin fullkomligt italienska karakter ju ännu ligger på det schweiziska området; nu skulle vi in till Como, där det var höstmarknad och dit en mängd landtfolk voro på väg med sina varor.

Det är alltid något så besynnerligt i att stå på gränsen till ett land, om man också har vuxit ifrån att liksom

den lilla engelska flickan se på marken och säga: »Äro vi i Devonshire nu, ja, men det är ju rödt!» — (rödt på kartan). — Om det också är något tillfälligt och mänskligt, som har satt sina gränser i naturen och sagt: »Här upphör Schweiz och Italien börjar» —, så har det ändå också sin betydelse, och man vet, att nu drager man in under den italienska trikolorens beskydd.

För mig var det dessutom ett återseende efter många års skilsmässa, och jag var i samma andlösa, spända tillstånd, som när man efter många år skall återse en älskad vän och vet, att nu står han på andra sidan dörren. Skall han vara förändrad? Skall man känna igen honom och älska honom lika högt som förut? Eller är det blott i ens minne han har fått denna ideala glans, hvari han står för ens tankar? — Snart skall man få veta det! —

Folk trängde sig fram emot tullborden, där tulltjänstemän och publikaner refvo omkring i alla effekter på ett syndigt sätt, och offren stodo förskräckta och försvarslösa och sågo på. Där stod ett bondfolk från trakten, som medförde en hel mängd fruktkorgar, hvilkas innehåll de skulle sälja i Como, och utom de tunga korgarna och diverse bylten och paket, hade hustrun ett litet spädt barn att bära på. Visserligen var hon själf stor och bred som en karyatid, men hon hade dock icke mer än två armar, och mannen var alldeles upptagen af att se efter, att man icke lurade dem i tullen. Då min man var sysselsatt med en liknande öfversikt öfver våra egna ressaker, bad jag modern om lof att få hålla det lilla barnet, medan hon passade på sina korgar. Jag skulle sätta mig utanför på en bänk och vänta tills det var klart i tullen.

Med en vänlig nick och ett tack räckte hon mig ungen, och jag satte mig utanför i månskenet med den lilla i famnen.

Det var bestämdt en liten gosse; jag har litet erfarenhet i att förstå mig på lindebarn, och det var något i sättet att hålla hufvudet och draga ihop ögonbrynen, något i rörelserna af de små fasta armarna, som sade mig, att det var en liten italiensk gosse, jag hade fått tag i. — Lyckligtvis var han i den späda ålder, då det är ett litet väsen alldeles likgiltigt, hvem som tar det, bara den som tar det håller väl fast, och jag gjorde det så bekvämt som möjligt för honom.

Det var en liten vacker unge med olivfärgad hy, som var dunig som på en liten fågel. Ögonen voro stora och svartgråa med fina, skarpt tecknade ögonbryn. En liten näsa, som tydligt sade, att den med det första tänkte kröka sig, och den allra sötaste och allra minsta mun, man kunde tänka sig, som med ett litet högtidligt uttryck spetsade sig och öppnade på läpparna.

Gossen låg på ryggen, med hufvudet stödt mot min arm, den ena lilla tummen i munnen, och såg uppmärksamt på månen.

»Där ligger du och tittar», tänkte jag, »och vet inte hvilken lycka du är född till. Här skall du växa upp, bland dessa berg och underbara sjöar, där allt det stora i Schweiz och det milda, förtrollande i Italien har samlats för att skapa ett paradis.»

Han såg på mig, och jag tyckte, att han drog litet på munnen. »Ja du! Du kan skratta, du! Medan vi andra däruppe vid världens ända gå omkring i is och snö, så snöar det här redan fruktblommor, och medan vi plocka våra sura krusbär och rifva fingrarna blodiga för att få dem, behöfver du bara gripa efter drufvorna!»

Det är märkvärdigt hvad lindebarn ha snabb uppfattning! Han började verkligen röra sin lilla hand, som om han räckte ut den efter något.

»Och så vacker du blir, din lilla bandit! Sådana ögon får man blott, när ens mor har sett på bara skönhet, innan hon födt en, och ju mer man själf insuger däraf, dess vackrare blir man.»

Han blinkade åter med de långa ögonhåren och såg åter stint på månen.

»Åh ja, du behöfver inte göra dig till! Du är lika söt ändå! — Hör du! Vill du byta med mig? — Låt mig följa med far och mor ut på landet och hjälpa dem att gräfva i vingården och äta drufvorna, och så kan du resa upp till norden och stänga dig inne nio månader af året och lefva på att läsa och skrifva och andra lika dumma saker! —»

Men nu opponerade han sig tydligt och började sparka med benen.

De kommo ut från tullen, och modern gick emot mig med ett ansikte så mildt, som om vi hade känt hvarandra i många år, och sträckte ut armarna efter den lilla.

Jag behöll honom ännu en stund och sade några ord om hur förtjusande jag fann honom, och under tiden böjde modern sig ned och öppnade locket på en af sina korgar och tog upp ur den en tung, svart drufklase, som ännu hade daggen kvar på bären och stjälkar så kraftiga och tjocka som en gren.

»Tag bara!» sade hon leende och räckte mig den. »De äro goda. De ha vuxit i vår egen vingård. Det var så vänligt af er att ta min lilla Giacomo, — den ängeln!»

Jag tog drufvorna, och hon fick gossen, — så ljöd signalpipan, och vi skildes åt.

Om han lefver, är han stor nu, den lille Giacomo. Han har lärt sig att tala italienska och arbeta, men månne han är lika lycklig, som den natt, då han låg inbäddad i schalar och såg upp på månen, som seglade fram öfver Comosjön?

VI.

Blott ännu en bild ville jag tillfoga, — ja, det är egentligen ett samtal, som jag blef vittne till, mellan två gossar, som jag kände.

Det var en varm sommardag, som jag hade gått ut i skogen till min älsklingsplats. Den var djupt nere, alldeles vid stranden af Mälaren, där några väldiga stenar lågo kastade om hvarandra och där ett par stora vilda rosenbuskar blommade. Björkarna hängde med grenarna ut öfver vattnet, och de två höga granarna, som stodo vid sidan, sågo dubbelt mörka ut mot alla de ljusa träden omkring.

Här fläktade det på heta dagar alltid litet från sjön, som med otaliga glimtar, i små, lätta böljor skvalpade förbi. Här fanns skugga mot solen, och man hade ändå på samma gång det nöjet att se den falla med all sin makt på det gröna gräset och alla de gula blommorna på backen.

Jag hade gått dit ned och hade lagt mig i gräset med en bok. Det ser ändå alltid litet nyttigt ut att ha en bok under armen, när man går ut om sommaren, fastän man ju sällan kommer längre än till att slå upp den. — Där funnos så många fjärilar och andra insekter att se på, där jag låg med näsan alldeles rakt nere i gräset, och sjön lockade ständigt mina blickar ut. Det lyste på de hvita seglen eller det föll blå, förfriskande skuggor öfver vattnet, eller inträffade andra sådana viktiga och fängslande saker, som togo hela ens uppmärksamhet i anspråk.

Hafvet är oroväckande. Det rifver upp all ens längtan och saknad, men Mälaren är så lugnande. Man ser utåt och tänker: »Hvad det måtte vara härligt där

ute på vågorna och härligt där borta på andra sidan, — men här är lika bra, — och jag blir liggande.»

Medan jag låg i sådana djupsinniga tankar, kommo gossarne gående nedför backen med sina fiskredskap. Det var de två kusinerna, ungefär jämnåriga, bägge mellan en tolf, tretton år. — Det var emellertid stor skillnad på dem i storlek och utseende.

Nils, som gick främst, var liten till växten, bredaxlad och kraftigt byggd. Han hade alldeles ljust, kortklippt hår, kort näsa, en allvarlig, stor mun och ett par goda, trofasta, små blå ögon. Han var klädd i randiga sommarkläder och bar, utom metspöet, asken med maskarna.

Bakom honom kom Valter, en lång, smärt gosse, elegant växt, med smala händer och runda handleder. Han hade nästan kolsvart hår, som hängde i långa tofsar ner öfver pannan, fina ögonbryn och en rund, röd barnamun. Det vackraste hos honom var dock hans ögon, ett par sammetssvarta, milda, melankoliska, förföriska ögon med långa silkesögonhår.

Om man skulle gå till bottnen af saken, var det allt de där ögonens skull, att han så ofta fick ja, när han bad om något, och att han ofta slapp ett straff, som kunde ha varit rätt väl förtjänt. — Hans far och mor, hans mormor och tanter, — alla skämde bort honom, — ja, jag med! Det måste jag erkänna.

Han gick långsamt ned för vägen, klädd i en helt blå dräkt med korta byxor och en blå krockethatt, som satt vårdslöst på nacken.

Nils var ett stycke framför honom, och då de nu skulle gå nedför backen, spejade Valters ögon ifrigt framför sig.

»Nils!» ropade han. »Pax för den stora stenen till höger! Där vill jag stå!»

De gingo förbi mig och nickade åt mig och ställde sig sedan nere vid stenarna för att meta. Valter skyndade sig att ta plats på den stora, flata stenen, där man afgjordt stod bäst, och räckte sitt metspö till Nils.

»Åh, sätt på en mask åt mig», sade han.

Nils böjde sig ner och satte mask på hans krok, därpå gjorde han sitt eget metspö i ordning, och de började meta.

Det var alldeles lugnt där nere, och de talade icke. Jag hörde blott, när de då och då drogo upp refven och kastade ut den igen i en annan riktning.

På en gång började Nils skrapa med fötterna. Han drog upp en liten fisk, som hängde och sprattlade förtvifladt i solen med sina silfverfjäll.

Valter kastade ett par mörka blickar på den och teg. Efter ett par minuter hade Nils om igen napp. Denna gång var det en abborre med röda fenor, som han kastade i land.

»Hvad du har lyckan med dig!» sade Valter och flyttade sig, så att han stödde sig på det andra benet.

»Ja, se en så'n en», sade Nils förnöjd. »Den skall jag ge mormor till kvällsmat.»

De började igen, och Nils fick det ena nappet efter det andra. Valters flöte hade ännu icke rört sig.

»Det tror jag nog», sade Valter förtretad, »att det nappar för dig. Det fins ju ingen sol, där jag står, och fiskarna tycka inte om skuggan.»

»Vill du byta med mig?» sade Nils genast. »Kom och ställ dig här. — Se här! Räck mig handen.»

Valter tog emot den och var med ett språng öfver på Nils' sten. Nils ställde sig på den flata stenen, som Valter hade lämnat. Men lyckan tycktes vilja följa Nils, och det varade icke länge, förrän han åter fick napp på det ställe, där han stod, och drog upp den ena

lilla fisken efter den andra. Valters ögon blefvo alltjämt mörkare.

»Ditt metspö är längre än mitt», sade han, »och ditt snöre också. Jag når inte ut bakom de första stenarna på bottnen.»

»Här», sade Nils och räckte honom metspöet. »Tag mitt! Jag har ju redan fått så mycket.»

Valter bytte ifrigt med honom, och nu varade det verkligen icke länge förrän också han fick napp, och då han hade fått ett par småfiskar lagda i en hög bakom en sten, kom hans goda lynne tillbaka, och gossarne började samtala.

»Nils», sade Valter, »tror du, att du får lof att gå till sjös?»

»Ja, jag vet inte», svarade Nils i en hviskande ton för att icke störa fiskarna. »Mor är ju så rädd för det. Men det är det enda jag har lust till. Usch, att sitta och glo i de där dumma böckerna och läsa latin! Vet du någonting mera retsamt än latin?»

»Ja, men man sliter ondt på sjön», sade Valter. »Om du skall bli kofferdist, så får du en sådan usel mat. Jag vet, att de ha det som riktiga hundar.»

»Det vänjer man sig vid», sade Nils. »Och så kan man ju få sitt eget skepp, och segla hvart man vill.»

»Åh du! Det kostar många tusen riksdaler, och du kan ha drunknat många gånger, innan du förtjänar *dem*.»

»Ja, jag har nu i alla fall mest lust till det», sade Nils och satte armen i sidan. »Men du, Valter, hvad vill du bli?»

»Ja», sade Valter, lättade på sin blåa hatt och kliade sig i hufvudet. »Jag vet egentligen inte. Jag har just inte lust att bli någonting, — så där alltid, — men jag skulle också vilja se mig omkring i världen och resa till alla länder i Europa, Asien och Amerika. Till Afrika

bryr jag mig inte om att komma. Jag tror, att där är så hett och så fult, — men till alla andra ställen. — Och så vill jag ha mig ett riktigt stort hus på landet, och hästar och vagnar och en segelbåt, — en så'n där segelbåt, som den engelske lorden hade, som var i Stockholm i fjor. Det skall vara sex matroser och en salong och en sängkammare, och så skall jag ha min egen kock med.»

»Och din fru», sade Nils.

»Det har jag inte tänkt på ännu», svarade Valter och bytte om ben.

»Ja, du får ju i alla fall, hvem du vill ha», sade Nils med en suck, som kom mig att tro, att han kanske tänkte på en viss liten guldhårig kusin, som var alla gossarnes ideal.

»Ja, det tänker jag inte gräma mig öfver», sade Valter. »Vill inte den ena ha mig, så vill den andra. En fru är inte svårt att få, — men pengar! — Det är svårare, och man behöfver mycket, mycket pengar, om man vill ha roligt.»

»Ja, då får du väl försöka att förtjäna dem på ett eller annat sätt», sade Nils, som nu var trött på att meta och hade krupit bort bakom Valter.

»Det dröjer så länge», svarade Valter, — — »Men man kan låna», tillade han efter en paus och såg med sina svarta ögon drömmande ut öfver vattnet.

»Nej, vet du, det säger far är det dummaste man kan göra, för det kommer så surt efter», invände Nils.

»Nå, hvad skall man då göra, när man ingenting har och ingenting kan förtjäna? Skall man sitta och mögla, som en annan skolmagister. Nej du! Då rymmer jag hellre min väg och kommer aldrig mer igen!»

»Nej, det gör du inte», sade Nils och såg upp i Valters ansikte med ett par ögon, som visade, hur förälskad han var i sin vackre kusin.

Därpå steg han upp, lade armen kring hans skuldra och sade till honom i den ömmaste ton:

»Gör du gärna skulder, Valter. Jag skall betala dem.»

Bakom en solfjäder.

Nu har jag snart varit här en timme, och jag tror, att jag har uppfyllt alla mina plikter. — Jag inbillar mig det åtminstone, men det kan väl vara, att jag tar miste, ty sällskapslifvets plikter äro mångfaldigare och strängare än alla andra. — Emellertid har jag hälsat på värden och värdinnan, talat med dem af gästerna, som betrakta det som ens skyldighet, att man skall komma och niga för dem, växlat några muntra ord med en och annan af mina bekanta och talat med en eller två, hvilka jag kanske kan förmoda, att jag gör ett obetydligt nöje genom att tala med dem. — Nu har jag för afsikt att sitta här i ett hörn och hvila mig, tills den kommer, för hvars skull jag egentligen har gått hit.

Det är en underlig värld vi lefva i! De, hvilkas närvaro skulle göra en lycklig, hvilkas umgänge skulle rikta och utveckla en — kanske ömsesidigt skulle rikta och utveckla en —, dem ser man aldrig, men däremot är man tvungen att tillbringa dagar och veckor i sällskap med personer, som efter tjugufem års bekantskap äro en lika främmande, som den första dagen man möttes.

Men sällskapslifvet skulle väl just vara uppfunnet för att föra personer tillsammans, som till hvardags icke kunna glädja sig åt hvarandras sällskap? — Jo, pytt! Just de personer, som man helst vill tala med, skall man se så likgiltigt på som möjligt. Så snart två personer — jag menar naturligtvis en herre och en dam — i ett

sällskap föra ett längre och förtroligt samtal med hvarandra, då ser man, hur de andra se snedt på dem, hviska till hvarandra och känna sig i hög grad både nyfikna och indignerade vid ett så stötande faktum som det, att två människor verkligen hafva glädje af att träffas.

Sitta däremot två damer och baktala sin nästa, då har ingen något att invända däremot. Låt dem bara taga heder och ära af folk, hudflänga en eller annan stackare, så att han ser lika ömklig ut som aposteln Bartolomeus efter sitt martyrskap, hvad gör det! Mot det har ingen hederlig matrona, ingen dygdig ung dam något att anmärka. Men att se två personer, en herre och en dam, samtala mer än en half timme i sträck, och samtala på ett sådant sätt, att man ser på deras uttryck och rörelser, hur glada och intresserade ett sådant samtal gör dem — det är ju upprörande! Det är kurtis, lättsinne, brist på takt och god ton — om icke något värre! Låt oss för all del korsa oss och slå våra hufvud ihop och försöka få klart för oss, *hvad* som då kan vara anledningen till, att en sådan djärfhet äger rum!

Nej, sällskapsregeln är: se med ditt mildaste leende och dina vänligaste ögon på dem, som äro dig mest likgiltiga! Glöm för all del icke att tala till dem, som helst önska dig till Blocksberg! Fråga om saker, som icke intressera dig, hos de personer, som icke intressera sig för att svara därpå, och se vid det tillfället så deltagande ut som möjligt; men skulle du få ögonen på ett ansikte, som lyser upp i ditt hjärta, höra en röst i närheten, hvars klang väcker dina bästa tankar och känslor — för Guds skull, se åt ett annat håll, lyft på ögonbrynen och se förnäm ut! — Och så solfjädern! Ja, det är då en lycka, att man har sin solfjäder!

Det är för öfrigt blott i våra länder här uppe vid nordpolen, som sällskapslifvet lägger sådana »odräg-

liga bördor på människorna och själf icke rör dem med ett finger»; i södern är det annorlunda.

Där består hvart sällskap egentligen af två och två, som samtala. Hvar och en kommer för att söka den han helst vill finna, och när denne är funnen, hvarför då lämna honom för en annan? För resten behöfver man ju icke *hela* aftonen samtala med en och samma, men det är skillnad på hela aftonen och alldeles icke.

Emellertid har jag kommit hit för att träffa någon, och när jag har funnit honom, tänker jag tala med honom i minst tre kvarts timme, om också alla stadens damer skola tala om det i minst tre veckor efteråt. — Träffa *honom!* Det är alltså en herre. — Ja, tänk! Så förskräckligt att hafva en man till sin vän!.... Det har ni för öfrigt allesammans — eller ville allesammans gärna ha, men ni låtsar, som om ni icke hade det. — Skillnaden är blott den, att jag både har det och erkänner det och, hvad mera är, alldeles icke kan begripa, hvarför jag skulle skämmas därför.

Vi råkas blott sällan. En eller två gånger om året, på en af dessa bjudningar, där man icke får tala med hvarandra — som vi nu göra i alla fall. Han har sitt lif, jag har mitt. — Vi hafva alls inte i sinnet att rymma vår väg tillsammans eller ställa till något slags skandal, men vi glädja oss i hvarandras närvaro. Vi intressera oss ömsesidigt för hvarandras arbete, vi skratta åt samma saker, vi röras på samma sätt. Fastän vi komma från alldeles olika håll, uppnå vi ofta samma resultat, och dem meddela vi hvarandra.

Vi finna hvarandra roliga, älskvärda, vi lära alltid något af hvarandra, vi tycka, att det är en fest att mötas, en sorg att skiljas åt; — med ett ord, vi sympatisera och hålla af hvarandra. »N'est-ce pas que tout cela est bien scandaleux!»

Ännu har han icke kommit, och jag börjar finna tiden alltför lång bland alla dessa ansikten, där icke ett ibland tio har sitt naturliga uttryck.

Då kan jag slå upp min solfjäder; här bakom ser man bra, och jag vill sitta en stund och se på sällskapet.

Där står värdinnan! — Hon är ännu ung, d. v. s. hennes dotter är fjorton år. Hon, modern, ser söt ut. Hon har ett af dessa jungfruliga utseenden, som kvinnorna i norden ofta behålla så länge; en ren, frisk färg, ett par vänliga ögon, ett mjukt, ljust hår och en smärt flickfigur. Hela hennes väsen uttrycker en blandning af något välvilligt och opraktiskt, något godmodigt och enfaldigt, något oroligt nervöst, och ändå en stor brist på liflighet; denna underliga blandning, som också är ett kännetecken på så många nordiska husmödrar. — I afton har hon riktig feber, stackars liten!

Ett så stort sällskap och så många förnäma människor! En minister, en general, ett par baroner o. s. v., o. s. v.

Hon har gjort och hon gör sitt bästa, och alltsammans är mycket lyckadt.

Våningen är smakfull, vackert upplyst, det är tillräcklig plats, bra uppassning, supéen blir utan tvifvel nu som alltid förträfflig, — och dock har hon fullständig feber. Hon trippar fram och tillbaka med sina vackra små fötter, skakar på sina örhängen och går omkring med ett frånvarande, stereotypt leende och önskar, att hon kunde se åt fem håll på en gång.

Då och då kommer hennes man, kaptenen, tvärs öfver golfvet och hviskar till henne med darrande röst: »Har du sett, om majorens fru har fått te?» — »Baronen står ensam! Han har bestämdt tråkigt!» — »*Har* hummern inte kommit ännu?», och andra upprörande anmärkningar, som gifva den lilla välvilliga värdinnan en

hemlig hjärtklappning, så att hon ögonblickligen går bort och gör några fullkomligt likgiltiga anmärkningar till baronen, om att det förmodligen snart blir tö, att han icke borde stå så nära fönstret, att hon visst såg honom åka förbi i onsdags o. s. v. — Utan att höra på hans svar seglar hon sedan öfver golfvet för att med djupaste beklagande fråga majorens fru, om hon icke har fått te? Det har hon naturligtvis fått för länge sedan, och den något lättade värdinnan smyger ut genom dörren till serveringsrummet för att se, om hummern är kommen. Hon ser den lysa rödt på långt håll, men för öfrigt anar jag, hvilket virrvarr som härskar där utanför salongen.

Barnen få icke komma in och äro af den anledningen alla fem i det värsta humör de kunna prestera.

Äldste sonen, den tolfårige Georg, får oupphörligen bannor af pigorna för att han är i köket och vill blanda sig i allting. »Hvad skall det vara till, Margret? Jag *frågar*, hvad det skall vara till. Är det sallat? — Gif mig ett ägg! — Åh, gif mig ett! Låt mig få en hummerklo; — strunt! *En* kan ni väl ge mig. — Skall jag gå och dra på glacemaskinen? — Hör du, skall jag gå och dra på glacemaskinen?» — Och kokerskan, eldröd i ansiktet, slår och kastar med ringarna på spisen. »Håll munnen, pojke!» — »Stå inte där! — Fall inte öfver benen på en! — Rör inte det! — Gå inte nära det där!»

Och Georg ger sig till att förfölja vaktmästarne, som bära brickor fulla med glas, och försöker att trösta sig med en och annan klunk.

»Mamma, får jag litet punsch!» »Mamma, får jag litet lemonad!» »Mamma, får jag en bit konfekt!» Så låter det om benen på frun, som alla andra aftnar är en söt och vänlig mor, som sysselsätter sig med sina barn, men som nu alldeles förhärdar sitt hjärta och icke ens

har ögon för den lille bébén, som sitter på ammans arm och skrålar, som om han skulle slaktas.

I barnkammaren få de nämligen icke vara, där står själfva reservporslinet, alla de fina glasen, som skola fram till supéen. — Amman, som icke kan användas till annat än att bära den lille, är i högsta grad förnärmad, skuffar och stöter de minsta barnen fram och tillbaka och bär den minsta, oskyldiga plantan på ett sätt, att man kan vara rädd för att han skall tappa sitt lilla vingliga hufvud i punschbålen, som står på serveringsbordet.

Värdinnan ser det icke. Ett barnhufvud mer eller mindre kan man icke taga i betraktande, när en stor supé går af stapeln.

Lille Kalle kommer med sin katekes. Han är van vid att modern förhör honom hans läxor, och i afton, då han sitter ensam i hörnet af sängkammaren, vill det icke alls gå. Han kommer nu efter henne med boken i handen, ögonen och näsan rinnande. — »Mamma, mamma! förhör mig litet! Jag är där — se nu —:»

»Hvad är arfsynd?»

»Arfsynd är det medfödda fördärfvet i vår natur, hvilket gör oss benägna till det onda och — mamma hör ju inte!» — Och högre och högre rabblar han upp, medan han springer efter henne. — »Är det medfödda fördärfvet i vår natur, hvilket gör oss benägna till det onda och oförmögna till det goda — hör mamma?»

Men frun är med sina tankar långt ifrån arfsynden och djupt nere i mayonnaisesåsen, som hushållerskan just håller på att blanda.

Lille Kalle får två karameller och en hel handfull russin, något som han annars rakt icke kan tåla för sin dåliga mage, för att lugna sig, och sätter sig i ett hörn för att i stillhet blanda sina tårar med de smältande karamellerna.

De två små tvillingsystrarna komma springande. »Mamma, få vi en kaka!» »Ja, ja, barn», säger frun och slår med handen. »Få vi två?» »Ja», ljuder det frånvarande svaret.

»Få vi sex — elfva — fjorton?» »Ja», säger frun utan att höra det ringaste på hvad de säga. Hon står som på nålar för att komma in till sällskapet igen.

»Vi få fjorton», ropa småflickorna förtjusta och klappa i händerna. Detta utbrott kallar frun till sans och förnuft igen. »Fjorton, är ni tokiga, barn! Ni få visst inte några kakor nu. Jo, en kan ni få att dela.» Och efter denna snöpliga upplösning af barnens illusion skyndar sig frun tillbaka till salongen.

Då hon går in, ser jag den äldsta dottern stå bakom henne och med en enda girig blick försöka att uppfånga något af hvad som försiggår här inne.

Det är en förtjusande flicka, med ännu magra armar och tunna händer, men med tecken till att snart blifva mycket graciös. Hennes långa, ljusa hår hänger oordentligt ned öfver skuldrorna.

Hon har sin hvardagsklädning och förkläde på, ännu helt korta klädningar. Jag vet, att många finna barn vid den åldern obehagliga, men jag tycker tvärt om, att just denna öfvergångsperiod är så fängslande. Ännu äro de barn, men stå redan med spetsen af foten inne på ett obekant område. Leken börjar snart att blifva allvar, och med förundrade blickar, halföppna läppar, återhållen andedräkt stå de och se in i det oupptäckta land — detta lif, som ännu för dem blott innehåller under.

Så står hon just där i dörröppningen, den lilla Julia. Det är mera lif, spändt intresse, poetisk aning i den enda förvånade, ifriga blick, hvarmed hon betraktar oss, än i alla oss andra tillsammans. — Hvarför får hon icke komma in?

Det har sina orsaker. Det kunde vara farligt för henne, mena föräldrarne. Hon ser alltför mycket och med alltför stor beundran på en ung löjtnant vid Vermlands fältjägare, som står här inne, en vacker ung man, med en smidig figur, ett par vänliga ögon och små käcka, ljusa mustascher. — Jag ser nog hvilken hänryckt, nästan tillbedjande blick den lilla Julia sänder efter honom, när dörren stängs. — Hvarför kan hon icke få komma in? — Det skadar icke alls, att man ser sina afgudar på litet närmare håll. Det kan bota en för mycket, och ofta ganska fort. Det är icke enhvar afgud, som tål vid att ses nära intill, icke en gång om han är löjtnant vid Vermlands fältjägare!

Där sitter friherrinnan och talar med den unga professorskan.

Friherrinnan är en äldre dam men ännu vacker, hög och rak, med slätt, grått hår, regelbundna anletsdrag och ett par ljusblå, kloka, något kalla ögon. — Hon är klädd i svart sammet och har mycket vackra diamanter på bröstet och om halsen.

Professorskan är en liten dam från landet, som blott varit gift ett par år, men redan genomgått ganska bittra och svåra sorger. Hon ser så lidande, så öfveransträngd ut och har i sina ögon något af detta uppskrämda, bönfallande, som unga människor få, när de tidigt genomgå hårda och oväntade smärtor.

Jag har försökt att tala med henne, men då börjar hon genast gråta, och det går ju rakt inte an i ett stort sällskap.

Nu är hon däremot fullkomligt lugn. Friherrinnan förmanar henne, talar till henne om pröfningarnas nödvändighet, om hur godt vi alla hafva af motgångar och sorger, om huru först då det bästa inom oss utvecklas.

Professorskan sitter och ser ut som en liten skrämd fågel, som det regnar på, en sådan där liten skrämd, tilltygad en, hvars genomvåta fjädrar icke alls räcka till att skydda den för allt det våta, som den får öfver sig. — Friherrinnan lyfter sina kalla, klara ögon mot ljuskronan, trycker den sammanlagda solfjädern mot sin vänstra hand och säger med öfvertygelse: »Först i mörkret, först i pröfningarna kommer vårt bättre jag fram.»

»Du ljuger», säga alla hennes diamanter, som sända gröna, blå och röda blixtar, när ljuset leker i dem. »Först när ljuset skiner på oss, börja vi att lefva, och allt det gömda och fördolda, som låg så tyst i mörkret, kommer fram och gläder sig och gläder andra. — Eller hvarför har du tagit oss på? — Äro icke vi ett bevis på att människor tycka om det som är vackert och gladt?»

Den lilla frun ser ut, som om hon blott satt och törstade efter att också något skulle skina på henne, så att hon kunde börja att slå med vingarna och sjunga sin egen visa. Det är, som om all landtluften, hela det friska lif, hvari hon varit född och uppvuxen, hade blifvit förkväfdt af sorger och bekymmer som hos en liten bofink, den man satt i bur.

Nej, det är säkert, att både plantor, fåglar och människor hafva godt af lyckan: det är min erfarenhet, trots allt, hvad jag läst och hört om motsatsen. Det beror dock naturligtvis på hvad man förstår med lyckan. — Om man anser lyckan bestå i att äga 365 västar och äta gåslefverpastej hvar dag, — ja, då skall jag gärna medge, att lyckan icke är en förädlande makt. — Men med lycka förstår jag först och främst förmåga till ett och annat, som ju de flesta människor hafva, och därnäst tillfälle och hjälp att utveckla ens bästa anlag, d. v. s. sympati, uppfattning, en viss sund harmoni i

ens dagliga lif, icke alltför tärande penningbekymmer, icke för mycken tandvärk eller magkatarr, icke alltför många månader i snön utan en ljus himmel. Man kan dessutom tillägga: »gods, heder och penningar, fromt tjänstefolk med mera sådant», utan att dock allt detta skulle vara annat än goda och sunda hjälpmedel till att utveckla duktiga och goda, icke förkrympta och halffärdiga människor. Det är ju icke fråga om att icke en planta *kan* gro, äfven om den sättes i skuggan i en fuktig källare. Har den en seg lifskraft, kan den, om också försummad och glömd, skjuta ett och annat blekgrönt skott, kanske till och med få en liten vanskapad blomma. I så fall är det stolt och rörande gjordt af en sådan planta, ett bevis på lifvets oändliga lust till att *vilja* lefva, men det skulle vara bättre, både för plantan och för oss, om en sådan lifskraftig växt finge tillräckligt med sol och luft, finge vatten och gödning, blefve älskad och hjälpt.

Om det motsatta vore händelsen, om verkligen jordens elände vore så förädlande för människorna, om sjukdom, smuts och fattigdom, hårda bekymmer, bittra sorger göra människorna mera änglalika än glädjen och medgången, så är den enkla konsekvensen denna: »Låt oss då för all del aldrig hjälpa de fattiga! Aldrig räcka ut handen till dem som lida, aldrig röra vid sorgen! För Guds skull! Vi utsätta ju då våra medmänniskor för att mista alla de fördelar, som nöden och olyckan bringa dem». — Man svarar mig ofta: »Ja, men människorna ha icke godt af att *alltid* vara lyckliga.»

Jag vet icke, om det är naivitet eller medveten dumhet, som kan diktera en så meningslös sats.

Finns det en enda människa, som alltid är eller alltid varit lycklig? — Måste icke till och med den lyckligaste af oss, när han begrundar de förflutna åren, tillstå,

att lyckan blott har visat sig vissa ögonblick; sorgerna, smärtorna, skuggorna hafva varit det öfvervägande! — Jag anser världen vara försjunken i ett ohyggligt och obarmhärtigt medeltidsmörker, så länge vi icke anse sorgerna, lidandena som våra fiender, som vi, med Guds hjälp skola och vilja bekämpa. Vi kunna dock aldrig få bukt med det onda, vi kunna aldrig afskaffa döden, men att *hjälpa* lifvet, det bästa lifvet hos andra och hos oss själfva, det är vår första och vår dyrbaraste skyldighet! — —

Men det var förskräckligt hvad jag sitter här och kommer på högtidliga tankar! — Klockan är nio, och han har icke kommit ännu!

Där står en af våra unga lofvande konstnärer, en af opponenterna. Han är lång och smal, med håret kort som en tandborste och ett par väldiga Viktor Emanuelsmustascher. Han står stödd mot kakelugnen och håller föredrag för en äldre herre, som med halföppen mun och dinglande berlocker står framför honom och lyssnar med spänd uppmärksamhet.

»Ser ni», säger den unge och pekar ut mot fjärran eller det inbillade fjärran med sin stora hvita handske. »Jag tycker, att man alltid ser horisonten *hög!* Det är alldeles riktigt af de unga målarne, att de alltid lägga en hög horisont på sina taflor.»

»Ja, men när man ligger på magen», invänder den äldre herrn.

»Man ligger inte på magen, när man målar», invänder den yngre och lägger armarna i kors.

»Nej, men när man äter frukost i gräset, eller — när man simmar — inte när man simmar!»

»Man målar inte heller, när man simmar», svarade den unge.

»Man *målar* icke, men man *ser*. Jag tycker det beror på hvar man är, om horisonten är hög eller låg —

eller är det kanske inbillning? Man måste ju tro konstnärerna.»

»Ja, och konstnärerna måste tro naturen», anmärker den unge. »Det är till naturen vi ha vändt tillbaka. Vi komponera icke längre, vi konstruera icke längre, vi gripa blott, gripa midt i naturen, hvar vi kunna få tag!» — Och härmed griper han den äldre, feta herrn midt i hans väst, så att alla berlockerna skramla.

»*Allt* i naturen är värdt att måla. Ingenting är fult eller vackert, allt som lefver är sanning, och det är sanning vi vilja, inte de gamla, komponerade lögnerna.»

»Ja, det tycker jag om», säger den äldre. Man skall ta mig t—n kunna se, hvad en tafla föreställer, det är den första principen jag har med oljemålning. — Min salig farbror, öfversten, hade ett helt galleri af så kallade antika taflor, men jag skulle sannerligen inte ha velat ge en pris snus för hela härligheten; svarta, tobaksbruna tingestar med de mest outgrundliga figurer på. — En af dessa taflor ansågs för ett riktigt mästerverk; den var målad af en eller annan holländare, som visst var död och begrafven och nedfaren till helvetet för åtskilliga århundraden sedan. Min farbror visade mig den och frågade mig, hvad jag tyckte om den. Därpå frågade han, om jag kunde förstå hvad den föreställde. Jag tillät mig framkasta, att det möjligtvis var en blandad kötträtt med bruna bönor och brysselkål, men farbror förkastade med indignation en sådan tolkning och upplyste mig om att det var: Sokrates' afsked från sina disciplar.»

»Ja, ser ni!» inföll den unge igen. »Ser ni! Så där målade de förr. — Sokrates? — Hvem frågar efter Sokrates, — hvem hvet hur han såg ut? Nej, låt mig hellre se vår gamle trädgårdsmästare, med alla tårna ute ur sina trasiga ullstrumpor, sitta och glo, ärlig och

dum, på sin drifbänk, än dessa teaterfigurer af personer, som ingen sett och ingen frågar efter längre.»

»Nå, men duger verkligen allt i naturen att måla?» säger den äldre igen.

»Allting! Jag skall göra hvad ni vill!»

»Till exempel den där raden af galoscher, som står där ute i tamburen», föreslår den äldre och ler öfver sitt eget dristiga förslag.

»Hvarför icke?» säger målaren. »Med en god belysning, till exempel ett rödt ljussken uppifrån, en och annan vattenpuss på golfvet efter dem, litet snö på ett par, litet skinn om några andra, ofvanför dem den sista halfva alnen af öfverrockarna i olika färger! — Alldeles inte så galet! En öfverrock af en mild blå färg, en annan med ett läckert brunt skinnfoder, en tredje — —»

»Nej, nej», invände den äldre herrn, »jag vill inte ha så mycket som en half aln af öfverrockarna med, — bara galoscherna — bara galoscherna!»

Målaren tycktes öfverväga saken ....

Ack ja! Så är det. Människor vilja ibland vara så naturliga, att de blifva riktigt grundligt affekterade. — Naturen har varit upptäckt oeh glömd många gånger, men naturen bryr sig icke en smula därom. Den fortfar oförändradt på sitt gamla bekanta sätt, som den har användt i ett par millioner år att växa och blomstra, att kasta ljus och skuggor, att hafva tusen infall i minuten, att vara vid godt eller dåligt humör, allt eftersom det är tid och tillfälle.

Det är en lycka för naturen, när de perioder komma, då den åter upptäckes, att den då upptäckes af nationer, af människor, som hafva *smak*. — Renässansen vaknade i Italien, hos den nation, som kanske af alla har eller åtminstone har haft den bästa smaken. Men det är, som Ehrensvärd säger: »De gamle hafva haft smak, de moderna hafva sökt smak.» — Och det är, som bekant, en

stor skillnad på dessa två saker. Japaneserna, orientalerna, af hvilka vi moderna ha lärt så mycket, ja, *de* ha också smak. De gripa också i naturen, men de gripa med instinkt för hvad som kan samlas i ett sådant litet stackars ting som en målning.

De göra sin entré i naturen med värdighet och behag; — vi falla hufvudstupa in genom dörren.

Men dessa folk hafva den stora fördelen framför oss, att de ännu äro, hvad de gamle voro — naiva. Vi vilja vara naiva och gå och skela så oskyldigt på naturen, så att det, vi återgifva, blir alldeles orimligt sökt.

Jag kommer ihåg en stor balettmästares älskvärda uppmaning till en liten, ovanligt stupid statist, som stod och var dum: »Se klok ut, lille Moltke!» — Det är icke så lätt för den, som himmeln har nekat förstånd, och det är kanske ännu omöjligare för oss, reflekterande människor, att åter se naivt. Låt oss se med våra ögon så, som vi ha dem, och hvarken affektera, att vi se gråvädersbelysningar och aflöfvade träd, eller att vi i det hela taget se på något bestämdt, modernt sätt. Man ser icke en gång alla dagar på samma sätt, och jag tror, hvad mig beträffar, mest på den målare, som målar sina taflor på olika sätt. — Naturen är så oändlig och kan icke fångas i *ett* nät, icke ens om det är gjordt i Paris.

Den där unge mannen har så mycken talang. Han ser färgerna så fint, tecknar ofta så vackert, men han vill vara något annat, än han är. Han vill vara så särskild, så originel, så där något »noch nie dagewesenes.» — Ja, se klok ut, lille Moltke, om du kan! —

Där kommer den lille baronen kilande genom rummen, med sin chapeau-claque under armen, sin bandstump i knapphålet och de blankaste balskor, man kan tänka sig. — Han är en ung man, knappt tjugufem år, med ett markeradt, karakteristiskt ansikte, stor haka, krokig näsa,

små uppvridna mustascher och ett par stora, kloka ögon, med hvilka han stirrar åt alla håll. Han begagnar dem till att göra otaliga observationer med. Han ser allt, som försiggår, och mera därtill.

Han vet, hvad hvar och en af de närvarande har i inkomst om året, hvilka fruar, som ha nya klädningar, och hvilka, som blott ha fiffat upp sina gamla.

Han har redan för två dagar sedan uppspårat, att det skall serveras hummer med ostron till supéen. Han vet, att man sändt efter ostron från Göteborg. — Han anar en förlofning i luften och går nu och vädrar, som en spårhund, för att komma den så nära som möjligt, för att sedan kunna vara den förste, som säger: »Har ni hört?» —

I brist på bättre tar han en förlofning, men helst ser han dock att få tag på en skandal eller något, som efter hans mening och tolkning kan få den mest möjliga anstrykning af skandal.

När han kommer kilande så där genom salongerna med ett stereotypt, sammanklämdt leende på munnen och de underliga, glasaktigt klara ögonen stadda på upptäckter, då liknar han en torpedo, som ohörd hviner bort genom vattnet för att borra skeppen i sank.

Ingen anar dess farliga närhet, och ingen märker i början det lilla hål den borrat, — men plötsligt strömmar vattnet in — onda rykten, förtal, ärekränkande beskyllningar, allt ondt, som långsamt och säkert förstör namn och rykte. — Den präktigaste, stoltaste fregatt går icke säker för en sådan där liten djäfvul — ja, jag menar torpedon.

Han hälsar på mig i förbifarten — charmant! Han är förtjust öfver att se mig. Hvarför sitter jag här i ett hörn? Skall jag icke ut och se på dansen? Golfvet är illa bonadt i afton. Det finns icke mer än fyra musikanter, men i alla fall! —

Han skrider vidare, men på dessa två minuter har han mönstrat min toilett. Han vet färgen och snittet på min klädning — åh ja! Passabelt, men icke efter sista modet! Han har sett, att mina handskar icke äro på för första gången, han har sett på min frisyr, mina fötter, vet att han sett min solfjäder förut. — Ja, nu kan han det! God afton, hr baron! — Jag är glad öfver, att jag satt ensam, då han kom, men jag är säker på att han förstår, att jag väntar på någon.

De unga komma in från dansen. Där står balens skönhet, en helt ung fröken, uppvaktad af krigsmakten till lands och vatten, en landtofficer på den ena sidan, en sjöofficer på den andra. Det liknar nästan den engelska taflan i julkalendern, endast är hon här, denna lefvande flicka, så mycket mera förtjusande än den på taflan. — Ja, hon är verkligen en ögonfröjd. Hon är i ungdomens hela fläckfria glans, visserligen utan det djupare själsuttryck, hvarmed lifvet förskönar de flesta ansikten, men så har hon i stället den friska lekamliga fullkomlighet och detta uttryck af lugn och lycka, hvilka man blott ser hos ovanligt vackra människor, hvilka undgå den dagliga grämelse, som vi andra beständigt ha vid att se våra egna brister i spegeln.

Hennes skuldror äro så runda och så hvita öfver den blekröda atlasklädningen, hennes nacke så stolt, hennes lilla öra så rosenrödt, och däröfver det böljande, bruna håret. Ögonen äro så strålande, och munnen upphör icke ett ögonblick att le, — icke detta tomma, konventionella leende, som människor få, som i många år ha varit mycket ute i världen, icke heller detta falska, stereotypa leende, som döljer all möjlig lömskhet och spioneri; nej, ungdomens lyckliga, rena leende, som säger, att lifvet är så härligt, att det är så roligt att vara vacker, att det är en lycka att ha en så förtjusande klädning på sig,

att det är gudomligt att dansa! — Och så dessa två unga män vid sidan.

De tigga båda om en dans, och hon undersöker sitt program. — Hon ser från den ene till den andre af dem, lika vänligt, lika gladt på dem båda. Ännu äro de blott för henne två unga balherrar, som dansa lika bra båda två.

Ja, låt det gärna i lång tid fortfara att vara så! Förhasta dig icke, du förtjusande! Så länge kärleken endast sväfvar i luften som guldstoft, som sommarvärme, som solrök öfver det fjärran liggande, så länge är det en härlig sak, det bästa jorden har. Men det ligger någonting i hvad en viss fransman har sagt: »L'amour, c'est l'inconnu.»

När kärleken börjar köpa sig möbler, sy örngottsvar och hyra våning — jaha! — då börjar lifvet på allvar, och det kan ju också vara mycket bra, men vi veta nog, att så snart Psyke ville se Amors ansikte, flög han sin väg.

Men *skall* du en gång välja, Psyke, mellan dessa två, som nu täfla om din gunst, så betänker du dig väl icke i valet? — Sådana där landtofficerare äro, med alla lysande undantag naturligtvis, ett betänkligt släkte. — När de sex veckornas exercis om sommaren är slut, så är deras väsentliga arbete för året förbi. — Sex veckor! Den tid, som andra ha sommarferier! — Jag känner dessa herrar krigare, som efter denna dryga ansträngning att marschera i dammet och kommendera bonddrängar några veckor, anse sig så utmattade, att de hela det öfriga året blott med möda kunna släpa sabeln efter sig, och tillbringa sitt lif med det mest absoluta intet, om man undantager ett öfverflöd af dricksvaror och en stor talang till att kunna äta festmiddagar. Män, hvilkas intresse till sist sjunka ned till skvaller och förtal, som lägga sin näsa

i allt, som sker i deras eget hus och kök, som aldrig äro nöjda med någon eller något därför, att de aldrig kunna vara nöjda med sig själfva. — Folk påstå ju, att ett land har gagn af ett krig, det rycker upp nationen och gör den vaken. — Jag törs icke säga något därom, men det skulle åtminstone skaffa ett par tusen sysslolösa löjtnanter någonting nyttigt att göra.

Däremot en sjöofficer! Ja, det kan vara någonting! — Du kan väl aldrig betänka dig i valet mellan en man, som du beständigt har hängande i ditt förmak, och en, som du kanske slipper att se halfva år i sänder!

Men skämt å sido! En sjöofficer får så ofta något verkligt mänskligt hos sig. Han har anledning till att föra ett friskt arbetslif i frisk luft, ser sig omkring i världen, får en erfarenhet af lifvet, icke blott af böckerna, och har ofta denna sunda, enkla gudsfruktan, som de få, hvilka verkligen veta, hvad det är att lefva och att alltid hafva döden i hälarna på sig.

Dessutom få ofta dessa män en egendomlig blandning af något fritt och väluppfostradt, som är så sällsynt att annars träffa på. — De äro nästan alltid gentlemän, men icke på något pedantiskt, konventionellt sätt.

Jag inbillar mig, att människor, som ha oceanen böljande omkring sig, aldrig kunna blifva riktigt småaktiga. På fartyget härskar den strängaste disciplin och ordning, rundt omkring rasa elementen. Däraf kommer denna känsla för en lagbunden frihet, som är den enda verkliga och värdefulla frihet, denna vana vid att underordna sig och dock bevara sin personlighet; denna blandning af äfventyrslust och strängt pliktarbete, som, allt sammanlagdt, frambringar något så duktigt, barnsligt och manligt.

Där är visserligen skilsmässans smärta, men så är där också återseendets glädje. — Jag kan verkligen icke

dela deras mening, som säga, att det är en nyttigt att skiljas från det man håller af, för att sätta dess mera värde därpå. Jag är tvärt om af den meningen, att ju mera man har en sak, dess mer håller man af den. Den natur, det hem, de människor, som med ens dagliga lif likasom blifva en del af ens hjärteblod, dem *kan* man icke hålla mera af, om man skildes från dem.

Skilsmässan lär oss ibland en sorglig sak, nämligen den att undvara. Det dagliga samlifvet knyter en tillsammans med tusen lefvande band.

Det är ju icke i det förflutnas minnen, icke i framtidens längtan, det är i *ögonblicket* man lefver, och då må ögonblicket helst låta en se det käraste man har. Men därtill fodras ju också, att det man hvar dag äger skall hafva förmåga till att fängsla en, så som solskenet hvar dag är en lika kärt, sömnen hvar natt är en lika välkommen. Men få, få äro så goda som solen eller sömnen.

Det var rätt! Gå du och dansa med sjöofficeren!

Nu spela de min älsklingsvals.

Ja, det var förtjusande att dansa, och det är ännu skönt att höra på musiken. Dansmusik är sannerligen icke att förakta. Den är dock uttryck för en hel period af ens lif, då alla ens tankar och känslor flögo i danstakt, böljade i drömmande, jagande rytmer, då man stormade framåt för att fånga lyckan, som alltid dansade i tre fjärdedels takt ett litet stycke framför en.

Det har sin orsak, att Brahms har valt en danstakt till orden:

»Es ist ein eitles Wagen
Zu fallen in der Liebe Meer.»

Nu dansa de där inne! — Någon kom och hälsade på värdinnan — ja, det var han!

Han har nu sagt god afton och ser sig omkring. Han ser efter mig. Min solfjäder ser han nog, men det öfvergår naturligtvis en mans inbillningsförmåga att kunna tänka sig, hvad som kan finnas bakom en uppslagen solfjäder. — Nå, — då måste jag väl slå ihop den.

God afton!

Kärlekens saga.

En familjehistoria.

Det brann en väldig brasa i kaminen i röda salongen på Sörsta, och kring denna brasa voro familjens fem barn samlade. Det yngsta bland dem, en gosse på sjutton år, låg utsträckt på golfvet på en björnhud med händerna under hufvudet och såg in i elden. Han låg vid foten af en stor, tom länstol med läderryggstöd.

I en krets kring elden sutto de fyra systrarna. Närmast till vänster den äldsta dottern Agnes, husets styrande värdinna, när modern var borta. Hon böjde sig framför elden och höll på med att räkna ut ett knypplingsmönster. På den andra sidan satt fröken Karin, hon som hade tagit studentexamen, och läste i en tidning. Midt framför elden satt fröken Louise, familjens skönhet, tillbakalutad i en länstol, med fötterna på en pall. Längre tillbaka, där skuggan föll, satt den yngsta dottern Ellinor. Man såg endast hennes ansikte, som lyste i eldskenet, medan hennes mörka klädning låg helt och hållet i skugga.

Det var alldeles stilla i det stora rummet, och man hörde endast ljudet af slamrande tallrikar och glas från matsalen näst intill, där tjänstfolket var sysselsatt med att duka af middagsbordet.

»Kommer inte farmor?» frågade Henning, som låg på björnhuden. Då ingen svarade, upprepade han sin fråga litet otålig. »Kommer inte farmor en gång?»

»Hon kommer nog snart», svarade Agnes, alltjämt böjd öfver sitt knypplingsmönster. »Hon skulle bara skrifva ett par ord till mamma, innan posten går.»

Det blef igen alldeles tyst. Inne i matsalen hade de slutat att duka af bordet, och man hörde endast snön, som i stora, våta flingor slog mot rutorna.

»Det är förfärligt, hvad du är flitig, Agnes», sade Henning och vred på hufvudet. »Är det alldeles nödvändigt för familjens bästa, att du så där sätter dig att arbeta i samma ögonblick, som du sväljt maten?»

»Ett, två, tre, fyra», räknade Agnes och satte nålen i knypplingen för att veta, hvar hon var i mönstret. »Generar det dig?» frågade hon därefter, i det hon såg på honom med sina ljusblå, ärliga ögon och smålog.

»Ja, det irriterar mig att se en människa aldrig kunna vara utan arbete. Farmor sitter aldrig så där och hänger öfver ett handarbete», sade Henning.

»Ja, farmor!» var allt, hvad Agnes svarade. Hon sade det i en ton af vördnad och beundran, som om hon ville säga: »Likna inte farmor vid andra människor!»

»Det irriterar dig kanske också, att jag läser tidningen?» frågade Karin och satte lornjetten till rätta.

»Det kunde aldrig falla mig in att blanda mig i min lärda systers studier», svarade Henning litet spetsigt. »Jag vet ju, att du skall följa med dagens brännande frågor och ha ett vaket öga på litteraturen, — men jag tillstår, att jag inte kan inse det saliggörande i att läsa alla tidningar, som tryckas .... Farmor läser aldrig tidningar», tillade han efter en paus.

»Nej, farmor!» svarade Karin. »Hon tillhör en annan tid. I hennes ungdom läste man aldrig tidningar, och i det hela kanhända bara ett halft dussin böcker under hela sitt lif. Det är andra tider, *vi* lefva i.»

»Och hvad tror du, att du vinner genom att sätta till lifs all den där rappakaljan, som du slukar från morgon till afton?» frågade Henning i utmanande ton. »Du blir i alla fall inte en tiondedel så klok som farmor.»

»Hvarför läser du själf på din studentexamen?» frågade Karin raskt.

»Därtill är jag ju nödd och tvungen», svarade Henning och sparkade med benen. »Men du må inte tro, att jag är så dum och inbillar mig, att jag blir klokare af att taga studentexamen. Har *du* sett någon få intresse för de ämnen, man läser på till studentexamen?»

Karin ville svara något, men Henning fortsatte i upprörd ton:

»Jag önskar bara, att jag väl hade öfverstått min examen, så att jag för evigt kunde säga farväl till all den uselhet, som jag nu proppar i mig. Du tror väl till exempel inte, att det vidare skulle falla mig in att titta i en latinsk bok? .... När jag tänker på allt, hvad jag kunde ha lärt mig under den förbannade tid, som jag förspillt med att skrifva gentila latinska skripta!»

»Du skall inte svära», sade Louise och rynkade sina fina ögonbryn.

»Jo, det skall jag just», svarade Henning, »så snart jag talar om latin.»

»Törs man fråga, om det finns andra ämnen, du anser öfverflödiga för din framtida bildning?» frågade Karin, som igen tagit till tidningen.

»Jo, det kan du vara säker om», svarade Henning från golfvet. »Tror du, jag välsignar mina lärare för all dogmatik och kyrkohistoria, jag måst sätta i mig?» Han spottade i elden.

»Men fy, Henning, så du bär dig åt!» sade Louise och drog fötterna till sig.

»Du skall inte tala så där om religionen», sade Agnes mildt och såg på honom.

»Religionen! Hvad är det för en religion?» utbröt Henning. »Är det din religion att gå och tänka på alla de spetsfundigheter, som kyrkofäderna grälade om på kyrkomötena — eller att kunna alla styckena i katekesen?.... Tack skall du ha! I sådant fall vill jag mycket hellre vara en hedning.... Se på farmor!» sade han. »Är hon inte from och god och storartad? Hvad tror du hon vet om kyrkohistorien och irrlärarne och all den smörjan? Kan *hon* latin? Och hvad gör det, att hon inte kan det? Ni vet ju, att de klokaste herrar, vi känna, gärna tala med henne.... Kan hon botanik? Hon vet inte latinska namnet på en enda af de växter, som vi måste kunna, äfven om lektorn har pressat dem så torra som snus. Han riktigt njuter af att få dem så söndertrasade, att ingen kan känna igen dem.... Kan hon något af allt det där? Och finns det någon bland oss allesammans, som ser så på allt i naturen som hon?»

»Ja men....», började Karin.

»Inte ja men», svarade Henning. »Hon är yngre och vackrare och har bättre hufvud än ni allihop.»

»Du tycker väl också, att hennes toilett är idealet för en dräkt?» sade Louise och slätade sakta ut sin moderna vinterklädning.

»Den passar för *henne*», svarade Henning, »hon klär sig efter sin person och inte efter det sista dumma modet, som du gör. Du kunde önska dig att ha hennes hållning och hennes fötter. Jag tror, jag kan taga dem bägge i en hand.»

»Hvad hon måtte ha varit vacker, då hon var ung!» ljöd en djup stämma bakom Henning. Det var Ellinor.

»Jo, det kan du slå dig i backen på», svarade Henning så bestämdt, som om han personligen hade sett

henne den tiden. »Det är alldeles inte underligt, att en prins eller en kung, eller hvad det nu var för en, blef förälskad i henne.»

»Hur vet du det?» frågade Agnes och såg upp.

»Det säger jag inte», svarade Henning. »Men hvarför skulle jag inte veta, hvad alla ni andra veta?»

Det vardt alldeles tyst i rummet, men så sade Karin:

»Farfar måtte allt ha varit en sträng gammal herre. På sitt porträtt ser han ut, som om han varit en af de familjefäder, som gaf hela familjen risbastu på lördagsaftnarna för att hålla ordning i huset.»

»Och så var han fyrtio år äldre än farmor!» suckade Louise.

»Ja, tänk, farmor blef änka, då hon bara var tjugufem år», sade Agnes. »Och sedan skötte hon hela godset själf, ända tills pappa blef myndig.»

»Det kunde du inte ha gjort, trots alla dina tidningar, Karin», sade Henning.

»Kommer egentligen någon af er ihåg pappa?» frågade Ellinor. »Du, Agnes, var likväl en sju, åtta år, då han dog.»

»Jag tror, jag kommer ihåg honom», svarade Agnes; »åtminstone *ett* ögonblick minns jag .... jag ser det ännu så tydligt. Det var en afton, jag stod vid sidan af mamma nere vid terrassen. Hästen var sadlad, och pappa lyfte upp mig och kysste mig. Jag minns, att mamma grät och att alla dufvorna flögo upp, då hästen satte i traf.»

»Liknar inte Ellinor pappa?» frågade Henning.

»De säga ju, att hon liknar både pappa och farmor», sade Agnes.

»Vi andra likna mammas släkt», sade Louise. »De säga, att jag liknar moster Alice, då hon var ung.»

»Å, hon var nog mycket vackrare än du», sade Henning, som alltid var färdig att säga sin syster behagliga saker. »Men jag? .... Hvem liknar jag?»

»Å, du är en sådan där blandning, som ingen kan förstå sig på», sade Agnes.

»Så liknar jag väl mig själf», sade Henning med en resignerad suck och lade sig stilla ned på björnhuden.

Ingen talade vidare, och endast bränderna i den stora brasan rörde sig då och då, allt eftersom de förkolnade och föllo ned.

* * *

Intet af barnen visste något riktigt tydligt om familjefaderns eller gamla farmors tidigare historia. Modern talade aldrig därom, och det hvilade en slöja öfver det förflutna, som ingen af de unga kunde lyfta, ehuru de ofta nog hade lust därtill. De anade, att någon stor sorg, något outgrundligt öde haft afgörande inflytande på både fadern och farmodern .... men hvad var det?

De stora salarna på slottet sade ingenting, porträtten på väggarna sade heller ingenting, och ehuru asparna i parken darrade och hviskade, som om de haft några hemligheter att berätta, så förstodo de unga icke de gamla trädens språk.

När Ellinor under de sena sommaraftnarna gick ensam nere i parken, kunde hon ofta stå länge stilla och se på de höga asparna, som skälfde och susade i den ljusa sommarnatten, ehuru icke en vind rörde sig. Hon försökte att se in i det förflutna, men det var lika tyst och beslöjadt som sommarnatten omkring henne. När det då plötsligen ljöd ett oväntadt ljud bakom henne, kunde hon vända sig, nästan förfärad, som om hon väntade en uppenbarelse från en annan värld, — men det var bara en kvist, som föll ner, eller en nattfågel, som hastigt likt en halftänkt tanke flög in öfver busksnåret och försvann ....

I samma alléer hade farmodern gått, då hon var en nygift, ung hustru. Hon var en fattig adelsmans dotter

och af föräldrarne uppoffrad för att bli den rike slottsherrns fru. Den tiden tänkte man mindre än nu på att det kunde vara möjligt eller till och med rätt att i en afgörande sak sätta sig emot en faders eller moders önskan. När det därtill gällde att rädda familjens hela existens genom att äkta en man, om hvilken ingen kunde säga annat än godt, så befanns den omständigheten, att han var närmare femtio år, medan bruden nyligen fyllt aderton, icke vara något att lägga märke till. Det föll af sig själft, att man skulle tiga och lyda.

Och farmor, som den tiden var en ung, skön dam, af de flesta vanligen ej kallad annat än »vackra fröken Viveka», firade en sommardag sitt bröllop med herren till Sörsta.

På bröllopsaftonen, då alla gästerna rest, gick hon ensam ned i parken och kom snart in i de långa gångarna under lindarnas och lönnarnas nedhängande grenar, under hvilka gräset stod högt med midsommarblommor. Himmeln var lätt beslöjad, och nymånen stod som en silfverbåge öfver slottstornet. Mellan löfven gnistrade vattnet i ån, som strid och bred brusade genom parken, och längre bort låg sjön som smält silfver i den tysta natten.

Hon gick sakta framåt i en af de långa lindalléerna. Den hvita brudklädningen släpade efter henne, nattfjärilarna kommo ljudlöst fladdrande och hängde fast i den långa, hvita slöjan. Hennes ansikte var blekt, och det mörka håret och ögonen sågo ännu mörkare ut mot allt det hvita, som omgaf dem. Hon gick så lätt, att hon icke hörde ljudet af sina sidenskor på marken.

Egentligen var hon icke sorgsen. Hon hade ej uppgifvit någon kärlek eller något hopp för att denna dag gå i brudstol med herren till Sörsta. Hon hade ännu lefvat så litet, endast ett stilla arbetslif i hemmet, af-

brutet af underliga drömmar och spörjande tankar. Ännu var hennes själ som ett dunkelt kaos, hvaraf en gång en ny himmel och en ny jord skulle kunna skapas.

Undrande, aningsfull gick hon fram under löfvet i sommarnatten. Hon tänkte icke på någon eller något utan kände blott sitt eget hjärtas slag såsom något lefvande, som skälfde i väntan på en okänd, dunkel framtid. Hemlighetsfulla böjde sig de stora löfmassorna öfver henne och lyfte sig dunkla upp emot den bleka himmeln. Sorlet af vattnet ljöd ständigt som ett klingande ackord genom tystnaden. Hon såg icke slutet af alléen. Den böjde sig vidare in i andra gångar. En nattfjäril fladdrade med vingarna mot hennes panna. Hon slog undan den och stod stilla. Nu syntes sjön icke mera, och åns brusande ljöd mera fjärran, dämpadt och afbrutet.

Men plötsligt.... o Gud i himmeln! Hennes ögon stirrade framför sig i skymningen. Hela hennes kropp började darra, och hon grep så hårdt med bägge händerna om hufvudet, att brudkransen föll af och den fina brudslöjan slets sönder.

Hvad var det?.... Där.... där.... alldeles framför henne! Det var en het luft, liksom af en het andedräkt, som slog emot henne, och det var, som om något rörde vid henne, grep henne och lyfte henne upp med en öfverjordisk makt. Hon sträckte ut armarna för att hålla sig uppe, hon trodde, att hon skulle sjunka, men hon sjönk icke. Det var, som om osynliga armar höllo henne uppe och en röst — en röst, som fick hennes hjärta att stanna för att lyssna, hviskade till henne. Hon hörde icke orden, men hon visste, att det var till henne, hon *kände* dem på sin panna, öfver sina ögon, i sitt hjärta. En blandning af lycksalighet och förfäran uppfyllde hela hennes väsen, och ett ögonblick förlorade hon medvetandet. Men med en våldsam ansträngning,

såsom då man vill vakna ur en dröm, spärrade hon upp ögonen och såg sig om.

Allt omkring henne var så stilla, som om det inträdt en paus i naturens lif, men därpå började plötsligt alla blad prassla, först asparnas, därefter popplarnas, så björkarnas, och en allt starkare och starkare vindstöt gick genom alla parkens kronor, och månen kom fram bakom en sky och sken hvit på slottstornet. Det var, som om denna friska vindfläkt åter befriade henne. Hon kunde stå och röra sig, men hon kunde ännu endast med svårighet flytta fötterna, såsom när man vill fly i en dröm och icke kan komma ur stället. Först när hon kom till slutet af alléen började hon springa, och hon sprang så fort fötterna kunde bära henne, så att hennes långa slöja stod efter henne som en dimma och de hvita dufvorna vaknade och flögo med förskräckta vingslag ofvan henne.

På nedersta steget af den stentrappa, som leder upp till slottet, sjönk hon ihop. Hennes hjärta slog, som om det ville brista, och först efter en lång stund lade hennes andedräkt sig till ro. Hon ordnade håret och slöjan, satte brudkransen till rätta och gick därpå långsamt uppför stora trappan.

Den gamla hushållerskan kom orolig henne till mötes. Slottsherren hade förgäfves letat efter henne. Då nu den gamla lyfte armstaken för att lysa sin unga fru upp, föll hennes blick på hennes förvirrade utseende. Brudkransen satt icke som förr, det var en lång flänga sliten i slöjan, och hennes ansikte var lika hvitt som hennes klädning.

»Hur är det med hennes nåd?» frågade den gamla, medan fru Viveka stödde sig mot trappans ledstång för att kunna gå upp. »Hennes nåd har väl aldrig sett *henne?*»

»Hvilken hon?» frågade den unga frun och försökte småle.

»Å, hon, den aflidna slottsfrun, som aldrig får ro i grafven men som under många hundra år visat sig då och då för att skrämma lifvet ur de lefvande. Hon släpar liksvepningen efter sig och jämrar sig så hjärtslitande, att själfva bandhunden vaknar och börjar tjuta.»

Fru Viveka hörde endast till hälften på henne. Hon var icke rädd för de döda, och hon kände, att hvad hon hade träffat på icke var någon fredlös själ från en annan värld. Det var en lefvande, mäktig kraft, som fyllde hela naturen omkring henne, en hemlighetsfull makt, som hade invigt henne till ett nytt lif och hvars löften uppfyllde henne med ångest och längtan.

Som i en dröm gick hon upp på sina rum och blef stående halft afklädd och såg ut öfver sjön, där nu dimmorna höjde sig och lågo i långa, fina strimmor i månskenet....

Hon vaknade först helt till verklighet genom en röst, som nämnde hennes namn. Det var hennes man, som stod bakom henne.

* * *

Fru Viveka hade varit gift i fem år, och under all denna tid hade hon ej med sin fot beträdt den allé, där hon på sin bröllopsafton hade haft den underliga uppenbarelsen. Hon hade med allvar och samvetsgrannhet satt sig in i sitt stora, nya arbete, hon skötte sitt hus och sitt folk med klokhet och godhet och var sin man en lydig hustru.

Ehuru mannen passerat sina femtio år, kunde man dock icke kalla honom en gammal man. Han hade alltid lefvat det mest exemplariska lif. Hela hans tid var noga indelad efter bestämda grundsatser, och han hade en järnhälsa.

Det fanns också en hel hop järn i hans person för öfrigt, och några egentligen ömmare känslor hade han

näppeligen någonsin i sitt lif låtit komma sig till last. Alla starka känslor kallade han med ett enda ord svaghet, och han var säker om att med energisk vilja kunde all svaghet öfvervinnas. Han var en sträng och rättvis herre mot allt sitt folk, och han fordrade mycket af dem, liksom han fordrade mycket af sig själf, och något sådant som en ursäkt eller en förlåtelse kunde man icke räkna på hos honom. Men den fattigaste och ringaste kunde vara lika säker på hans beskydd som de personer, af hvilkas vänskap han kunde hafva den största fördel. Ingenting förmådde besticka hans rättskänsla, hvilken, så att säga, uppfyllde hela hans person från topp till tå.

Hvar morgon helt tidigt gjorde han sina regelmässiga ridturer för att se om ägorna och arbetet, och han hade reda på allt och alla. Han hade vissa timmar till sina studier, vissa andra till sina promenader, och han föll i sömn precis på det timslag, som han bestämt för sin hvila. I kyrkan var han lika säkert närvarande som prästen, och om vägarna än lågo höljda med alnsdjup snö och vinterstormarna rasade, kunde bönderna dock vara säkra på att få se hans slätkammade svarta hufvud med de skarpa, bruna ögonen och den välrakade hakan öfver den höga, hvita halsduken orörligt sticka upp från herrskapsbänken.

Man kan nog tänka sig, att en så fullkomlig man icke kunde undgå att i grund och botten vara ganska belåten med sig själf. Visserligen talade han ofta om »människornas eländighet», om »syndens vederstygglighet» och om huru ömkligt vi äro i klorna på »djäfvulen, världen och vårt eget kött», likasom han i det hela gärna citerade bibeln, i synnerhet Gamla testamentet; men hans eget lif och hans egna tankar voro till den grad väl bevakade, att det bokstafligen aldrig kunde finnas tid eller tillfälle till att den allra minsta af de synder, han så

starkt fördömde och beklagade sig öfver, skulle kunna tränga sig in i hans fläckfria lif. Han förstod naturligtvis icke själf, att han saknade en hel hop af de egenskaper, som äro anledningen till att Gud har en särskild kärlek för de ofullkomliga.

Han var, förståndigt bedömd, en fullkomlig man. Endast det exemplariska sätt, hvarpå han efter bordet lade ihop servetten, var tillräckligt att få andra syndiga människor att rysa af respekt.

Han hade af flera olika skäl icke gift sig förr. För det första hade han aldrig varit förälskad, och då behöfver man ju gärna tänka på saken. Han hade hittills aldrig funnit en kvinna, som han ansåg värdig nog att göra till sin hustru. Antingen voro de unga flickorna för fåfänga och världsliga, eller ock förenade de icke skönhet och förstånd i den grad, som han tyckte, att hans hustru borde göra. Dessutom hade han en viss förskräckelse för allt hvad kärlek heter. Hans farbror, som varit den rättmätige ägaren till godset, hade nämligen blifvit så förändrad efter en olycklig kärlekshistoria, att han en tid ansågs som sinnessvag. Han afsade sig rätten till godset till fördel för den yngre brodern och dog utomlands, medan han ännu var en ung man.

Denna händelse, som gaf anledning till att flera andra gamla familjehistorier kommo fram, i hvilka kärleken haft en förvirrande och olycksbringande inflytelse inom släkten, gjorde den nuvarande slottsherren dröjande i valet af en äkta maka; men naturligtvis borde han gifta sig för att få en son, emedan godset var fideikommiss, och om han doge barnlös, skulle det gå öfver till en annan gren af familjen.

Hans val hade nu på gamla dagar fallit på den unga fröken Viveka. Hennes faders lilla gård låg icke långt från Sörsta, han hade sett henne växa upp och från ett

lifligt, begåfvadt barn bli en ståtlig ung dam, uppfostrad på ett så fint och värdigt sätt, som han kunde önska. Han tycktes hos henne ha funnit förenadt allt hvad han möjligen kunde begära, — allt, utom penningar, men de behöfdes ju icke, — dem hade han. Huruvida också *hon* skulle vara nöjd, frågade han egentligen icke efter. Hvad skulle hon egentligen ha att anmärka mot *honom*. Visserligen var han icke längre någon ung man, — men är dygden kanske mindre värd, därför att den är gammal och pröfvad? Hans mening var, att de hade anledning att tacka Vår Herre bägge två.

Fru Viveka blef honom, som sagdt, en lydig hustru, och lydnad, särskildt lydnad mot *honom*, satte han mycket högt. Han fann henne också lika klok, talangfull och vetgirig, som han hade väntat, — men likväl var det något i hennes natur, som han icke förstod, och han grubblade ofta på hvad det kunde vara. Vid bordet kunde han sitta midt emot henne och stirra på henne med sina mörka, genomträngande ögon, som då tycktes fråga: »Hvad är du egentligen för en? Hvad är det hos dig, som jag inte förstår? Är det något ondt eller något godt?»

Han kunde omöjligt förstå, att en människa på en gång kan vara både klok och barnslig, både sträng och barmhärtig, både stark och mjuk: — det är ju en motsägelse! Och just sådan var fru Viveka. Hon älskade ordning lika högt som han, men det kom något mera till, något som han aldrig hade saknat, men som han måste medgifva var ett plus: — var det skönhet? — Äfven hon var en sträng och rättvis husmoder, men folket höll mera af henne än honom. Hvari bestod det? Hade hon måhända mera kärlek?

Hon tyckte mycket om musik, och han hade gifvit henne ett nytt instrument i stället för den gamla flygeln, som ljöd falsk likt en osanning, och på hvilken hälften af

tangenterna voro stumma. När hon satt och spelade och sjöng i tornrummet, som var hennes arbetsrum, stod han ibland stilla utanför dörren och lyssnade. Men efter en stund skakade han på hufvudet och gick sin väg. Om det än gällt hans heder, skulle han icke kunnat skilja två melodier från hvarandra.

Däremot meddelade han henne med glädje och stolthet allt, som han ansåg henne kunna tillägna sig af hans eget stora kunskapsförråd. Hon satt då midt emot honom, med ögonen så lefvande, som om de velat sluka allt hvad han sade, på en gång, och så föll hon in med frågor, som visade, huru klart hon tänkte och kombinerade. Ibland frågade hon om så mycket, att han drog på munnen, slog till henne på handen och sade: »En narr kan fråga mera, än tio visa kunna besvara», — och som man vet, hade han rätt.

De vintrar, Riksens ständer voro samlade, tillbragte fru Viveka med sin man i Stockholm, och efter hand gjorde hon åtskilliga bekantskaper både bland sådana personer, som det tillkom hennes man i egenskap af riksdagsman och efter hans ställning och rang att umgås med, och äfven i andra kretsar, som hon valde efter sin egen sympati.

Det kom således ofta ett ganska talrikt och blandadt sällskap af gäster till Sörsta om sommaren, där man njöt den största gästfrihet. På grund af de högst olika personer, som alla voro lika välkomna där, kallades Sörsta af de förnäma familjerna på granngårdarna för »Republiken», men man såg dock icke utan en hemlig afund, huru det *där* fördes ett innehållsrikt och omväxlande sällskapslif, medan man själf satt och gäspade i sina exklusiva, förnäma kretsar.

Vid sådana tillfällen, då Sörsta var fullt af sommargäster, visade slottsherren sig icke mer än eljest. För

ingen människa i världen skulle han förmått sig att förändra den minsta detalj i sitt lif. Hans hustru och gäster visste, på hvilket klockslag han var synlig och tillgänglig och hvilka timmar man icke under någon förevändning kunde söka honom. Till och med vid sådana tillfällen, då hans närvaro och hjälp skulle vara nödvändig, kunde fru Viveka stå med ena handen på låset till hans rum och klockan i den andra för att vänta på det ögonblick, då hon kunde våga gå in. Klockslaget var så mycket mera afgörande än hjärtslaget i denne förträfflige mans lif.

Vid måltiderna och om aftonen var han den artigaste värd, och för öfrigt öfverlämnade han åt sin hustru att underhålla gästerna. Han visste, att där hon var närvarande, skulle ingen sakna något. Det var i hennes väsen något på en gång härskande och fritt, som verkade både imponerande och uppmuntrande. I hennes närvaro talade man gärna och lätt. Hon hörde på så uppmärksamt och hade intresse och vänlighet för de mest olikartade människor. Själf kunde hon också tala mycket lifligt, men hon talade aldrig om sig själf, och trots all hennes tillmöteskommande vänlighet, var det dock ingen, som kom henne riktigt nära. Det var som en ring slagen utomkring henne, hvilken aldrig öfverskridits af någon. Hennes man hade upphört att grubbla öfver henne. Hon skötte allt omkring honom till hans fulla belåtenhet, och han själf var helt och hållet upptagen af att lefva samma lif, som han alltid lefvat, och ingenting störde hans ro.

Det hände ofta, att fru Viveka, när dagen var förbi och hon sagt godnatt till sina gäster, gick ned ensam i parken. Hon sprang då med öppna armar, som om hon flög, som om hon flyktade ut i friheten. Men när hon kom till en viss äng i parken, blef hon plötsligt stående. Stödd mot ett träd, kunde hon stanna där länge, stirrande mot den allé, som hon aldrig vågade sig in i. Hon stod

där med hämmad andedräkt och gaf akt på hvar kvist, som rörde sig, hvarje gång vinden skilde löfvet åt. Det var, som om hon beständigt väntade, att där bortifrån skulle det komma, det outgrundliga, det lyckobringande, som hon ständigt längtade efter. Det var, som om hon blifvit stämd till ett möte men den andra aldrig kom. När den sista aftonrodnaden slocknade på himmeln och nattkylan började sänka sig ned mellan träden, gick hon tillbaka till slottet med långsamma steg; men ännu på gården blef hon stående och lyssnade till tystnaden omkring sig .... Det var en fullständig tystnad, där intet kallade på henne.

* * *

Femte året efter deras giftermål skänkte fru Viveka sin man en son. Han mottogs af fadern med stor glädje. Ingen hade någonsin sett slottsherren visa så mycken rörelse, som då man kom och underrättade honom om att han hade en arfvinge. En gång om dagen kom han in i barnkammaren, där han blef stående ett stycke från vaggan och såg på sin son, men han rörde aldrig vid honom. Han hade aldrig sett ett spädt barn förr, och det var för honom något nytt och obegripligt, hvarför han också öfverlämnade gossen helt och hållet åt moderns omsorg.

Fru Viveka hade varit mycket sjuk och fortfor att vara svag långt efter barnets födelse. Man ansåg hennes svaga tillstånd som anledningen till att hon, hvar gång barnet fördes till henne, blef så starkt upprörd, att det såg ut, som om hon led af att se den lille. Hon kunde aldrig kyssa sin son, utan att hennes ögon fylldes med tårar, och när han sof, kunde hon timtals sitta och betrakta honom med ett så tankfullt och allvarligt ansikte, att

barnpigan, som sysslade i rummet omkring henne, nyfiket sneglade åt vaggan, där modern satt.

I dopet fick gossen namnet Nils Viktor, två gamla familjenamn, som brukade följas åt i släkten. Han växte och trifdes och blef en vacker och liflig gosse, som liknade sin moder så mycket, att man skrattade däråt.

Han var endast två år gammal, då hans föräldrar togo honom med sig till en badort i Pyrenéerna, dit slottsherren reste för att söka bot för en långvarig halskatarr. Då de reste ut, såg fadern ut som en sjuk och tärd gubbe. Fru Viveka var däremot nu frisk. Hon hade blifvit fylligare efter sonens födelse och stod på höjden af ungdomlig skönhet. Då de kommo hem, hade hennes man blifvit frisk, men hon såg ut, som om hon nyligen kommit upp från en lång, lifsfarlig sjukdom. Hon talade föga, hon log aldrig, och hvarken denna eller den följande sommaren sågos några gäster på Sörsta. Fru Viveka var sjuk och kunde icke taga emot någon.

På denna resa hade fru Viveka träffat sitt öde. Hon hade mött den kärlek, hon så länge anat och fruktat!

Ingen vet riktigt, i hvilken skepnad den kom till henne. Några sade, att han var en furste i ungdomens hela kraft och glans. Andra trodde sig veta, att det var en ung man, som icke ägde annat än ett varmt hjärta och ett par vackra ögon; och åter andra påstodo, att han var en man från en annan världsdel, en märklig och fängslande man, som först hade fäst fru Vivekas uppmärksamhet genom berättelsen om sitt underbara öde.

Hvem han än var, så var han för henne kärleken, sådan som den drömmes af så många kvinnohjärtan, och sådan som så få möta den. Det var kärleken i hela sin skapande allmakt, som på en gång bragte hela hennes väsen att vakna och utveckla sig och hennes krafter att

fördubblas och gaf lifvet en betydelse, som hon aldrig förr hade förstått.

Hon upplefde igen, men nu som lifslefvande verklighet, hvad hon på sin bröllopsafton hade känt i den mystiska parken. Först den plötsliga uppenbarelsen af en värmande, lyftande kraft, medan allting förstummades i en undrande tystnad, och därpå vindstöten, då alla blad på buskar och träd började darra och röra sig såsom under inflytande af en ny lifsande. Men nu var hon icke längre rädd. Hon gick leende denna nya och hänryckande lycka till mötes utan att förstå, hvad den var eller hvad den innehöll.

Som alltid, när kärleken är sann, var den ömsesidig. Det var två själar, som funnit hvarandra, och ingendera af dem visste, hvad den ena gaf och den andra tog — så ömsesidigt gjorde de hvarandra rikare. Det var den art af lycka, som tycktes kunna fortsättas i evighet, och som så plötsligt hejdas af en enda fråga: »Hvad skall ske i morgon?»

Den korta sommaren var förbi, och då först förstodo de, att nu måste de skiljas — eller alltid blifva tillsammans. Den strid, hon måste utkämpa, då hon insåg, huru det nu gällde att välja, hade nästan kostat henne lifvet. Det var lille Nils Viktor, som blef segerherren, men då han förde sin moder med sig hem, var hon endast en skugga af sig själf.

Fru Vivekas man hade vetat allt, som händt. Han hade sett och på sitt vis förstått, att en stark sympati knöt hans hustru till en annan man. Men han litade alltför säkert på hennes rena hjärta för att ett ögonblick misstänka, att detta förhållande kunde bli olycksbringande för honom själf.

Men då skilsmässan närmade sig och han såg sin hustru i en upprörd stämning, som han aldrig förut trott

henne i stånd till — denna stolta och ädla kvinna, som förstod att behärska sig själf, liksom hon härskade öfver andra, — ja, då greps han af ett förundradt, kyligt förakt, hvari det endast blandade sig en smula nedlåtande medlidande, sådant som en af samhällets lyckliga, välburgna personer kan hysa för en stackars förbrytare, som stulit af svält. Det var honom fullkomligt omöjligt att förstå eller hålla af en människa, som, om också endast för ett ögonblick, kunde tveka om att uppfylla sin plikt.

Det var alltså *detta* hos henne, som han alltid hade anat och som varit honom så främmande. Hon var svag, svag som alla kvinnor. Han hade trott, att all denna smärta hos henne endast var en häftig och plötslig sjukdom, ett slags anfall af vanvett, som snart skulle gå öfver, när hon åter kom hem och in i de gamla förhållandena. Men han tog miste. Hon tycktes ej vidare vilja återvända till lifvet.

Likasom, när ett älskadt väsen dör, den efterlefvande då strax efter dödsfallet kan befinna sig i ett slags upphöjdt, nästan öfverjordiskt tillstånd, så var fru Viveka efter skilsmässan först stilla och fattad. Hon hade ansträngt allt sitt mod, uppbjudit alla sina krafter för att utföra hvad hon ville, och hon föreställde sig möjligheten att lefva i en upphöjd resignation. Men, som man vet, är icke själfva döden det värsta, utan den tid, som kommer efteråt, när det dagliga lifvet börjar igen med alla små hvardagsbestyr och saknaden faller, droppe efter droppe, som brännande eld på dens hjärta, som står ensam kvar.

Det var denna tid, som nu började för fru Viveka. Hon kom tillbaka till det gamla, till hemmet och dess plikter, och hon fann det hela så underligt, liflöst och meningslöst. Det var som en död kropp, där själen var borta, och hon frågade sig själf, om det verkligen var

detsamma, som hon förr hade lefvat för. Blek och tårlös satt hon vid sin mans sida med ett uttryck, som visade, att hennes själ var långt borta, medan han med sin höga, genomträngande röst läste för henne i sådana moraliska och filosofiska böcker, som han ansåg vara nyttiga och lärorika.

Som en sömngångerska gick hon omkring i sitt stora hus, låste upp och igen skåp, utan att veta, hvarför hon gjorde det, och hörde icke, hvad hennes tjänstefolk sade till henne — eller kom icke ihåg det.

Icke ens hennes lille son kunde fängsla henne. Hon tänkte till och med ibland den förfärliga tanken, att det ju var för hans skull, hon hade offrat sig själf: hade han icke varit — ja då .... hvem vet?

Det enda ställe, där hon kände sig hemma, var inne i den hemlighetsfulla alléen, där hon nu gick så ofta hon kunde smyga sig bort. Luften var där alltid varmare än på något annat ställe, och träden hviskade, som om de ville säga: »Vi känna din hemlighet. Kärleken har fångat dig, och du blir aldrig fri.»

Hon hade icke längre någon rädsla för detta ställe. Tvärt om, hon längtade efter det som efter den enda tillflykten för sin smärta. Här grät hon alla sina tårar och talade med sig själf och med honom, som hon hade mistat, och ju oftare hon gick dit, ju mera längtade hon efter att komma tillbaka. Hennes tjänstefolk såg på henne med förundrade blickar. Hvad hade det blifvit af deras kloka och vänliga husmoder?

»Jag ville hellre se henne ond», sade den gamla hushållerskan med tårar i ögonen. »Den dag, jag finge se henne bli riktigt ond, skulle vara en högtidsdag för mig. Då ville jag tro, att hon kunde bli fri. Ty jag skall säga er: hennes nåd är *inte* fri. Det är något, som inte är riktigt med henne, och nådig herrn skulle be prästen läsa öfver henne.»

Fru Viveka trodde själf, att hon skulle gå så där som en sömngångerska ända till sin graf, — men hon vaknade, och hon vaknade så plötsligt, som om blixten hade slagit ned vid sidan af henne.

En eftermiddag red hennes man ut, och om aftonen bars han död hem. Hästen hade skyggat och kastat af honom, och han hade brutit ryggen på stället.

Då fru Viveka med vacklande steg gick nedför trappan och slog undan täcket från den bår, där hans lik låg, föll hon ned vid hans sida med en känsla af att det var hon, som hade mördat honom. Hennes lille gosse grät där uppe på barnpigans arm, och det var, som om hon nu först hörde honom gråta igen .... Hvar hade hon varit? Hvad hade hon drömt om, medan allting omkring henne icke varit till för henne?

Alla hennes mans stora och goda egenskaper lyste på en gång för henne med förebrående klarhet. Hade han icke alltid varit god mot henne, trott allt godt om henne, gifvit henne all sin timliga egendom att sköta och styra med, som hon ville? Och denne gamle man hade nu lefvat ensam och hade dött ensam utan sin hustrus tröst och hjälp! Och hennes son — detta vackra barn, som just nu skulle börja lifvet och så väl behöfde sin moders ömhet i hvarje ögonblick .... hvad hade hon gjort för honom? Han hade nu ett par år nästan uteslutande tillbragt tiden med sin sköterska. Han höll mycket mera af henne än af modern.

Med förfärelsens hela häftighet kastade hon sig nu öfver alla de främmande plikter, som hon ännu kunde godtgöra. De fattiga, de sjuka, som hon glömt, de mångfaldiga omsorgerna för godset och folket, och framför allt — gossen. All den lidelsefulla kärlek, hon var i besittning af, kom nu hennes lille son till del.

I början arbetade hon med en nästan sjuklig ifver, men småningom fingo hennes ljusa förstånd och hennes energiska vilja ordning i allt. Man sade efter hand, att en bättre husbonde än fru Viveka hade Sörsta aldrig haft.

* * *

Då lille Nils Viktor växte upp, såg modern strax, huru mycket han liknade henne i allt — ja, så mycket, att hon grufvade sig för det. Han hade alla förutsättningar för att en gång komma att lida allt, hvad hon hade lidit. Han hade den lifligaste fantasi och ett hjärta, som var mottagligt för de allra minsta, växlande intryck. Han älskade musik och kunde redan som barn gå långa timmar ensam omkring i naturen utan att tala till någon eller företaga sig något. Hans moder såg med anande ängslan, huru hans längtan alltid mest stod efter sådant, som sätter själens hemligaste strängar i rörelse, och hon motarbetade det från hans tidigaste ungdom. Hon lät honom hufvudsakligen sysselsätta sitt förstånd och gaf honom en lärare, som i synnerhet lade vikt på alla exakta studier. Dessutom lät hon honom sysselsätta sig ganska mycket med praktiskt arbete och väckte hans intresse för för allt, som tillhörde godset och dess skötsel.

Mot ingen af sina underhafvande visade hon en sådan stränghet som mot denne son, hvilken hon älskade så högt. För den minsta pliktförgätenhet väntade honom en allvarlig tillrättavisning, och om han utförde ett arbete väl, blef det endast ansedt för något, som man hade förutsatt.

Men äfven med den samvetsgrannaste stränghet var det icke mycket att rätta hos honom. Han var en af de naturer, som tyckas födda med talang att vara goda. Hans medkänsla för andra var hastigt väckt, och hans tjänstaktiga hjälpsamhet blef då genast verksam. Han

hade ett nästan kvinnligt deltagande för alla, som ledo eller sörjde, men den minsta orättvisa uppväckte till den grad hans harm, att han lätt förgick sig mot dem, som han ansåg ha orätt. En gränslös längtan efter att uppoffra sig för något, som stod öfver honom själf, var den känsla, som mest behärskade honom, men annars växlade hans stämningar lika hastigt som skyarna på sommarhimmeln. Ingen visste, hvarifrån de kommo och hvart de togo vägen.

Han växte upp till en så vacker och intagande yngling, att han vann människors sympati endast genom att visa sig. Ja, ofta var till och med den varma hängifvenhet, som han var föremål för, rätt besvärlig, då damerna ägnade honom sin hyllning på ett mycket i ögonen fallande sätt. Han var af naturen blyg och stilla och kände sig generad af alla de artigheter, man sade honom i mer eller mindre tydliga ordalag. Han föredrog att vara med ett par kamrater eller med folket, och det var endast en kvinna, han älskade och tillbad, och det var modern. Under all hennes skenbara stränghet kände han mycket väl, huru hon älskade honom, och det var som om det mellan dessa två fanns ett hemligt förstånd, ehuru de aldrig hade uttalat sig fullt för hvarandra.

När de ibland, efter att hvar för sig hafva arbetat en hel dag i ända, i skymningen möttes, kunde de plötsligt omsluta hvarandra i en stor omfamning, och dessa två par mörka ögon sågo in i hvarandra frågande, undersökande och sade hvarandra tyst hvad aldrig läpparna uttalade.

Utan att veta hvarför, hade den unge mannen en aning om att hans moder aldrig hade älskat sin man, ehuru han förstod, att hon kunde älska honom så som ingen annan. Han stod ofta och betraktade det stela porträtt af den döde slottsherren, hvilket hängde i biblio-

teket, med grubblande, misstänksamma blickar. När han då frågade modern om fadern, gaf hon honom en vältalig beskrifning af alla hans stora och goda egenskaper, men Nils Viktor lyssnade på henne med samma misstänksamma blickar, som han sett på porträttet, och teg.

Han hade fyllt tjugu år, och ännu tycktes icke kärleken ha kommit honom när. Det var hos honom en viss imponerande oskuld, som höll all förälskelse på ett visst beundrande afstånd från honom, och trots hans ridderliga och artiga väsen mot damerna, märkte de mycket väl, huru kylig han var. De voro honom tämligen likgiltiga allesamman.

Fru Viveka hade ofta haft på sina läppar att bedja sonen aldrig gå in i den allé, som hon nu efter mannens död själf aldrig hade beträdt, men hon visste väl, hvilken dragningskraft den skulle utöfva på sonen, ifall hon varnade honom därför, och hon teg. Hon försökte att i lugn glädja sig åt den tid, hon ännu hade honom som ett barn, och icke i otid frammana mörka aningar om framtiden.

Då satt hon en sen sommarafton vid pianot och spelade en af de melodier, som hon nu åter hade mod att höra. Hennes kärleks drömland låg så långt i fjärran, att hon nu igen vågade se dit bort. Allt det förfärliga, som låg emellan, hade blifvit mera stilla, likasom försonadt. Hon rörde sakta vid tangenterna, och tonerna från hennes lyckas korta dagar kommo sväfvande öfver henne med varma klangtoner. Det hade varit en het dag, men nu hade solen gått ned, och månen stod öfver slottstornet, just där den stått hennes bröllopsafton. Allt omkring henne var stilla, och hon själf var så långt borta i sina drömmar, att hon alldeles glömt, huru sent det var.

Plötsligt gick dörren häftigt upp, och hennes son stod där. Han var likblek. Hans svarta hår hängde ned

öfver pannan. Han gick ett par steg och stödde sig mot kamingesimsen.

Fru Viveka såg upp med ett förfäradt ansikte.

»Viktor, hvad är det?»

Han öppnade läpparna för att tala, men han kunde icke få fram ett ljud. Hans ögonbryn drogo sig samman, han gjorde blott en hastig rörelse med armen mot dörren, och därpå sjönk han ihop på en stol, med hufvudet stödt mot stolsryggen.

Modern hade kommit honom helt nära. Det var nästan mörkt i det djupa tornrummet. Hon lyfte upp hans hvita ansikte och såg in i det. Ögonen blickade stelt framåt och strålade, som om de såge osynliga ting. Munnen log med ett uttryck, som var på en gång ängsligt och lyckligt.

»Har du sett det?» hviskade hon sakta.

Han öppnade läpparna för att tala, men han nickade blott med hufvudet. Utan ord förstod hon allt och slöt honom tyst i sina armar.

* * *

De talade icke med hvarandra om hvad som förefallit. De behöfde det ju icke, och de visste bägge, att inga ord skulle kunna uttrycka det, men det innerliga förhållandet mellan moder och son blef varmare än någonsin förr. Hvar han gick och stod, följde hennes ögon honom, som en moders följa ett barn, om hvilket hon vet, att det bär inom sig fröet till en dödlig sjukdom, som när som helst kan bryta ut och visa de första hotande tecknen.

Emellertid förflöto ett par år, under hvilka allt tycktes vara som förr. Endast uttrycket i den unge mannens ansikte var förändradt. Det var något så allvarligt och frånvarande däri, som om han var tillstädes i

verkligheten endast med sin halfva själ. Men detta såg endast modern. De andra sade blott, att han från barn nu öfvergick till att bli man.

Då han var tjugutre år, gjorde han sin första utrikes resa. Vid afskedet var fru Viveka mycket upprörd. Hon anade, att sådan som han reste bort, skulle han icke återkomma.

I början skref han ofta och alltid långa bref, med lifliga beskrifningar om allt det nya, han såg och upplefde; men så småningom blefvo hans bref sällsyntare. Han uppehöll sig nu i Baden-Baden, och hans moder förstod snart, att hvad som mest sysselsatte honom, var något, som icke stod i brefven. Hon frågade icke, men hon väntade, och efter en tid kom ett långt bref, hvari han utgöt hela sitt hjärta för modern.

Han var helt och hållet behärskad af en stor kärlek. Den, han älskade, var en ung rysk fru, gift med en man, som var betydligt äldre än hon och hvars brutala och hänsynslösa uppförande mot henne först hade väckt Viktors deltagande. Han beskref henne som sammanfattningen af allt kvinnligt behag och mildhet.

»En renare ängel än hon har aldrig gått på jorden», skref han, »och hvad hon lider, är så upprörande, att det skulle väcka ens sympati och deltagande, äfven om hon vore lika ful och frånstötande, som hon nu är skön och intagande.»

Hvart bref, som kom, visade, huru han allt mer och mer gick upp i att älska och beundra detta väsen, hvilket han hade funnit som en nedtrampad blomma på sin väg, och han vred sig i smärtsamma frågor, *huru* han skulle kunna hjälpa henne. Han vore villig att gifva sitt lif för hennes lycka.

Men all hans hängifna kärlek tycktes endast kunna vara henne till en öfvergående tröst. Hon var bunden

genom katolskt äktenskap, som hon själf ansåg för oupplösligt, och hon hade en liten dotter på ett år, för hvilken hon hyste den mest moderliga ömhet. Att äga henne kunde han aldrig tänka på, och deras förhållande blef så rent, att det icke en gång kunde gifva hennes råe och häftige man anledning till svartsjuka. Det smickrade honom snarare, att hans obetydliga hustru, denna kvinna, som han kunde tyrannisera och misshandla, utan att hon vågade knysta, kunde vara ett så eftersträfvansvärdt ideal för en ung, skön och rik adelsman.

Ett par veckor före skilsmässan mellan henne och Viktor upphörde hans bref alldeles. Denna sista smärta måste han genomlefva ensam. Han kom hem på hösten, och hans moders första omfamning var en fråga. Han vände sitt sorgsna ansikte mot henne och sade:

»Vi ha sagt hvarandra farväl för alltid. Endast i allra yttersta nöd, om hon inte *kan* härda ut längre, skrifver hon till mig, och då kommer jag strax. Jag tror, att om hon kallade, skulle jag komma tillbaka från en annan värld.»

Åren gingo, och det kom icke något bref, ehuru Viktor ännu aldrig kunde öppna postväskan, utan att handen darrade. Han började tro, att hon var död, och det nervösa och spända tillstånd, hvari han länge befunnit sig, öfvergick småningom till likgiltigt lugn. Han försökte att komma tillbaka till det verkliga lifvet igen och ansträngde sig med så mycken sysselsättning som möjligt . . . .

Då han fyllt trettio år, gifte han sig med en ung adlig fröken, som var i hög grad förälskad i honom. Hon var en mycket väl uppfostrad ung dam, stilla, bildad och »comme il faut», men hon kunde omöjligt dölja den förvirring, som grep henne, hvar gång den unge

herren till Sörsta visade sig. Hon rodnade ända upp till hårfästet, när han kom i hennes närhet.

Viktor fann sig rörd af så mycken hängifvenhet, ehuru det var långt ifrån första gången, som han var föremål för en sådan, och han fann den unga flickan både förståndig och älskvärd.

»Och så är det en sak, som jag i synnerhet tycker om hos henne», sade han till modern. »Hon har inte den aflägsnaste likhet med *henne*. Jag skulle inte kunna uthärda något, som gjorde anspråk på en likhet med henne, hvilken ingen på jorden kan likna.»

Så firades bröllopet, och slottet inreddes på nytt för det unga paret. Fru Viveka drog sig tillbaka till en särskild afdelning däraf, i en våning, där hon kunde lefva sitt eget lif, medan skötseln af hushållet öfverlämnades åt den unga frun. Allt tycktes bli bra, de nygifta voro goda vänner, och fru Amalia skänkte sin man en hel rad friska och vackra barn. Hon själf kunde aldrig ge anledning till något obehagligt. Hon var aldrig sjuk, aldrig missnöjd. Man hade aldrig sett henne upprörd af någonting, vare sig af sorg eller glädje. Det låg något lagom, dämpadt och behagligt i hela hennes väsen. Hon stötte aldrig och visste alltid, huru hon skulle uppföra sig.

Emellertid hade hon också ett par mycket starka känslor. Den ena var, att hon i hög grad var förälskad i sin man, den andra att hon i lika hög grad var svartsjuk på sin svärmoder.

Hon kunde icke undgå att se eller dunkelt känna, att det mellan dessa två fanns ett hemligt blodets och själens band, som var åtskilligt starkare än den äktenskapliga kedja, som förenade henne och hennes man. Men hon visste också mycket väl, att det var simpelt och orätt att vara svartsjuk, och hon röjde aldrig med

det minsta ord eller den minsta yttre handling, att hon hyste någon afund mot fru Viveka för den plats, hon intog i sin sons hjärta. Fru Viveka visade i gengäld sin sonhustru all den uppmärksamhet och eftergifvenhet, som hon ansåg sig skyldig mot husets nuvarande härskarinna, så att förhållandet i familjen tycktes vara det bästa.

Dagar, månader, år gledo bort i behaglig enformighet. Allt var så väl inrättadt och ombesörjdt, att sällan något missljud afbröt den dur-klang, som nu länge varit rådande öfver Sörsta.

Då satt fru Viveka en sommardag och läste på balkongen öfver stora terrassen, som vette ut mot trädgården. Det var den allra klaraste dag. Icke en sky fanns på himmeln. I solskenet svajade lindarna sakta med sina genomskinliga blad, som tycktes vifta åt sina egna violetta skuggor på sandgångarna. Rosorna blommade i stora massor. Ljusröda, purpurfärgade, hvita och gula, stodo de i täta klungor och sände sin vällukt upp till fru Viveka. Sjön glimmade på afstånd bakom askarna. Fru Amalia var med alla barnen i badet.

Plötsligt hörde fru Viveka dörren till salongen gå upp. Hon kände igen stegen. Det var hennes sons. De hördes så besynnerligt släpande.

Nu ropade han: »Mamma!»

Det lät som en suck från en sårad människa.

Hon reste sig så hastigt, som om hon varit en helt ung flicka, och gick in till honom. Han stod vid kaminen på samma ställe, där han stått den aftonen, då han hade haft synen i parken. Han var liksom då likblek. Håret hängde vått af ångest öfver pannan. Han höll ett bref i handen, hvilket han räckte mot henne, när hon kom in. Han sade ingenting utan skakade blott brefvet i handen till tecken, att hon skulle läsa.

Det var skrifvet från Paris och på franska. Där stod blott:

»Jag har lidit till det yttersta, nu kan jag icke mera. Jag har ingen i världen. Kom!» .... Ingen underskrift.

Då fru Viveka hade läst brefvet, såg hon blott upp på honom och sade:

»Du reser?»

Han nickade till svar, och samma afton reste han.

Före sin afresa omtalade han allt för sin hustru. Han visste ju icke, hvad han reste ut till och huru han skulle komma tillbaka. Han visste bara, att hon, som hade kallat honom till sig, skulle hysa samma vördnad för hans hustrus och hans barns lycka, som han själf hade.

Modern följde honom icke ut. Deras afsked gick för sig inom fyra väggar och var ett afsked för lifvet. Hans hustru följde honom nedför trappan och ledde sin lilla Agnes vid handen. Hästen stod sadlad och stampade, medan stalldrängen höll den. Han lyfte upp sin lilla dotter och kysste henne, och då han släppte ned henne, sade han så:

»Om jag *icke* kommer hem igen ....»

Men mera hann han icke säga, förrän hustrun bröt ut i häftig gråt. Han omfamnade henne tyst, sprang upp i sadeln och red bort.

Medan han var borta, sågo de två kvinnorna ej mycket hvarandra. Fru Amalia kunde icke bekväma sig till att visa sin svärmor, huru sorgen och ängslan öfverväldigade henne. Fru Viveka å sin sida var så säker på att han icke skulle komma tillbaka, att hon knappt tordes se på sin svärdotter. Hon kände, att hennes egen blick varslade olycka .....

Och han kom icke tillbaka.

Han föll i en duell, om hvilken han skref, att den var »oundviklig som ödet».

»Efter hvad jag varit vittne till i dessa dagar», skref han till sin moder, »skulle jag vara färdig att våga mitt lif för hvilken medmänniska som helst, som led så orättvist. Skulle jag då kunna se den bästa kvinna på jorden bära detta ostraffadt? Det har förefallit saker, som hela mitt väsen har rest sig emot, och då jag ville ställa förbrytaren till rätta, svarade han mig på ett sådant sätt, att jag endast kan svara honom med värjan i handen. — Dör jag, så dör jag för min kärlek.»

Till hans fru medföljde ett bref med de kärleksfullaste ord och hälsningar, — ett bref fullt af tack för all den stilla lycka, hon hade gifvit honom. Han talade om hvart och ett af barnen för sig, om framtiden, om godset. »Dör jag», skref han till sist, »så förlåt mig. Jag faller på mina knän och beder om din förlåtelse, men jag kunde icke annat».

Ungefär samtidigt kom underrättelsen om hans död, skrifven af en främmande hand. Den var icke från *henne*. Fru Viveka kände icke ens hennes namn. Han hade aldrig nämnt det. Hon och hennes öde försvunno som en olöst gåta.

Efter sin egen önskan begrofs han utomlands, och endast de få saker, han hade tagit med sig, klockan, vigselringen, ett porträtt af barnen, sändes hem till hans hustru . . . . . .

Den gemensamma stora sorgen förde de två kvinnorna närmare hvarandra. Nu, då den unga frun icke längre hade någon anledning till afundsjuka på den gamla, gick det bättre för fru Viveka att vinna hennes hängifvenhet och förtroende.

Småningom vande sig fru Amalia att vända sig till svärmodern i allt. Förr hade hon varit van att ständigt

rådfråga sin man i allting; nu blef det »farmor», som öfverallt måste vara den bestämmande, för att hon skulle känna sig lugn.

Oaktadt sitt skenbart lugna och jämna väsen, var hon ofta mycket ängslig i småsaker och i synnerhet efter mannens död mycket obeslutsam, när något skulle afgöras. Det var därför godt att ha farmor, hvilken genast såg en saks väsentliga sida och aldrig lät förvirra sig af småsaker.

Fru Amalia blef själf mera än någonsin inåtvänd och hade alltid svårt för att visa något närmare intresse för någonting, icke ens för hvad som angick hennes barn. Hon trifdes bäst ensam med sitt handarbete eller ock med att sitta stilla bland de andra och höra på, huru barnen och farmodern samtalade.

När hon en eller annan gång gjorde ett besök i Stockholm hos sina systrar, som voro gifta och bosatta där, var det för henne en mycket lugnande känsla, att farmor var hemma och stod alla till buds med råd och dåd. Fru Viveka sände också vid sådana tillfällen regelmässigt ett par rader till henne för hvarje dag, för att underrätta henne om allt i hemmet. Det var just en sådan liten depesch, hon var uppe att skrifva, medan de unga sutto kring brasan och väntade, att hon skulle komma.

* * *

»Kasta mera ved på elden», sade Henning, som låg och tittade in i flammorna, hvilka nu började bli allt svagare och rödare.

Agnes kastade in ett par stora knubbar, och det började igen bli lif i elden, då dörren gick upp, och en gammal dam syntes i den.

»Å farmor!» ropade Henning och ville stiga upp.

»Ligg du stilla, min gosse!» sade hon och sträckte ut handen emot honom. »Du ligger så bra där.»

Därpå gick hon ensam öfver golfvet och satte sig i den stora länstolen.

»Du tillåter väl, att jag ligger för dina fötter?» frågade Henning och såg upp på henne.

Hon svarade blott med att le och klappa honom på hufvudet.

Hon var en högväxt gammal dam, klädd helt och hållet i svart, hvilket gjorde hennes bleka anlete ännu blekare. Man kunde icke se, om hon var gråhårig, emedan hon bar ett hvitt stramt hufvudkläde tvärs öfver pannan, rakt ofvanför de täta, svarta ögonbrynen, öfver hvilket en svart slöja hängde ned. Hennes klädning gick högt upp under hakan, så att man ej kunde se den öfversta delen af halsen eller det nedersta af underkäken, det vill säga den del af ansiktet, som för det mesta först bär ålderdomens prägel. Pannan och kinderna voro rynkiga, näsan, som var smal och böjd, såg skarp ut i den magra omgifningen. Men det fanns två saker i detta ansikte, som gjorde, att det, trots ålderdomen, gjorde ett lefvande, nästan ungdomligt intryck. Det ena var ögonen, ett par gråa, klara ögon med alldeles svarta ögonhår och en fast och liflig blick under de täta ögonbrynen. Det andra var munnen, en tämligen stor, rörlig mun, som hade i behåll alla sina tänder. Händerna voro smala och hvita, och de långa, svarta ärmarna gingo nästan fram öfver halfva handen. Hon höll en bok, som hon sakta lade ifrån sig på stolen vid sin sida.

»Hvar är Ellinor?» frågade hon och såg sig omkring. »Jaså, där i skuggan! Skall du inte komma närmare elden, min flicka?»

»Tack, farmor!» sade Ellinors stämma. »Jag tycker mera om att se på flammorna på afstånd.»

Farmodern såg forskande bort till den plats, där hon satt. Kunde hon mena något annat med sina ord? — Nej, det var sagdt helt enkelt och naturligt.

»Låt mig se, hvad du arbetar på, Agnes?» sade hon därpå och räckte handen efter Agnes' knyppelmönster. »Å, se! Det är ett vackert mönster. Det liknar Maltaspetsar. Nu skulle du bara lägga en guldtråd i, af sådant matt guld, som endast glänser i vissa belysningar.»

»Ja, det var ett godt råd», sade Agnes och fortsatte sitt arbete.

Farmodern lutade sig tillbaka i länstolen med händerna stödda mot dess karmar. Hon satt och såg på Louise, som var mycket vacker i detta ögonblick. Röda och transparanta belysningar från elden föllo öfver hennes blonda hår och hvita nacke och gåfvo en egen glöd åt den rödbruna färgen i hennes klädning. Hon satt så, tankfullt tillbakalutad, med hufvudet åt ena sidan.

»Hvad tänker du på, Louise?» frågade farmodern.

Det ryckte till i Louise, som om hon vaknade upp ur en dröm.

»Det säger jag inte», svarade hon, och hennes kinder blefvo röda af något annat än af skenet från elden.

»Å, då var det någonting med kärlek!» sade Henning från golfvet.

»Nej, inte alls!» svarade Louise mycket ifrigt.

»Hvarför skulle du då inte kunna säga det?» frågade brodern.

»Det kan jag för öfrigt mycket gärna», svarade systern. »Jag tänkte på, hvilken färg jag skulle välja för min dräkt till Amaranten i vinter. — Du kan se, att det inte hade något med kärlek att göra.»

»Det skall du inte säga», sade Henning. »Dina toiletter äro nog din enda stora passion.»

Louise ville just svara förnärmadt, då farmodern inföll:

»Hvitt och gult, Louise. Du kan tro, att jag redan tänkt på den saken. — Du skall få mina topaser, halsbandet och kammen med strålarna. Jag har länge tyckt, att de skulle passa bra för din hy.»

»Å, farmor!» utbröt Louise riktigt i extas. »Du är alltför god! Jag är rädd för, att jag blir . . . . .»

»Alltför vacker», inföll Henning.

»Vill du vara stilla, du stygga pojke», sade farmodern och slog till honom öfver nacken, »annars schasar man ut dig.»

»Jaså, nu får man inte en gång säga sin syster, att hon är alltför vacker!» jämrade han och kröp närmare farmors fötter.

Karin, som emellertid hade slutat läsa sin tidning, lade ihop den tankfullt, tog af lornjetten och blickade framför sig med sina närsynta ögon, som om hon öfvervägde och bedömde, hvad hon hade läst. Hennes ögon föllo på boken, som farmor hade lagt ifrån sig.

»Jaså», sade hon, i det hon tog upp boken och bläddrade i den. »Farmor har läst den!»

»Ja», svarade den gamla frun.

»Och hvad tycker farmor om den?» frågade Karin ifrigt.

»Jag tycker inte alls om den», svarade den gamla i en förnäm ton.

»Ja, det är ju en *stark* bok», sade fröken Karin och stack sin lilla välskapade näsa in mellan bladen. »Den är sådan, som *lifvet* är, men onekligen liknar den inte de gamla romanerna i 'Paul och Virginies' stil.»

»Lifvet är inte bara fult», sade farmodern lugnt. »Och dessutom sker det så mycket hvar dag, som vi helst ville slippa att vara vittne till i verkligheten och därför också helst ville slippa läsa om. Så till exempel begriper jag inte, hvarför din författarinna skall ägna ett

helt kapitel åt att beskrifva, huru de slakta kon. Ville du i verkligheten vara med om att se en ko slaktas?»

»Ja, om jag vore tvungen till det», inföll Karin ifrigt, »om det vore min plikt, så skulle ingenting i världen . . . .»

»Men du är alldeles inte tvungen att läsa en lång slaktarhistoria om huru man tar lifvet af och fyrdelar ett kreatur. Hvad kan det intressera dig? Har du för afsikt att sätta upp en charkuterihandel?»

»Men farmor fäster sig då också vid sådana likgiltiga detaljer i boken», invände Karin.

»Det måtte ändå inte ha varit så likgiltigt för författarinnan, eftersom hon ägnar det ett helt kapitel», sade farmodern. »Det kan väl inte vara gjordt bara för att visa hennes erfarenhet i slakteri?»

»Fäst sig då inte vid sådant, tänk på hufvudsaken! Tänk på hela den passionerade kärlekshistoria, som går som en underström af mänsklig passion under alla de till utseendet småborgerliga tilldragelserna!» utbrast Karin häftigt.

»Kallar du det kärlek?» sade farmodern i samma lugna och förnäma ton som förut. »Jag kallar det för svineri.»

»Men farmor begagnar då också sådana förfärligt starka ord», sade Louise helt förskräckt.

»Jag kallar saker och ting vid deras rätta namn», sade farmodern. »Det måste man göra för att få klart för sig, hvad man talar om. Men nu för tiden äro alla begrepp så upp och nedvända, att människor kunna sätta sig och fälla tårar öfver en nedrighet . . . . Hvad hjältinnan i din bok angår, är hon så simpel, att *jag* åtminstone skall bedja att få slippa mottaga henne i *min* salong.»

»Det vill med andra ord säga», inföll Karin, »att farmor alldeles inte kan tänka sig kärleken annat än i den stilla äktenskapliga lyckan?»

Den gamla frun svarade icke. Hon satt tillbakalutad i länstolen med slutna ögon.

»Men jag skall säga farmor», fortfor Karin, »att det *finns* en kärlek, som existerar trots både kyrkan och rådstun, och som inte vi andra väl placerade människor ha rätt att tvifla på.»

»Jag tviflar inte», sade den gamla sakta.

»Men när nu farmor tror, att det finns en sådan lycka . . . .»

»Inte en lycka, mitt barn, — ett öde . . . . en olycka!»

»Kalla det, hvad farmor vill», sade Karin, »men i alla fall har en sådan kärlek rätt att existera, och endast inskränkta människor . . . .»

»Rätt att existera!» afbröt farmodern. »Vi kunna inte utrota den, liksom vi inte kunna utrota döden. Men den människa, som vill lefva, skall strida mot den kärlek, som tillintetgör.»

»Och det, tror farmor, går så lätt?» frågade Karin spetsigt.

»Jag tror inte, det är lätt», svarade den gamla sakta. »Jag tror, det är omöjligt.»

»Nå, hvad kan man då göra», frågade Karin, »när man har en öfvermäktig motståndare att kämpa emot?»

»Man kan fly», sade farmodern.

»Men man säger ju, att när någon vill rida bort från sorgen, så springer den upp bakpå hästen och rider med», anmärkte Karin. »Och är det kanhända inte så med kärleken också?»

»Hvad vet du om det?» sade farmodern och såg allvarligt på henne.

»Jag? Gud bevars, jag vet ingenting», svarade Karin och slängde med lornjetten. »Jag är alls inte erotiskt anlagd, och jag skulle aldrig kunna falla på den tanken att vilja byta bort min gyllene frihet genom att gå upp

i att tjäna och älska en man .... Men jag är human. Jag observerar och jag tillåter allt, emedan jag inser, att allt *måste* existera.»

»Kan man då aldrig kämpa emot det onda?» frågade Agnes. Hennes ögon sågo ut som idel godhet.

»Anser du kärlek för något ondt?» frågade Ellinors röst bortifrån skuggorna.

»Om den förstör andra människors lycka, måste den väl anses för något ondt», svarade Agnes.

»Pappa och mamma voro ju mycket lyckliga?» frågade Henning plötsligt med afgörande tonfall.

»De höllo mycket af hvarandra», svarade farmor sakta.

»Nå, tänk dig nu, Karin», sade Henning, »om antingen pappa eller mamma hade gått sin väg och lämnat oss alla för att finna lyckan hos en annan!»

»Man finner icke lyckan, när *den* kärleken kallar», sade farmodern.

»Men hvad *är* då kärleken», frågade Ellinors röst. »Den måste ju vara antingen något godt eller något ondt.»

»Kärleken har två ansikten», sade farmodern. »Men man bör önska, att man aldrig får se mer än det ena. Det andra ....»

»Det andra?» frågade Ellinor.

»I vår släkt har det nästan i hvarje led funnits en, som också har sett det andra ansiktet — och sedan .... Rör litet i elden, Henning!»

»Hvad sågo de då? Hvad ser man? Å, farmor, berätta!» bad Ellinors röst ifrigt.

Farmodern satt med den ena handen under kinden och armbågen stödd på stolskarmen och såg in i elden, som om hon där bland lågorna såg underliga skepnader uppstiga och försvinna. Agnes hade lagt bort sitt arbete. Karin satt med slutna ögon och lekte med sin lornjett. Fröken Louises smidiga figur var vänd emot den gamla,

och Henning låg med händerna under hufvudet och såg upp på henne. Bort ifrån skuggan lyste beständigt Ellinors ansikte hvitt i mörkret, medan hennes stora ögon hvilade på farmodern. Det blef en paus, hvarunder man endast hörde lågorna kämpa med hvarandra, fara upp och slingra sig tillsammans, störta ned och dö, medan andra sköto upp vid deras sida.

»Det är nu flera hundra år sedan», började farmor, »då det i vår släkt lefde en ung man, som var familjens äldste son, och som skulle bli herre till slottet och godset. Han var i alla hänseenden en väl utrustad yngling, vacker att se på, kvick och munter, lika duktig vare sig det gällde boken eller svärdet.

Men ett oroligt hjärta hade han, och då han alltid red i samma takt, som hans hjärta slog, så gick det för det mesta i galopp öfver stock och sten. Ett hinder kom honom bara att skratta; han älskade faran, och knappt hade han nått det mål, han satt sig före, innan han hastigt föresatte sig ett nytt.

Då han var en ädelmodig herre och en tapper vän, var han ärad och älskad af alla, och lika glad var han, antingen det gällde att dricka eller slåss. Äfven kvinnorna beundrade hans skönhet och tapperhet, men ingen af dem hade förstått att fängsla hans sinne.

Oroliga företag drefvo honom ständigt från det ena stället till det andra. Från främmande land längtade han hem, och när han var hemma, hade han icke länge ro där. Då vinkade honom alltid nya faror ut till nya bedrifter.

Han älskade också mycket jakten, och han kunde i flera dagar efter hvarandra drifva kring i skogarna för att jaga harar och räfvar — ja, till och med björnarna voro den tiden icke något ovanligt här i trakten . . . .

En midsommar hade han sålunda gått ensam ut på jakt och hade drifvit omkring hela dagen. Framåt afto-

nen började han bli trött; men ju längre han gick, desto längre aflägsnade han sig från hemmet. Han såg nu, att han råkat på villospår och var alldeles ensam. Till och med från sin hund hade han på ett obegripligt sätt blifvit skild.

Han försökte då att gå efter solen, som ännu stod på himmeln, och han begaf sig in på en stig, som efter hans tanke skulle föra honom hemåt. Men plötsligt stod han på ett ställe i skogen, där han aldrig hade varit förr.

Framför honom öppnade sig en äng, på alla sidor omgifven af höga träd. Gamla ekar sträckte sina grenar vidt omkring, granarna hängde med långa släpande grenar ned på det ljusgröna mjuka gräset, som öfverallt var öfversållad med millioner små gula blommor. Rundt omkring stod ett snår af vilda rosor, som voro i full blomstring. Från den solmättade granskogen, från den våta mossan och de blommande rosorna kom en så stark och blandad vällukt, att den liksom tvang den unge mannen att stanna. Endast ljudet af en enda sångfågel hördes. Det var ett par långa, klagande flöjttoner, som ständigt återtogos och ljödo, som om de kallade: Kom!.... kom!.... kom!....

Till sist föreföll det honom, som om någon verkligen ropade på honom, och han trängde längre och längre in i snåret.... Nu hörde han tydligt ljudet af en källa, och vid foten af en gammal ek sprang verkligen en källstråle fram och hade bildat en liten klar bassäng öfver stenarna nedanför.

Emedan han var trött af den långa vandringen, böjde han sig ned öfver källan för att taga vatten i handen och dricka, men till sin häpnad fick han se ett annat ansikte bredvid sitt eget i vattenspegeln. Det var ett ljust, leende kvinnoansikte, som såg så mildt på honom,

att han sträckte ut handen liksom för att gripa det, men då han slog med flata handen i vattnet, rördes det upp, och ansiktet försvann.

Han reste sig då hastigt, och se — rätt framför honom öfver rosorna stod en kvinnoskepnad. Han kunde icke se, om hon sväfvade eller berörde jorden med fötterna. Ljus och genomskinlig som en solstråle visade hon sig för honom. Hårets gyllene glans flöt så fullkomligt ihop med solljuset omkring det, att han icke kunde se, om det var lockarna eller solskenet, som lyste. Ögonen sågo på honom med en sådan mildhet och godhet, att han kände sitt hjärta fyllas af en värme och en glädje, som han aldrig förr hade känt. Hon bredde ut armarna mot honom och log, och han öppnade häftigt sina armar för att omfamna henne, — men då vek hon sakta tillbaka .... Nu såg han tydligt, att hon sväfvade.

Från hennes hufvud föll en tunn, fladdrande slöja, genomskinlig och mångfärgad som trollsländornas vingar. Den böljade sakta i vinden, medan hon baklänges sväfvade in öfver törnbusksnåret.

Utan att tänka på huru eller hvart han gick, ilade han efter. Han trampade på de taggiga grenarna, och där han icke kunde komma fram, högg han ned dem med sitt svärd. I hvart ögonblick räckte han ut armarna för att gripa henne, i hvart ögonblick tyckte han, att hon var helt nära, — men hon sväfvade, ständigt leende, sakta tillbaka.

Till slut stod han icke ut längre. Han föll stönande ned på den våta, tufviga marken —, men då stannade äfven hon. Hon såg ned på honom ännu mildare och vänligare än förr, som om hon hade medlidande med honom. Han låg på knä i det våta gräset med sönderslitna kläder och blodiga händer, och så lyfte han sitt smärtfulla ansikte upp till henne och frågade med dar-

rande röst: »Hvem är du? Du är den, jag alltid har letat efter, alltid har saknat och nu ändtligen har funnit. Hvad är ditt namn?»

Och med en röst, som sänkte sig som en himmelsk tröst till hans hjärta, svarade hon: »Jag är kärleken.» — »Hvarför viker du då beständigt undan?» frågade han. »Hvarför låter du mig icke gripa dig?» — »Emedan jag icke vill, att du skall se mig helt och hållet», svarade kärleken. »Mitt ansikte behagar dig, och jag tillåter dig att se mig, såsom du nu ser mig. Men skulle du fånga mig och lyfta min slöja, då skulle du få se ett annat ansikte, som icke skulle behaga dig.» — »Tala icke så», ropade han. »Allt hos dig är skönt och fullkomligt. Låt mig se dig helt och hållet sådan du är! Låt mig lyfta din slöja blott en enda gång, eller jag får aldrig mera lugn i lifvet.» —

Men kärleken teg. Ansiktet blef allvarligare, och hon började igen att sväfva tillbaka öfver snåret. Han samlade å nyo alla sina krafter och följde efter. Han vadade genom träsk, slog sig genom törnesnår och klättrade med lifsfara uppför branta klippor. Solen gick ned öfver hafvet, och det började bli mörkt i skogen, men han bara störtade framåt med stirrande ögon, där han såg kärleken sväfva som en hvit dimma mellan grenarna.

Ett ögonblick var hon alldeles försvunnen, men då gick med ens månen upp öfver skogen, och nu såg han igen helt tydligt slöjan öfver kärlekens skuldra glänsa som silfver i månskenet. Sakta smög han sig efter henne, sträckte ut handen och grep en flik af slöjan. Men kärleken var icke längre lysande som förr: hon var blek och allvarlig och såg på honom med bedröfvade ögon. »Jag ville göra dig lycklig», sade hon, »men du ville icke nöjas därmed. Nå väl, du skall få din vilja fram. Du skall få se mitt andra ansikte . . . Här är det!»

Hon vände sig sakta, och slöjan föll till jorden som en dimma, som upplöses .... Han ville utstöta ett skrik, men han kunde icke. Det var, som om två händer grepo honom om strupen för att kväfva honom. En isande kyla smög sig öfver hela hans kropp, från hufvud till fot, och han började skaka i alla lemmar. Hjärtat slog med tunga, kväfvande slag, och kan kände, att nu måste han dö. Han ville läsa sina böner, men han kom icke ihåg ett ord, icke ens namnet på sitt skyddshelgon. Han ville gå, springa, men han kunde icke röra sig. Han böjde sig ända ned till jorden och kröp som en hund baklänges, darrande öfver hela kroppen — bort — bara bort därifrån.

Men nu var det hon, som följde. Icke en sekund kunde han taga sina ögon från det förfärliga ansiktet öfver sig. Han kände hennes isande andedräkt som en dräpande dimma efter sig. Dödsångesten bröt fram ur alla hans porer, och ständigt kröp han, ut genom skogen, nedför klipporna, tillbaka genom det höga gräset i träskmarken, medan han hvart ögonblick väntade, att hon skulle hinna upp honom, gripa honom, röra vid honom, och då kände han, att han måste dö.

Först vid slottsgården försvann hon .... Då löstes alla hans lemmar som från en förtrollning, och han föll slappt, som en död kropp faller, baklänges ned på stenarna.

Där fann hans folk honom nästa morgon blek och blodig, och han bars upp som död; efter en lång sjukdom återkom han dock till lifvet. Men hans hår var hvitt, och ingen kände igen den unge, raske riddaren. Ännu hände det någon gång, att han deltog i ett fälttåg, och han kunde då svinga svärdet med vild kraft; men midt i en strid kunde han plötsligen glömma allting och sitta slö och likgiltig på hästen, medan pilarna hveno om

öronen på honom. Ja, det hände till och med, att han så fullkomligt glömde, hvar han var, att han började hugga in på sitt eget folk i stället för fienden. Under sådana förhållanden kan man väl tänka sig, att hans krigarhjälp icke var så önskad och eftersökt som förut. Han ansågs till och med af många icke vara vid sitt fulla förstånd, men ingen hade egentligen hört honom yttra förvirrade eller osammanhängande ord. Han var dock en annan, än han varit förr, och han var ännu en ung man, då han dog. Hans leda vid lifvet var så stor, att han önskade, att man skulle på hans grafsten sätta en upp och nedvänd bägare, till tecken på att lifvet icke vidare hade något att bjuda honom.

Emedan han dog ogift och barnlös, öfvergick godset till hans yngre broder, som var en förståndig och lefnadsglad herre, men med egendomarna öfvergick också ett annat arf till familjen, nämligen att det i hvarje generation alltid skall finnas en, som måste upplefva detta att få se kärlekens *andra* ansikte, och det arfvet bringar ingen lycka.»

Den gamla frun tystnade.

Brasan hade brunnit ned, och nu föllo blott några kolnade bränder öfver hvarandra. Men på en gång berörde de en bortglömd brand, och en ny låga slog plötsligt upp och belyste rummet.

Ellinor hade rest sig från sin stol, och ljuset föll på hennes ansikte. Hon liknade farmodern. Hennes gråa ögon lyste, och de mörka ögonbrynen darrade.

»Farmor!» sade hon. »Jag skulle vilja se det där ansiktet!»

Musik.

Det året kom våren sent till Sorrento. Det stormade kallt från norr i maj månad. Medelhafvet störtade in med höga, svarta böljor och kastade skum på klipporna. Dammet stod som hvita kalkskyar öfver den breda, hårda landsvägen, öfver himmeln drogo vilda, flygande skyar fram, byggde fantastiska fästningar och berg högt öfver de verkliga bergen och kastade då och då häftiga regnskurar ned öfver hafvet och kusten.

De främlingar, som besökte Sorrento och som hade tänkt att finna söderns vår i hela sin doftande mildhet, voro högst besvikna. Engelsmännen gingo i sina långa öfverrockar och höllo fast sina hattar, och vid sidan af dem blåste de små misserna fram längs landsvägen med fladdrande slöjor och förfrusna näsor och kastade förnärmade blickar ut mot Medelhafvet, som förde ett väsen, som om titanerna ånyo hade gjort uppror mot gudarne.

Var detta det mångbesjungna Sorrento? — Var detta det blå, leende Medelhafvet? Det var ju högst opassande. Af Medelhafvet väntar man, att det skall skvalpa med sakta, välljudande böljor, blått och solbelyst, mot en strand, som doftar af oranger. Uppträder det annorlunda, så motsvarar det verkligen icke alls sitt rykte! Ja, så tänka ju människorna vanligtvis. Där det finns en stor kraft, en stor skönhet, vänta de, att den alltid skall visa sig från den ljusa och intagande sidan.

De förstå icke, att just förmågan att kunna vara mycket lycklig, mycket ljus och skapande, förutsätter en annan, den att känna det mörka mycket djupt, den att tömma det bittra till bottnen.

»Där det finns ett stort ljus, finns det stora skuggor», har en stor skald sagt, och vilja vi njuta af och glädja oss öfver en ovanlig kraft, det må vara i naturen eller hos människor, så måste vi vara beredda på att denna kraft tager sig mycket olika uttryck. — När Medelhafvet ler, är det vackrare än alla haf i vår världsdel, men när det rasar, är det förfärligt att se. Det är »frånsidan af medaljen», som alltid måste finnas där.

De resande, som kommo ett par dagar för att se Sorrento vid denna tid, voro högst förnärmade, de andra, som bodde där, slogo sig till tåls och väntade på bättre tider.

De visste, att inom kort skulle hafvet åter ligga där i hela sin gudomliga glans. Nu måste det rasa ut. Det värsta var, att detta hårda, ombytliga väder hade fört febern med sig. Den ene efter den andre blef sjuk.

Vi hade stått oss ganska tappert, fastän man omöjligt kunde få varmt i rummen. Med långa vandringar, kallt vatten och god diet befunno vi oss dock efter omständigheterna bra, men nästan hvar morgon, när vår svartögde uppassare kom in med våra skor, hade han med sig underrättelse om en eller annan, som igen hade blifvit sjuk.

Så kom han en morgon och sade: »Nu ligger Maria Assunta på tredje dagen, poveretta!»

Hvem var då Maria Assunta?

Det var en liten flicka, som bodde vid slutet af den smala gata, som går från torget ut på klipphöjden, ett barn på en tretton, fjorton år, som jag hade fattat mycken ömhet för.

Hennes farmor, Teresa Girini, hade mist både sin man och sina två söner på sjön. Mannen hade drunknat under en storm för många år sedan. Den äldste sonen hade omkommit på korallfiske, den andre hade lidit skeppsbrott utanför Capri. Då Teresa var några och fyrtio år, var hon änka och barnlös. Hennes äldste son hade varit gift, men hans hustru sörjde ihjäl sig öfver hans död. »Hon förtärdes, förtärdes som ett vaxljus för elden», sade Teresa och höll sina magra händer med utbredda fingrar för bröstet.

Hon efterlämnade den lilla Maria Assunta, som nu lefde hos farmodern, och hon var hennes allt i allom. Det var också det mest förtjusande barn man kunde se. Hon var tämligen lång för sin ålder men späd och fin som en blomsterstängel, med händer så smala och förnäma som en prinsessas.

Ofta, när jag gick förbi, satt hon utanför dörren uppkrupen på en hög sten och såg ut öfver hafvet. Hon var alltid klädd i ett hvitt bluslif, en liten kort kjol, bunden om midjan, håret vridet högt upp på hufvudet, så att man såg den runda, svarfvade nacken och de små, vackra fötterna, till hälften instuckna i ett par trätofflor, af den spetsiga sort utan bakkappor, som kvinnorna i Sorrento begagna.

Hon hade ett smalt, ovalt ansikte, rak näsa och den allra sötaste mun, riktigt en barnamun, — eller en änglamun med halföppna, fuktiga läppar. Men både munnen och de nötbruna ögonen sågo allvarliga, ja, sörjande ut. Det var ett förunderligt, nästan tragiskt uttryck öfver de smala, hvälfda ögonbrynen.

Det var, som om dessa dunkla, smältande ögon sågo ut öfver hafvet efter ett sorgebud, som om all den smärta, modern och farmodern hade genomlefvat, hade fått uttryck i dessa barnaögon. Men det var också blott hennes

ansiktsuttryck, som var så allvarligt; själf var hon alltid glad, alltid nöjd, och hon njöt som en fågel i luften af hvarje dag, som gick upp på himmeln.

När hon satt där på stenen och dinglade med fötterna och redan på långt afstånd böjde sin lilla prinsessnacke och med sin mjuka stämma sade: »Buon giorno, signora!», så var det alltid med samma milda tonfall, och frågade man, hur hon själf befann sig, så var det alltid: »Benissimo».

Hon var den ömmaste dotter mot sin farmor och kunde icke komma i hennes närhet utan att öfverhopa henne med kyssar och smekningar, och dessutom hade hon en bestämd, utpräglad egenskap, — hon var from, hon älskade madonnan och himmeln med en svärmisk kärlek.

Jag såg henne ofta ligga och bedja i det lilla kapellet midt emot deras hus, och intet kunde vara säkrare, än att jorden icke existerade för henne i sådana ögonblick. Jag ser henne ligga på knä med sina sammanknäppta händer tryckta mot hakan, läpparna halföppna och de smältande, hängifna ögonen lyftade i tillbedjan mot madonnabilden, som stod på altaret i sin styfva sidenklädning.

Det utstrålade en sådan fromhet ur dessa barnaögon, en sådan tillbedjande kärlek, att jag aldrig till den grad har läst i ett ansikte, hvad gudsfruktan vill säga. Sakta, sakta rörde hon läpparna och tryckte då och då händerna hårdt mot hakan eller kinden. Hvad hon bad om vet jag icke, men om hon hade bedt för en älskares lif, för sitt fäderneslands väl, för alla människors sorger och synder, så kunde icke detta ansikte hafva uttryckt en mera anropande, tillitsfull bön, en mera brinnande, tillbedjande tro.

Jag såg henne också en gång gå med i en kyrkoprocession. Kyrkan hade gifvit henne en liten hvit

klädning, en krans af olivblad och ett vaxljus att bära i handen. Hon skred fram, som om hon sväfvade, hon såg icke åt någon sida, utan med ögonen fästade på något osynligt framför sig och med det brinnande ljuset, som hon knappt berörde, gick hon högtidlig framåt, som om hon skulle träda inför Guds himmelska tron. Hon var alldeles blek, och bröstet höjde sig synbart af själsrörelse, under det kamraterna trippade vid sidan af henne med små förnöjda steg, högst förtjusta öfver sin ovanliga stål.

Hvem hon kunde hafva ärft denna fromhet af, vet jag icke. Farmodern älskade icke kyrkan. Nej, hon besökte den så sällan och yttrade dessutom sådana saker, att folket i Sorrento ansåg henne för en ganska besynnerlig varelse, om hvilken de icke riktigt visste, hvarifrån hon förskref sig.

»En hedning» — »en gåta» — »en besynnerlig människa» (una strana creatura) hörde jag dem säga om henne.

Hon själf brydde sig icke det minsta om hvad som sades om henne. Hon lefde för sig själf med sin Maria Assunta, och blott när någon olycka inträffade — sjukdom eller död i grannskapet —, var hon alltid den första, som kom för att hjälpa med råd och dåd, och hon var klokare och mer erfaren än alla andra.

Hon var ännu icke femtio år, och hennes utseende var en underlig blandning af något gammalt och ungt. Hennes figur var så smärt och smidig, att då man såg henne från ryggen, kunde man tro henne vara en ung flicka; men det mörkt solbrända ansiktet var magert och fåradt och hade ett uttryck af trött, utsliten smärta. De stora ögonlocken föllo tungt ned öfver de svarta ögonen, och det blåsvarta håret hade band och fläckar af hvitt, så att det såg ut, som om det hade flugit sjöskum i det.

Munnen log aldrig, men när hon talade och blef ifrig i sin berättelse, höjde sig hela varelsen, ögonen öppnade sig helt och hållet och blixtrade och flammade af en inre eld, som sedan så småningom släcktes. Ögonlocken sjönko ned, och ansiktet var åter gammalt och trött.

Vi blefvo goda vänner, därför att jag fattade en sådan vänskap för hennes skatt, hennes Assunta.

Hon hade kastat hela sin kärlek på detta barn.

»Hon är en ängel», sade hon. »En ängel från paradiset. Det finns icke en mörk fläck i hennes själ. Hon är min tröst för allt hvad jag har lidit i lifvet — detta förfärliga lif! Icke sant, signora? Det är en förfärlig sak att lefva? Men jag har ju henne, — jag har henne!»

Hon omfamnade barnet häftigt och tryckte det intill sig. »Om blott icke Gud tager henne ifrån mig, bara han icke gör det.»

Hon förblef stående med Maria tätt intill sig och såg med flammande, förfärade ögon upp mot himmeln, som om hon därifrån väntade en svartsjuk härskares stränga bud.

»Åh, jag skall icke dö», sade Maria Assunta och såg upp på henne med sina milda, kärleksfulla ögon. »Jag skall stanna hos dig, min moder, och vara dig till tröst. Du skall få se, madonnan skall nog låta mig lefva! Jag skall bedja henne därom!»

»Ja, gå du och bed madonnan», sade Teresa och sköt henne bort med sin magra hand.

Sedan vände hon sig till mig och ruskade på hufvudet. »Jag», sade hon och pekade med fingret på sitt hjärta, »jag kan icke bedja madonnan. Jag tror icke, att hon kan hjälpa.»

De stora sorger, hon haft i lifvet, hade gjort henne ångestfull och bitter. Naturen var för henne en tillflyktsort för ohyggliga, hotande makter, som lurade

på människors undergång. Hade icke hafvet uppslukat alla, alla, som hon hade älskat? — Det hade tagit hennes man, då han ännu var ung och stark, hennes Furio, som hon hade älskat så lidelsefullt. Det hade tagit hennes äldste son, hennes tröst och stöd, den gode, trofaste Oreste, — och så, till sist, hade det sköljt sina hämndgiriga böljor öfver hennes Angelos härliga gestalt. — Hon hatade det!

Hon kunde stå med knutna händer och stirra på det, när det stormade där ute, som man ser på en fiende, som bryter fram för att förstöra och krossa.

»Gud, ja, det förstås, han bor i himmeln, men han är för långt från hafvet», sade hon till mig. »Han kan icke hålla det i styr, annars skulle han aldrig tillåta något så omänskligt. Och den heliga madonnan! Ja, hon har tillräckligt att göra med att låta tillbedja sig.»

Sådana saker sade hon dock aldrig i Marias närvaro. Teresa beundrade sitt barnbarn, för henne var det heligaste uppenbaradt i Marias religiösa tro. »Himmeln», sade Teresa och slog uppåt med handen, »himmeln är för mig icke annat än storm och åska, därifrån kommer allt det, som förstör jorden. Men hon där! — När jag ser på henne, så tror jag på himmeln, — hennes himmel.»

Då jag nu hörde, att Maria Assunta var sjuk, ilade det en rysning öfver mig.

»Hon dör!» var min första tanke.

Teresa var en af dessa människor, som liksom åskledaren ständigt kalla blixtstrålarna till sig. Hon tycktes mig liksom förutbestämd att lida alla kval på jorden!

Jag gick genast ned till deras lilla hus och fann Teresa sittande innanför dörren på en pall. Hon hälsade på mig genom att böja hufvudet, och utan att säga ett ord gjorde hon blott en rörelse med handen bort mot

sängen, där Maria låg, — en rörelse, ledsagad af en blick, som ville säga: »Se där! Det förfärliga ödet är åter öfver oss!»

I den breda sängen låg Maria Assunta med öppna ögon och flammande kinder. Hennes fina händer lågo slappa på täcket. Hon märkte icke, att jag närmade mig, men då jag lade handen på hennes heta panna, rörde hon sig hastigt och suckade.

Hon var brännande het. Pulsen gick häftigt, andedräkten var hastig och ojämn. Hon var icke vid fullt medvetande utan låg som i en dvala.

Teresa hade icke följt med mig. Hon satt kvar på sin pall med händerna stödda mot knäna och hufvudet i händerna.

»Nå?» sade hon blott, då jag gick bort till henne.

»Ja, hon är sjuk», sade jag, »men sådana där feberanfall ha ju så många nu. Det behöfver icke vara något så allvarligt.»

»Hon dör», sade Teresa med en hård, uttryckslös ton, som skar rakt igenom mig. Det var som ett eko af mina egna tankar.

»Man måste använda förståndiga läkemedel», sade jag. »Ni ser ju, hur främlingarne här ofta repa sig efter de farligaste sjukdomar, därför att de följa förståndiga läkares råd.»

»Ja», sade Teresa, »och vi se, huru de hvart år dö, oaktadt allt som göres för dem. I fjor var det en engelsman här med sin enda dotter, hon var skön som en ängel, och hennes far skulle ha velat ge sitt lif för henne. Hon blef sjuk här, just på samma sätt som Maria nu. Det kom läkare både från Neapel och från själfva Rom, tror jag. Det östes ut guld. Allt, hvad mänskliga krafter kunna göra, blef gjordt för att rädda henne. Hvad hjälpte det? Döden ville ha henne. Döden vill

alltid ha det bästa. Hon släcktes som ett bloss i hafvet. — Hvartill hjälper mänsklig klokhet, när de mäktiga icke vilja?»

Jag bad henne dock betänka, att det var hennes plikt att försöka den hjälp hon kunde få, och jag lofvade att bära till henne den medicin, som skulle användas. Dessutom bad jag henne att förfriska den sjuka med att stryka vatten på ansigtet och armarna och då och då gifva henne en klunk vin att dricka. Efter många motsägelser gick hon ändtligen in på detta, men om medicinen sade hon rent ut, att hon aldrig skulle låta henne taga in den.

»Det kan kanske passa för er, ni främlingar, som äro födda på en annan del af jorden. För oss passar det icke. Jag lofvar att hålla hennes hud frisk», sade Teresa, »och vin bringar alltid hälsa, — men de där flaskorna och pulvren skulle aldrig få henne frisk.»

»Jag har för öfrigt gjort, hvad jag har kunnat», tillade hon och pekade på madonnabilden, framför hvilken två ljus voro tända. »Se där! Det är för hennes egen skyddspatronessa, Maria Aśsunta. Har hon någon tacksamhet i sig för alla de böner min lilla Maria har uppsändt till henne, så hjälper hon henne nu. Det är väl icke bara den Heliga jungfruns ämbete att taga emot böner och gåfvor, hon skall väl hjälpa, hjälpa, — hvad duger hon annars till?»

Alla försök, som både jag och andra gjorde för att förändra Teresas mening, voro utan resultat. Hon sade till sist till mig: »Jag kunde ju narra dem. Jag kunde ju ta emot medicinen och sedan kasta bort den, men jag vill vara ärlig mot dem, jag säger dem, att den aldrig skall komma öfver Marias läppar. Det skulle bara plåga henne. Vi måste vänta och se, hvad »de mäktiga» vilja.»

Teresa begagnade ofta detta ord, »de mäktiga», men hvem hon menade därmed, sade hon aldrig; hon visste det kanske icke. Det uttryckte hennes begrepp om alla de fientliga naturmakter, som hon alltid såg lura på människornas lif och lycka.

I åtta dagar låg Maria Assunta i ett nästan medvetslöst tillstånd, i stark feber. »Hon brinner upp», sade Teresa. »Och så dessa ögon, som aldrig vilja sluta sig; hon sofver aldrig, hvarken natt eller dag.»

Och det var i sanning en ohygglig syn att se detta lilla lidande ansikte, med de röda läpparna, som kippade efter luft, de stora ögonen, som beständigt tycktes blifva större, medan hufvudet kastade sig från den ena sidan till den andra, förgäfves sökande efter hvila.

I åtta dagar stormade det öfver bukten vid Sorrento. Neapel var försvunnet i dimmor och regn; vilda förfärliga skymassor störtade öfver himmeln, laddade med piskande hagelskurar. Det tjöt och vrålade öfver hafvet, som om alla onda andar vore lösa.

Den nionde dagen vaknade jag därvid, att en mild, doftande vind slog in från altandörren, som man hade öppnat.

Hafvet låg med små krusiga böljor som en utbredd atlaskappa. Himmeln var ännu ljusröd — det var tidigt på morgonen —, och från Vesuvius stod en lång fin rökpelare tvärs öfver den ljusa himmeln, där ännu ett par stjärnor skälfde.

Det onda var flyktadt och försvunnet, och med en så oemotståndlig skönhet bredde denna natur sin famn emot en, att man genast glömde allt, allt. Det behöfdes ingen förlåtelse, man var blott lycklig öfver att åter hafva funnit det förlorade paradiset och öfver att åter se det i sin härlighet.

Den dagen skulle det firas en fest för den madonna, som hade sitt kapell midt emot Maria Assunta.

Man hade mycket fruktat, att vädret skulle hindra processionen, men nu blef det öfver all förväntan vackert.

Tidigt på förmiddagen började festklädda människor gå ut på gatan. Hela den smala gatan upp emot kapellet var beströdd med blommor, där processionen skulle gå fram, och en lång rad af hvita liljor i stora krukor begränsade den.

Så kom tåget. Först kyrkofanorna, burna af unga präster, efter dem hvitklädda flickor med kransar kring håret och ljus i händerna; så en liten halfnaken gosse med ett lammskinn om magen och ett rörkors öfver skuldran, en liten »Johannes», hvars stolte far ledde honom i handen; och därpå en mängd korgossar, präster och en skara af åskådare och kyrkogångare. Tåget gick långsamt uppför gatan och stannade vid kyrkdörren.

Jag såg Teresa sitta i den öppna dörren midt emot, och jag gick uppför trappan och satte mig bredvid henne.

»Hur är det i dag med Assunta?» frågade jag hviskande.

Hon ryckte blott på axlarna, spärrade ut de öppna händerna och såg på mig med sina tragiska ögon. »Intet nytt, intet att hoppas», sade hennes rörelse.

Inne i sängen låg Maria med öppna ögon och brännande kinder.

Tåget hade nu gått in i kyrkan, men som det var mycket trångt, blef kyrkdörren stående öppen, och alla, som icke kunde få plats, lågo på knä ute på gatan. Musiken började där inne. En orgel och två violiner spelade, och nu höjde sig kören med hymnen till Maria:

»Ave Maris stella! — O sanctissima virgo Maria, ora, ora pro nobis!»

Det var de enda ord jag hörde, men musiken slingrade in dem i ständigt nya och smältande ackord. Jag kan icke säga, hvad det var i denna hymn, som stämde så helt öfverens med de brinnande ljusen där midt emot, med alla de hvitklädda, knäböjande gestalterna, med den höga sommarhimmeln utanför, med orangedoften från trädgårdarna, med hafvets sakta vågslag. — Det var, som om hela jorden bad i dessa milda, barnsliga toner till en mild och barmhärtig moder, som log ned från himmelns rena, darrande ljus.

Maria Assunta vände hufvudet på kudden. — »De sjunga», sade hon sakta.

»Ja, min älskade», svarade Teresa utan att röra sig. »De sjunga till madonnan.»

Maria slöt ögonen och suckade. Sången fortfor där borta, stilla och innerlig. Än ljöd den mera dämpadt, när många människor skockades i dörren, än bröt den fram i starkare, klarare ackord, när man gaf plats i dörren. Ljusen skeno dämpadt ut genom rökelseskyarna. Musiken tycktes aldrig vilja upphöra. Det lät, som när man talar med en, som man älskar högt, ständigt har något nytt att säga och försöker att säga det med de mildaste toner, med de ömmaste smekningar. Himmeln blef ständigt ljusare, det doftade starkare från trädgårdarna, hela luften var som uppfylld af välljud.

Teresa rörde vid min skuldra, lade fingret på munnen och pekade på Maria. Hon sof.

Gudstjänsten fortsattes och slutade. Det ringde från mässan med den lilla silfverklockan vid altaret. Alla knäböjde tysta, och så började sången igen och processionen gick bort.

Maria Assunta sof.

Jag smög mig sakta bort, men då jag kom dit ned fram emot aftonen, då skuggorna redan hade

börjat att falla, öppnade Teresa försiktigt dörren för mig.

»Hon sofver ännu», sade hon.

Jag gick tyst fram till sängen och såg på Maria. Hon svettades starkt, och allt det spända, utpinade i hennes ansikte var försvunnet. Hufvudet hade sjunkit åt ena sidan, läpparna voro öppna, och det såg ut, som om hon log i sömnen. Hon andades sakta och jämnt. Plötsligt öppnade hon ögonen, såg på Teresa och sade med sin naturliga, glada stämma:

»Mamma, jag är så hungrig!»

»Gud i himmeln, hon är räddad», ropade Teresa och kastade sig på knä vid sängen med ansiktet doldt i täcket.

Hon låg ett ögonblick hårdt pressad in emot sängen men reste sig därpå raskt och sakta.

»Min älskade», sade hon, »du skall strax få något att äta.»

Maria låg och log och såg sig omkring i rummet med stora, glada ögon.

Hon tryckte sakta min hand. Jag såg, att hon kände igen mig, men hon hade svårt för att tala.

Teresa bar till henne ett par små stekta fiskar, ett litet stycke bröd och ett glas vin, blandadt med vatten. Maria åt ifrigt allt, hvad som bjöds henne, lade sig sedan tillbaka på kudden och somnade genast igen.

Från den dagen tillfrisknade hon hastigt.

»Vet ni», sade Teresa en dag till mig, när jag kom dit ned. »Vet ni, hvad som har räddat henne?»

Då jag icke genast svarade, sade hon: »Jo, det var musiken. Det var den heliga musiken, som kallade sömnen öfver hennes ögon.»

Jag invände ingenting däremot, men det såg ut, som om hon i alla fall icke var säker om att jag riktigt trodde därpå.

»Ni vet kanske icke, hvilken makt musiken har öfver människors själar», sade hon och såg forskande på mig med sina stora, svarta ögon. Jag tyckte, hon såg ut som en profetissa, där hon satt på sängkanten, rak i ryggen, med en röd duk bunden kring det svarta, grå-sprängda håret och detta stränga, högtidliga uttryck, som hon alltid fick öfver ansiktet, när hon talade om något, som låg henne på hjärtat. Maria Assunta låg klädd på sängen. Jag såg hennes barnahufvud på kudden bakom Teresas rygg. Teresa satt och höll en af hennes små fina händer i sin.

»O!» sade Teresa och lyfte den hand hon hade fri. »Musiken är en af paradisets allra heligaste änglar, den ende, som följde människorna på deras hårda vandring på jorden, — vet ni icke det?»

»Jo, ser ni», fortsatte hon. »Det var den dag, Adam hade syndat. Ni, som äro protestanter och hedningar, veta väl ändå, att Adam syndade?»

Jag sade henne, att vi också hade hört något därom.

»Ja, han syndade mot Gud, och Eva syndade också. Ser ni», sade hon och sänkte rösten till en hotande hvisk-ning. »De voro olydiga. Gud visste allt, som skulle tjäna till människornas bästa, och han hade befallt dem att icke äta af den förbjudna frukten. Ni *får* icke, sade han. Den dag, ni äter däraf, skall ni dö, — dö! Hade de lydt honom, så hade kanske aldrig döden kommit in i världen —, hvem vet?»

Teresa teg och såg framför sig i djupa tankar. Hon tycktes begrunda denna fråga, som hon själf hade fram-kastat, och satt och föreställde sig tillvaron utan döden, sitt eget lif utan alla de förfärliga dödsslag, som hade härjat det. Men hon tycktes icke komma till någon klar lösning af saken. Hon ruskade på hufvudet och suckade djupt.

»Ja», fortsatte hon. »I alla fall voro de första människorna olydiga, och Gud tålde icke olydnad af dem, som voro så ringa, som icke hade hans visdom, och han sade till dem: Här få ni icke vara längre, olydiga varelser; förrädare få icke finnas i paradiset, bort härifrån! — Gå!

Det var en hård dom, signora, en hård dom att höra för dem, som voro födda i paradiset. Rundt omkring låg paradisets trädgård med sina otaliga träd med det blanka löfvet, med gyllene frukter och hvita, doftande blommor. Genom gräset flöt lifvets källa. Det klara, välsignade vattnet sköljde kring alla trädens rötter, gjorde alla de tusen blommorna på ängarna friska och skinande som stjärnor. Där fanns hvarken damm eller hetta, där växte ingen giftig planta, ingen tarantel gömde sig under stenarna, inga ormar lågo under blommorna. Allting var fullkomligt.

Och Adam och Eva sågo in mot de svala skuggorna, som föllo från paradisets lundar, och mot alla de ljusa solstrålar, som lekte öfver gräset, och hörde vattnet sorla från den outtömliga källan, och de visste, att de måste bort, — bort därifrån.»

»De hade visserligen hvarandra», fortsatte Teresa. »Och det är en stor tröst för en man och en kvinna att äga hvarandra och att följas åt, men förbannelsen var den, att de icke heller kunde tro riktigt på hvarandra mer.

Eva såg på Adam och tänkte: Han har förrådt sin Gud, han kan också förråda mig. — Och Adam såg på Evas skönhet och tänkte: Hon, som med sin ömhet frestade mig att synda, frestade mig så, att jag måste gå bort ifrån paradiset, — hvad skall hon nästa gång fresta mig till? Och de tryckte sig tätt intill hvarandra, så som den ena stackaren kan stödja sig mot den andra, oaktadt de båda väl visste: det är icke något stöd.

Vid paradisets port väntade ängeln, som skulle visa dem bort, en stor, mäktig ängel med hvita vingar, som sköto som blixtar från hans skuldror och med ett flammande svärd i handen!» — Teresa såg själf ut som en sådan hämndens ängel, då hon talade och visade mig, huru ängeln bar svärdet.

»Framför paradisets port bredde sig vägen ned mot jorden, en stenig, dammig väg, full af tistlar och törnen, en vida svårare och mer ansträngande väg än den, som går härifrån till Castellamare, — och denna väg förde ned på den obekanta jorden, där blott förbannelse väntade dem.

Adam och Eva skulle just gå ut genom porten, men då förbarmade sig Gud ännu en gång öfver dem. Det skar honom i hjärtat att se dem så fattiga och öfvergifna gå bort ifrån paradiset, och Gud vände sig om och såg på änglarne. Han ville gifva de syndiga människorna en ledsagare på vägen.

Alla änglarne voro samlade på de stora ängarna under paradisets träd. De stodo i stora ringar omkring Gud, och längre och längre bort såg Adam dem lysa som solsken bland stammarna. Så snart Gud kom gående, kommo de flygande med utbredda vingar liksom dufvor, som vilja ha korn.

Och Gud såg sig omkring på dem alla och sade: »Är det ingen, som vill gå med Adam och Eva? Är det ingen af er, som vill lämna paradisets fröjder för att följa dessa arma ned till jordens bekymmer och göra lifvets bördor lättare för dem? Den som vill gå med, han träde fram!

Men blott en stor tystnad svarade Gud. — Ingen ville gå med.

Då såg sig Gud åter omkring, och han såg med allvarliga, förebrående ögon på sina änglar.

Jag befaller icke, sade han. Jag kunde befalla, men jag vill, att den, som går med, skall gå af fri vilja. Blott den, som offrar sig af egen fri vilja, kan blifva en verklig vän för de olyckliga. Men är det då ingen, som vill försaka sin egen lycksalighet här i himmeln och välja den andra lycksaligheten, den att trösta de bedröfvade och vara nära de olyckliga och hjälpa dem att bära bördan?

Alla änglarne sågo på hvarandra, och sedan sågo de sig omkring, in mot paradisets doftande lundar, där solen och skuggorna lekte, och de suckade alla. Det lät, som om det ginge en vindfläkt genom löfvet. Men ingen svarade. Ingen kunde frivilligt vända ryggen till paradisets lycksalighet.

Då blef Gud riktigt bedröfvad. Det hade jag verkligen icke väntat mig af er, sade han. Ni som alla se, hur god jag är emot er, skulle det icke bland er finnas en enda, som nu vill vara god mot människorna, ingen som vill följa dem ut mot deras hårda öde? — Är det icke en af er, som vill träda fram?

Men i detsamma kom ifrån djupet af paradisets lundar en ängel gående med fasta, hastiga steg.

Jag följer människorna, sade han.

Det var musikens ängel.

Han var skön att se på, signora, ung och kraftig. Hans panna var hvit som ett blomsterblad, tecknet på oskuld; men öfver den föll håret i tunga, mörka lockar, och hans ögon voro också mörka, mörka och bedröfvade, som om en hemlig sorg bodde i dem, en sorg utan synd.

Hans stämma ljöd mjuk och djup, på en gång så mild och bedröfvad.

Jag går med människorna, sade han. Jag vill försöka att trösta dem.

Och Gud lade sin hand på hans skuldra och såg honom in i hans mörka, längtansfulla ögon.

Du, sade Gud, du min ängel, som själf aldrig är glad?

Därför kan jag bättre förstå människornas smärta, svarade ängeln.

Och skall du inte längta tillbaka till paradiset? frågade Gud.

Det skall jag, svarade ängeln. Men när jag är här, längtar jag bort härifrån.

Hur kan du, som är så ren, älska de fallna människorna? frågade Gud.

Jag vill lära dem att älska himmeln, svarade ängeln.

Och hvarför kan du själf icke vara glad i paradiset? frågade Gud.

Jag saknar smärtan, sade ängeln, människorna känna smärtan.

Och hvad vill du göra för att hjälpa människorna? frågade Gud.

Jag vill sjunga tröstande för dem, när sorgerna vilja sönderrifva deras hjärtan, jag vill påminna dem om striden och farorna, när de vilja somna in i slapphet, och jag vill stafva ditt namn i toner, — ord kunna icke uttala det.

Men du skall själf komma att lida, sade Gud. Ingen kan lefva jordens lif utan att lida.

Jag vet det, sade ängeln, men så är det bäst. Jag längtar efter en klang, som jag icke kan finna i paradiset.

Gå då, sade Gud, du som frivilligt vill läka smärtorna! Min välsignelse skall följa i ditt fotspår.

Och ängeln böjde sitt hufvud inför Gud, och så räckte han Eva den ena och Adam den andra handen och gick

med dem ut ur paradisets port, som tungt slog igen efter dem.

Från den dagen följde musiken människorna på deras vandring på jorden. Den såg tusentals födas och dö, den såg all den sorg, som kan rymmas i de mänskliga boningarna, och var närvarande, när glädjen för några ögonblick dvaldes där inne.

När människorna gripas af en stor sorg, så förstummas de, men då talar musiken. Den uttrycker allt, hvad de icke ha ord för, och då blir det lättare här inne i det kvalda bröstet. Och kan ni tänka er en fest utan musik? Det skulle vara som en natt utan stjärnor. Ingen skulle vilja skratta eller dansa, om icke tonerna följde med. Musiken är det bästa, jorden har, men den stiger upp emot himmeln liksom rökelseskyarna. Den fladdrar och lyfter sig upp mot sitt första hem, mot det förlorade paradiset.

Den människa, som icke rörs af musik, har ett hjärta af sten; en sådan människa skall man icke tro på, icke vänta något godt af. Musiken kan göra underverk, signora, jag har sett det många gånger. Den kan pressa tårar ur förhärdade hjärtan, och jag vet själf, hur den kan lägga sig som en mild hand på en panna, när det börjar bli mörkt af förtviflan här innanför. Det var musiken, som tog bort febern från Assuntas bröst och kallade himmelns frid öfver henne. Ni såg själf. Ni såg, hur den slöt hennes ögon! Det är den, som gaf henne hälsan tillbaka.»

»Nej», sade Marias milda stämma från sängen, där hon låg. »Det var den Heliga jungfrun, som räddade mig, moder, hon, som jag är uppkallad efter, min namne och skyddspatronessa, Maria Assunta.»

Ångbåtspassagerare.

Sommarsolen låg och brände öfver Mälaren. Så långt man från Riddarholmen kunde se, dansade och darrade solstrålarna som hvita stänk på böljorna, men längre bort försmälte landskapet i solrök, som inhöljde bergen i röd, lilasfärgad dimma, hvarur blott då och då plötsliga solglimtar bröto fram, när en ångbåt passerade, hvars blanka punkter blixtrade till och försvunno. Det var varmt — den varmaste tiden på dagen, — och alla människor voro på landet.

»Alla människor» vill då säga de förnäma, som vid denna tid på året äro vid sina familjegods, de rika, som äro på sina villor, och så en hel mängd människor, som hafva skaffat sig ett eller annat krypin, där de kunna tillbringa sommaren. Den minsta lilla kåddrypande paviljong är antaglig, om den blott ligger vid vattnet och har ett par furor till skugga eller en björkhage i närheten. Men fastän »alla människor» nu äro borta från Stockholm, finns det dock ännu en hel mängd kvar.

Det ser man denna eftermiddag vid Riddarholmen.

Ångbåtarna ligga i en tät krans, tryckta intill hvarandras sidor, och alla bringa passagerare i land eller föra dem bort.

Här ligga nyss anlända båtar, som just hålla på att aflämna sitt brokiga innehåll, och båtar, som ligga färdiga till afgång.

Här finnas små båtar, som endast gå i den närmaste delen af Mälaren och lägga till vid villorna i de olika riktningarna, här finnas andra ångbåtar, som känna alla vinklar och vrår af Mälaren, och här ligga större ångbåtar, som från Mälaren sedan gå vidare ut i Östersjön.

Öfverallt är det ett kommande och gående af alla slags människor. — Herrar och damer i sommartoiletter, resande långväga ifrån, stadsbud och bärare, som släpa på resgods, månglerskor med apelsiner, karameller, blomsterbuketter o. s. v. o. s. v. Öfverallt är det lif och rörelse utom på en och annan ångbåt, som för ögonblicket ligger i hvila och på hvilken en ensam matros står med korslagda armar och ser sig omkring med öfverlägset lugn eller går och spolar vatten öfver däcket, så att det står som en sjö.

Jag skulle ombord på en af de större båtarna, som gingo söder ut och som just låg färdig att gå — med ångan uppe.

Folk trängdes på landgången, och ombord voro alla sysselsatta med att intaga sina platser på däcket och i hytterna.

I damsalongen möttes man af den lugna, höfliga akterstäderskan, hvilken, likasom alla hennes likar, hade detta stillsamma, lugnande väsen, som tyckes säga: »Oroa er inte, mina damer; *jag* känner sjön! Dess nycker göra inte det minsta intryck på mig. En ångbåtsresa är inte alls något förskräckligt, endast något ofantligt enformigt och ledsamt. Jag har gjort denna resa femtiosex gånger; — men, som jag säger, det är ingen fara, och ni kan vara säkra på att *jag* alltid skall vara lugn och verksam, om det också blir den värsta sjögång och ni alla komma att ligga och vara sjösjuka.»

Framför den stora spegeln står en vas med syrener och pioner, och alla vattenglas äro redan upptagna af

större och mindre buketter, som de resande damerna ha fått med, redan halfvissnade af solen. — Alla mässingsbeslagen på låsen till hyttdörrarna skina så blanka, och det finns icke ett dammkorn på brysselmattan eller på den styfva plyschen på sofforna.

Damerna kasta först en flyktig blick i spegeln och ordna sina hattar och halsdukar och kasta därpå en annan blick in i den hytt, som är anvisad åt dem. De flesta ansikten tyckas säga: Alltså här! Här är cellen! Hvem vet, hvilka kval man kommer att utstå här?

Alla gå genast upp på däcket igen, med undantag af en ung, blond dam, som tyckes vara beredd på att i hvad fall som helst vara förutbestämd till ett offer för sjösjuka. Hon har redan börjat kläda af sig och säger till uppasserskan: »Jag vet, att jag blir sjuk, så snart det börjar röra sig, därför lägger jag mig och tar genast kloral. Fröken skall inte komma in till mig, förrän jag ringer.» Och hon drar sig tillbaka bakom gardinerna med ett så lidande uttryck, som om hon redan här i hamnen kände sig som under full orkan på Atlanten.

Uppe på däcket är allt ännu i virrvarr, men kaptenen står på kommandobryggan och öfverser hela situationen. Han har ett af dessa fasta, solbrända sjömansansikten, som på en gång uttrycka bestämdhet och godmodighet. Polisongerna krusa sig tätt omkring den breda munnen med de små, korta tänderna, och ögonen lysa under den blanka mösskärmen både befallande och skälmaktiga. Han är lika uppmärksam mot alla, från den finaste dam till den simplaste tjänsteflicka, och ger alla, som vända sig till honom, råd och praktiska anvisningar.

Ändtligen, ändtligen börja människorna skaka ihop sig på sina respektive platser, och man kan röra sig litet.

Ett genomträngande, hvinande tjut anger andra signalen till afgång. Båten kränger in mot landsidan, ty

det är många nere för att ta afsked och nu, liksom vid alla afsked, vilja alla i sista ögonblicket ovillkorligen säga en hel mängd fullkomligt likgiltiga saker, som de redan sagt femtio gånger förut.

En dam är mycket orolig.

Hon har oupphörligt glömt något och ropar med förtviflad stämma till en halfvuxen gosse med långa ben och halmhatt, som står på kajen: »Axel, mitt parasoll! Jag har glömt det i vagnen!» Och då den långbente bär det till henne, har hon uppdagat nya förluster. »Min bukett, Axel! Jag glömde den bestämdt på Strömsborg. — Bär den till moster Lina! Hör du, moster Lina kan få — Och? — Hvad? Nej, men jag har inte Lovisas porträtt i min väska! — För all del gå till Henriette och se efter, om jag har glömt det i sängkammaren, och skicka det med posten, — packa in det ordentligt —, och så — Axel! Jag har fått orätta galoscher! Det måtte vara Amalias galoscher! Bed henne» — —, här öfverröstas hon alldeles af bullret omkring.

Några utvandrare äro med ombord; de skola sedan fortsätta resan öfver Atlanten. De ha trängt sig tillsammans vid relingen för att till sista ögonblicket kunna se dem af sina släktingar, som ha följt dem ombord och hvilka nu stå på kajen och oafvändt stirra på fartyget. Där står en ung hustru, som skall säga farväl till sin man. Han skall »dit bort» för att försöka lyckan. Hon har ett barn på armen och ett annat vid handen, och hon gråter oafbrutet utan att kunna torka tårarna. Hennes unge man ombord har ett bestämdt, nästan hårdt utseende. Han nickar till henne med små uppehåll och ler uppmuntrande, men hon fortfar att gråta.

En gammal, krokryggig man har följt sina två döttrar ombord. Det är bondflickor norr ifrån, bredaxlade, starka, ljushåriga flickor, hvilkas ansikten icke kunna

dölja de stora förhoppningar, hvarmed de börja denna resa. Men de se på den gamle faderns böjda rygg och sörjande ansikte och tillropa honom uppmuntrande ord: »Far skall få se, att det nog kommer att gå bra, och så skicka vi bud hem och så komma far och Katrina och Hans efter.»

Fadern hör dem icke, och hans rödkantade, rinnande gamla ögon se så bönfallande och hopplösa efter de två unga, som tro, att de segla lyckan till mötes. — —

Längre bort på däcket står en ung herre, synbarligen en handelsresande, och kysser oafbrutet på knappen af en spatserkäpp till en ung dam i hvit hatt, som står på stranden, under det han blinkar med ögonen och försöker att gifva sitt mindre välformade ansikte ett uttryck af den saligaste ömhet.

»Amelie, min ängel!»

Ängeln lyfter sig på tåspetsarna och säger något.

»Hör inte! Hör inte!» ropar älskaren och böjer med handen sitt stora öra framåt. — »Men jag ser dig, min ängel, och det är nog!» Ett leende upp till bägge öronen, och ett häftigt regn af kyssar på käppknappen börjar igen. — Men med ens rycker han till och tappar käppen. Den sista afgångssignalen flyger med en sådan kraft upp mot himmeln, att alla spritta till, och strax därpå är det, som om vi rycktes upp med roten. Båten gör sig lös och backar ut mellan alla de andra båtarna, som trängas omkring den, den backar och slår skummet häftigt omkring sig, tar ny fart och trampar vatten, stor och tung, som den är.

Plötsligt blir allting lätt och tyst. Kokningen och larmet lägga sig. Vi äro ute ur hamnen, och säkert och kraftigt skär vårt fartyg genom böljorna.

Sjön är spegelblank, och endast omkring kölen brusar vattnet som champagneskum.

Bakom oss ligger Stockholm med spiror och torn, som om det flöte på vågorna, och Karl Johans ryttarstaty tecknar sig skarpt och elegant mot den ljusa himmeln. Från alla stränder lysa björkarna som idel solfläckar i de mörka granskogarna.

Det flaggar från villorna, och oupphörligt möta vi andra båtar, små ångslupar, segelbåtar med alla segel uppe och roddbåtar, som ligga och plaska mellan öarna.

Stockholm sänder alltjämt fler och fler båtar ut öfver Mälaren, så att det ofta nästan ser ut, som om de seglade i kapp. Där komma tre större ångbåtar i hälarna på hvarandra, alla målade i ljusa färger och arbetande sig fram med skummet fradgande om fören, så att de se ut som stora newfoundlandshundar, hvilka äro ute och simma.

Nu kommer dock den ena långt före, och snart äro de skingrade och försvunna i olika riktningar.

Nästan alla människor äro uppe på däck. På akterdäcket ha herrar och damer skaffat fram stolar och slagit sig ned i små grupper. Längs relingen sitta andra och läsa eller samtala.

Barnen springa fram och tillbaka eller ligga på knä på bänkarna och hänga så lifsfarligt som möjligt ut öfver räckverket.

På fördäcket och mellandäcket har man också slagit sig ned — på säckar och lårar. Utvandrarne ha redan tagit fram sina matsäckar och äta tysta och allvarliga, som om de ansåge det för en plikt att genast börja stärka sig mot resans förestående besvärligheter.

Där ligger Sagatun! — Då äro vi snart vid Petersberg. — Jag sitter blott och spejar efter ett visst torn, som skall lyfta sig öfver skogstopparna, högt, högt öfver alla andra höjder. — Nu skymtar det fram. Det är tomt däruppe på altanen, men jag kan dock icke slå mig till ro, förrän jag passerat detta ställe. — Alltför många

minnen sväfva däruppe, alltför många dyrbara erinringar gömma sig där i skogen. Stumt och upphöjdt ligger mitt paradis där uppe, men det förefaller mig ändå, som om en egen doft strömmade ut från skogarna där omkring, och som om vågorna just här sloge mot stranden med friskare, mera melodiska böljeslag än på något annat ställe på jorden. — Ännu kan man se det, — nu — nu försvinner det, — försvinner som alla ens ideal, och först nu kan jag helt och hållet ägna mig åt att se på mina medmänniskor.

Fyra herrar ha slagit sig ned vid ett bord med kaffe och så många flaskor med så många sorters dricksvaror, som blott svenska herrar äro i stånd att åstadkomma på ett bord. Sodavatten, seltersvatten, punsch och konjak, likörer af en, två, tre slag. Men dessa herrar tyckas ha stor färdighet.

Med ryggen mot landskapet och rökande utsökta cigarrer, underhålla de ett oafbrutet, lifligt samtal, och under tiden utföra de sitt säkra arbete. Den ena flaskan tömmes efter den andra med en beundransvärd hastighet.

Med ryggen mot däckssalongen sitta två damer och samtala. Den ena är en medelålders fru, något fyllig, men med en vacker figur. Det ljusa, runda ansiktet utmärker sig för en blomstrande färg, en liten intagande uppnäsa, tunga ögonlock öfver ett par ljusblå, närsynta ögon och ett ständigt förnöjdt och välvilligt leende i de uppåtsvängda munvinklarna. Den andra är mycket lång och smärt, elegant och smakfullt klädd med en stor bukett rosor i hatten öfver det svartbruna håret. Jag vet icke, om hon är fru eller fröken.

De samtala mycket lifligt och högt, så att det icke är möjligt att undgå att höra deras samtal, hvars innehåll dock blir en fullkomlig gåta för en.

»Jo, ser du», säger frun med det ljusa håret, »August kan inte gå in på det. Han är alltför opraktisk, det skulle aldrig lyckas.»

»Men så är Therèse dess mer praktisk», invänder den långa unga damen. »Om hon och barnen flyttade dit ut, så kunde ju August slå sig ihop med Fredrik. — För resten vet då ingen, om Salbynäs blir såldt!»

»Nej, det vet minsann ingen», säger den blonda frun med en suck. »Men kan du tänka dig, att somliga påstå, att Johan funderar på att köpa det.»

»Johan! Han är ju i England!»

»Nej, han har kommit hem», upplyser frun, »och han har till och med kommit hem förlofvad.»

»Förlofvad!» Den unga slår ihop händerna. »Hvad kommer Anne-Marie att säga om det!»

»Ja, hon får väl finna sig», svarade frun. »Hvarför passade hon inte på, när hon kunde få honom? Nu är han emellertid förlofvad med en irländsk dam, som är katolik.»

»Gud, det är förskräckligt», anmärker den unga.

»Hon är för resten af mycket god familj», säger frun, »och skall vara en mycket söt och bildad flicka. — Jag har bara sett hennes porträtt, men det är mycket intagande. — Något påminnande om Mimmi!»

»Jaså, i Mimmis stil», säger den andra tankfullt. »Men hvad säger farbror om att hon är katolik?»

»Ja, oss emellan sagdt, tror jag nog, att det var en stöt för honom», säger frun sakta, som om detta vore en detalj, hvilken kunde vara farlig för oss andra att höra. »Men han lär vara mycket förtjust i flickan, och barnen skola naturligtvis döpas.»

»Döpas?» upprepar den unga.

»Ja, katolikerna döpa ju inte sina barn — eller konfirmera dem inte, eller hvad det nu är», säger frun och

slår med handen. »Jag har verkligen inte så noga reda på alla deras galenskaper. — Vill du inte smaka på den här chokladen?» tillägger hon och bjuder en bonbonnière för att afleda uppmärksamheten från sina bristfälliga teologiska kunskaper.

De fördjupa sig därpå i ett jämförande bedömande af de olika sorterna choklad och se helt tankfulla ut. Plötsligt utbryter den unga:

»Adolf kunde väl inte mena något med det där telegrammet!»

»Ja, hvem vet», säger frun. »Han tänkte kanske öfverrumpla August plötsligt, men han skrämde honom bara. Stackars August, han är då en riktig mes, fastän ett godt hjärta har han i alla fall.»

»Men det måtte i alla fall anstränga Therèse att tänka på allt, bokstafligen på allt», infaller den unga. — »Nu äro ju barnen stora, och hon kunde behöfva att August hjälpte henne. — Hur gammal är det Vilhelm är?» tillägger hon.

»Låt mig se! Jo, han är snart femton år», säger frun. »Och du kan inte tänka dig, hur han liknar Johan, fastän han har rödt hår, och Johan är ju kolsvart.»

»Nej, säger du det», utbröt den unga förvånad, och därpå fortsattes samtalet med så många invecklade familjeförhållanden, namn och personer, att jag var på vippen att utbrista: »Men, mina damer, säg mig då, hvem är August, och hvem är Adolf? — Och hvilka barn ha — hvilka föräldrar? Och huru hänger hela historien ihop?» — Men jag behärskade mig och satte mig på en annan plats.

Där stod en ung dam vid räcket med en liten gosse framför sig på bänken. Han ville på inga villkor sätta sig ned, och hon vågade icke låta honom ligga på knä ensam. Han sträckte sig längre och längre ut öfver

bröstvärnet, och den unga modern, som själf såg ut som ett barn, kunde knappast hålla honom.

»Mamma, mamma», ropade han och gjorde plötsligt ett hopp, som om han ville kasta sig i sjön. »Jag kan inte se fiskarna! Hvarför gå fiskarna sin väg, mamma?»

»De äro kanske rädda för båten», svarade modern.

»Sådana dumma fiskar!» sade han. »Mamma, mamma, jag säger, att fiskarna äro dumma! Jag är inte rädd för båten, jag kan mycket väl gå på den!» Han gled ned som en ål på sin lilla mage och började kila i väg öfver däcket; — modern efter.

»Sitt nu stilla ett ögonblick!» bad hon.

»Hvart går den där trappan, mamma?» frågade han. »Jag vill opp för den där trappan!»

»Det kan du inte; den där trappan går upp till kaptenen.»

»Jag vill upp till kaptenen», förklarade han och klef på.

Modern efter och fick tag bak i hans små byxor, hvarvid han stämde upp ett riktigt krigsrop: »Jag *vill* opp till kaptenen, jag *vill!!*»

Det räckte ganska länge, innan unga herrn genom böner och mutor förmåddes att tiga, men då kröp han åter igen upp på bänken och hängde sig ut öfver räcket. »Mamma får inte hålla fast mina ben! Mamma får inte *pina* mig», ropade han och sparkade med sina små kängor. »Jag vill ligga ensam och se på fiskarna! — Gå bort!!» Och så började kriget om igen.

Då den unga frun ett ögonblick vände sig om, var gossen plötsligt försvunnen. Hvarken hon eller jag hade märkt det. I första ögonblicket var hon öfvertygad om att han hade fallit i sjön, men jag lugnade henne med att i så fall hade vi säkert hört ett plumsande. Utom sig af ångest och oro letade hon nu efter sitt borttappade får uppe och nere, och jag följde henne.

Slutligen funno vi honom i allsköns lugn sittande på en säck bland utvandrarne och mumsande på en half kall pannkaka.

Där på fördäcket voro alla slags människor församlade, och två musikanter omväxlade med att uppmuntra publiken.

Den ene var en blind man, en simpel karl, som var afskräckande ful. Han satt in med tårna och klämde den gnisslande dragharmonikan mellan händerna. Han hade skjutit mössan långt bak på nacken, och de blinda mjölkhvita ögonen rullade oupphörligt omkring i hålorna. Han hade en stor cigarr hängande i munnen, och den lämnade han icke ett ögonblick, fastän han sjöng långa visor med många verser till sitt ackompanjemang.

På den andra sidan satt en annan med en dragharmonika. Det var en liten italiensk flicka, som hade sin gamla mor — eller mormor med sig.

Gumman var en af dessa kolsvarta häxtyper, som man endast ser i södra Italien, men hennes uttryck var ganska godmodigt. Hon var sysselsatt med att brodera hvita linneremsor — i parentes sagdt, har jag aldrig sett något så kolsvart. Hennes dotter eller dotterdotter, den lilla Annina, var en flicka på en fjorton år, klädd i en underlig blandning af reminiscenser af den italienska bonddräkten och aflagda stycken af moderna damkläder.

Hon var barhufvad och hade ett par stora, förgyllda örringar bland de tjocka flätorna. Jag hade redan på afstånd hört henne sjunga »Santa Lucia», med det breda, neapolitanska uttalet och med en hög, gäll stämma, men midt i sången började den svenske, blinde karlen spela en annan melodi på *sitt* dragspel och, med cigarren i munnen, uppstämma en visa om något förskräckligt mord — jag vet icke af hvem eller på hvem. Annina slutade genast, lade instrumentet ifrån sig och satt sedan

med armarna i kors öfver bröstet och kastade de mest föraktfulla blickar öfver till sångaren.

»Vill du inte sjunga mer?» frågade jag henne.

»Gärna, signora», svarade hon, »så snart *han* vill tiga! Men det är väl hvarken trefligt eller passande, att två sjunga på en gång, hvar sin melodi.» Det gaf jag henne naturligtvis rätt uti och uttryckte mitt missnöje öfver att den blinde karlen kunde vara så taktlös att afbryta henne.

Hon ryckte på axlarna.

»Om han vore en verklig artist, skulle jag ingenting säga om saken. Jag skulle gärna tiga för att lyssna till någon, som sjöng bättre, än jag, — men *den där!* Är det att ha vördnad för konsten? Att sjunga *med cigarren i munnen!*» Hon stötte fram orden i verklig indignation. »Det är ju att förnedra både sig själf och musiken!» Hon kastade hufvudet bakåt och slog otåligt och föraktfullt med sin lilla fot mot däcket.

»Hvarifrån kommer du?» frågade jag.

»Vi äro från Monte Casino», svarade hon. »Har signoran varit vid Monte Casino?»

Jag hade aldrig varit där utan endast sett det väldiga klostret trona på sin bergshöjd i det brännande solskenet, då jag var på väg till Neapel.

»Jaså, ni har inte varit där! Det är emellertid *una cosa incredibile*, något otroligt!»

»Och hvarför komma ni den långa vägen hit upp?»

»Ja, hvad skall man göra?» sade hon och ryckte åter på axlarna. »Fattigdomen! Man tror alltid, att lyckan finns, där man själf inte finns, och så vandrade vi i väg, mor och jag — —»

»Och hur tycker du om att vara här?»

»Åh jo! Åh jo!» En liten nådig nick bekräftade svaret. »Man får vara glad, när man inte svälter. —

Här finnas också goda människor, fastän de ofta äro så okunniga.»

»Jaså, du finner dem okunnigare här än i Italien?» frågade jag.

»Ja, jag vet icke, hur jag skall uttrycka mig», sade hon och dinglade med benen. »Här kunna ju alla människor läsa och skrifva, men de begripa ingenting — ingenting! — Hos oss kan ingen läsa eller skrifva, men vi begripa — *tutto!* — allt!» sade hon och sträckte alla fem fingrarna på vänstra handen i vädret.

»Och så förstår jag mig inte på deras religion här», tillade hon efter en paus. »När jag ber dem om bröd, så ge de mig en bok, där det står skrifvet om hur man skall komma till paradiset! — Hvad hjälper det, när man är hungrig? Och för resten, hvad veta de om paradiset, protestanter och judar, som de äro, hvilka hvarken tro på vår Herre Jesus Kristus eller på den Heliga jungfrun?»

Jag försökte upplysa henne något om förhållandena, men hon svarade endast: »Ja, ni äro i alla fall hedningar, det vet ni lika väl som jag!»

»Hvart skall ni resa?» frågade hon plötsligt för att ge samtalet en annan vändning. Jag upplyste henne om, att jag skulle ned till södra Sverige för att besöka en väninna.

»Jaså, en väninna? Är hon rik?»

»Åh ja, hon har det ganska bra», svarade jag.

»Men ni själf, *ni* är bestämdt rik!» sade hon tydligen i afsikt att säga mig en artighet därmed.

Jag svarade henne, att nu tog hon alldeles miste.

Hon tog då och strök upp min högra ärm med sin lilla, solbrända hand.

»Hvad ser du efter?» frågade jag.

»Jag ville se, om ni hade armband», svarade hon. »Alla damer med armband äro rika.»

»Nå, som du ser har jag intet armband», svarade jag.

»Nej», sade hon resignerad. »Men ni behöfver inte vara fattig för det. — Har ni några barn?»

»Ja, en hel skara», svarade jag.

»Det måtte vara besvärligt», sade hon. »Jag skulle inte vilja ha många barn. Kan ni tänka er! Vår värdinna i Stockholm har fått aderton — *aderton* barn! — men hon är i alla fall frisk och rask, lika frisk och rask som jag själf.»

Hon såg på mig, som om hon väntade, att denna underrättelse skulle göra ett öfverväldigande intryck på mig, men hon var tydligen icke nöjd med resultatet.

»Det intresserar er inte; nej, jag ser, att det inte intresserar er. — Men nu tiger han då ändtligen den där *bestia*», tillade hon, då den blinde karlen gjorde en paus för att dricka brännvin ur en halfbutelj. »Nu skall jag sjunga för er igen.»

Hon tog upp dragharmonikan, slog det ena benet öfver det andra och började åter med sin genomträngande stämma:

»*O, bella Napoli!*» under det modern satt tyst och sydde och blott då och då med en blick från sina kolsvarta ögon gaf till känna, att hon vakade öfver sin skatt.

I ett hörn hade några personer krupit ihop och lyssnade till en, som mycket högt läste något ur en bönbok med en entonig, snöflande stämma. Det var medlemmar ur någon sekt, som skulle söder ut till ett bönmöte.

De hade alla detta plågsamma uttryck, som på en gång vittnar om extas och ofördragsamhet och som är alla sekteriska personer eget. Något frånvarande, inåtvändt i blicken, som hos människor, hvilka begagna morfin, något hårdt och sammanpressadt kring läpparna, — och så detta uttryck af suveränt förakt, hvarmed de se ned på hela den öfriga, förtappade världen.

De upphörde icke med sin läsning, när någon gick förbi, utan läsaren höjde snarare stämman, liksom för att möjligtvis fängsla någon tillfällig åhörare. En af dem räckte mig med en min af öfverlägset medlidande en liten skrift och lade sig åter ned på sin säck, suckande djupt och lyssnande till föreläsaren.

Jag bläddrade litet i boken, som han räckt mig. Det var en hel mängd ord, tryckta med spärrad stil, en mängd citat och en hop religiösa slanguttryck, något som är kotteriet eget. Det hela var skrifvet i denna gemytliga ton, som är så betecknande för nästan alla sekter, som betaga döden all dess fasa och himmeln all dess storhet, och som behandla vår Herre som en välbekant, gammal farbror, med hvilken dessa utvalda stå på en mycket intim fot, — något särskildt frånstötande, som all inskränkt arrogans framkallar. Jag lade boken ifrån mig på en bänk, lät den ligga och gick sedan vidare.

Solen började sjunka, och konversationen bland de drickande herrarne blef mer och mer högröstad. En af dem, den tjockaste och äldste, hade en ung dotter med, en förtjusande flicka på en aderton år, som han icke talade ett ord med. Hon satt hela tiden och läste i en del af Tauchnitz Edition, med hatten nedtryckt öfver pannan och handen på sin lilla resväska, som hängde öfver axeln. Hon slukade sin roman, men då hon en gång såg upp mellan två kapitel, blef hon plötsligt rosenröd öfver hela ansiktet, böjde hufvudet till en lätt hälsning och slog hastigt ned ögonen. Hälsningen gällde en ung student i hvit mössa, som stod vid ena räcket och länge hade betraktat henne. Han vågade icke närma sig, men hans blickar snuddade vid henne oupphörligt, oaktadt han låtsade, som om han med särskildt intresse fixerade åtskilliga detaljer på ångbåten.

Från det ögonblick den unga damen upptäckt, att han var med ombord, läste hon icke med samma ifver som förr; det föreföll mig nästan, som om hon under en half timme icke alls vände bladen, och äfven hon fick plötsligt intresse för utsikten på den sida, där studenten stod. — Det var ett mycket tyst och förstulet samtal på afstånd, men det föreföll mig både innehållsrikt och rörande. Det hade ungdomens hela första, skära doft, lika darrande, ljust och oskyldigt som björkarna på stranden.

»Älska ni gärna på», tänkte jag. »Det är minsann det förståndigaste, ni kunna göra!»

Den handelsresande herrn gick i en evig kretsgång rundt omkring däcket med händerna på ryggen och små, bestämda steg, som hvart och ett kom hans smala ben att skaka litet. Han kastade då och då en nådig, likgiltig blick öfver sjön bort till de vårstrålande stränderna och fortsatte därpå sin vandring. Slutligen måtte han dock ha blifvit utmattad, ty han slog sig ned och beställde en toddy. Med den framför sig tröstade han sig öfver afskedet från sin älskade, under det han grundligt studerade ett par nummer af Söndagsnisse.

Solen sjönk mer och mer, alla färger i landskapet blefvo mörkare, vattnet och luften ljusare. Man pratade och spatserade fram och tillbaka, dök upp och ner ur hytterna, drack punsch, läste böner och sjöng gatvisor om hvartannat.

Men midt i denna människoförsamling fanns det en, som särskildt tilldrog sig min uppmärksamhet, en som var och förblef ensam under hela resan.

Det var en dam på omkring trettio år, klädd med den största enkelhet, men hvars toilett dock vittnade om att hon icke tillhörde den fattiga klassen utan tvärt om var en dam »af värld», som man säger. Hon var af medellängd, smärt och smidig med ett fint, ovalt ansikte

och en ovanligt vacker mun. Pannan var till hälften dold af den lilla slöjan, som föll ned från den mörka sommarhatten, men därunder lyste ett par stora, gråa ögon med fina, svarta ögonbryn, — ett par själfulla, kloka, melankoliska ögon, som icke fästades på någon eller något omkring henne. Hon satt med ryggen mot räcket och med den långa regnkappan tätt dragen tillsammans omkring sig. De små, handskklädda händerna lågo öfver hvarandra i hennes knä, de höllo hvarken någon bok eller något parasoll. Under den gråa resdräkten stack spetsen af en liten känga fram, och så satt hon orörlig, alldeles orörlig den ena timmen efter den andra. Hon såg icke ned.

Hon såg framför sig ut öfver sjön, men hennes blick hvilade icke på något. Det var, som om hon blott satt och såg ut efter någon stor, förfärlig, ofattlig sorg, hvilken hon grubblade och grubblade öfver.

Om dessa ögon gråtit mycket, så voro de trötta nu, ty de hade detta hjärtgripande uttryck, som all stum smärta har. Hennes minspel förändrade sig då och då. Det kunde plötsligt rycka till i musklerna kring munnen, eller de fina ögonbrynen sänktes och gåfvo blicken ett ännu mörkare, nästan hotande uttryck. Därpå lade det sig åter som ett krusadt vatten, hvilket jämnar ut sig, och hon satt åter orörlig och stirrade ut efter sin förlorade lycka.

Ser man någon gråta, så tycker man, att man har ett slags rätt att fråga hvarför, eller åtminstone att vara vänlig mot honom; men en sådan stum sorg imponerar förunderligt på en, jag skulle icke ha kunnat rikta ens den likgiltigaste fråga till henne, och jag kände det nästan som en förnärmelse emot henne, när man talade och skrattade för mycket i hennes närhet. Men hon tycktes själf icke märka någonting, hon hade hela sin själ och alla sina tankar koncentrerade på *ett*, något som hon

höll fast, och oberördt af allt, som rörde sig omkring henne. Hon reste sig icke, hon vände aldrig på hufvudet.

Icke ens vid det larm, som uppstod, då man landade i Södertälje, visade hon något tecken till att det störde henne. Hon blef sittande stum och orörlig. — Däremot kom det här vid landningsstället en liflig rörelse öfver alla passagerarne. Flera hade bekanta bland badgästerna, som spatserade på kanalbanken, och det uppstod en liflig handel med kringel- och pepparkaksgummorna, som banade sig väg ombord med sina påsar. Jag såg den unge handelsresanden stoppa alla fickor fulla med påsar, fyllda med kringlor, och den lille ostyrige gossen gick omkring och bar i triumf två pepparkakor, lika stora som han själf. — Då alla obehöriga åter gått i land, gled båten sakta ner genom kanalen.

Det hade blifvit kväll, och tunna, långa dimstrimmor simmade öfver vattnet och hängde som luftiga slöjor öfver de nedersta skogarna.

Himmeln var mörkröd vid solnedgången men gick längre bort öfver i rosa, orange och gult, som sedan förtonade i glasklar, grönblå färg. Men rakt öfver våra hufvud var den mörkare, ett djupt, simmande violett, hvarifrån en och annan fjärran stjärna droppade fram. — Kaptenen stod uppmärksam på kommandobryggan och gaf tecken, när de långa, tjutande signalerna skulle anmäla ångarens annalkande.

Matklockan ringde till kvällsvard. Och de flesta döko ned i den kvafva salongen för att supera.

Det mörknade sakta och omärkligt. Nattdimmorna kommo allt tätare och mera isande, krypande öfver sjön, säfven prasslade vid stränderna, och tyst, smygande som en underlig, spöklik uppenbarelse gled båten framåt.

Herrarne vid toddyglasen hade blifvit sömniga, och den ene efter den andre traskade ned i sin hytt. Den

lille gossen hade för länge sedan försvunnit med sin mor, och den unge handelsresanden, som länge stått och småskakat i sin tunna regnrock, begaf sig nu också ner.

På fördäcket hade musiken tystnat. Den blinde karlen hade gått i land i Södertälje, och Annina sof med harmonikan i knäet, insvept i sin mors schal och drömde om Neapel. Kaptenen hade utdelat presenningar och en och annan filt till de fattigaste och mest tunnklädda bland passagerarne på fördäcket. De lågo i stora grupper bland alla de mörka packorna och byltena, och endast deras ansikten, sofvande eller halfvakna, lyste hvita i skymningen.

De två fruarna, som hela tiden fört det lifligaste samtal, hade så småningom börjat att gäspa, därpå att tiga och sutto nu tysta, öfvervunna af tystnaden i naturen omkring dem, till dess också de begåfvo sig till hvila.

Den unga flickan vid Tauchnitz-exemplaret hade för länge sedan upphört att läsa. Hon stod vid räcket och såg ut emot de dimhöljda stränderna, där ett och annat ljus glimtade från ett landställe mellan de mörka granarna. Den unge studenten kom alltjämt närmare och närmare henne, och då alla de andra passagerarne gått till hvila, hade han kommit henne så nära, att de båda i mörkret sammansmälte i en skuggbild för mig. De stodo länge och hviskade så sakta, att det icke hördes i tystnaden, och till sist böjde han den hvita mössan alldeles intill den ljusa slöjan på hennes hatt.

Ingen kan väl tro, att han kysste henne?

Strax därpå gick hon ned. Han stod kvar ännu en stund och såg ut öfver vattnet, och sedan försvann också han.

Det blef tystare och tystare omkring båten. Icke en bölja rörde sig, och ljudlöst gledo vi fram genom dimmorna. — — Kusterna blefvo mer och mer obebodda

och kala, ju mer vi närmade oss hafvet, som redan glänste oss till mötes.

En liten, späd halfmåne stod som ett silfvertecken bakom björkarna men gaf intet ljus.

Alla passagerarne sofvo. Blott ett ansikte såg jag ännu genom mörkret, ett par stora, dunkla, smärtfulla ögon, som stirrade ut mot en hemlighetsfull, ofattlig sorg. — Så försvann också detta ansikte i mörkret, och det blef natt.

Belysningar.

Han hade gått ned till grinden för att måla. Motivet var en dikeskant och en gammal grind. Där stod en hägg i blom och vid sidan af den ett par pilar med späda löf och hängen. Bakom låg en saftig, sumpig, liten äng, där ett kärr lyste i midten.

Detta var egentligen taflan, men så hade man som bakgrund Mälaren som en strimma och ännu längre bort en skymt af Stockholm.

Han hade valt en gråvädersstämning med — som han kallade den — »en fin luft». Det var en af de sista dagarna i maj, och han hade en morgon sett denna tafla i naturen i en förtrollande belysning. Himmeln var beslöjad, men hög och lätt, horisonten höljd i en vaporös dimma, en af dessa melankoliska stämningar, som egentligen äro en njutning och bakom hvilka man liksom anar en kommande glädje. Solen syntes ej, men den var icke långt borta och det unga, vårgröna löfvet och gräset hade en egendomlig, självlysande glans emot den gråa luften.

Denna morgon hade han tagit staffli och palett och gått ned för att fortsätta sin påbörjade tafla, men belysningen ville icke bli densamma som föregående dag. Luften var tätare, mera blåviolett, än han ville ha den. Den fina, opalfärgade dimman öfver Stockholm var borta, och i stället låg ett stålfärgadt blankt sken däröfver, som

emellanåt öfvergick till silfverglans vid plötsliga solstrålar. Vädret var på det hela taget i sitt mest nyckfulla och koketta majhumör. Det växlade oupphörligt liksom för att visa, att det kände alla belysningar och att alla klädde det lika bra.

Målaren hade antydt de väsentligaste färgpartierna så, som han ville ha dem för att kunna frambringa den effekt, han önskade. Förgrunden stod grågrön, ängen bjärt grön, himmeln mildt grå, med den hvita blommande häggen upp emot luften. Bakgrunden var blott en lilablå fläck, i hvilken han ännu icke hade angifvit några detaljer. Men modellen ville alls icke sitta stilla. Himmeln blef mer och mer violettblå, skyarna skockade sig och vältrade upp i underliga, fantastiska former, och så på en gång bröt solen som trumpetstötar igenom dem och kastade en riktig strålflod öfver allting, så att målaren måste blunda, som om någon hade sprutat vatten i ansiktet på honom. Han vände på hufvudet och där uppe i backen stod — *hon*.

Hon hade en hvit lawn-tennis-hatt på hufvudet och höll sin tafla och målarlåda i handen. Hon såg öfverraskad ut, och just icke så behagligt öfverraskad.

»Sitter du här», sade hon till sist. »Det här är annars min plats.»

»Jaså», svarade han och såg sig omkring på marken, »jag har inte märkt, att den var abonnerad.»

Hon gick fort nedför backen, ställde sig bakom honom och såg på hans tafla men sade ingenting.

»Ja, jag har bara börjat, som du ser», sade han och vred på hufvudet, medan han betraktade sin tafla, »men jag tror nog, att det kan bli bra.»

»Ja — ja —», sade hon och nickade, »det kan nog bli bra.» Hon stod stilla och såg på den. »Jag har nu tagit det på ett annat sätt», sade hon plötsligt och bör-

jade göra sig i ordning att måla. Hon satte sig med ryggen mot honom och med mera utsikt mot Stockholm. Han vände på sig och såg på hennes nybörjade tafla.

Hon hade tagit den i starkt solsken med glansljus på alla pilbladen. Himmeln var full af hvita, flygande skyar, och öfver Stockholm föllo omväxlande breda ljusstrimmor och mörka skuggor.

»Hvar skall du få all den där solen ifrån?» frågade han.

»Åh, den kommer nog», svarade hon. »Häromdagen såg det just ut så här.»

»Men hur tänker du få den på taflan? Jag är rädd för att det blir nästan för mycket kritigt.»

»Jaså», svarade hon. Hon satt med ryggen till och målade.

Han målade också, men ingendera hade, hvad han helst ville ha. Himmeln var hvarken en blå solskenshimmel eller en mild gråvädershimmel. Den höll just på att utföra en »rondo capriccioso», och beständigt hittade den på nya infall. Plötsligt blef den alldeles mörk, och allting fick en blyaktig, grå färg, och så gnistrade den till, och då var allting glansljus och stod i darrning. De försökte hvar för sig, så godt de kunde, att gripa, hvad de kunde få fatt på och hvad de kunde begagna, men det var som att springa efter fåglar för att strö salt på stjärten på dem.

Med ens gaf hon till ett skrik.

»Men hvarför i all världen skriker du?» frågade han och for upp.

»Det är så rasande, förskräckligt vackert!» sade hon i en jämrande ton och hoppade på stolen. »Finns det någonting i världen, som ser så ut, som det förtjusande Stockholm där borta? — Se så! — nu försvann det!»

»Det var bra», svarade han, »nu fick jag en smula af min belysning. Pilarna stå så vackert mot den disiga luften.» Han målade så fort, han hann.

»Åh, mina glansdagrar!» ropade hon. Solen kom framstickande och markerade alla bladen. »Om det bara ville hålla sig en half timme!»

Men hon hade knappt sagt det, förrän glansen släcktes, som när man blåser ut ett ljus. Dunklet utbredde sig hastigt, och genomskinliga, tunna skyar flögo som rök därunder, lägre och lägre. Stockholm blinkade ännu en gång till, som om det viftade en afskedshälsning — så inhöljdes också det — och regnet kom.

Det kom strykande på tvären med stora droppar, ett varmt, häftigt, välsignande regn.

I största hast måste de packa ihop alla sina saker.

Målaren spände upp sitt stora paraply och stötte stången ned i marken. »Kom under här, här under pilträdet. Tag stolen med dig, och här är min kappa.»

Hon skyndade sig till honom, drog försiktigt samman klädningen och svepte hans kappa om sig.

»Nej, så det regnar», sade hon. Regndropparna slogo riktigt hål i det lilla kärret på ängen, och hela utsikten hade dolts i en tät dimma.

»Tänk, så godt det skall göra», sade hon. »Det ser ut, som om alla växter och buskar riktigt stodo och gapade för att få så mycket som möjligt, och sedan — tänk, hvad allt skall bli vackert!»

»Jag tycker just, att det är vackert nu», sade han, »innan det är fullt färdigt. Ännu har man konturerna på så många träd, och alla de otaliga nyanserna i löfvet.»

»Det kan ju vara», sade hon, »men det är väl ändock meningen, att det skall bli någonting af, och jag har ingenting emot en hel rad vackra sommardagar med riktigt solsken.»

»Men solen *är* för svår att måla», genmälde han och strök sina mustascher med ett resigneradt uttryck.

»Det är just det svåra, som är roligt», svarade hon. »Kunde man göra allting genast, vore det ju inte något nöje med det.»

»Ja, det säger du, som har så lätt för allting», svarade han förargad.

»Och som aldrig är tillfredsställd med något, som jag själf gör», inföll hon.

»Är du kanske tillfreds med hvad någon annan gör?» frågade han.

»Ja, det är jag visst», svarade hon ifrigt. »Jag är ofta rysligt nöjd med hvad du gör.»

»Och ändå kritiserar du mig så starkt!» Han såg helt förskräckt på henne med sina mörka ögon.

»Du är väl inte så dum, att du inte förstår, att *det* just är ett tecken på att det, du gör, duger någonting till. Känner du ett uttryck, som heter 'under all kritik?'» Hon såg honom frimodigt i ansiktet.

»Nå, jag tror, att jag icke är alldeles förkastlig i dina ögon — som målare, menar jag naturligtvis, men du har ändå aldrig varit riktigt nöjd med mig.»

Hon hade dragit kappan tätt om sig och satt och såg upp i regnet, som om hon väl öfvertänkte sitt svar, innan hon ville gifva det.

»Ser du», sade hon ändtligen, »jag tycker, du har så många goda och vackra egenskaper. Du tecknar så omsorgsfullt, du har så godt färgsinne — poetisk är du också — ja visst är du poetisk!» — Det sista sade hon med en sträng och afgörande ton, då han såg ut, som om han ville göra invändningar. »Men det fattas dig någonting — en viss abandon — det fattas dig mod! Hvad du målar gör ofta intryck af någonting alltför försiktigt.»

»Hur kan jag vara annat än försiktig», svarade han, »jag har ju alltid måst sköta mig själf i allting, och när ingen annan tror på mig, vet jag inte, huru jag skall komma till att tro på mig själf.»

»Jaså, det är ingen annan, som tror på dig?» frågade hon. Hon såg både skälmsk och ironisk ut.

»Nej, och ingen, som bryr sig om mig», fortsatte han. Han satt och slog med ena foten i vattenpussen, som bildat sig framför honom.

»Jaså, inte det heller», sade hon. »Har du hört efter?»

Han böjde på hufvudet och såg på henne.

»Ja, *du* bryr dig då inte alls om mig», fortsatte han nästan vredgadt. »Och hur skulle du också kunna göra det, du, som är så vacker och så rik och så beundrad; men jag tycker bara, att du skulle upphöra med *en* sak — —», han fortsatte icke.

»Och det är?» Hon såg på honom.

»Jo, att leka med mig», svarade han skarpt. — I stället för att svara gaf hon sig till att skratta så där riktigt af hjärtans lust, under det att också regnet smattrade omkring dem som ett gapskratt.

Han drog mer och mer tillsammans ögonbrynen.

»Är du snart färdig?» sade han.

»Jag ser, att jag verkligen har misstagit mig på dig», sade hon och blef med ens ganska allvarlig. »Jag trodde, att du var klokare, än du är. Hur *kan* du vara så dum, att du inte kan se — ja, kan se, hur det är fatt med mig.»

Han såg på henne pröfvande och förundrad, — så bredde han ut båda armarna, och hon lade sitt hufvud mot honom, så att »lawn-tennis»-hatten föll ned i vattenpussen.

Hon satt där alldeles stilla, under det att regnet så småningom aftog. Ännu kom det då och då stora,

hårda droppar, men så upphörde det alldeles, och Stockholm lyfte på silfverslöjan och log från sina höjder som en drottning.

»Jag tror, du har regndroppar i ögonhåren», sade hon och kysste honom på ögonen.

De kröpo fram under paraplyn och stodo hand i hand.

Från buskar och träd strömmade en frisk vällukt emot dem. Öfverallt droppade genomskinliga, tunga regndroppar.

»Ser du, hur bra regnet klär», sade han och slog armen om hennes lif.

»Än solen då?» svarade hon och såg upp mot strålarna.

»När ska vi nu börja måla igen?» frågade han och log.

»Det vet jag inte», svarade hon. »Ser du, man lefver icke bara för att måla utan också för att älska, och *det* har då tydligt i dag varit himmelns vilja att visa oss.»

Midsommarbref.

Kära vän!

Om du sutte, där jag nu sitter, skulle du säkert hålla med mig, när jag säger, att Sverige är det vackraste land på jorden.

Kom nu icke och tala om för mig, att det sade jag icke för tio eller femton år sedan. Jag vet ingenting värre, än när människor servera en ens gamla yttranden, och jag vet ingenting dummare än människor, som aldrig kunna få nya intryck.

Snarare håller jag mig till det gamla indiska ordspråket, som säger: »En vis man förändrar sina åsikter.» Visserligen kan jag ännu mycket väl se, att Norge och Schweiz ha högre berg, än det finns hos oss, att Danmark och England ha flera bokar och att Italien har dessa idealiska, gudomliga linier öfver sitt smältande landskap, som intet på jorden liknar. Men Sverige har sin egen, förtrollande skönhet, som småningom har fängslat mig i sina garn, och nu är jag fången -- fången.

Det är samma skönhet, som vissa människor ha, hvilka hvarken äga den fullkomliga formen eller de briljanta färgerna; men den skönheten består i något växlande, outgrundligt, en blandning af dunkel melankoli och plötsliga solglimtar, något, som lockar och drager sig tillbaka; något, som ständigt håller en vaken, uppmärksam, undrande på hvad som *nu* skall komma.

Men liksom vissa individer ibland kunna vara representanter för det bästa hos den nation, de tillhöra, så kunna också vissa ställen i ett land liksom koncentreradt sammanfatta alla de bästa ingredienserna i ett lands natur, och så är just det ställe, där jag nu bor.

Allt hvad det mellersta Sverige har af skönhet och förtrollning är här samladt på en fläck, ett litet kungarike, utanför hvars gränser man icke behöfver gå för att ha gått nog för dagen.

Jag vaknar vid att luften strömmar in genom mitt öppna fönster. En luft, ren och lätt som bergsluft, som än får plötsligt svala, lifliga rörelser från sjön djupt där nere, än bringar varma vällukter från furuskogen eller rosendofter från parterren utanför.

Jag vet ingenting, som gör ett så direkt öfverväldigande intryck på mig som dessa plötsliga fläktar af vällukt, som furuskogen utsänder. Det är, som när man går i sina egna sorglösa tankar och låter alla slags bilder glida förbi sig, och då plötsligt minnet af någon, som står ens hjärta allra närmast, springer fram för en med en ögonblicklig, berusande styrka.

Man står stilla med ett ryck, som om någon hölle en fast och hviskade: »Här är jag!» — Just så komma dessa oväntade hälsningar från skogens dolda hemligheter. De komma ej, när man vill eller när man kallar på dem. De likasom lura på en och anfalla en, när man minst väntar det, — just så, som ens mäktigaste erinringar gå till väga.

Om jag kunde sända dig en famn af denna luft, så ren, så lätt att andas som eter och dock så uppfylld af alla de bästa ämnen, naturen utstrålar!

Det är detta, som är så härligt, denna renhet, som är så innehållsrik. Jag vet nog, att det finns människor, som tro, att renhet är detsamma som frihet från allt

jordiskt. En sådan renhet är tomhet. Nej, då förklarar naturen det bättre. Den sänder alla sina vällukter, alla sina färger, och luften samlar dem och låter dem slå tillsammans öfver ens hufvud i denna guldglänsande sommarhimmel.

Jag längtar ut, och jag skyndar mig med badet och med att få på mig de tunnaste skor, den lättaste hatt, den minst besvärliga morgondräkt, — och så ut i skogen.

Från mina fönster ser jag öfver trädtopparna, men från den motsatta sidan af byggningen är jag direkt inne i skogsdjupet.

Granarna stå höga och svartgröna. Det är nattdjup skugga på den gröna mossan under dem, och blott då och då genomborras den af en solstråle som af en dolk, och en gul blomma lyser och darrar där inne som en ädelsten. Björkarna, som här äro ovanligt höga och smärta, stå med sina hvita stammar och långa, släpande slöjor, som blott då och då röra sig lätt, och vid sidan af dem lindarna, som nu ha blomknoppar, och hvilkas breda, bladrika grenar sträcka sig som solfjädrar öfver klippstenarna, ekarna, som hafva arbetat sig fram med knotiga grenar och hårda erfarenheter men som därför också nu ha blifvit veteraner i skogen, och bland dem oxel och rönn, hasselbuskar och lönnar, växlande i oändliga nyanser af grönt, brunt och grått, i gyllene glans, i genomskinlig klarhet som hafsvatten, i djupa, sammetslika skuggor. Men midt ibland alla skogens orörliga, sommarstilla träd stå asparna.

Deras stammar äro också här höga och ranka, löfvet är tätt och friskt, men de ha aldrig ro. Liksom tusen oroliga hjärtan hänga bladen på de fina stjälkarna, skälfva, darra och vända sig, än sakta snurrande, och så plötsligt med ett rasslande i hela kronan, som om en evig, otröstlig sorg skakade dem natt och dag.

Jag ser upp i himmeln. Den är strålande, oändligt blå. Man kan icke kalla det vindfläktar, som strömma upp från sjön, blott friska andedrag, och dock skälfva och darra asplöfven. Det är, som om endast de icke kände och förstode denna himmelska klarhet, hvari nu hela den öfriga naturen hvilar sig, och som om den minsta omärkliga rörelse från den värld, hvari de lefva, bragte hela deras väsen i uppror. — Om de vore människor, skulle nog andra kalla dem »nervösa». — Hvad vill det säga? Väsen, som icke äro mottagliga för himmelns tröst och icke kunna förströs eller ryckas med af jordens glädje omkring dem? Det är ju bara sjuklighet och griller.

Verkliga hjärtesorger ha aldrig många förstått sig på, sådana hjärtesorger, som människor måste lefva med. Att dö af dem som en gran för en stormvind, det är en annan sak, det tar sig ut och väcker sympati.

Jag kan aldrig låta bli att se på och vända mig om efter asparna, som om jag tänkte, att de skulle upphöra att darra, när jag hade gått förbi.

Här går vägen ned mot sjön. Ännu falla morgonens långa skuggor öfver den. Lingonriset och grässtråna äro fulla af droppar, och öfver stenarna störta sig de vilda kaprifolierna som små vattenfall med en dagg-grå dimma öfver bladen.

Efter regnet här om dagen har det kommit litet vatten i bergbäcken. Den faller med en klingande metallklang ned öfver stenarna, ormbunkarna stå i stora saftiga buketter och breda sig öfver den. De tyckas känna den och bry sig icke om dess nycker.

»Ja, nu har den bara litet vatten, och ibland är den rent ut sagdt torr», tyckas de säga. »Men ni skulle se den om våren och hösten! O Gud! Då är den nära att dränka en med sina ömhetsbetygelser! Man måste

ha tålamod och låta den ha sin frihet.» Och de hålla sig friska. De lefva i alla fall af bäckens närhet.

Nu är jag vid sjön, på den täckta väg, som skuggas af så många mäktiga träd. — Där nere ligger vattnet, ljusblått som atlas. Det rör sig knappt på djupet, men fram mot stranden komma långa, bågiga böljor och slå mot stenarna med ett sakta plaskande. Där ute simma de små skogbevuxna öarna, och långt borta ligger Stockholm som en hvit dröm, en trollstad, där allting kan ske, hvarifrån all lycka kan komma.

När en ångbåt passerar, kommer det en plötslig rörelse i vattnet. Böljorna samla sig, lyfta sig och blicka efter den för att se, hvem som kan komma först och ropa i munnen på hvarandra: »Såg ni den? Den var fin! Och så den plaskade!» Och så gunga de ännu litet och stänka vatten i ansiktet på alarna, — och sjön är åter stilla.

Morgonen blir middag, och middagen blir afton, utan att man märker det. Det är, som om tid och rum icke existerade längre, utan timmarna glida ljudlöst öfver jorden och smälta samman med solstrålarna och skuggorna. Rosorna springa ut och vissna, hvar dag nya, hvar dag samma slag, och dock en evig mångfald såsom allting i naturen. — Naturen är icke så dum som människorna, hvilka inbilla sig, att de kunna hitta på något nytt, men hon vet, att det finns sextio millioner sätt att säga de gamla tingen på.

Förmodligen ha också fåglarna sina vissa melodier, men de säga bestämdt oändligt mycket med de toner, de kunna. — Här är en sådan mängd fåglar i granskogen, och du kan icke tänka dig, hvilka kärleksförklaringar de göra hvarandra från morgon till kväll. Löfsångaren, bofinken och trasten, hvar och en har sina maner och sitt sätt för att tolka sina känslor.

Mot aftonen blifva i synnerhet trastarna alldeles öfverväldigade af sina ömma känslor. De försäkra och betyga sin kärlek med så många dyra eder och ömma suckar, att det låter, som om de ibland vore på vippen att få det i vrångstrupen. Och det tillbedda föremålet svarar på afstånd: »Gå på! gå på! — Jag kan höra ännu mer! Spar för all del inte på uttrycken.»

Och så sjunker solen.

Vi sitta på altanen där uppe och se sjön under våra fötter släta ut sig mer och mer och få en färg lik smälta opaler. Himmeln glöder i dunkel guldfärg. Granskogen mörknar, och långt borta mellan de små holmarna höja sig lätta, blåaktiga dimmor och breda sig i skiftande färger tätt öfver vattenytan. Där komma ångbåtarna glidande; tysta flyta de fram öfver vattnet med en hvit lykta hissad högt upp öfver framstammen. När jag sitter här och ser en af dessa flytande stjärnor komma sväfvande mot mig öfver vattnet, tänker jag alltid: »Där kommer lyckan, den finns, och den kommer till *mig!*» — Och så glida de förbi.

Och himmeln blir mattare, icke mörk — det är ju midsommar nu, men man stirrar och stirrar för att slutligen upptäcka en stjärna, en liten darrande, ljus stjärna inne i himmelns guldglans. — Den står så långt borta, i andra fjärran världar. Nu hålla stjärnorna sig på afstånd. De tycka väl, att vi än så länge kunna ha nog af jordens härlighet. När det blir mörkt i vinter, då komma de och trösta oss.

Vi sitta länge, länge och hviska på altanen, så som man alltid gör, när naturen icke vill störas i sin sömn. Eller också sitta vi tysta, och hon, du vet, sjunger för oss.

Det är så underligt att sitta där tyst och se ut i den skumma, stilla natten, medan dessa passionerade toner från ett mänskligt hjärta lyfta sig och klinga om-

kring oss, kämpande, hotande, smärtfulla, tolkande alla kval och strider, som en själ kan rymma.

De skölja tillsammans som böljor öfver mitt hufvud, sjunka ned och dö bort, och allt är åter stilla och drömmande där ute i natten.

Man skulle aldrig vilja gå i säng här, om man icke visste, att det att vakna vore att vakna till en ny lycksalighet och en ny beundran.

Ja, vet du, när jag går i dessa skogar, skulle jag kunna vara färdig att tro, att lycksaligheten verkligen finns på jorden.

När jag känner de varma solstrålarna i nacken och ändå har skugga öfver mitt hufvud, när all denna friskhet och vällukt fläktar öfver mitt ansikte, och hela detta skälfvande, växlande lif rör sig omkring mig, då känner jag ofta, som om jag aldrig skulle tröttna därvid, äfven om det varade i evighet på samma sätt. Man förstår, att meningen är, att vi alla skulle vara lyckliga, — men vi äro icke lyckliga.

Det kom en dag en af husets tjänare och talade om för mig, att i ett af de nybyggda husen vid stranden ett stycke väg längre bort låg en kvinna i den största fattigdom. Hennes man var maskinist på en ångbåt, men affären bar sig icke, och han gick nu arbetslös i Stockholm. Hon bodde här ute i ett vindsrum med tre små barn, och natten förut hade hon fått två gossar på en gång.

Då vi kommo dit upp, var det ena nyfödda barnet redan dödt, det andra låg och jämrade sig som en liten sjuk fågelunge. Modern satt i sängen blek, utsvulten, tårlös, med detta uttryck af en hård, hjälplös smärta, som långa lidanden och försakelser gifva. Det fanns icke en bit bröd i huset.

Som hjälp hade den unga modern ingen annan än en fjorton års flicka, som hade kommit från Stockholm,

och som hade sin egen mor med, hvilken hon icke kunde lämna. Denna kvinna hade nämligen blifvit lam genom ett slaganfall och kunde icke tala. Hon var blott några och trettio år, såg ännu yngre ut, men nästan aldrig har jag sett en människa vara en sådan bild af förtviflan. Med kortklippt hår, stirrande ögon, stod hon stum och orörlig än i ett, än i ett annat hörn af rummet. Hon var klädd i korta kjolar, de uslaste, lappade trasor, och med ett par stora herrkängor på fötterna. Händerna voro magra och fina. Hon kunde icke företaga sig något som helst arbete.

Den andra hustrun talade om för mig, att denna olyckliga kvinna hade haft tio barn, och äfven hennes man gick utan arbete.

Barnen sprungo omkring smutsiga och sorglösa och tittade förvånade på de främmande. Jag kan icke beskrifva för dig, hvilket förfärligt intryck detta rum gjorde på mig, tomt på allt utom på den bittra förtviflan, som stirrade på mig från dessa två kvinnors hjälplösa ansikten.

Och hvilken hjälp skulle icke behöfvas för att blott kunna bringa någon ljusning där inne? — Jo, om man kunde skaffa arbetsförtjänst åt två, uppfostra en skara försummade barn, gifva hälsa och krafter tillbaka åt en människa, som lifvets hårdhet hade förstört. Allt annat skulle vara som att kasta en sten i böljorna.

Det värsta var att se de kalla, nästan fientliga blickar, hvarmed modern såg på barnen, som ville ha mat, och att se den glädje, som lyste i hennes ansikte, då båda de sista små dogo. Och så denna ton, hvarmed hon talade om sin man, han som gaf henne hela bördan af barnen och själf stannade borta och drack upp den smula penningar, han kunde förtjäna!

Utanför plaskade sjön med silfveraktiga böljor. Det gnistrade i de fuktiga löfträden långs strandkanten, sva-

lorna flögo förbi fönstret med korta glädjeskrik, — och där inne!

Detta är, hvad människolifvet bjuder, — icke en eller hundra utan många tusen.

Då jag kom ut, var det vid solnedgången. Det hade varit en varm, drömmande dag, då naturen hade stått orörlig, nästan tyngd af ljus och värme. Nu kom aftonbrisen, och plötsligt vaknade allt till ett nytt lif.

Böljorna gledo långa med taktfasta slag mot stranden, och alla buskar och träd utefter berget skälfde och rasslade, som om de viftade en välkomsthälsning till någon, som styrde mot land. Skuggorna ute öfver öarna började blifva violetta, medan pilträden här och där lyste hvitgula i solnedgången.

Öfverallt var det ett färgspel, ett dansande af strålar och skuggor, som slingrade sig tillsammans och upplöste sig för att sedan åter smälta tillsammans i harmoni. — Det var en symfoni, där ingen klang fattades.

Jorden var som elastisk under mina fötter. Jag kunde icke annat än i fulla drag inandas denna lifgifvande, bärande luft.

Och all denna rikedom räcker ju naturen till oss alla, alla. — Hvarför skola då så många olyckliga utestängas därifrån? Hvarför skall människolifvet bringa sådana lidanden och sådan nöd, att naturens tröst icke längre kan tränga igenom?

Hvad är det för en onaturlig, konstig, illa konstruerad byggnad, som samfundet uppbyggt, — som ständigt behöfver sträfpelare för att icke falla i spillror och som oupphörligt rasar ned, än på det ena, än på det andra stället och begrafver tusentals människor under sitt grus.

Friskhet, lif, ständigt växlande skönhet och kraft bjuder naturens värld, men i den ha människorna skapat

en annan värld af nöd och lidanden, af sjukdom och fattigdom.

Jag vet nog, att visa och goda människor försöka bättra på denna vanskapade produkt, som människosläktet har sammansatt, men det är, som om det aldrig riktigt skulle kunna lyckas. Det ser ut, som om det vore en orätt siffra på något ställe i början af räkenskaperna, som gör, att facit aldrig slår in. När jag ser på alla dessa idealiska träd, som lyfta sig så fullkomliga öfver mitt hufvud, och fördjupar mig i denna mångfaldiga, dunkla grönska, som skiftar därinunder, då förstår jag så väl, att målarne vilja befolka naturen med välskapade, lyckliga människor, att de vilja måla nymfer och dryader, som kunna tumla omkring i naturen som en del af den.

Men det är också endast gudar, som passa därtill. — Det skall vara Diana med sina jaktnymfer, som kommer smygande öfver det daggiga gräset med halfmånen i håret, eller Apollo, som bryter fram genom skogssnåret med strålar om pannan, eller en liten naken Amor, som gömmer sig bakom en hasselbuske för att skjuta bofinkarna och trastarna, så att de blifva förälskade i hvarandra.

Vi människor passa icke längre i stycke med naturen. Då jag kom från detta eländiga, glädjelösa hem, kände jag starkare än någonsin, att naturen låg framför mig som det förlorade paradiset.

Ja, det är en gåta, som ingen kan svara på.

Vi sutto där uppe på altanen, då solen hade sjunkit och rörde vid dessa strängar. — Jag kan icke säga, att vi *talade* därom; man talar ju icke om det, som man icke kan formulera.

En af mina vänner, en glad, verksam man, skrattade åt mig.

Jag ville väl icke, att vi åter skulle blifva urmänniskor? Jag kunde väl se, hur världen dag från dag

gick framåt? Melankoli duger till ingenting. Man skall vika upp ärmarna och gripa verket an, det är meningen.

Ja, det är meningen, det är mycket sant, men i alla fall komma de undrande frågorna, de olösta gåtorna, röra vid ens skuldror och skrämma en liksom en af de stora nattfjärilarna, som just nu slog förbi mig.

Det är nästan, som om de yngsta bäst förstode mig. Jag ser ett par grubblande, allvarliga unga ögon vid min sida, som frågande, undrande blicka långt, långt in i framtiden, den beslöjade, hemlighetsfulla framtiden, som ligger likt ett sagoland långt borta, liksom sjön där nere i de sväfvande nattskuggorna, och hvarifrån kanske en gång, — hvem vet? — en ny morgonsol skall komma.

Säg icke, min vän, att jag är sentimental. Jag försäkrar dig, att just *det* är jag icke, men när jag lefver i ett paradis som detta, önskar jag, tränar jag efter att vi en gång alla, allasammans kunde vara lyckliga.

Måtte *du* vara det!

Önskar
din vän
H. N.

Innehåll.

	Sid.
En gammal violin	1.
Flyktiga bilder	32.
Bakom en solfjäder	55.
Kärlekens saga. En familjehistoria	75.
Musik	119.
Ångbåtspassagerare	138.
Belysningar	158.
Midsommarbref	165.

ANDRA SAMLINGEN

På P. A. NORSTEDT & SÖNERS förlag:

NOVELLER

AF

HELENA NYBLOM.

Fyra samlingar, inb. i två band med skinnrygg.

Pris tills. 10 kronor.

QVINNOÖDEN.

Tre noveller af

HELENA NYBLOM.

Pris 3 kr. 50 öre.

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
15000 600530783